

39470

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

39470

TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİNİN DOĞAL ÇEVRE ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ: DİLEK YARIMADASI VE YAKIN ÇEVRESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Gülay MİZAN

Tezin Enstitüye verildiği tarih : 13 Haziran 1994

Tezin Savunulduğu tarih : 29 Haziran 1994

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Perver KORÇA

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ayten ÇETİNER

Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI

HAZİRAN-1994

Y.Ö. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖNSÖZ

Bu araştırma sürecinin her aşamasında değerli görüşlerinden yararlandığım, çalışmada izlenecek yöntem ve kapsam konusunda yardımlarını esirgemeyen, bilimsel açıdan gelişmemde destek olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Perver KORÇA'ya, anket sonuçlarının değerlendirilmesinde olanaklarından yararlandığım Bilgi İşlem Merkezi'ne teşekkür ederim.

GÜLAY MİZAN

HAZİRAN 1994

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	IX
TABLO LİSTESİ	XI
FOTOĞRAF LİSTESİ	XIV
ÖZET	XV
SUMMARY	XVI
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1	1
BÖLÜM 2. TURİZM GELİŞİMİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	4
2.1. TURİZM OLAYININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	4
2.2. TURİZM VE TURİST KAVRAMLARI	5
2.3. TURİZM HAREKETLERİ VE ÇEŞİTLERİ	6
2.4. İKİNCİ KONUTLARIN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	8
2.5. TURİZM VE REKREASYON İLİŞKİSİ	10
BÖLÜM 3. TURİZM VE ÇEVRE	12
3.1. TURİZM VE ÇEVRE İLİŞKİLERİ	14
3.2. TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ	15
3.2.1. Turizmin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri	20
3.2.1.1. Turistik Gelişme ve Su Niteliği	22
3.2.1.3. Turistik Gelişme ve Hava Niteliği	23
3.2.1.4. Turistik Gelişme ve Yaban Hayatı	24
3.2.1.5. Turizmin Eko-Sistemler Üzerindeki Etkileri	25
3.2.2. Turizmin Yapımı Çevre Üzerindeki etkileri	28
3.2.2.1. Turistik Yerleşmelerin Büyümesi ve Gelişmesi	28
3.2.2.2. Kentsel Mekanda Otel Gelişimi	31

3.2.2.3. İkinci Konut Alanlarının Çevresel Etkileri	31
3.3. TURİZM ALANLARINDA DENETİMSİZ GELİŞME VE TAŞIMA KAPASİTELERİ	32
3.3.1. Taşıma Kapasitesi Kavramları	34
3.3.1.1. Çevresel Taşıma Kapasitesi	38
3.3.1.2. Sosyal Taşıma Kapasitesi	41
3.3.1.3. Ekonomik Taşıma Kapasitesi	42
3.4. TURİZM PLANLAMASI VE ÇEVRE	43
3.4.1. Turizm Planlamasının Aşamaları	43
3.4.2. Turizm Planlaması Süreci	46
3.4.3. Çevreyle Bütünleşmiş Turizm ve Sürdürülebilir Kalkınma	49
3.4.4. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)	50
3.4.4.1. Çevresel Etki Değerlendirmesinin Potansiyel Faydaları	53
BÖLÜM 4. TURİZM VE DOĞA KORUMA	55
4.1. DOĞA KORUMA VE KORUNAN ALANLARIN SINIFLANDIRILMASI	55
4.2. TURİZM VE MİLLİ PARKLAR	58
4.2.1. Milli Park Tanımı	58
4.2.2. Milli Parkların Genel Özellikleri	59
4.2.3. Milli Park Planlamasının Esasları	60
4.3. TURİZM VE KIYI ALANI	61
BÖLÜM 5. TÜRKİYE'DE TURİZM, İKİNCİ KONUT VE DOĞA KORUMA	63
5.1. TURİZM VE TURİZM POLİTİKALARININ GELİŞİMİ. 63	
5.1.1. Kalkınma Planları ve Turizm Sektörü İle İlgili İlke ve Hedefler	65
5.1.2. Turizm Gelişiminin Mekansal Dağılımı	67
5.1.3. Turizm Planlaması Sorunları	72

5.2. KIYI TURİZMİ VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ	74
5.2.1. Kıyılarda Turizm Olgusu	74
5.2.2. Kıyıya İlişkin Yasal Düzenlemelerin Gelişimi	75
5.2.3. İkinci Konutların Gelişimi	80
5.2.3.1. İkinci Konutların Mekansal Dağılımını Etkileyen Faktörler	82
5.2.3.2. İkinci Konutların Gelişmesinde Yasal Düzenlemelerin Etkisi	83
5.2.3.3. İkinci Konut ve Planlama Sorunları	86
5.3. TURİZM VE MİLLİ PARKLAR	88
5.3.1. Milli Parkların Oluşumu	88
5.3.2. Milli Parkların Planlama Sorunları	90
5.3.2.1. Mevzuata İlişkin Sorunlar	91
5.3.2.2. Organizasyona İlişkin Sorunlar	92
5.3.2.3. Mülkiyeti Koruma İdare ve İşletilmesine İlişkin Sorunlar	92
5.3.2.4. Finans Sorunları	93
5.3.3. Milli Park Yönetme Esasları	94
 BÖLÜM 6. DİLEK YARIMADASI VE YAKIN ÇEVRESİNDE TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİNİN DOĞAL ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	
6.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	95
6.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM	96
6.2.1. Araştırma Tasarımı	96
6.2.2. Örneklem Modeli	97
6.2.3. Anket Formunun Oluşturulması	99
6.3. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ	101
6.3.1. Araştırma Alanının Coğrafi Konumu	101
6.3.2. Araştırma Alanının Demografik Yapısı	101
6.3.2.1. Bölge Nüfusları ve Araştırma Alanının Bölge İçindeki Yeri	101
6.3.2.2. Etki Alanı	107

6.3.3. Araştırma Alanının Turizm Potansiyelini Oluşturan Fiziksel ve Sosyo-Kültürel Değerler ...	108
6.3.3.1. Araştırma Alanının Sahip Olduğu Doğal Değerler	108
6.3.3.2. Araştırma Alanının Sahip Olduğu Kültürel Değerler	117
6.4. ARAŞTIRMA ALANINDA TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ	118
6.4.1. Turizm Gelişimi	118
6.4.2. İkinci Konut Alanlarının Gelişimi	119
6.5. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GÖZLEMLERİN VE PLANLAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	122
6.6. ARAŞTIRMA ALANINDA YÜRÜTÜLEN ANKET ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	136
6.6.1. Yerleşik Halk İle Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi	136
6.6.1.1. Anket Soruşturmasına Katılan Yerleşik Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri	136
6.6.1.2. Altyapı ve donatı Durumunun Değerlendirilmesi	139
6.6.1.3. Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	141
6.6.1.4. İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin değerlendirilmesi..	145
6.6.1.5. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi-Kültürel Çevre Üzerindeki Etkileri...	147
6.6.1.6. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	152
6.6.1.7. Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi	162
6.6.2. İkinci Konut Kullanıcıları İle Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi	165

6.6.2.1. Ankete Katılan İkinci Konut Kullanıcılarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri	165
6.6.2.2. İkinci Konut Alanlara Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi	172
6.6.2.4. Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	176
6.6.2.5. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi-Kültürel Çevre Üzerindeki Etkileri	176
6.6.2.6. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	183
6.6.2.7. Alandaki planlama çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi	191
6.6.3. Milli Park Ziyaretçileri İle Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi	194
6.6.3.1. Anket Soruşturmasına Katılan Milli Park Ziyaretçilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri	194
6.6.3.2. Milli Parkı Kullanma Sıklığı	197
6.6.3.3. Milli Parkın Çevre ve Peyzaj Niteliği	198
6.6.3.4. Milli Parkın Algılanan Özellikleri	205
6.6.3.5. Milli Parkın Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler	213
6.6.3.7. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi-Kültürel Çevre Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi	216
6.6.3.8. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Kumsal Deniz Suyu ve Orman Alanlarının Niteliğine Etkisi	222
6.6.3.9. İkinci Konut Alanlarının Çevresel Uyumu	226

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1. Bir Kıyı Tatil Yerinde Kuramsal Konaklama Alanları	29
Şekil 3.2. Turizm Alanının Gelişme Evreleri.....	33
Şekil 3.3. Sulardaki Rekreatif Aktivitelerde Etkileşim Sistemi.....	39
Şekil 5.1. 3830 sayılı Kıyı Kanunu İle Belirlenen Kıyı Çizgisi, Sahil Şeridi, Kıyı Kenar Çizgisi Tanımları	79
Şekil 6.1. Araştırma Alanının Sınırları.....	102
Şekil 6.2. Aydın İli İdari Bölünüşü.....	103
Şekil 6.3. Kuşadası İlçesi.	103
Şekil 6.4. Etki Alanları ve Yerleşme Merkezlerinin Kademelemesi.	106
Şekil 6.5. Seferihisar, Dilek Yarımadası Kıyı Kesimi Nazım İmar Planı.	124
Şekil 6.6. Davutlar-Güzelçamlı Çevre Düzeni Planı	125
Şekil 6.7. Davutlar-Güzelçamlı Çevre Düzeni Planı ve Revizyonu.....	128
Şekil 6.8. Davutlar (Aydın) Nazım İmar Planı	130
Şekil 6.9. Altyapı Durumunun Değerlendirilmesi.....	142
Şekil 6.10. Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	144
Şekil 6.11. İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin Değerlendirilmesi	146
Şekil 6.12. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri	150
Şekil 6.13. İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri.	150
Şekil 6.14. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	154
Şekil 6.15. Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi	157
Şekil 6.16. Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.....	157
Şekil 6.17. Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi.	159
Şekil 6.18. Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi.	159
Şekil 6.19. Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik Tesisler İle İlgili Düşünceler.....	161
Şekil 6.20. Yörede Geliştirilecek Kullanım Türü İle İlgili Tercihlerin Değerlendirilmesi	164
Şekil 6.21. Turizm ve İkinci Konut Gelişimi İle İlgili Önlemlerin Değerlendirilmesi	164

Şekil 6.22. İkinci Konut Alanlarının Önceki Kullanım Biçimine Yönelik Değerlendirilmesi	171
Şekil 6.23. İkinci Konutların Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi.....	175
Şekil 6.24. İkinci Konutlarda Rekreasyon etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	182
Şekil 6.25. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri	182
Şekil 6.26. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri	182
Şekil 6.27. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	184
Şekil 6.28. Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi	188
Şekil 6.29. Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.....	188
Şekil 6.30. Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi	190
Şekil 6.31. Turizm ve İkinci Konutların Planda Belirtildiği Biçimde Gelişiminin Değerlendirilmesi.	193
Şekil 6.32. Turizm ve İkinci Konut Gelişimi İle İlgili Önlemlerin Değerlendirilmesi	193
Şekil 6.33. Milli Parkta Meydana Gelen Değişiklikler	200
Şekil 6.34. Milli Parkın Peyzaj Niteliği.....	204
Şekil 6.35. Milli Parkın Algılanan Olumlu Özellikleri.....	208
Şekil 6.36. Milli Parkın Algılanan Olumsuz Özellikleri.	208
Şekil 6.37. Milli Parkın Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler.	215
Şekil 6.38. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri	221
Şekil 6.39. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri	221
Şekil 6.40. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Kumsal Alanları Niteliğine Etkisi	225
Şekil 6.41. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Deniz Suyu Niteliğine Etkisi.....	225
Şekil 6.42. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Orman Alanlarına Etkisi.....	225

TABLO LİSTESİ

Tablo 5.1. Türkiye'ye Gelen Yabancıların Geldikleri Ayları Göre Dağılımı	68
Tablo 5.2. Kıyı İlleri ve Kıyıda Yeralmayan İllerin Nüfus, Alan ve Yoğunluk Dağılımları	69
Tablo 5.3. Türkiye'de Belgeli Konaklama tesislerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	70
Tablo 5.4. Türkiye'de Belgeli Konaklama Tesislerinin Kıyıda Yeralan ve Kıyıda Yeralmayan İllere Göre Dağılımı	70
Tablo 5.5. Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Tesis ve Yatak Hacmi	71
Tablo 6.1. Uygulanan Anket Sayısının Yerleşmelere Göre Dağılımı	98
Tablo 6.2. Uygulanan Yerleşik Halk Anketi Sayılarının Mahallelere Göre Dağılımı	98
Tablo 6.3. Çevre İller ve Nüfusları	104
Tablo 6.4. Aydın Merkez İlçe ve Kuşadası Kentsel Nüfusları	104
Tablo 6.5. Aydın İli Kırsal ve Kentsel Nüfuslar	104
Tablo 6.6. Aydın Merkez İlçe ve Kuşadası Kırsal Nüfusları	105
Tablo 6.7. Güzelçamlı ve Davutlar Yerleşmeleri Nüfus Gelişimi	105
Tablo 6.8. Milli Parkı Ziyaret Edenlerin Kullandıkları Ulaşım Araçları	114
Tablo 6.9. Güzelçamlı Yerleşmesi Turizm Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri	118
Tablo 6.10. Davutlar Yerleşmesi Turizm Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri	118
Tablo 6.11. Araştırma Alanındaki İkinci Konut Sayıları	119
Tablo 6.12. Güzelçamlı ve Davutlar Mevcut Kış Nüfusu ve Tahmini İkinci Konut Yaz Nüfusu	122
Tablo 6.13. Davutlar-Güzelçamlı Mevcut ve Öneri Arazi Dağılımı	127
Tablo 6.14. Davutlar Yerleşmesi Kıyı Kesimi İkinci Konut Alanları Donatı Durumunun Değerlendirilmesi	129
Tablo 6.15. Güzelçamlı Yerleşmesi Kıyı Kesimi İkinci Konut Alanları Donatı Durumunun Değerlendirilmesi	129
Tablo 6.16. Anket Soruşturmasına Katılan Yerleşik Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri	137
Tablo 6.17. Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi	140
Tablo 6.18. Rekreatyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	143

Tablo 6.19. İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin Değerlendirilmesi.....	145
Tablo 6.20. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri.	148
Tablo 6.21. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri	151
Tablo 6.22. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	153
Tablo 6.23. Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.	155
Tablo 6.24. Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.....	156
Tablo 6.25. Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi	158
Tablo 6.26. Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi	158
Tablo 6.27. Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik tesisler ile İlgili Düşüncelerin Değerlendirilmesi.	160
Tablo 6.28. Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi	162
Tablo 6.29. Ankete katılan İkinci Konut Kullanıcılarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	166
Tablo 6.30. İkinci Konutların Kullanım Sıklığı ve Kullanım Özellikleri.....	168
Tablo 6.31. İkinci Konutların Yapım Yılı ve Önceki Kullanış Biçimi.	170
Tablo 6.32. İkinci Konutların Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi	173
Tablo 6.33. Rekreasyon Etkiliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi	177
Tablo 6.34. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri	178
Tablo 6.35. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri	180
Tablo 6.36. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi	183
Tablo 6.37. Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi	186
Tablo 6.38. Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi	187
Tablo 6.39. Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi	189
Tablo 6.40. Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi	189
Tablo 6.41. Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi	191
Tablo 6.42. Anket Soruşturmasına Katılan Milli Park Ziyaretçilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri	195
Tablo 6.43. Milli Parkı Kullanma Sıklığı.....	197
Tablo 6.44. Milli Parkın Çevresel Niteliği	199

Tablo 6.45. Milli Parkın Peyzaj Nitelikleri	203
Tablo 6.46. Milli Parkın Algılanan olumlu Özellikleri.....	206
Tablo 6.47. Milli Parkın Algılanan Olumsuz Özellikleri.	207
Tablo 6.48. Milli Parkta Yer Alan Aktiviteler	209
Tablo 6.49. Milli Parkta Olması İstenilen Aktiviteler	211
Tablo 6.50. Milli Parkı Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler	213
Tablo 6.51. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri	216
Tablo 6.52. Turizm ve İkinci konut Gelişiminin Olumlu Etkileri.	219
Tablo 6.53. Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.	223
Tablo 6.54. Turizm ve İkinci Konut gelişiminin Deniz Suyu Niteliğine Etkisi	223
Tablo 6.55. Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi.....	224
Tablo 6.56. Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik Tesisler İle İlgili Düşüncelerin Değerlendirilmesi.	227

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 6.1. İçmeler Koyu Genel Görünümü.....	112
Fotoğraf 6.2. İçmeler Koyu..	112
Fotoğraf 6.3. Aydınlık Koyu.....	112
Fotoğraf 6.4. Kavaklıburun Koyu.....	114
Fotoğraf 6.5. Çamlık Koyu.....	115
Fotoğraf 6.6. Dipburun Kızlar Koyu..	116
Fotoğraf 6.7. Davutlar-Güzelçamlı Arasında Kıyı Kesimindeki İkinci Konutların Genel Görünümleri.....	120
Fotoğraf 6.8. Güzelçamlı-Davutlar Yerleşmeleri Arasında İnşaat Halinde İkinci Konut Alanları..	121
Fotoğraf 6.9. Güzelçamlı-Davutlar Yerleşmeleri Arasında Yolun Kuzey Kesiminde Gelişmeye Başlayan İkinci Konut Alanları... ..	126
Fotoğraf 6.10. Kuşadası Genel Görünüm.....	132
Fotoğraf 6.11. Güzelçamlı Genel Görünüm... ..	132
Fotoğraf 6.12. Davutlar Yerleşmesinde İkinci Konut Dokusu... ..	133
Fotoğraf 6.13. Davutlar Yerleşmesinde İkinci Konut Dokusu... ..	134
Fotoğraf 6.14. Güzelçamlı Yerleşmesi Kıyı Kesimi ve İkinci Konutların Genel Görünümleri... ..	134

ÖZET

Turizm ve ikinci konut gelişimi, teknolojik gelişmelere bağlı olarak ulaşım olanaklarının artması ve gelir düzeyinin yükselmesi ile tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir hız kazanmaya başlamıştır. Bir yörede turistik gelişmenin sağlanabilmesi bu yörenin sahip olduğu turistik çekiciliklerle yakından ilgilidir. Yörenin turizm potansiyelini oluşturan turistik çekiciliklerse yerleşmenin sahip olduğu doğal güzellikler, manzara alanları, iklim koşulları gibi doğal çevre elemanlarının, insan yapısı alt ve üst yapıları, turistik tesis, yatak kapasitesi, ulaşım ve haberleşme kolaylıkları gibi yapma çevre elemanlarının tarihi, arkeolojik, kültürel nitelikler gibi sosyo-kültürel çevre elemanlarını içermektedir. Yörenin sahip olduğu çevresel öğelerin niteliklerine göre yöreye talep olduğundan, turizm endüstrisinin geleceği bu çevresel öğelerin koruma-kullanma dengesi içinde sunulmasına bağlıdır.

Hem çevresel öğelerin niteliğini sürdürmek, hem de turizm endüstrisinden sağlanan yararları en üst düzeye çıkarabilmek, kullanımdan doğan etkilere müdahale eden iyi bir çevresel yönetim ve planlama yaklaşımı ile mümkündür.

Çalışmanın yukarıda açıklanan kapsamı doğrultusunda Dilek Yarımadası ve çevresinde turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yörenin turizm potansiyelini oluşturan turistik çekicilikler belirlenmiştir. Yörede yapılan gözlemler, planlama çalışmalarının incelenmesi ve anket soruşturmaları sonucunda turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri ortaya konulmuş, bu olumsuz etkileri en aza indirecek öneriler sunulmuştur.

SUMMARY

ASSESSING THE IMPACTS ON NATURAL ENVIRONMENT OF TOURISM AND SECOND HOME DEVELOPMENTS : A CASE OF DILEK PENINSULA AND ITS SURROUNDINGS

Tourism development has began to rise increasingly as a social behavior because of the technological improvement, increase of transportation possibilities and level of social welfare after the Second World War.

Tourism is the temporary movement of people to destinations outside their normal places of work and residence, the activities undertaken during stay in those destinations and the facilities created to cater to their needs. Tourism involves voluntary, temporary movement of people to destinations outside their normal places which are for periods exceeding 24 hours at least and it is undertaken for the purpose of recreation, holiday, health, education, sport, business.

Tourism includes the activities undertaken by tourist during their stay in those destinations (lodging, meals, sightseeing, recreation, services).

Tourism potential of a destination areas relate to natural environment features, man made environment features and socio-cultural environment features. These environmental features are touristic attributes. The natural environment features of an area include: topography, geomorphology, hydrology, soil, fauna and flora, climate. The man made environment features of an area include: infrastructure possibilities such as water supply, sewage disposal, telecommunications, transportation and touristic facilities, etc.

Tourism has become a high profile activity in a number of economies. Increasingly, policymakers and planners are turning to tourism development as a mechanism to make or restructure economies or to generate jobs. Tourism developments are accompanied by positive and negative effects, both economic and environmental. While the procedures for assessing economic costs and benefits are relatively well known, the potential environmental costs and benefits of tourism developments have tended to be left out of the appraisal of tourism project, policies and programmes.

The environment is a key tourism resource and consequently its conservation and management are vital both to the future of tourism industry and to society as a whole. Many countries in the world specially less developed countries are hoping to develop or expand tourism as an important economic sector. This expansion of tourism will result in increased pressure on the environment with negative impact, unless appropriate measures are applied and tourism is used as a positive force in conservation of the environment.

The most important impacts on natural environment of tourism development are briefly expressed as follows:

- o Impacts on vegetation
- o Impacts on water quality
- o Impacts on air quality
- o Impacts on wild life
- o Impacts on ecosystems

Tourist activities and their effects on local vegetation include: Collection of flowers and plants results in alteration in species composition, careless use of fire results in reduction of forest areas, impacts on vegetation, erosion and pedestrian and vehicular traffic as well as camping results in destruction and reduction of the reproduction rates of vegetation.

Tourist activities and their effects on water quality include: The disposal of sewage onto beach, lakes and rivers reduce the fish species, petrol and oil spills from touristic and recreational vehicles cause detrimental effects on aquatic plants, wild life and the satisfaction of tourist swimming in there.

Touristic activities and impacts on air quality are caused by transportation and they are relevant mostly in cities and congested people. As tourism involves travelling by motorcar, ship, train and bus, the contribution of each to air pollution is likely to be significant. Touristic activities and impacts on wild life include hunting, viewing and photographing as well as moving in areas which are the natural habitats of animal species result in killing, disruption of feeding and breeding, outmigration to other environments competition for food.

Ecosystems which are observed touristic activities and their effects on include coastlines, islands and mountains. Depending on the geological composition, ecological characteristics as well as on the type of tourist ac-

tivity, impacts coastlines and oceanic islands include disruption of zonation, destruction of habitats, erosion of dunes, interference with the breeding habitats of wildlife, damage to marine life from untreated sewage and oil seepage from motorboats. Moreover building of marinas alter water levels and nutrients concentrations, and disturb flora and fauna. Similarly, the impacts of tourism development on causes erosion and landslides, migration patterns of wildlife, and destroys mountain vegetation.

Impact of touristic activities and tourism development on man made environment include:

- o The growth and from of tourist resorts;
- o Hotel development in cities
- o Second home developments in rural environment

In order to prevent these effects which are expressed above, support tourist activity without diminishing environmental quality and visitor satisfaction must be determined tourism carrying capacity. In deed, tourism carrying capacity can be simplistically defined as the maximum number of tourist that can be contained in a destination area. In tourism capacity, an even balance has to be maintained, both in the physical environment and the quality of the experience of the host country to the visitor and this balance hinges on the maximum number of people who can use a site without negative changes being created in the environment. Tourism carrying capacity has consist of environmental carrying capacity (ecological) and man made environment carrying capacity), social carrying capacity and economic carrying capacity.

Tourism and the environment are inseparably related and tourism must be carefully planned in order to avoid problems of air, noise and visual pollution, congestion and ecological damage and disruption. Tourism planning is necessary not only for scientific purposes and to conserve the environment for the benefit of residents, but also for the protection of long-term investments in tourism infrastructure, attractions, facilities, services and marketing programs. EIA that has been identified as a process for determining the likely consequences for the biogeophysical environment and for man's health and welfare of implementing particular activities, must be provided the full integration into the project formulation process.

Generally, tourism and second home development which is the most important impact on man made environment of tourism, has existed in the areas that are high natural quality. Tourism and second homes have existed especially in coastlines. In this respect coastlines and flora, fauna living in these areas have destructed increasingly.

Dilek Peninsula and its surroundings have been elected to observe the impacts on natural features and landscape characteristic of tourism and second home development in Turkey. The touristic attributes which determine the tourism potential in tourism market is expressed below

- o Dilek Peninsula National Park
- o Panionion

Three different research methods have been used in the research area. They are summarized below:

- o observation
- o investigation of plans, planning approaches, planning issues of the research area.
- o Inquiries which are applied on residents, second home users and National Park visitors

According to research results, impacts on natural environment of tourism and second home development are expressed below:

- o destruction of agricultural areas, forest areas and local vegetation because of second home development
- o elimination of flora and fauna
- o Visual pollution because of second home and tourism buildings
- o Air pollution because of tourist vehicle and traffic
- o Water pollution on coastline because of second home and congestion.

Proposals which are necessary in order to provide sustainable tourism development are presented as follows:

- o Increasing the sensitivity of environment
- o Providing planned development and coordination between planning stages to obtain accurate results
 - o determining the tourism carrying capacity and tourism potential, applying environmental impact assesment (EIA) in planning process
 - o preparing the domestic tourism policies
 - o existing the regional foundation between the local government and central government
 - o encoura ging the day visit tourism and recreation activities
 - o planning the, infrastructure projects as a whole

BÖLÜM 1- GİRİŞ

Özellikle ikinci dünya savaşından sonra yaşanan teknolojik gelişmelere bağlı olarak, iş olanaklarının artması gelir düzeyinin yükselmesi, gereksinimlerin ve anlayışların değişmesiyle turizm önemli bir sektör olarak gelişmeye başlamış, uluslararası alanda ekonomik ve toplumsal bir olay niteliğini kazanmıştır [1].

Son derece karmaşık bir olgu olan turizm olayının katılımında rol oynayan nedenler büyük bir çeşitlilik göstermekte ve oluşum insan yaşamının bütün alanlarında gündeme gelmektedir. Bu yönü ile turizm Bilimi, Ekonomi, Coğrafya, Sosyoloji, Tıp, Hukuk, Siyaset, Psikoloji ve Planlama (Ülke, Bölge, Kent, Yerel) Bilim Dalları ile sürekli ilişki halindedir [2].

Turizm sisteminin uzun dönemde başarılı olması, bu sistemi oluşturan tüm elemanların nicelik ve niteliklerine bağlıdır. Çekim elemanlarının varlığı bir yerin turizm alanına dönüşmesi için ön koşul sayılmaktadır [2]. Turizm olayını teşvik edici geliştirici bu faktörler turistik çekicilikler yerleşmenin doğal, tarihi, arkeolojik ve kültürel nitelikleri gibi doğal ve sosyo-kültürel çevre elemanlarını, insan yapısı alt ve üst yapıları yani turistik tesis, yatak kapasitesi, ulaşım ve haberleşme kolaylıkların gibi yapma çevre elemanlarını da içerebilmektedir.

Turizmin dünya üzerinde hızla yayılmaya başlamasıyla tüm ülkelerce ekonomik bir sektör olarak kabul edilip, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Fakat turizm, çevre korumada olumlu bir güç olarak kullanılmadıkça çevre üzerinde olumsuz etkilerle artan bir baskı olmaya devam edecektir. Bir yörenin sahip olduğu çevresel öğelerin niteliklerine göre yöreye talep oluşmaktadır. Bu

nedenle çevre turizm endüstrisinin gelecekteki başarısı ve gelişmesi için hayati önemi olan bir turizm kaynağıdır.

Doğal ve tarihi mirası koruyacak, sağlanan yararları sürekli kılacak sürdürülebilir bir turizm gerçekleştirilebilmesi için ekonomik hedeflerle çevre değerlerini birlikte ele alan bütünleştirilmiş bir turizm planlaması gereklidir.

Bu çalışmada turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevreye etkilerini belirlemek amacıyla yukarıda belirtilen genel kapsam dahilinde araştırma konusu yedi bölüm halinde incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünü oluşturan giriş kısmından sonra yer alan ikinci bölümde turizm olayının doğuşu ve gelişimi belirtildikten sonra turizm ve turist kavramları, turizm hareketleri ve ikinci konutlar ile ilgili genel tanımlamalara yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise turizm ve çevre arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla turizm ve ikinci konut gelişimlerinin çevresel etkilerinden söz edilmekte, taşıma kapasitesi ve çevre ile bütünleştirilmiş turizm planlaması yaklaşımları ortaya konmaktadır. Dördüncü bölümde turizm çekim elemanları içinde doğal alanların önemi, doğal alanların sınıflandırılması ve milli parkların özelliklerinden söz edilerek, doğa koruma ve turizm ilişkileri incelenmektedir. Beşinci bölümde ise Türkiye'de turizm ve ikinci konut gelişimleri, kıyıya ilişkin yasal düzenlemelerin gelişimi, Türkiye'de turizm ve ikinci konutların planlama sorunlarından, milli parkların oluşumu ve planlama sorunlarından söz edilmektedir.

Altıncı bölümde örnek alan araştırması için seçilen Dilek Yarımadası ve çevre yerleşmelerin turizm potansiyelini oluşturan turistik çekicilikler özellikle bölgenin doğal çevre ve peyzaj öğeleri üzerindeki turizm ve ikinci konut olgusuna bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz etkiler değerlendirilmektedir.

Araştırmanın en son bölümünü oluşturan sonuç ve

öneriler kısmında ise turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre üzerindeki etkileri özetlenmekte ve olumsuz etkileri en aza indirecek önlemler sunulmaktadır.

BÖLÜM 2. TURİZM GELİŞİMİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1. TURİZM OLAYININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Turizm, insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışındaki yaptıkları geziler ve gittikleri yerlerde geçici konaklamalarından doğan ihtiyaçların karşılanması ile ilgili etkinliklerin tümüdür [1][3].

İnsanlar tarihin her çağında değişik nedenlerle gezilere katılmışlardır. Dolayısıyla turizm yeni bir olay değildir. Ancak turizm olayına ilişkin saptamalar, 19.yy.daki endüstri devrimi sonrasında gerçek anlamına ulaşmış ve bu dönemden sonra gerçek anlamda incelenmeye başlanmıştır.

Endüstri devrimi öncesinde uygarlıkların gelişmesine yol açan büyük gezilerden söz etmek mümkündür. Savaşlar, fetih hareketleri, dinsel güçler insanların başka ülkelerle ilgilenmelerine çeşitli nedenlerle gezilere katılmalarına neden olmuştur. Coğrafi keşiflerin temelinde insanların gezi merakı yatmaktadır [4]

Teknik ve ekonomik gelişme, haberleşme ortamında ve ticari ilişkilerdeki ilerleme çağdaş anlamda turizmin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Bu gelişme gezi ve konaklama olanaklarının gelişmesine yol açmıştır. Turizm giderek bütün ülkeleri, bütün halk tabakalarını ve gelir gruplarını kapsayan sosyal ve ekonomik bir olay niteliğini kazanmıştır [4]. Günümüzde sanayinin gelişmesi, kişi başına düşen gelirin artması, refah düzeyinin yükselmesi, insanların serbestçe kullanacakları boş zamanlarının artması turizm tarihinde insanların ticari, dini ve askeri amaçlarla yaptıkları gezilerden çok farklı bir şekil vermiştir [1].

20.yy.dan sonra turizmin gelişmesinin bir diğer nedeni

de sanayi merkezlerinde büyük insan yığılmalarıyla sonuçlanan kentleşmenin, insanları gerek bedensel gerek ruhsal yönden bunalıma itmesidir. Bedenen ve ruhen yeniden güç kazanma insanların temel gereksinimleri arasına girmiş ve toplumsal gelişme sonucu, bu gereksinim insanlara tatil yapma ve dinlenme haklarını getirmiştir [5].

2.2. TURİZM VE TURİST KAVRAMLARI

Turizm, insanların değişik mekanlarda ve ortamlarda, günlük hayatın streslerinden uzak, doğal, kültürel ve tarihi varlıklar içinde, tatil, dinlenme, sağlık, kültür, spor, avlanma ve diğer toplumları tanıma gibi amaçlarla, sürekli bulundukları ortamlardan yurt içi ve yurt dışı yörelere doğru hareketliliği ve yörelerdeki geçici kalışları olarak tanımlanmaktadır [6][7].

Turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zaman olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışında, gezilere katılma ve buralardaki mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalardan doğan ilişkiler bütünüdür [8].

Çok yönlü bir olgu ve endüstri olarak turizmin özelliklerini şöyle açıklamak mümkündür [1][3].

- o Turizm herşeyden önce insanların belirli bir süre için değişik amaçlarla yaptıkları gezileri ve konaklamayı kapsar.
- o Turizm, sürekli konaklama yeri dışındaki geçici konaklamaları kapsar.
- o Para kazanma amacına yönelik olmayan konaklamalardan oluşur.
- o Serbest bir ortam içinde yapılan hareketlerdir. Gidilecek yeri, gezi aracını, konaklama yerini tercih etme imkanı vardır.
- o Turizm insanların iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, kültür, ziyaret, kongre ve seminerlere katılmak gibi

nedenlerle yaptıkları gezileri ve konaklamaları kapsar. Bunlar insanları gezilere yönelten unsurlardır.

- o Turizm insanların kişisel ve toplu şekilde yaptıkları gezi ve konaklamaları kapsar. Toplu geziler ve konaklamalar özellikle sosyal ve kitle turizmi şeklinde 20.yy. ın turistik hareketlerinin özelliğini oluşturmaktadır.
- o Turizm bir yandan gezilerin oluşturduğu dinamik elemanı diğer yandan konaklamaların meydana getirdiği statik elemanı kapsar. Geceleme veya 24 saati aşan konaklama turizmin yöneldiği tüketim amacının gerçekleşmesi için zorunludur.
- o Turizm sosyal bir olaydır. Turizme sosyal olay niteliğini veren özellikler toplum içinde meydana gelmesi, toplumun diğer kişilerine mahcup olmamak için taklit etmeye zorlaması yani zorlayıcı bir nitelik taşıması, sürekli ve ölçülebilir bir olay olmasıdır. [9]
- o Sadece gezi ve konaklamadan ibaret değildir. Gezi ve konaklamaların ortaya çıkardığı bütün kurumlar, işletmeler, davranışlar, faaliyetler kavram içinde yer alır. Bu nedenle turizme bir endüstri gözü ile bakılmaktadır. [10]

Yukarıdaki açıklamalara paralel olarak turist kavramını şöyle tanımlamak mümkündür [4]:

Para kazanmak amacı olmaksızın dinlenmek ve eğlenmek için ya da kültürel, bilimsel, sportif, idari, diplomatik, dinsel, sağlık ve benzeri sebeplerle devamlı olarak yaşadığı yerden geçici olarak ayrılan ve tüketici olarak belirli bir süre gezip, tekrar sürekli kaldığı yere dönen kişiye turist denir.

2.3. TURİZM HAREKETLERİ VE ÇEŞİTLERİ

Sosyal bir bilim dalı olan turizmin toplumdaki insanın, kişisel ve toplumsal çok değişik ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlamış olması, çok değişik çeşitlerinin de olmasını gerekli kılmaktadır [11].

Turizm olayı, toplumdaki halkın sınıfına, yaşına, ekonomik durumuna, gezi amaçlarına, iklim, mevsim gibi doğal koşullara, turizm kavramının yer aldığı mekana, zamana, konaklama sürelerine, turizm olayının finans kaynakları ve sosyolojik içeriklerine göre sınıflandırılabilir.

Turizm, turistik olay ve ilişkilerin olduğu yere göre ikiye ayrılır [5] [4] [11]:

- 1- İç turizm: Bir ülkede oturan kişilerin kendi ülkesi içinde turizm amacıyla yaptıkları turistik gezilere iç turizm denir. İç turizm hareketlerinin üretim ve imalat fazlalığı sağlamada, yeni iş ve hizmet alanlarının ortaya konmasında önemli katkısı vardır. Bir ülkede iç turizmin artması, ülkenin dış turizm hareketlerini karşılamada hazır hale gelmesi demektir.
- 2- Dış turizm: Bir ülkede oturan insanların turizm amacıyla başka bir ülkeye gitmesine dış turizm denir. Ekonomik değerler ve ödemeler dengesi üzerindeki etkileri açısından dış turizm ikiye ayrılmaktadır. Ülkeye gelen yabancı turistler aktif dış turizmi, bir ülkede oturan kişilerin kendi ülkeleri dışına turistik amaçlarla gezilere katılmaları pasif dış turizmi oluşturmaktadır. Aktif dış turizm ülkeye döviz girdisi sağladığından öde-ödemeler dengesi üzerinde olumlu etkiler doğurmaktadır. Pasif dış turizm ise döviz çıktısı oluşturduğundan ödemeler dengesi üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Yapılış amaçlarına göre turizm:
 - o Dinlenme ve eğlenme turizmi
 - o Kültür turizmi
 - o Siyasi turizm
 - o Sosyal turizm
 - o Gençlik turizmi
 - o İşçi turizmi
 - o Öğrenci turizmi
 - o Dini turizm
 - o Sağlık turizmi;

Toplumdaki sınıflara göre turizm:

- o Halk turizmi
 - o Öğrenci ve gençlik turizmi
 - o Lüks turizm;
- olarak ayrılmaktadır [11] [12].

Katılanların sayısına göre:

- o Kişisel turizm
- o Kollektif turizm, grup halinde turizm
- o Kitle turizmi
- o Aile turizmi

Zamana göre:

- o Kış turizmi
- o Yaz turizmi,
- o Sezon dışı turizm

Konaklama süresine göre:

- o Kısa süreli turizm
 - o Uzun süreli turizm
- olarak ayrılmaktadır [11][1].

2.4. İKİNCİ KONUTLARIN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Turizm, turistik olay ve ilişkilerin oluştuğu yere göre iç ve dış turizm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Her zaman turizm olgusu çerçevesinde değerlendirilmeseler de iç turizm açısından önemi ve paylaşılan alanların niteliği nedeni ile ikinci konutların da turizm ile birlikte ele alınması söz konusudur.

İkinci konutlar rekreatif amaçlarla uzun dönem için kiralanan veya satın alınan bir başka yerde oturan kullanıcının zaman içinde yaşadığı konut olarak tanımlanmaktadır [13]. Bu genel tanıma giren yazlık konut, tatil evi, hafta sonu evi gibi yaygın olarak farklı anlatımları

bulunan ikinci konutlar, deniz, göl, akarsu kenarları, yayla ve dağ gibi genellikle rekreatif nitelikleri yüksek olan farklı fiziksel çevrelerde yer almaktadırlar. İkinci konutlar bu özelliklerine bağlı olarak iç turizm kapsamında düşünülmektedir.

İkinci konut "bir kimsenin sürekli yaşadığı evinden ayrı dinlencelerinde, ya da kısa süreli gezilerinde kullanılan konut birimi" olarak da tanımlanmaktadır [14].

Tüm bu tanımlamalardan ikinci konut tanımına girmesi gereken ön önemli özelliğin kullanma süresi olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü mekanın kullanım sıklığını belirlemektedir. İkinci özellik ise ikinci konut sahibinin sürekli oturduğu konuta göre ikinci konutunun konumudur. Bu bilgi ulaşım ağı ve kullanım sıklığı hakkında bilgi vermektedir. İkinci konutun niteliği ise tanıma giren üçüncü özelliktir. İkinci konutlar deniz, göl, akarsu kenarları, yayla ve dağ gibi genellikle doğal ve rekreatif nitelikleri yüksek çevrelerde yer almaktadırlar [13][15].

Marsden [13] Queensland kıyılarındaki çalışmasında ikinci konutları yıl boyunca kullanımları açısından inceleyerek bir sınıflama getirmiştir.

- 1- Sahipleri ve konuklar tarafından yaz tatilinde ve hafta sonları kullanılan özel tatil konutları
- 2- Sahiplerince, çoğu kez yaz mevsiminde olmak üzere, gelir elde etmek amacıyla kiralanın konutlar
- 3- Özel tatil konutu olarak ailenin kısa süreli kullanımına açık, ancak yılın diğer bölümlerinde bir kuruluş tarafından işletilenler
- 4- Yatırım amacıyla satın alınan ancak işletmesi ve kiralanması bir şirket tarafından yapılan ticari tatil konutlarıdır.

Bu sınıflama ikinci konutlara dinlenme-eğlenme amacı dışında ticari amaçlarda yaklaşılabildiğini göstermektedir.

İkinci konutlar "dinlenme fırsatını kullanmak için tatil zamanlarında yararlanılan ve kentsel yaşam koşullarının

dışında yer alan bir özel emlak yatırımı" olarak da tanımlanabilmektedir [5].

20. yy. ın ilk yarısının sonunda, sanayileşme ve şehirleşmenin hızla gelişmesi, neticesinde ekonomik imkanların artması, ikinci konut olgusunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca boş zamanların artması, eğitim düzeyinin yükselmesi, ulaşım olanaklarının yaygınlaşması ikinci konut olgusunun gelişmesine etki eden faktörler olmuşlardır [13].

İkinci konutların sürekli oturulan konuttan uzaklığı, yerleşme büyüklüğü ve kullanım zamanı ile değişmektedir. Hafta sonu tatilleri için kullanılan konutlar yerleşmelerden 100 km. sınırlar içinde kalmaktadır. Büyük şehirlerde ise bu uzaklıklar 150-200 km. ye kadar ulaşmaktadır. Yıllık ve mevsimlik tatil sürelerinde kullanılan ikinci konut alanları ise, hafta sonu tatillerinde kullanılan ikinci konut alanlarına göre daha küçük yerleşmelerin çevrelerinde oluşmaktadır [10].

2.5. TURİZM VE REKREASYON İLİŞKİSİ

Turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkilerin ana kaynağı her iki etkinliğin de boş zamanda yapılmasıdır. Turizm ve rekreasyon yerine getirdiği işlevler açısından ortak bir deneyim ve ilgi alanı teşkil etmekte ve çoğu zaman içiçe hareket etmektedir. Ancak turizm, boş zaman ve rekreasyonun tüm biçimlerini kapsarken, boş zaman ve rekreasyon turizmin tüm özelliklerine sahip değildir [16].

Rekreasyon, kişinin yaşam potansiyelinin, yaşam enerjisinin yenilenmesi, dinlenmesi ve kısaca canlılık kazanması, yaşadığı süre içinde dengeli, yaratıcı bir insan bütünlüğüne ulaşması için yapılan etkinlikler olarak tanımlanmaktadır [12][17].

Rekreasyon ile ilgili olarak öncelikle ele alınması gereken konuların başında boş zaman diğer bir deyişle

serbest zaman kavramı gelmektedir. Çünkü rekreasyon boş zamanı olan insanların gerçekleştirebilecekleri bir etkinliktir. Serbest zaman bir takım temel ihtiyaçlar ve zorunluluklar yerine getirildikten sonra arta kalan zamandır.

İnsanların boş zamanlarında eğlence ve tatmin dürtüleri ve gönüllü olarak katıldıkları, bedensel ve ruhsal olarak yaratıcı güç kazandıkları eylemlere " rekreasyonel etkinlik" denilmektedir. Bu etkinlikler günümüzde turizm ile birleşen bir aktivite oluşturmaktadır. Bir çeşit rekreasyonel etkinlik türü olan turizm, serbest zamanlarda yapılan, çevreden ayrılarak değişik çevreler ve rekreasyon olanakları yaratmak için en az bir gece konaklamak suretiyle yapılan gezilerdir [16][18][10].

Rekreasyon etkinliklerinin yürütüldüğü alanlar genelde iki grupta toplanabilmektedir [16].

- a) Kullanıcıya yönelik rekreasyon alanları: Yoğun bir gelişmenin söz konusu olduğu kentsel merkezler yanındaki alanlardır. Bunlar kent, kasaba parkları, botanik ve hayvanat bahçeleri, fuarlar, spor alanları, sergi alanlar vb. yerlerdir.
- b) Kaynağa dayalı rekreasyon alanları: Kaynak çeşidinin, alanın kullanım olanaklarını ortaya koyduğu, düşük yoğunluktaki gelişmelerin söz konusu olduğu alanlardır. Genel olarak milli parklar, doğa parkları, doğa anıtları, orman içi rekreasyon alanları, piknik alanları, arkeolojik ve antik kentler, tarihi alan ve yapılar, doğa ve kültür özellikleri gösteren alanlar bu gruba girmektedirler. Görüldüğü gibi kaynağa dayalı rekreasyon alanlarının bir kısmı korunan alanlar statüsündedir. Dolayısıyla bu tür alanlardaki rekreatif ve turizm amaçlı faaliyetler ile koruma amaçlarının uzlaşması gerekmektedir.

BÖLÜM 3- TURİZM VE ÇEVRE

Son yıllarda turizm ve çevre arasındaki yakın ilişki ve turizmin geleceği için çevresel planlamanın önemi tüm dünyada halen artan bir biçimde kabul edilmeye başlanmıştır. Turizmin dünya üzerinde hızla yayılmaya başlamasıyla tüm ülkelerce ekonomik bir sektör olarak kabul edilip, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Fakat turizm, çevre korumada olumlu bir güç olarak kullanılmadıkça çevre üzerinde olumsuz etkilerle artan bir baskı olmaya devam edecektir [19].

Çevre, turizm endüstrisinin gelecekteki başarısı ve gelişmesi için hayati önemi olan bir turizm kaynağıdır [20]. Son yıllarda konuya gereken önem verilmesine rağmen az sayıda olan çalışmalar, etkilerin sınıflandırılması, turizm gelişmesinin sağladığı çevresel yarar ve gelişmeden çok olumsuz sonuçlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çevresel etki incelemeleri kırsal alanlarla özellikle doğal ve yarı doğal ekosistemlerle ilgilenmektedir. Tartışmalar şehirsiz alan üzerine yöneldiğinde yüzeyselleşmekte ve turizmin potansiyel yararlarından söz etmektedir. Olumsuz etkilerin sadece kırsal alan üzerinde olacağı yaygın bir eğilim göstermektedir [21].

Turizmin geçmişi açıkça göstermektedirki çevresel öğeler turizmin doğuşu ve gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Doğal manzara alanlarının, doğal vurgu alanlarının, iklim özelliklerinin, özel bölgelerin korunmasında önemli etkileri bulunmaktadır.

Bir yörenin sahip olduğu çevresel öğelerin niteliklerine göre yöreye talep oluşmaktadır. En basit biçimde çevre, fiziksel ve sosyo-kültürel çevre alt başlıkları ile incelenebilir. Fiziksel çevre doğal ve yapma çevre olmak

üzere iki gruba ayrılmaktadır. Doğal çevre; hava, toprak, ışık, iklim, bitki örtüsü ve hayvan türlerini kapsarken, yapma çevre; şehirs el doku, altyapı, açık alanlar ve kent peyzajı elemanlarından oluşmaktadır. Bu çalışma kapsamında incelenmemesine rağmen, sosyo-kültürel çevre de; değer yargıları, inanışlar, davranışlar, ahlak, sanat, toplumsal hukuk ve tarihi içermektedir [22].

Turist davranışları sadece çevres el koşullar tarafından motive edilmemekte fakat kalınacak yerin seçimi ve kalış süresini çevres el koşullar etkilemektedir. Bir yerleşme zengin bir tarihe ve/veya arkeolojik ve kültürel geçmiş i açısından eşsiz güzelliklere sahip olsa bile bir takım tamamlayıcı doğal güzellikler önemli derecede aranmaktadır. Sadece kültürel ve ticari açıdan ziyaret edilen büyük bir kent bile tarımsal üretimi, limanları, kıyıları ya da nehirlerin sayesinde önemli bir nitelik kazanmaktadır [23].

Sosyal ve ekonomik amaçları gerçekleştirmek için çevres el turizm kaynağının sürdürülmesi ve desteklenmesi zorunludur [21]. Turizmin fiziksel çevre üzerindeki olumsuz etkileri konusunda daha duyarlı bir yaklaşımın yanısıra iyi bir çevres el yönetim ve dikkatli bir planlama yaklaşımı sayesinde, turizm çevreye duyarlı bir sektör olarak ekonomiye yarar sağlamaya devam edecektir [24].

Doğal kaynakların bir özelliği olan kullanımdan doğan fiziksel değişim, az miktarda bile olsa doğal sistemleri olumsuz yönde etkilemektedir. Yoğun istem ve kullanım doğal kaynak niteliğini olumsuz yönde etkilediğinden kaynağın niteliğini sürdürmek için kullanım ve kullanımdan doğan etkilere müdahale eden iyi bir çevres el yönetim ve planlama yaklaşımı benimsenmelidir [23].

3.1. TURİZM VE ÇEVRE İLİŞKİLERİ

Turizmin korunan alanlardaki biçimi ile çevrenin korunması olgusu arasında, genelde birbirinin aleyhine olması gereken bir ilişkinin var olduğu bir gerçektir. [25]. Budowski [25] turizmi geliştirmek ile çevresel korumayı desteklemek arasında üç farklı ilişkinin var olduğunu belirtmektedir. Turizm doğal çevresel değerlere yüksek derecede bağımlı olduğu için bu ilişkiler oldukça önemlidir. Turizm ve çevre arasındaki bu ilişkiler aşağıda açıklanmaktadır.

1. Turizm ve çevresel koruma hem kendi koşullarında gelişen, birbirinden izole edilmiş bir biçimde hem de birbirleriyle çok az ilişkili bir şekilde var olabilirler. Bu durum muhtemelen kitle turizminin gelişme eğiliminde olduğu, çoğunlukla turizm ve doğa korumanın tam olarak gelişemediği alanlar için söz konusudur [25].

Bir arada var olma (coexistence) durumu çok az bir süre statik kalabilir. Ya simbiyotik ya da zıt ilişkilere dönüşmektedir. Turizm gelişmesi önemli sonuçlar getireceğinden bu durum ancak kısa bir süre için geçerli kalabilmektedir [16].

2. Turizm ve koruma birbirlerinden karşılıklı olarak yararlanacak şekilde organize edilen simbiyotik ve destekleyici bir ilişki gösterebilirler. Çevresel koşullar ve değerler olduğu gibi bırakıldığından hatta gelişmeleri sağlandığından daha çok kişi doğadan ve doğal kaynaklardan rekreasyonel, bilimsel, eğitsel, kültürel yönden yararlanabilecektir [16].

Çevresel kaynaklar ve çevre korumanın turizm sanayisinin geleceği için ne denli önemli olduğu düşünülürse böyle bir ilişkinin ekonomik avantajları olduğu da kabul edilecektir.

3. Özellikle turizmin çevreye zararlı etkileri olduğunda, turizm ve koruma arasında zıt bir ilişkiden söz edilebilir. Bunun sonucu olarak çeşitli düzeylerde yasaklamalar ve kısıtlamalar söz konusu olabilmektedir. Çoğunlukla turizm ve koruma arasındaki ilişki bu kategoridedir [16].

Doğa koruma ve turizm arasında koruma kullanma dengesi içinde simbiyotik bir ilişki kurulmalıdır. Doğal kaynakların aleyhine gelişen bir turizm, uzun vadede turizm gelişmesi açısından onarılamaz yaralar açabilir. Bu alanlarda elde edilen turizm gelirlerinin tekrar doğa korumaya döndürülmesi, özel bir yönetim ve planlama yaklaşımının benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak, doğal kaynakların yenilenmesi için kullanılan parasal kaynakların çoğu zaman turizmin ekonomik yararlarını aştığını vurgulamak gerekmektedir.

3.2. TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

Turizmin çevresel etkileri üzerine artan sayıda araştırmalar, turistik aktivitenin gelişmesi ve desteklenmesinde çevrenin önemini vurgulamaktadır. Çevre bir turizm kaynağıdır ve korunması, yönetimi hem turizm endüstrisinin geleceği hem de toplumun bütünü için hayati derecede önemlidir [26].

Belirli bir çevresel etki başka bir çevresel kaynağın devreye konması, turistik aktivitenin kesilmesi veya olumlu bir çekicilik unsuru olan çevresel kaynağın ortadan kaldırıldığı noktaya kadar tolere edilebilir [21].

Turizmin yöredeki doğal kaynaklara ve sosyo-ekonomik yapıya büyük etkileri vardır. Doğal ve tarihi çevre değerleri ile ekonomik, sosyal ve kültürel değerler turizm hareketlerinin başlangıç ve sınır noktalarını oluşturdukları gibi bu değerlere yeteri kadar önem verilmediğinde turizm gelişmesi kendisinin oluşturan bu değerlerin, dolayısıyla sürecin ortadan kalkmasına yol açabilmektedir [6].

Hem turizmin hemde fiziksel ve sosyo-kültürel çevrenin devamını sağlamak için;
o Turizmin çevre üzerinde hem olumlu hemde olumsuz potansiyel etkilerinin belirlenebileceği bir yaklaşımın,

- o Olumsuz sonuçlar oluşmadan önce potansiyel etkileri değerlendirmek için teknik kapasite ve yasal bir yapının,
- o Turizm gelişmesi ile ilgili potansiyel etkilere ve sorunlara karşı duyarlı bir arazi kullanım planlaması sisteminin ve
- o Olumsuz etkileri en aza indirmek, buna karşılık olumlu potansiyel etkileri en üst düzeye çıkarmak suretiyle turizmi denetleyebilen yönetsel bir yapının oluşturulması gereklidir [21].

Tüm dünyada özellikle turistik yörelerde turist sayısının giderek artmasıyla turizmin ekonomik açıdan yararlı bir sektör olması yanı sıra, yörenin doğal, yapma ve sosyal çevresi üzerinde geri dönülemez etkiler yarattığı kabul edilmektedir.

Turizm etkinlikleri, çevre özelliklerine yüksek derecede bağımlılık göstermektedir. Bu nedenle turizmin, doğal ve yapma çevrenin korunmasına ve iyileştirilmesine teşvik edici etkisi büyüktür [27]. Ancak, turizmin fiziksel çevre üzerinde olumsuz etkileri olduğu da bilinmektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:

- o Turizmin yarattığı arazi talebi sonucu verimli tarım alanları ya da ticaret alanları turistik tesislere dönüşmektedir. Doğal ve tarihi sitler ve orman alanları da zaman zaman bu baskı altında bulunmaktadır. Turizm böylece hem doğrudan hemde dolaylı olarak doğal peyzajı tüketmekte, ikinci konutlar, ticari etkinlikler, turistik tesisler, altyapı donanımları da çevreyi kısa sürede değiştirmektedir [28].
- o Artan hava ve kara ulaşımı hava kirliliğine neden olurken, deniz taşımacılığında su kirliliğine neden olmaktadır [27].
- o İçme suyu, kanalizasyon, arıtma, çöp gibi teknik altyapı hizmetlerinin talebe yetişememesi sonucu insan sağlığını tehdit edici boyutta hava, su, toprak kirliliği ortaya çıkmakta, doğal bitki ve hayvan toplulukları yok olmaktadır.

- o Motorlu taşıtlar, eğlence yerleri ve kalabalık gürültü kirliliği oluşturmaktadır.
- o Turistik tüketimden geriye kalan atıklar çevreyi fiziksel ve estetik açıdan kirletmektedir.
- o Turizm yapılaşması, turistik tesisler ve ikinci konutlar doğal manzarayı bozmakta, doğal çevreyi tahrip etmekte ve ekolojik dengeyi bozmaktadır [27].

Turizm çevrenin korunması ve çevresel kalitenin sürdürülmesi için olumlu bir güç olarak kullanılmalıdır. Turistik yörelerde turizmin olumsuz çevresel etkilerinden kaçınmak için koruma kullanma arasında bir denge kurulmalıdır.

Turizmin olumsuz etkilerinin kapsamlı ve sistematik bir biçimde değerlendirilmesi için çevrenin sınıflandırılmasında bir tipoloji sağlamak gereklidir. Turizmin etkilerinin olduğu çevresel öğeler üç kategoride incelenmektedir [21].

- Doğal çevre
- Yapma çevre
- Sosyo-kültürel çevre

Doğal çevreye hava, kara, iklim, flora ve fauna dahil edilmektedir. Yapma, çevre altyapı, şehirselleşme, açık alanları içermektedir. Sosyo-kültürel çevre üçüncü kategoriyi oluşturmaktadır. Sosyo kültürel çevreye değerler, inançlar, davranışlar, ahlak, sanat, kanunlar, tarih ve toplumlar dahildir. Turizmin doğal ve yapma çevreyi içeren fiziksel çevre üzerindeki potansiyel etkilerinin tanımlandığı ve değerlendirildiği temeller aşağıda sunulmaktadır [21], [29].

Doğal çevre

A- Hayvan ve Bitki Türlerindeki Değişiklikler

- 1- Üreme ve yetiştirme ortamlarının tahribi
- 2- Avlanma yoluyla hayvanların öldürülmesi
- 3- Yiyecek sağlamak için hayvanların öldürülmesi
- 4- Hayvanların iç veya dış göçü

5. Yiyecek ve odun sağlamak için bitki örtüsünün tahribi.
6. Turistik tesislere yer sağlamak için bitki örtüsünün doğasında yapılan değişiklikler
7. Yaban hayatı rezervinin veya yabani hayvanların korunduğu yerlerin tahribi

B- Kirlilik

1. Kanalizasyon deşarjı, yağ, petrol dökümü nedeniyle su kirliliği
2. Araçlardan yayılan hava kirliliği
3. Turistik taşımacılık ve aktivitelerden doğan gürültü kirliliği

C- Erozyon

1. Toprak erozyonu
2. Toprak kayması riskinde değişiklik
3. Çığ olayı riskinde değişiklik
4. Nehir kıyılarına verilen zarar
5. Jeolojik varlıklara verilen zarar

D- Doğal kaynaklar

1. Yüzeysel su sağlama ve toprak tüketimi
2. Turist aktivitelerine enerji sağlamak için fosil yakıtların tüketimi
3. Yangın olayı riskinde değişiklik

E- Görsel etki

1. Tesisler (Binalar, otoparklar....)
2. Çöpler

Yapma Çevre

A- Şehirsel Çevre

1. Toprağı üretimden almak
2. Hidrolojik modelde değişiklik

B- Görsel Etki

1. Binaların artması
2. Yeni mimari stiller

3. İnsanlar ve kişisel malları

C- Altyapı

1. Altyapının fazla yüklenilmesi
2. Yeni altyapının sağlanması
3. Alanları turist kullanımına uyarlamak için çevresel yönetim

D- Şehirsel Form

1. Endüstri, ticaret ve konut kullanımında değişiklikler
2. Şehirsel yapılarda değişiklikler (yollar, döşemeler)
3. Yerli nüfus ve turistik nüfus için geliştirilmiş şehirsel alanlar arasındaki zıtlıklar

E- Restorasyon

1. Kullanılmayan binaların yeniden kullanımı
2. Tarihsel binaların ve yörelerin restorasyonu ve korunması
3. Sahipsiz evlerin ikinci konut olarak restorasyonu

Turizmin sosyo-kültürel çevre üzerindeki etkilerini ise kısaca şöyle özetleyebiliriz [27], [15].

- o Turist sayısındaki artış sonucu kalabalıklaşma, plaj, kamu hizmet alanları ve bunun gibi tesis alanlarında yerli halkın kullanımı kısıtlanmaktadır.
- o Geleneksel değerlerin ve kültürel kimliğin kaybolmasına neden olabilmektedir.
- o Turistler ve yerli halk arasında sosyal refah seviyesi açısından farklılıklar varsa ırksal ve sınıfsal eğilimler, hatta yabancı düşmanlığı oluşabilmektedir.
- o İnsanlar arasındaki ilişkilerin ticarileşmesi, turist ve yerli halk arasında sınıflar farklılıkları sonucu çifte fiyat politikasının uygulanması söz konusu olmaktadır.
- o Alkol, kumar bağımlılığı ve suç oranlarında artış olabilmektedir.
- o Turistik talebi karşılamak üzere üretimin arttırılması, geleneksel el sanatlarının yok olmasına neden olmaktadır.

3.2.1. Turizmin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri

Doğal kaynaklar, ekosistemler ve bölgesel ekoloji öğeleri; fiziksel özelliklerine bağlı olarak turistik alanlara büyük bir katkı sağlamaktadır. Sadece kültürel ve ticari açıdan ziyaret edilen bir kent bile doğal güzellikleri sayesinde önemli bir nitelik kazanabilmektedir.

Şehirsel yoğunlaşma arttıkça ve yoğun kullanımdan dolayı çevre öğeleri bozulmaya başladıkça doğal kaynakların önemi ve doğal kaynakları koruyan turizm yaklaşımının önemi artmaktadır.

Doğal kaynaklarda kullanımdan doğan fiziksel değişim, az miktarda bile olsa doğal sistem açısından zararlı olabilmektedirler. Örneğin insan etkinlikleri hava ve su kalitesini bozduğu zaman bitki örtüsü yok olmakta, gürültü artmakta, yaban hayatı olumsuz yönde etkilenmektedir [23].

Doğal kaynakların kullanımında koruma-kullanma dengesinin sağlanması, turizm sektörünün geleceği için hayati derecede önem taşımaktadır. Turizm sektörü dinlenme, sağlık, spor, bilim ve eğlenme etkinliklerine uygun ortamlar, doğal güzelliklerin sergilendiği alanlar, tarihi ve kültürel değerler içinde gelişmektedir [7]. Bu nedenle doğal çevre öğeleri turizm için temel kaynak niteliği taşımaktadır.

Turizm alanlarında meydana gelen bozulma ve ekolojik zarar, gürültü, hava ve su kirliliğinden kaçınmak için, turizm ve çevre arasındaki ilişkiler iyice kavranmalı, turizm alanlarında çevresel planlama yaklaşımı izlenmelidir. Çevrenin korunmasının yalnızca turizm altyapısı, doğal çekicilikler, tesisler, pazarlama programları ve yatırımların uzun vadede korunması için değil bilimsel amaçlar ve yerli halkın çıkarlarının korunması için de gerekli olduğu kabul edilmektedir [19].

Turizm faaliyetleri çevre özelliklerine bağımlılık gösterdiğinden çevrenin korunmasında turizm olumlu bir güç

olarak kullanılmalıdır.

3.2.1.1. Turistik Gelişme ve Bitki Örtüsü

Bitki örtüsü birçok turistik yöre için en önemli temel çekiciliklerden biridir. Bitki örtüsü başlıca turistik kaynak olmasına rağmen, turizmin bitki örtüsü üzerinde etkileri çok az bilinmektedir. Ayrıca turizmin bitki örtüsü üzerindeki olumsuz etkilerini içeren çalışmaların birçoğu, turist davranışları ve bitki örtüsüne verilen fiziksel zarar arasındaki ilişkilerle ilgilidir [25].

Turistik etkinlikler ve bitki örtüsü üzerine etkileri kısaca şöyledir: [30], [31].

- o Çiçek, mantar ve fide koleksiyoncuları türler üzerinde değişikliğe neden olmaktadır.
- o Kamp ve piknik alanlarında dikkatsiz kullanım orman alanlarında büyük yangınlara neden olmaktadır. Bitki örtüsünün doğal yapısının bozulmasına ve toprak erozyonuna neden olmaktadır.
- o Yapılaşma ve ateş yakmak için özellikle genç ağaçlar kesilmektedir.
- o Çöp dökme yoluyla doğal bitki örtüsü kirletilmekte, bitki örtüsünün hava ve ışık alması engelenerek ekolojik zarar verilmektedir.
- o Yaya ve araç trafiğinin bitki örtüsü üzerine doğrudan etkisi bulunmaktadır. Kullanım yoğunluğu belli bir düzeyi aştığında sorun ortaya çıkmaktadır. Bu ekosistemin hassaslığına ve kapasitesine bağlıdır. Örneğin toprak alan üzerinde yaya ve araç trafiğinin etkisi kumsal alanlar ile karşılaştırıldığında çok az olmaktadır [25].
- o Kamp alanlarında bitki örtülerinin çiğnenmesi, rekreasyonel amaçlı yürüyüşler doğal alandaki bitki örtüsü ve yaşam ortamı üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır [25].
- o Rekreasyonel amaçlı turistik etkinlikler sonucu toprağın giderek sıkışması ve erezyona neden olması, bitki örtüsünün

değişime uğraması ve bitki türlerinde farklılaşmaya yol açmaktadır [31].

Bir alanın ilk kullanımında alandaki bitki türlerine en fazla zarar verilir. Nazik türlerde ilk kullanım ile beraber bozulma oluşmaya başlayabilmekte, bitki örtüsünün yeniden üremesi söz konusu olmamakta ve bitki örtüsündeki çeşitlilik azalmaktadır. Daha esnek türlerin bulunduğu bitki örtülerinde bozulma daha az olmakta ve bitki örtüsünün kendini yenilemesi söz konusu olabilmektedir [25].

3.2.1.2. Turistik Gelişme ve Su Niteliği

Su niteliği turizm sanayisi için çok önemlidir. Fakat endüstriyel ve kentsel atıkların yanısıra, deniz araçlarından boşalan yağlar ve petrol dökümü nedeniyle denizler sürekli kirlenmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre kolera, dizanteri ve karaciğer bozuklukları gibi hastalıkların deniz ürünlerinin yenmesinden dolayı insanlara geçtiği belirlenmiştir [25]. Konunun ciddiyetine rağmen bu konuda yapılmış fazla araştırma bulunmamaktadır. Yüzme, balık avlama gibi turistik etkinlikler yüksek derecede su niteliğine bağlıdır. Etkinlikleri su ile ilgili turistik yöreler ve kıyı yerleşmelerinde su kirliliği hem çevresel hemde ekonomik büyük zararlar getirmektedir.

Turizm yoğunluğunun arttığı kıyı kesimlerinde atık sular çeşitli biçimlerde deniz kirlenmesine ve ekolojik bozulmalara neden olmaktadır. Atık suların içerdiği patojen mikro-organizmalar, bu ortamlardan yararlanmak isteyen insanların sağlığını tehdit etmektedir. Atık suların bu ortamlara karışması estetik bozulmalara ve kokulara neden olmaktadır. Atık suların içerdiği organik maddeler deniz ortamında ekolojik değişmelere, denizaltı yaşam, tür ve popülasyonlarının hızla değişimine yol açmaktadır. Bu değişim özellikle su altı yaşamı ile ilgilenen turist kesimi için büyük kayıptır [6].

Su niteliğini etkileyen en önemli faktörler kısaca şöyle özetlenebilir:

1. Altyapısı bulunmayan turistik kıyılarda kanalizasyon sularının plajlara, göllere ve nehirlerle dağıtılması en önemli sorundur. bu tip kaynakları kullanan turistik yerleşmeler için sağlık açısından potansiyel bir felakettir [25].
2. Sulara atılan yiyecek maddeleri sularda yaşayan canlıların avlanma sürelerini hızlandırmaktadır. Yabani otların aşırı derecede büyümesi sudaki oksijen miktarını etkileyebilir. Bu da balık sayısını, özel türleri ve büyüme oranlarını etkileyebilmektedir [31], [30].
3. Oksijen sağlanmasında ve dağıtılmasında düzensizlikler sonucu suda yaşayan bitki ve hayvanlar etkilenmektedir. Gezi amaçlı deniz araçlarından yayılan, tanker ve gemilerden atılan atıklar ve yağların oksijen sağlanmasında zararlı etkileri bulunmaktadır. Bu olay aynı zamanda turistlerin memnuniyetini azaltmaktadır [25].
4. Şişe ve kutu atıklarından süzülen maddeler, özellikle suda zor çözünen deterjanların kullanılması, kimyasal madde üreten fabrikaların arıtma sistemlerinin olmayışı görülen en önemli kirlenme nedenlerindendir [31], [30].

3.2.1.3. Turistik Gelişme ve Hava Niteliği

Turizm ve rekreasyon etkinliklerinin hava niteliği üzerine etkileri ile ilgili çok az araştırma bulunmaktadır. Turizmin hava kirliliğine katkısının diğer etkinliklere oranla az olması bu konuda çalışma yapılmaması anlamına gelmemelidir.

Turizm faaliyetleri bir seyahati kapsadığından ve bu seyahat de motorlu araçlar, gemi, tren, otobüs, uçak ile gerçekleştiğinden turizm-hava kirliliği ilişkisini bu noktada araştırmak gereklidir. Turistik alanlarda normal araç trafiği ve bunun meydana getirdiği hava kirliliğine ek olarak rekreasyonel araç kullanımı, tur otobüsleri ve turist

araçları nedeniyle motorlu araç sayısı ve dolayısıyla hava kirliliği artmaktadır. Turistik bölgelerde hava kirliliği sorunlarını ilk olarak turist araçları oluşturmaktadır [25].

Hava alanları hava kalitesinin bozulmasına fazla neden olmadığından, hava yolu uluslararası turistler için önemli bir gezi modelidir.

Ancak hava kirliliğini önlemek için turistik alanlara girecek araç sayısını kısıtlayarak çözmek yerine, hangi araçların havayı kirletmekte ne kadar etkili olduğunu araştırarak olayı çözmek daha akılcı olmaktadır. Ayrıca turistik yörelerde bitki örtüsüne verilen önem de hava kirliliği sorununu çözmek için oldukça etkilidir [31].

3.2.1.4. Turistik Gelişme ve Yaban Hayatı

Yabani hayvan avcılığı ve son zamanlarda yaban hayatı fotoğrafcılığı önemli turist etkinliklerini oluşturmaktadır. Buna karşılık gözlemlerin kalitesi turist memnuniyetini arttıran en önemli nedenlerden biridir.

Avlanmayı yasaklayan ve avlanmaları belli kurallara bağlayan yerel yönetimler doğal yaşamı korumaya çalışırken, kaçak faaliyetler, deniz ve orman avcılığı doğal yaşamın sınırlarını zorlamaktadır [31].

Turist aktivitelerinin yaban hayatı üzerine etkileri; hayvanların dış göçü ile ölümü arasında farkın bilinmesindeki eksiklik, turist etkinlikleri ve önceki nüfus hesabının doğru olarak bilinmemesi nedeniyle tam olarak ölçülememektedir [25].

Turistik etkinliklerin yaban hayatı üzerine etkisi, turistik gelişmenin yoğunluğuna önemli derecede bağlıdır. Turizm amaçlı yapılaşmalardaki yoğunluk özellikle kıyılarda yaşayan türlerin tükenmesine ya da türlerin değişmesine,

göç etmesine neden olmaktadır [30].

Turist etkinliklerinin yaban hayatı üzerine doğrudan etkilerini, gelişme yoğunluğuna bağlı olarak beslenme ve üreme ortamlarının bozulması, avlanma, kaza veya besin sağlama yoluyla hayvanların öldürülmesi olarak özetlemek mümkündür.

3.2.1.5. Turizmin Ekosistemler Üzerindeki Etkileri

Turizm gelişimi ile yakından ilişkili olan ekosistemler kıyılar, adalar ve dağlar olmak üzere üç başlık altında incelenebilir

o KİYİLAR

Doğal kaynaklar arasında yer alan önemli bir potansiyel güç de kıyılardır. İç ve dış turizmin etkisi altında olan kıyı turizmi bu yoğun baskıdan tamamen etkilenmekte ve sosyo-ekonomik, çevresel, yasal birçok sorun oluşturmaktadır [32].

Birçok batı ülkesinde kıyılar rekreasyonel baskı altında bulunmaktadır. Kıyılar turizme ek olarak, limanlar, enerji üretimi, rafineriler tarafındanda tercih edilmektedir. Kıyı kullanımının ekolojik etkileri yararlı ve zararlı etkilerinden dolayı karışık bir sorundur. Yeterli planlama yapılamaması sonucu turizmin kıyılara olan ekolojik etkisi çoğunlukla olumsuzdur [31]. Bu kapsamda kıyılardaki deniz hayvanlarının, yaşamın ve su niteliğinin bozulması, jeolojik özelliklerin kazılarla yok edilmesi, genel görünüm estetiğinin bozulması gibi belirleyici etkiler bulunmaktadır.

Turist sezonu boyunca nüfusun artması ve bu nüfusa su sağlama, atık suların boşaltılmasındaki yetersizlikler kıyı yerleşmelerinde rastlanan en önemli sorunlardır [33].

Bir bölgeyi turistlere daha çekici kılmak için bataklıkların kurutulması gibi bir takım yöntemler zaman zaman kullanılmaktadır. Fakat bataklıkların kurutulması birçok hayvan ve bitki türlerinin korunması için pekiyi bir çözüm değildir. Yetersiz ve kötü planlamadan doğan olumsuz etkiler genelde şunlardır [7], [25].

- o Bazı bitki ve hayvan yaşama ortamlarının bozulması, yok edilmesi
- o Birçok jeolojik varlığın kazılar yoluyla yok edilmesi
- o Su kirliliğinin doğal alanlarda görsel kirlilik oluşturmaması
- o Plansız yapılaşma ile kıyı peyzajı ve ormanlarının tahribi
- o Bataklık ve sazlıkların kurutulması ekosistemin bozulması, yanlış drenaj sonucu canlıların ölümüne neden olması
- o Deniz suyu ve akarsuların kirliliği ile ekosistemlerinin bozulması
- o Doğal kumsal alanlarının plansız turizme açılması
- o Özellikle kıyı alanlarındaki turistik yörelerde çevresel atıkların hijyenik kirlenme yaratması ve ekosistemi bozulması

İnsan ve insan etkinliklerinin yoğunluğu ekolojik bozulmaya, kıyıların çirkinleşmesine, kaynakların çekiciliğinde azalmaya neden olmaktadır. Örneğin kum ve kumsal alanları, çevre gezileri, karavan ve kamp alanları için çok çekici fiziksel öğelerdir. Fakat bu tür etkinlikler kumsal-
ların erozyonuna, yaşam ortamlarının tahribine, üreme ortamlarının bozulmasına neden olmaktadır.

Kamp alanlarının kıyı alanlarına etkileri; çöplerin atılması, kanalizasyonun denize atılması, orman yangınları dolayısıyla kıyı bitki örtüsünün tahribi ve erozyon olarak görülmektedir. Bataklıkların ıslahı, toprak ıslahı, yat limanlarının inşaatı; su seviyesi ve sudaki besin konsantrasyonunu değiştirmekte, bitki ve hayvan türlerini tahrip etmektedir [25].

Eğer çevrenin turizm sanayisinden uzun süreli katkısı

bekleniyorsa kıyılar, planlama ve arazi kullanımı dikkatlice belirlenmesi gereken anahtar alanlar olarak kabul edilmelidir [32].

Kıyılarının korunması için atık suların arıtılmasına, çevresel sağlığa, kumsallarda gelişmelerin önlenmesine, kalınlık alanların aşındırılmamasına, estetik ve hoş olmayan mimari stilin düzeltilmesine çalışılmalıdır.

o ADALAR

Adalarda kıyılar gibi genel olarak turistik aktiviteler tarafından baskı altındadır. Genelde adalar küçük ve izole edilmiş olduklarından çevresel tahribat daha çok olmakta, çevresel etkiler daha çabuk görülmektedir. Küçük adalarda kullanımın dağılması söz konusu olmadığından olumsuz fiziksel değişim çevre tarafından emilememektedir. Mercanlar ve küçük balıkların bir çoğu gel-gitler sırasında botlar tarafından ve otel kıyılarında turistler tarafından yok edilmektedir. Hediyeelik eşya elde etmek için deniz avcılığı denizlerde doğal yaşamın sınırlarını zorlamaktadır. Adalarda oteller tuzlu su kullanmak zorundadırlar, atıklar ve kanalizasyon derin sulara akıtılmaktadır. Sonuç olarak denizlerdeki doğal yaşamda zarar ve tahribat kaçınılmazdır [25], [31].

o DAĞLAR

Turizm gelişiminin dağlar üzerindeki etkileri diğerlerine benzer olarak çok fazladır. Yolların inşaatı drenaj modelini değiştirmekte, erozyona ve toprak kaymasına neden olmakta, binalarda nehirleri kirletmektedir. Dağlarda turizm gelişimi doğal yaşamın göç düzenini etkilemekte, dağlarda bitki örtüsünü tahrip etmektedir. Dağlar ve yaylalar tarım, ormancılık gibi aktivitelerin yanı sıra son yıllarda turizm ve rekreasyon etkinlikleri tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Dağ ve yaylalarda en yaygın turistik aktivite çeşitleri avlanma, kayma ve tırmanma olarak sıralanabilir [25].

3.2.2. Turizmin Yapma Çevre Üzerinde Etkileri

Turizmin temel kaynaklarını doğal çekiciliklerin oluşturduğu yaygın bir şekilde düşünülmektedir. Çok sayıda turist bu kaynakları kullanmasıyla çevresel baskı oluşmaktadır.

Doğal çekicilikler tek başına turistleri memnun etmek için yeterli değildir. Altyapı ve diğer turistik tesisler ile desteklenmelidir. Turizmin en açık etkisi altyapı ve turistik tesislerin gelişmesidir [25]. Turizmin yapma çevre üzerindeki etkileri üç ayrı biçimde gözlemlenmektedir:

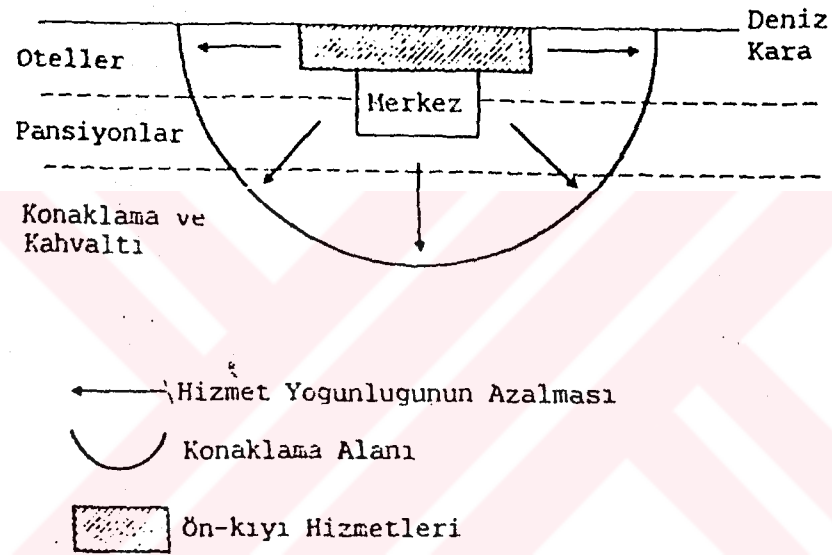
1. Turistik yerleşmelerin büyümesi ve gelişmesi
2. Kentsel mekanda otel gelişimi
3. İkinci konut gelişimi

3.2.2.1. Turistik Yerleşmelerin Büyümesi ve Gelişmesi

Turistik yerleşmeler turist ihtiyaçlarına yanıt vermek, turistlerin isteklerini gerçekleştirmek üzere gelişmektedirler. Genellikle var olan kasaba ve köylerin mevcut dokularını değiştirerek ve hızla büyüyerek oluşmaktadır. Ulaşım aksları boyunca veya vadilerde ışınsal şekilde, kıyı boyuncada lineer olarak gelişmektedirler (Şekil 3.1).

Turistik yörelerdeki gelişmenin mekansal boyutları şöyle özetlenmektedir [34], [9].

- o Mimari Bozulma: Gelişen alanlardaki üst yapının doğal çevre özelliklerine uyum sağlayıcı ve estetik olması gerekmektedir. Mimari bozulma turistik aksın değer kaybetmesinde en önemli etkenlerden biridir. Çünkü eşsiz güzellikte bir manzara: düşüncesizce uygulanan mimari bir yaklaşım veya çok katlı bir binanın çevrenin doğal yapısı ile uyuşmaması sonucu bozulabilecek ve alanın değer kaybetmesine neden olacaktır [34]. Yerleşmeyle bütünleşmiş, çekici

Şekil 3-1 Bir Kıyı Tatil Yerinde Kuramsal Konaklama Alanları
[25]

bir çevre yaratmak, çevrenin yöresel özelliğini bozmamak için yörenin geleneksel ve tarihsel mimari stili ve tasarım örneklerinden yararlanılmalıdır. Yerleşmeyle ve alanın, doğal özellikleri ile bütünleşmiş bir çevre yaratmak için uygun mimari stilin yanında peyzaj tasarımı da çok önemlidir. Mimari bozulmayı önlemek ve uygun peyzaj tasarımını başarmak için tek yol yörenin geleneksel tasarım özelliklerinden yararlanmaktır [19].

- o Dağılımsal Bozulma: Doğal çevre öğeleri, turizm gelişimini oluşturan birinci dereceden kaynaklardır. Bu nedenle korunmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır. Turistik yerleşmelerin gelişimi sırasında spekülâtif açıdan daha fazla verim sağlamak için kıyılar, göller, manzaralı alanlar gibi birinci dereceden doğal kaynaklar, ticari ve rekreatif kullanımların çevresinde aşırı bir yoğunlaşma, dağılımsal bir bozulma görülmektedir. Özellikle kıyılarda, turistik alanların gelişmesinin hem alansal hemde yoğunluk açısından dağılımının bölgesel ve ülkesel ölçekteki planla bütünleşmemesi veya önceden yapılan plan ve düzenlemelerden farklılık göstermesi sonucu sahil şeridi boyunca gelişigüzel bir yayılma görülmektedir [34].
- o Üst yapıdaki gelişmelerin dolu sezonda ziyaretçi istemini karşılayamaz hale gelmesi en çok karşılaşılan sorunlardan biri olmaktadır. İstem karşısında sorunun yetersizliği kirlilik, hizmetlerde aksamalar ve önemli sağlık sorunları oluşturmaktadır.
- o Trafik Yoğunluğu: Turizmin aşırı ve denetimsiz geliştiği alanlarda trafik yoğunluğu önemli bir sorun oluşturmaktadır. Yaya ve otomobiler arasındaki sorunlar, turistik alanlardaki anahtar noktalarda trafik yoğunluğunun artması, sıkışma, özellikle merkez alanın ara caddelerinde görülen sorunlar, park alanlarına olan talebin artması ve uygun park alanlarının bulunamamasından kaynaklanan sorunlar olmak üzere üç değişik biçimde ortaya çıkmaktadır.

3.2.2.2. Kentsel Mekanda Otel Gelişimi

Turizm, dünyadaki birçok büyük kentte bile fiziksel çevre üzerinde önemli etkiler ortaya koymaktadır. Ancak boyutlarının büyüklüğü nedeniyle belirgin değişiklikler olmaksızın kent tarafından emilmesi söz konusudur. Buna rağmen kentsel mekanlarda taşıma kapasiteleri söz konusudur. Son 30 yılda dünyada, özellikle de Avrupa'daki büyük başkentlerde ve birçok küçük tarihi kentte değişimin temel nedeni olarak turizm gösterilmektedir [25].

Doğru bir yerleşimi yapılmış ve iyi tasarlanmış oteller kentsel mekan açısından önemli bir değere sahiptirler. Oteller kentin çökmekte olan alanlarını canlandırabilirler, tarihi alanların sıhhileştirilmesi konusunda bir araç olabilirler. Buna rağmen otellerin kentin en değerli alanlarında inşa edilmeleri, diğer arazi kullanım biçimlerinin bu alanda yer almasını engellemekte ve kentsel mekanda istenmeyen çevresel ve sosyal sorunlar yaratmaktadır [22].

3.2.2.3. İkinci Konut Alanlarının Çevresel Etkileri

İkinci konut alanları, iç turizmin yapma çevre üzerindeki en dikkat çekici etkileridir. İkinci konut gelişiminin de çevresel öğeler ve peyzaj üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Bunlar şöyle özetlenebilir [35],[36],[15].

- o İkinci konutlar ilgi çekici güzel kumsallar, deniz, akarsu, göl kıyıları, orman içleri, vadiler, yaylalar ve dağlarda yer almaktadırlar. Ancak bu tür alanlar aşırı yüklenme sonucunda onarılamaz boyutlarda tahribe uğramaktadırlar.
- o Orman ya da zeytinlik alanlar tahrip edilmekte yerine ikinci konutlar yapılmaktadır. Diğer tarım alanı sahipleri de ikinci konutlara sahip olmak isteyenlerin cazip teklifleri karşısında baskı altında kalmaktadırlar.
- o İkinci konutların yapımları sırasında toprağın yüzey bitkilerinden arındırılması ve sonradan gelen yapılaşma

sırasında gerekli önlemlerin alınmaması ile zorunlu yol ve benzeri altyapı inşaatları, erezyonu hızlandırmakta ya da erezyonu başlatmaktadır.

- o Kıyı sulak alanları kurutulularak oluşturulan ikinci konut yapılaşmaları kıyı gerisindeki arazilerde taban suyunu düşürerek tarım alanlarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.
- o Kıyılarda çok geniş alanları kaplayan ikinci konut yerleşimlerinin kıyı flora ve faunası üzerindeki baskıları ve bunun doğurduğu sonuçlar ekolojik dengeyi olumsuz yönde etkilemektedir.
- o Kanalizasyonun bulunmadığı ya da yetersiz olduğu ikinci konut yerleşmelerinde kullanılan fosseptik çözümlerinin yüzeysel ve yeraltı su kaynaklarını kirletici etkisi bulunmaktadır.
- o İkinci konutlar görsel kirliliğe neden olmakta, özellikle site ve kooperatif alanlarında çevre düzenlemelerine yeteri kadar önem verilmemektedir.
- o İkinci konut alanlarında yoğunluk belli bir düzeyi aştığında gürültü kirliliği ve motorlu taşıt trafiği sonucu hava kirliliği oluşmaktadır.
- o Ulaşımı sağlayan karayolları özellikle kıyı bölgelerinde doğal alanların tahribine neden olmaktadır.

Ayrıca ikinci konutların bu çalışmanın kapsamı dahilinde ele alınmayan sosyol, psikolojik ve ekonomik açıdan olumsuz etkilerinin olduğu unutulmamalıdır.

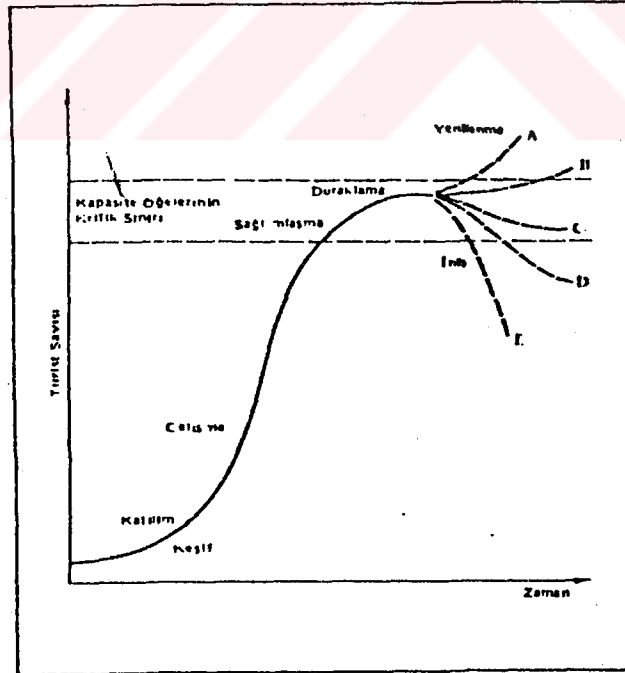
3.3. TURİZM ALANLARINDA DENETİMSİZ GELİŞME VE TAŞIMA KAPASİTELERİ

Turistik alanlarda mevcut doğal güzelliklere ek olarak yapılan düzenlemeler sonucu alt ve üst yapıda sağlanan gelişmeler, belirli bir zaman diliminde bölgede beklenmeyen ve tahmin edilemeyen bir yoğunluğun yaşanmasına yol açmaktadır [34], [37].

Turizm alanlarında görülen bu gelişmeler ve bu

gelişmeyi destekleyen öğeler sınırsız değildir. Turizm gelişmesi belli bir kapasiteyi aştığında fiziksel ve sosyo-kültürel çevrenin tahribine yol açmaktadır. Bu olumsuz gelişmeler bir yandan turizm bölgelerinde yaşayanları sosyal ve ekonomik yönden olumsuz etkilemekte, öte yandan turizmden sağlanan gelirlerin sürekliliğini tehdit etmektedir [38].

Buttler'in turizm alanının gelişme evreleri için ortaya koyduğu modele göre bir turizm yerleşmesinin ulaşım olanakları, donatıları arttıkça ziyaretçi sayısı artacaktır. Bununla birlikte bölgenin taşıyabileceği kapasite düzeyine ulaşıldığında ziyaretçi sayısındaki artış giderek azalacaktır. Kapasite üzerinde kullanım nedeniyle turizm alanının çekiciliği azalırken ziyaretçi sayısındada azalma olacaktır. Turizm alanının geçirdiği gelişme evreleri Şekil 3.2'de gösterilmiştir.

Şekil 3.2 Turizm Alanının Gelişme Evreleri [39]

Çevre bir turizm kaynağıdır, korunması ve denetimi öncelikle turizm sanayisinin geleceği açısından önemlidir [21].

Turistik alanlarda alt ve üst yapıda gelişmelerin beklenmedik bir yoğunluğa ulaşması ve ziyaretçi sayısının artmasıyla;

- o Turistlerin memnuniyet seviyesinde azalma
- o Alandaki tesislerin ve olanakların kötü kullanımı
- o Doğal kaynakların tükenmesi ve tahribi gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır [10].

Bunlara ek olarak;

- o Gereğinden fazla oluşan gelişme ve yoğunlaşma nedeniyle arazilerin değeri düşebilmektedir [34].
- o Mimari bozulma, alt ve üst yapıda fazla yüklenme ve trafik karmaşası görülmektedir [25], [34].
- o Yerli halkın turistlere davranışlarında olumsuzluklar, hoşgörü seviyesinde azalma meydana gelmektedir [5].

Turistik alanlarda görülen yapısal yoğunlaşmalar, alanın sosyal, ekonomik, ekolojik ve fiziksel taşıma kapasitelerinin aşılmasına yol açmakta, olumsuz etkiler doğurmaktadır. Turistik alanlarda denetimin sağlanması ve geliştirilmesi düşünülen alanların bölge planları, çevre düzeni planları çerçevesinde alanların taşıma kapasitelerinin ölçülmesi ve alana özgü standartlar geliştirilerek olumsuz etkilerin önlenmesi gerekmektedir [40], [19].

3.3.1. Taşıma Kapasitesi Kavramları

Kapasite kelimesi anlam olarak belirli bir alanda veya mekanda içerilebilen miktarı veya içerme yeteneğini ifade etmektedir. Turizm kapasitesi en basit biçimiyle belirli bir alanda bulunan maximum turist sayısı olarak tanımlanmaktadır [40]. Genel bir tanımlama ile taşıma kapasitesi kavramı maximum sayıda insanın ziyaretleri ile kazandıkları

deneyimin kalitesinde azalma olmaksızın ve fiziksel çevrede istenmeyen bir değişim oluşturmada alanı kullanmalarıdır. Herhangi bir alanda taşıma kapasitesinin aşılması için arzulanan etkinliklerin çevre niteliğini zorlamaksızın, çekicilikler olarak sunuluyor olması gerekmektedir [34], [40].

De Kadt'a göre taşıma kapasitesi kavramına sadece maximum sayıda turistin veya konaklamaların arzulanan zamanda sunulması biçiminde bakılmamalı, turistik alandaki gelişmenin alan kapasitesi üzerinde gerçekleşerek bozulmaya yol açtığı sınır olarak görülmelidir [34].

Bir rekreasyonel veya turistik alan, doğal ve insan eliyle yapılmış özelliklere sahiptir ve bir tek taşıma kapasitesi ile belirlenemez. Kapasite kavramı içerisinde ekonomik, fiziksel ve sosyal özellikler ölçülebilmektedir. Her kapasite çeşidi, her turistik alanın durumuna göre farklı özellikler gösterebilir. Buna göre her alanın farklı kullanım seviyeleri ve kabul edilen hedefleri ile ilgili farklı amaçları bulunmaktadır. Ancak her tip kapasite için, her turistik alanda bir kabul edilebilirlik sınırı olmaktadır. Bu sınır, turistik çekiciliklerin olumsuz gelişmelere neden olmasıyla gerçekleşecek bir değişimin başlangıç noktasıdır [25].

Rekreasyon hiçbir biçimde doğal kaynaklar için bir tahrip aracı değildir. Doğal kaynakların bilinçsiz ve aşırı kullanım sınırı rekreasyon taşıma kapasitesi ile belirlenmektedir. Rekreasyon taşıma kapasitesi, doğal bir kaynağın, kendisinin veya onun bir kullanma ürünün özellik ve niteliğinde kabul edilmez bir bozulma olmaksızın, belirli bir yönetim altında, taşıyabileceği rekreasyon kullanım düzeyidir. Doğal bir kaynağın taşıyabileceği rekreasyon kullanım düzeyi, gerek kaynağın mevcut fiziksel ve ekolojik özellikleri ve gerekse kullanmanın zaman ve biçimiyle ilgilidir [17].

Taşıma kapasitesi sosyal, fiziksel, ekolojik, ekonomik

tüm sistemler için ayrı ayrı belirlenmektedir. Her sistem için bulunan taşıma kapasitesi birbirinden farklıdır. Hangi sistemde sınıra önce ulaşılırsa o sınır efektif taşıma kapasitesini oluşturur. Potansiyel taşıma kapasitesi olarak adlandırılan diğer sınırlar turizm planlaması için geçerli bir sınır olarak kabul edilmemektedir [38].

Taşıma kapasitesi aksi belirtilmedikçe fiziki sınırlarla belirtilen turist sayısını, turizm doğal ve kültürel çevrede bozulmaya yol açmadan ulaşabileceği gelişme düzeyini gösterir. Sermaye birikimi, zayıf turizm hacmi küçük olan ve turizmin başlangıç dönemini yaşayan gelişmekte olan ülkelerde efektif turizm kapasitesini ekonomik sınırlar belirler [38].

Taşıma kapasitesi yoğunluk, kullanım, yönetim arasında ilişki kurmaktadır ve taşıma kapasitesi kavramı özel bir yerin özel bir kullanım yoğunluğuna sahip olmasını önermektedir [23].

Her alana göre farklı bir taşıma kapasitesi belirlenmesinin nedenini şöyle gruplayabiliriz:

- o **Turizmin özellikleri:** Turist sayısının yıl boyunca zaman içinde dağılımı, turistin amacı, özellikleri, turiste sunulan olanaklar, turistik alanda gelişen turizm türü taşıma kapasitesinin belirlenmesinde rol oynamaktadır. Örneğin geniş bir zaman dilimine dağılmış kültür turizmi ile deniz ya da kış turizminin çevre üzerinde etkileri oldukça farklıdır. Turizm sektöründe turiste sunulan olanaklar arttıkça, madde ve enerji kullanımı artmakta ve çevre üzerindeki baskı yoğunlaşmaktadır [38].
- o **Çevrenin kendini yenileme gücü:** Turizm farklı ekosistemlerde farklı etkiler yaratmaktadır. Örneğin büyük kentlerin turist akımına dayanma gücü kırsal alanlardaki ekosistemlerden çok daha fazladır. Çevrenin dayanma ve kendini yenileme gücünün çok zayıf olduğu özel bölgelerde taşıma kapasitesi çok küçük olacaktır [23], [38].
- o **Uygulanan ekonomi politikaları ve yönetim teknikleri:**

Turizm kapasitesini ekonomik sınırların belirlediği ülkelerde turizme yalnızca kısa dönemde kâr sağlamak amacıyla bakıldığında çevresel kaygılar geri planda tutulmaktadır. Bu durum olumsuz çevresel etkilerin güçlenmesi, taşıma kapasitesinin daralması ve turizmin kendini tüketmesi ile sonuçlanmaktadır.

Turizmin yapı ve kurumlarının niteliğinde taşıma kapasitesi üzerinde belirleyici etki göstermektedir. Yatırım maliyeti düşük, işletme gideri yüksek projelerin seçimine yol açan yanlış politika ve uygulamalar turizm ekonomisinde zaman boyutunu kısaltarak taşıma kapasitesinin daralmasına neden olmaktadır [38].

- o Kullanıcıların tatmin düzeyi: Ziyaretçilerin deneyimleri ve ziyaretçilere yönelik davranışların olumsuz olması, turizm büyümesinin sınırlanmasına ve turistik yöreye istemde bir azalmaya neden olabilmektedir. Bu karışık süreç ziyaretçilerin beklentileri, kaynakların niteliği, yerli halkın tutumu gibi birçok faktöre bağlıdır [37].
- o Yerli halkın turistlere gösterdiği tolerans düzeyi: Turistlerin sayısının artmasıyla ve bunun neden olduğu kalabalık, bozulma, gürültü gibi sonuçlarla birlikte turistlerle yerel halk arasındaki ilişkilerde uyumsuzluk olmaktadır. Genelde turistlerin kullandığı alanların bir takım fiziksel sınırlamalar ile yerli halkın kullanımına uygun görülmemesi ile belirmektedir [37], [25].

Sonuç olarak taşıma kapasitesinin belirlenmesinin her gelişme için hedeflenen amaçlara bağlı olduğu söylenebilir. Taşıma kapasitesinin doğru belirlenmesi toplum içinde ekonomik, fiziksel, sosyal, ekolojik ve kültürel dengenin korunması için yapılmalıdır. Kapasite kesin bir sınır olarak değil fakat kritik bir başlangıcı tanımlamak için ve olası engelleri ortadan kaldıran bir araç olarak kullanılmalıdır [34], [40].

Turistik olarak geliştirilmesi düşünülen bir alanın ülkesel ve bölgesel ölçekteki turizm planları ile bütünleşmiş fiziksel planların yapılması, bu alanda bulunan doğal

kaynaklar için tek tek taşıma kapasitelerinin belirlenmesi, aşılp aşılmadığının denetlenmesi sonucunda turizmden uzun vadeli yararlar beklenebilir.

3.3.1.1. Çevresel Taşıma Kapasitesi

Çevresel taşıma kapasitesi ziyaretçiler tarafından kazanılan deneyimin niteliğinde azalma ve fiziksel çevrede kabul edilmeyen bir bozulma olmaksızın bir alanı kullanabilen maximum sayıda insanı ifade etmektedir [25].

Çevresel taşıma kapasitesi ekolojik taşıma kapasitesi ve yapma çevre taşıma kapasitesi olmak üzere iki kavramı içermektedir [43], [44], [40].

o EKOLOJİK TAŞIMA KAPASİTESİ

Bu kavramın içerisine bitkiler, topraklar, doğal alanlarda bulunan tüm bitki ve hayvan toplulukları girmektedir. Bunlara dış etkenlerden gelecek zararların başlangıç noktası ekolojik taşıma kapasitesinin sınırını oluşturmaktadır [34].

İnsan ve içinde bulunduğu fiziksel çevresi ile ekolojik alanlar birbirini etkileyen ve sınırlayan faktörlerdir [45]. Etkilerin açıkça görüldüğü kıyılar, adalar, göller, doğal yaşam alanları turistik gelişme için son derece önemlidir. Etkilerin önemli derecede bağlı olduğu ilk faktör kullanım yoğunluğudur. Kullanıma bağlı olarak ekolojik değişim doğal kaynakların özelliğidir. Az miktarda bile olsa olumsuz bir değişim doğal sistemler açısından tedavi edilemez sonuçlar oluşturabilmektedir. Örneğin insan etkinlikleri hava ve su niteliğini bozduğu zaman bitki örtüsü yok olmakta, gürültü artmakta, yaban hayatı olumsuz olarak etkilenmektedir [23].

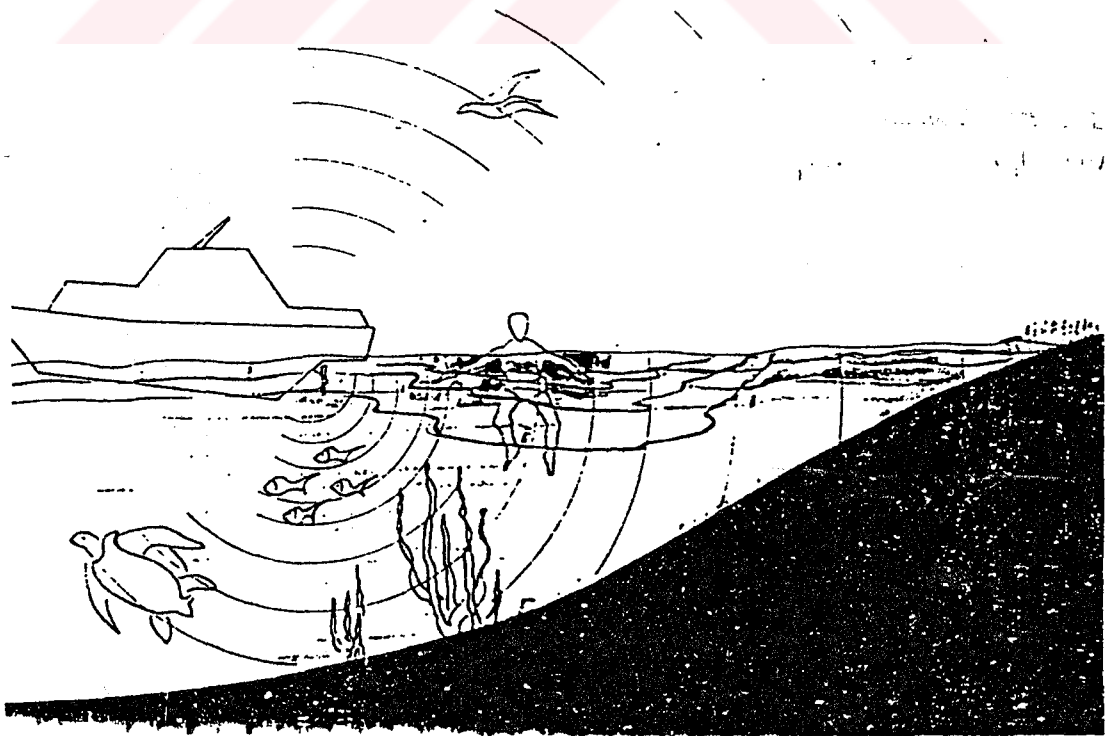
Ekolojik taşıma kapasitesinin ölçülmesi elde mevcut verilerin bulunamaması nedeniyle oldukça güç olmaktadır.

Mevcut çalışmalar kaynakların niteliksel fonksiyonları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Toplumsal, teknolojik ve çevresel değişikliklerden dolayı ölçüm yapmak zorlaşmaktadır [44].

Ekolojik taşıma kapasitesi diğer yandan ekolojik kaynaklar üzerinde ekonomik gelişmenin etkilerini incelemektedir. Ekolojik açıdan sürdürülebilirlik ekosistem niteliklerinin iyileştirilmesine hizmet etmektedir. Toplumun refah düzeyine olumlu katkıları bulunan ekonomik gelişme ve ekolojik açıdan sürdürülebilirlik arasında denge kurulması gelişmenin ilk şartı olarak kabul edilmektedir [43].

Şekil 3.3'de ülkemizde turizm gelişmesine bağlı olarak son yıllarda kıyılarımızda artarak gözlenen gelişmelerin çevresel etkileri, doğal kaynakların nicelik ve nitelik bakımından değişimi örnek olarak gösterilmektedir.

- o Zarar veren kullanım biçimi: Motorlu tekne kullanımı
- o Etkileri: Motor gürültüsü, egzoz gazları, suya karışan yağ, dalga ve diğerleri
- o Zarar görenler: Su ekosistemi, su kıyısı bitkileri, yosunlar, planktonlar, kaplumbağa ve balıklar, kuşlar, insanlar [45].

Şekil 3.3 Sulardaki Rekreatif Aktivitelerde Etkileşim Sistemi [45]

o YAPMA ÇEVRE TAŞIMA KAPASİTESİ

Sağlıklı bir turistik gelişme, belirli bir yörede mevcut olan doğal ve insan eliyle yapılmış olan çevresel kaynaklarla sınırlıdır. Turistik gelişmenin sınır koşullarını oluşturan çevresel kaynakların başlıcaları arazi, su kaynakları potansiyeli, içme ve kullanma suyu altyapısı, atık su altyapısı, katı atık toplama alanları ve tesisleri, ulaşım altyapısı ve enerji altyapısıdır [6].

Yapma çevre taşıma kapasitesine yerel kamu hizmetlerinin kapasitesi, belediye hizmetlerinin kapasitesi, ve konaklama tesislerinin kapasitesi aittir. Yapma çevre üzerinde taşıma kapasitesi hesaplanmasının ana nedeni yerel alan üzerinde turist aktivitelerinin etkileridir. Turistlerin yoğun olduğu dolu sezonlarda, kamu hizmetlerinin eşitsiz dağılımı, altyapıda yoğunlaşma ve yetersizlik yapma çevre taşıma kapasitesinin temelini oluşturmaktadır [44].

Yolların, hava ulaşımının, otopark alanlarının su sağlama, kanalizasyon ve diğer şehrsel hizmetlerin kapasitesi turistik alanın, turistik çekicilikleri olan yörelere, ana ulaşım bağlantılarına, diğer turistik merkezlere yakın olmasına bağlıdır. Çevresel kapasitenin ölçülmesi aşırı yüklenmeden kaçınma, turistlere iyi niteliklere sahip bir deneyim kazandırma açısından önemlidir. Bazı durumlarda kapasite çalışmaları koruma ve gelişme arasındaki ilişkiyi sağlamak için anahtar olarak görülmektedir [43].

Fiziksel kaynakların korunması ve kullanıcı istemi arasındaki denge turizm planlamasının ilk ve ana şartıdır. Mevcut kapasite çalışmalarında ilk aşama alanın turist potansiyelinin değerlendirilmesidir. Turistik gelişmenin sınır koşullarını oluşturan çevresel kaynakların bazıları yenilenebilmekte veya iyileştirilebilmekte iken bir kısımda yenilenememekte yani sabittir. Sabit yani yenilenemeyen kaynaklar turist potansiyeli için belirleyici olmaktadırlar. Örneğin teknolojik önlemlerle çeşitli atıkların arıtılması mümkünken öte yandan başta arazi olmak üzere yenilenmeyen

kaynaklar açısından taşıma gücü sınırlıdır [6], [43].

3.3.1.2. Sosyal Taşıma Kapasitesi

Turistik deneyim sonucunda elde edilen tatmin ve memnuniyeti en alt seviyesini belirleyen kavram olarak tanımlanmaktadır [34].

Diğer bir deyişle sosyal taşıma kapasitesi turistik alandaki turistlerin davranış ve tavırlarına karşı yerel halkın hoşgörü düzeyinin sınırıdır [40].

Kullanıcı sayısı arttığında alanın ekolojik veya fiziksel değerlerinde niteliksel bozulmalar oluşabilmektedir. Bunun sonucu olarak turistik deneyimin niteliğinde hissedilir bir düşme olmaktadır. İnsanların dayanabilecekleri yoğunluk düzeyi ; psikolojik ve kültürel nedenler ayrıca alanın özellikleri tarafından farklılık gösterebilmektedir [34], [41].

Sosyal taşıma kapasitesi turist özellikleri, turizm alanının ve yerli nüfusun özellikleri tarafından etkilenmektedir. Turist özellikleri yöreye gelen yabancıların yaş, cinsiyet, gelir, para harcama seviyeleri, motivasyonları, davranışları, beklentileri, ırksal ve etnik geçmişleri, davranış modelleri gibi tüm özellikleri içerir. Bunun yanında tesislerin kullanım düzeyi, kalış süresi, yoğunluk, turistik etkinlik tipleri, tatmin seviyesi eşit derecede önemlidir. Çünkü insanların birbirleri ile iletişimlerinin sıklığını ve önemini belirlemektedir. Turizm alanı ve nüfusun özellikleri ise, doğal çevresel nitelikler, ekonomik yapı ve gelişme düzeyi, sosyal yapı ve organizasyon, politik organizasyon, turizmin gelişme düzeyi gibi alt başlıklarla özetlenebilmektedir [40].

Sosyal taşıma kapasitesinin belirlenmesi ile ilgili iki yöntem vardır [37].

o Birincisinde yerleşmede turizmin olumsuz etkileri ortaya

çıkmadan önce yerleşmenin turizmi emebilme kapasitesi olarak ele alınır. Turistten çok yöreye ve yerli halka önem verilmektedir. Bu düşünce tarzına göre; Turizm kapasitesi bir alanı ne kadar çok turistin ziyaret etmesi veya ne kadar turistin alanı ziyaret etmeye ikna edilebileceği tarafından değil ne kadar turistin alana istendiği ve ne kadar turistin alanca emilebileceği konusundan hareketle belirlenir.

- o İkinci düşünce tarzında, bazı kapasiteler aşıldığında, yörenin turistleri yeteri kadar memnun edemediği ve alternatif yörelere yönelmenin ve turist sayısının azalmaya başladığı seviye olarak düşünülmektedir. Yerli halktan çok turistler ve turistlerin memnuniyet seviyesine önem verilmektedir [46].

Sosyal taşıma kapasitesi subjektif olarak bakıldığında turistlerin diğer turistleri kabul etmeye hazır olma seviyesi olarak tanımlanabilmektedir [40].

3.3.1.3 Ekonomik Taşıma Kapasitesi

Turizm ekonomik büyümeye katkıda bulunan en önemli sektörlerden biridir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yabancı döviz girişi ve ödemeler dengesine sağladığı yararlar nedeniyle turizm önemli bir ekonomik sektör olarak görülmektedir [38]. Turizm tüm bunlara ek olarak yerel halka istihdam olanakları yaratmakta, turizme bağlı olarak inşaat ve ulaştırma gibi alt sektörlerin gelişmesini sağlamaktadır. Fakat turizm sektörünün büyümesinin diğer sektörler üzerinde olumsuz etkileri olmaktadır. Örneğin tarım alanlarının otel alanlarına dönüşmesi, tarım ve diğer sektörlerde çalışanların turizm sektörüne geçmesi gibi bir takım olumsuz etkiler söz konusu olmaktadır [44], [43].

Ekonomik taşıma kapasitesi, turistik veya rekreasyonel kaynakların kullanımı için yapılacak masrafların son limitini belirlerken, alan yöneticilerinin arzulanan etkinlikleri çekici turistik düzenlemeler olarak sunabilme

yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle ekonomik taşıma kapasitesi arzu edilen yerel etkinlikler kısıtlanmaksızın turistik fonksiyonların emilebilme kapasitesidir [40].

Ekonomik taşıma kapasitesinin ölçülmesinde kullanılan yöntemlerden biri tüketimden kazanılan katma değerin hesaplanmasıdır. Diğer yaklaşım ise turistik bir yörenin harcama ve gelirleri ile turistik olmayan bir yörenin harcamaları ile gelirlerinin karşılaştırılması yöntemidir [44].

3.4. TURİZM PLANLAMASI VE ÇEVRE

Doğal kaynaklar, tarihsel ve kültürel değerler, temel turizm kaynakları oldukları gibi gelecek kuşaklara iletilmesi gereken ve yok olması halinde gelecek kuşakların doğal ve kültürel değerler yanında turizmden sağlanacak gelirlerden de mahrum olacakları miras kaynaklardır [27]. Doğal ve kültürel kaynaklarının yok olması turizm etkinliğinin ve bu etkinliklerden doğan yararlarında sona ermesi demektir.

Doğal ve tarihi mirası koruyacak, sağlanan yararları sürekli kılabacak sürdürülebilir bir turizmin gerçekleştirebilmesi ekonomik hedeflerle çevre değerlerini birlikte ele alan bütünleştirilmiş bir turizm planlaması ile mümkündür [38]. Çevre elemanlarının korunması için gerekli olan sağlıklı bir gelişme sürecinin temelini, turizm etkinliklerinin gelişimi ile çevre yönetimi arasında hassas bir dengenin sağlanması oluşturmaktadır [47].

3.4.1. Turizm Planlamasının Aşamaları

Turizmde planlama konusu; turizm gelişmesi ile elde edilen yararların en yüksek düzeye çıkarılması için bir araçtır. Turizm planlamasının amacı, bir ülke veya bölgeye

en fazla sayıda turistin, turizmin olumsuz etkilerinin en düşük düzeyde tutularak çekilmesidir [48].

Turizm planlaması bir ülkede çeşitli düzeylerde yer almalıdır. Turizm planlamasının başlangıç noktası, ulusal turizm politikasının geliştirilmesidir. Turizm politikası, özel amaçlar, stratejiler ve planların geliştirildiği bir yapıdır. Bütün planlama çabaları ulusal turizm planlamasını tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Değişim sürekli ve kaçınılmaz bir olgu olduğundan turizm politikası ve planlaması dinamik bir süreç olmalıdır. Sınırlı zaman aralıkları için yapılmalı, bu dönemlerin sonunda yenilenmeli ve gözden geçirilmelidir. Turizm gelişmesi için sistematik bir planlama yaklaşımı benimsenmeli ve alanın genel gelişme politikaları ile bütünleşmelidir. Turizm planlaması planlama hiyerarşisi içinde birçok ölçekte gerçekleşmektedir. Uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel gelişme planları hiyerarşisi içinde arazi kullanım planlaması, turistik tesislerin, turizm gelişme alanlarının planlanması, mimari, peyzaj ve mühendislik tasarımlarını içermektedir. Ayrıca şehirseller alanların, dağların, kıyı alanlarının planlanması gibi özel çalışma modellerini de kapsamaktadır.

Sınırlı sayıda turizm planı uluslararası düzeyde ele alınmaktadır. Uluslararası turizm planlaması dünyaca tanınan bir takım önemli turizm organizasyonları tarafından gerçekleşmektedir. Üye ülkelerin işbirliğine bağlı olduğundan uluslararası düzeyde turizm planlaması güçsüz bir değişim göstermektedir [48].

Ulusal seviyede turizm planlaması turizm gelişme, politika ve stratejilerinin, fiziksel yapının belirlenmesi ile ilgilidir. Fiziksel yapı planı önemli turist çekiciliklerinin belirlenmesi, turistik yörelerin ulaşım ve gezi modellerinin tasarımı içermektedir [30], [49].

Bölgesel ölçekte turizm planlaması, ülkenin ve bölgenin büyüklüğüne bağlı olmasına rağmen ulusal turizm planlamasından daha özeldir. Bölgesel ölçekte planlama, uygun

bölgesel politika ve stratejileri, büyük turist geçiş noktalarını, ulaşım ağını, birincil ve ikincil turistik çekicilikleri, bölgesel gezi modelini, gelişme tiplerini tanımlamaktadır. Çevre ile bütünleşmiş turizm gelişim politikaları ve stratejilerinin doğru olarak uygulanması ve analitik olarak belirlenmesi, bölgesel turizm planlamasının temelini oluşturmaktadır [9], [19].

Bölgesel ve ulusal planlarda tasarlanmış turizm gelişme alanlarında özel yerler için arazi kullanım planları oluşturulmaktadır. Bölgesel planlama, bölgeleme ve arazi kullanım ilkelerinin kullanılmasıyla çevresel koruma amaçlarını gerçekleştirmek için en iyi olanağı sağlamaktadır. Esnek çevrelerde aşırı baskının sınırlandırılması, kolayca tahrip edilebilir çevrelerde en katı koruma kararlarının verilebilmesi için, bazı alanlarda turistik aktivitenin yayılması, bazı alanlarda yoğunlaşmasının teşvik edilmesi için bölgeleme ve arazi kullanım stratejileri kullanılmaktadır. Arazi kullanım planlaması daha önce yapılmamış olan alanlarda arazi kullanım dağılımı yapılırken doğa koruma öncelikli hedef olarak belirlenmelidir [48], [13], [47], [26].

Yerel planlama ise mimari, peyzaj ve mühendislik tasarımlarını içermektedir. Yerleşme ile bütünleşmiş, çekici bir çevre yaratmak için bölgenin tarihi ve geleneksel mimari stili kullanılmalı, doğal çevre ile bütünleşmiş peyzaj tasarımına gereken önem verilmelidir. Uygun mimari ve peyzaj tasarımını başarmanın tek yolu yörenin geleneksel tasarım örneklerinden yararlanmaktır [49], [19].

Turizm planlamasının yukarıda sözü edilen her aşamasının bir sonraki ile bütünleşmesi dikey bütünleştirme sorununu oluşturur. Değişik hedeflere aynı anda ulaşılmak istenmesi birden çok planlama sürecinin birlikte gerçekleştirilmesini gerektirebilir.

Turizm planlamasının hedefleri kısaca şu biçimde açıklanmaktadır [50].

o Toplumun gelişmesi

- o Sosyal refah düzeyinin arttırılması
- o Kültürel kimliğin korunması
- o Serbest zamanlarda yapılacak etkinliklere olanak sağlanması
- o Çevresel korumanın sağlanması
- o Bitkisel ve hayvansal yaşam ortamlarının devamlılığının sağlanması

Hem ekonomik getiri sağlanması hemde çevrenin korunmasını amaçlayan turizm planlaması, fiziki planlama ve çevre planlama süreçlerini içerir. Farklı nitelikteki bu süreçlerin her aşama ve ölçekte uyumunun sağlanması ve birlikte değerlendirilmesi ise yatay bütünleştirme sorununu oluşturur. Hem ekonomik açıdan ülkeye yarar sağlayan hemde doğal çevre öğelerini koruyan ve sürdürülmesine destek olan, çevrenin taşıma kapasitesini aşmayan bir turizm gelişiminin sağlanması yatay ve dikey bütünleştirmenin eksiksiz olarak gerçekleştirilmesine bağlıdır [38].

Turizm planlaması yalnızca bilimsel amaçlar ve yerli halkın çıkarları için çevrenin korunması olarak değil, doğal çekicilikler, tesisler, pazarlama programları ve yatırımların uzun vadede korumaya yönelik olarak düşünülmelidir [19].

3.4.2. Turizm Planlaması Süreci

Turizm olayı çok sayıda sektörü ve alt sektörü ilgilendiren bir ekonomik ve sosyal etkinliktir. Bu nedenle turizmde planlama fiziksel ve kurumsal birçok elemanın bir araya gelmesine ve eş güdümüne ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde turizm planlaması bütünleştirilmiş ve kapsamlı bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Çünkü turizm nedeni ile ortaya çıkabilecek birtakım ciddi sosyo-kültürel ve fiziksel çevre ile ilgili sorunları arttırmadan, turizm gelişmesinin amaçlarına ulaşılabilir. Turizm etkinliklerinin büyük bir bölümü tüketilemez nitelikteki doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayanırsada, planlılar gelecekte de bu varlıkların

kullanılabilmesi bakımından bunları korumak ve geliştirmek için özel bir dikkat göstermelidirler [48], [50], [9].

Planlama süreci içinde göz önüne alınacak turizm elemanları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- o Turistik çekicilikler ve etkinlikler
- o Konaklama olanakları ve hizmetleri
- o Diğer turistik hizmetler ve olanaklar (tur operasyonları, turizm danışma büroları, bankacılık, döviz büroları)
- o Altyapı olanakları (su, elektrik, kanalizasyon)
- o Pazarlama programları, eğitim, yasa ve yönetmelikler, kamu ve özel yatırım politikaları, çevresel ve sosyo-ekonomik programların kurumsal elemanları,

Turizm planlaması süreci diğer planlama süreçleri gibi yedi aşamadan oluşmaktadır. Bunlar, hazırlık çalışması, hedeflerin belirlenmesi, araştırma (survey), analiz ve sentez, politika ve planın formüle edilmesi ve uygulama aşamalarıdır [49].

1. Hazırlık Çalışması: Yönetim ilk aşamada, turizm örgütü içerisinde hangi alanlarda çalışacağını kesin olarak belirlemelidir. Bu da çok yönlü bir ekip çalışmasını gerektirir. Bölgesel ya da ülkesel turizm planlama projesi için oluşturulacak ekip üyeleri, turizm geliştirme plancısı, turizm pazarlama uzmanı, ulaştırma plancısı, turizm ekonomisti, turizm sosyolojisi uzmanı ve turizm de insan gücü uzmanından oluşmalıdır.
2. Hedeflerin Belirlenmesi: Çalışma ekibi bir bölge ya da ülkedeki turizmin geliştirilmesi için önem taşıyan bu süreçte, ulaşılmak istenen hedefleri belirler. Hedeflerin saptanması merkezi yönetimin denetiminde yapılır. Turizmde hedefler hükümetin genel gelişme politikası ve stratejisi ile uyumlu olmalıdır.
3. Araştırma: Bu aşamada, öncelikle çeşitli mevcut ve potansiyel turistik çekiciliklerin sistematik olarak envanterinin çıkarılması gereklidir. Çalışma ekibi bölge için farklı önem taşıyan ve doğal-kültürel özelliklerini yansıtan çekicilikleri ön plana çıkarmalıdır. Böylece

turistik gelişme bölgelerinin belirlenmesi için plançılara yardımcı olacaktır.

4. Analiz ve Sentez: Bu aşamanın en önemli elemanı, eğer bölge halihazırda turizme açık ise, mevcut turistlerin özelliklerinin, bölgenin mevcut ve potansiyel çekim faktörlerinin, pazar ülkelerden bölgeye yapılan gezilerin maliyetinin ve bölgenin bu ülkeye uzaklığının, turistik gelişme hedeflerinin rakip bölgelerin niteliklerinin ve turistik pazarların analiz edilmesidir.
5. Politika ve Planın Hazırlanması: Turizmi geliştirme politikaları ve planlarını formüle etmek için araştırılan ve analiz edilen bütün faktörlerin göz önüne alınması gereklidir. Çalışma ekibi, turizmin hedeflerini geliştirmek, ekonomik yararları optimize etmek, çevresel ve sosyo-ekonomik olumsuz etkileri en alt düzeye indirmek ve bunları ülkenin genel gelişme plan ve politikalarına uyumlu hale getirmek için alternatif politikalar hazırlamalıdır.
6. Öneriler: Seçilen alternatif taslak planı; temel turistik çekim faktörlerini, saptanmış olan turizm bölgelerini ya da gelişme alanlarını, ulaştırma bağlantılarını, tur güzergahlarını göstermeli ve turistik gelişmeye uyumlu hizmet standartlarını belirlemelidir. Planın uygulanabilir olmasını sağlamak için öneriler içinde uygulama teknikleride yer almalıdır.
7. Uygulama: Merkezi turizm örgütü planın uygulanmasının başarısından sorumludur. Fakat turizmin çok yönlü özelliği nedeni ile çeşitli kamu kurumları ve özel sektörde bu başarı ya da başarısızlıkla ilgili olacaktır. Uygulama aşamasında politikalar ve planlar gözden geçirilmeli sonra ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Turizm politikaları, planları ve gelişim programlarının ülkenin genel politika, plan ve programları ile bütünleştirilmesi zorunludur.

3.4.3. Çevre İle Bütünleşmiş Turizm ve Sürdürülebilir Kalkınma

Turizm ve çevre arasındaki ilişki, turizm gelişimi için çevreyle bütünleşmiş planlamanın öneminin tüm dünyada kabul edilmesiyle turizmin ekonomik bir sektör olarak geliştirilip, yaygınlaştırılması düşünülmektedir. Turizm gelişimi, hükümet ve özel sektör tarafından uygun yöntemler uygulanmadıkça, turizm çevre korumada olumlu bir güç olarak kullanılmadıkça, çevre üzerinde olumsuz etkilerle artan bir baskı şeklinde ortaya çıkacaktır [19], [21].

Turizmin büyük bir aktivite oluşturmaya başlamasıyla politikacılar ve plancılar ekonomiyi yeniden yapılandırmak, yeni iş kolları yaratmak için turizmi bir mekanizma olarak görmektedirler. Turizmin ekonomik yararları yanısıra olumsuz çevresel etkileri olduğu bilindiği halde ekonomik kar/zarar değerlendirmeleri üzerinde daha fazla durulmakta, turizmin çevresel kar/zarar değerlendirmeleri turizm politikaları, plan ve programlarının dışında tutulmaktadır [21].

Çevre değerlerine önem veren sürdürülebilir bir turizm gelişmesi sağlamak için önce; belirlenen taşıma kapasitesi ve yürütülen çevresel analizler incelenmeli ve bazı ulusal, bölgesel gelişme politikaları ve stratejileri tanımlanmalıdır. Daha sonra turistik tesislerin korunmasına, tasarımına, planlamasına ve altyapılarına bağlı olarak özel prensipler oluşturulmalıdır [19], [49].

Doğal ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilir kalkınma ve turizm gelişiminin gereğidir. Turizm ile ilgili sürdürülebilirlik kavramı, turizme kaynak olan bölgesel/yerel özelliklerin korunup geliştirilmesi, çekiciliğinin devamının sağlanması olarak ifade edilmektedir [51].

Doğru bir biçimde planlanan ve denetim sağlanan bir turizm gelişimi, çevrenin korunmasına ve iyileştirilmesine yardımcı olabilir. Denetimsiz bir turizm gelişimi ve planlaması ise hem sosyal hem doğal hemde yapma çevre açısından

tehlikeli boyutlara ulaşan tahribatlara neden olabilmektedir [50].

Sonuç olarak çevre kapasitesi ile uyumlu bir turizm gelişimi sağlanması ve bu gelişimin kabul ettirilmesi için birtakım aşamalar gerçekleştirilmelidir. Bu aşamalar şöyle özetlenmektedir [30].

1. Taşıma kapasitesinin değerlendirilmesi, alanın çevresel özelliklerinin analizi
2. Alanın demografik ve sosyo-ekonomik yapısının analizi
3. Beklenen çevresel etkilerin analizi, olası turizm gelişim modelleri, turizm gelişme alternatiflerinin incelenmesi
4. Turizm gelişmesinin çevre üzerindeki potansiyel etkilerinin belirlenmesi, Çevresel Etki Değerlendirmesi Çalışmaları
5. Politik olarak uygun, sosyal olarak kabul edilebilir, istenmeyen potansiyel etkilerin minimize edildiği veya ortadan kaldırıldığı, çevre varlıklarıyla uyumlu turizm gelişiminin mekansal dağılımı ve gelişme tipinin seçilmesi
6. Uygun süreç, politika ve mekanizmaların seçilmesi
7. Turizm gelişimi ve çevresel etkilerin sürekli gözlenmesi, gelecekteki büyümeyi yönlendirecek planların geliştirilmesi.

3.4.4. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

Turizm, çevre özelliklerine yüksek derecede bağımlılık göstermesine rağmen, turizm kapasitesi açıldığında ve denetimsiz geliştiğinde çevre özelliklerini tehlikeye düşürücü bir gelişme gösterebilmektedir.

Uzun yıllar turizm sadece ekonomik açıdan yararlı bir sektör olarak değerlendirilmiştir. Turistik yönlerde turist sayısının artmasıyla turizmin doğal, yapma ve sosyal çevre üzerindeki etkileri farkedilmeye başlanmıştır [27].

Genelde turizm projeleri gelecekteki gelişmenin ekonomik açıdan başarı derecesini belirleyen analizlerle desteklenmektedir. Ancak turizm gelişmesinin olumlu ve olumsuz çevresel sonuçlarını analiz eden çok az sayıda çalışma vardır [21], [27].

Genelde ekonomik yararların ön plana çıkarıldığı çevresel değerlerin göz ardı edildiği turizm geliştirme programları, kar/zarar analizlerini, gelir gider değerlerini ortaya koyan analizler ile desteklenmekte, maddi olarak ölçülemeyen birçok çevresel etki olduğu unutulmaktadır [52].

Çevre elemanlarının korunması için gerekli olan sağlıklı gelişim sürecinin temelinde, turizm faaliyetlerinin gelişimi ve çevre yönetimi arasında hassas bir dengenin var olduğu bilinmektedir [49], [47].

Böyle bir dengeyi sağlamak için, farklı kullanım biçimlerinin, farklı bölgelerde yer alan doğal, yapma ve sosyo-kültürel çevreler üzerinde kirletici etkilerinin araştırılması önerilmektedir. Son zamanlarda fiziki planlama çalışmalarında çevresel etki analizleri ya da çevresel etki değerlendirme (ÇED) çalışmalarına da yer verilmeye başlanmıştır.

ÇED ekolojik, sosyal ve görsel değişiklikleri değerlendiren çalışmaları kapsamaktadır. Bu çalışmalar genelde etkilerin belirlenmesi, ölçülmesi, yorumu, sonuçların açıklanması ve bildirilmesi, etkilerin gözlenmesi gibi konuları içermektedir [53].

Çevresel etki değerlendirmesinin amacı, planlanan etkinliklerden doğan çevresel sorunların önceden belirlenmesi ve bu doğrultuda olumsuz etkilerin önlenmesi ya da en aza indirilmesidir.

ÇED önleyici ve ihtiyatlı bir çevresel yönetim yaklaşımıdır. Çevresel politikayla ilgili literatürde sıkça rastlanan "önlemenin sorunları çözmekten daha iyi olduğu" düşüncesine sahiptir [21].

ÇED'in kapsamlı bir tanımı şöyle yapılmaktadır: "Bir aktiviteyi ve onun düzenli bir şekilde geliştirilen alternatiflerini yaratabilecekleri çevresel sorunlar için tamamen objektif ve tarafsız olarak planlı bir şekilde belirlemek ve değerlendirmektir" [54].

ÇED aşağıdaki biçimlerde de tanımlanabilmektedir [55].

- o Yasal prosedürlerin, politikaların, programların işletme koşullarının biojeofiziksel çevre ile insan sağlığına ve mutluluğuna olan etkilerin belirlenmesi ve bu etkilerin boyutlarının önceden tespiti için yapılan çalışmalar, çalışma sonuçlarının yorumlanması ve yayınlanması işlemidir (Munn, 1979)
- o ÇED öngörülen bir faaliyetin çevre kalitesi üzerindeki etkilerinin hesaplanması yöntemlerine verilen isimdir (Vesilind, 1979)

Yakın zamanlarda ise biyolojik çevre için olası sonuçları oluşturan, belirli etkinliklerin gerçekleştirilmesinde memnuniyet seviyesini belirleyen bir süreç olarak tanımlanmaktadır [21].

Geleneksel ÇED, çevrenin çok ayrıntılı, ve doğru izlenmesini gerekli kıldığından, kullanılan birçok teknik bilimsel ölçümlere dayandığından elde edilmesi çok zor girdileri gerektirmektedir. Bu tür teknikler genelde büyük çevresel tahribat yaratma özelliği gösteren sanayi faaliyetleri konularında uygulanmaktadır. Turizm faaliyetleri büyük sanayi gelişmelerine göre daha çok küçük çevresel tahribat yaratma özelliği gösterdiğinden turizm gelişiminin çevresel etkilerinin daha kısa zamanda ve daha sınırlı parasal kaynaklarla belirlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır [53], [56]. Uygulanacak ÇED ile hem farklı turizm faaliyet türlerinin yaratacağı olumlu ve olumsuz etkilerin tanımlanması ve verilerin karşılaştırılıp en uygun etkinlik türünün belirlenmesi hemde turizm gelişiminin etkileri açısından diğer gelişim türleri ile de (tarım,sanayi) karşılaştırılamsı söz konusudur.

Çevresel etki analizleri çalışmalarında güçlüklerin büyük bir çoğunluğu etkilerin deneysel ölçümlerle ölçülememesi ve bu etkilerin kesin ölçülerle ifade edilememesi, bu etkilerin niceliksel değerlerle ifade edilebilir olmasına rağmen elde mevcut verilerin bulunamaması, farklı etkiler konusunda mevcut olan niceliksel değerlerin birbirleri ile karşılaştırılabilir olmamasından kaynaklanmaktadır [27].

3.4.4.1. Çevresel Etki Değerlendirmesinin Potansiyel Faydaları

Kabul edilemez nitelikteki çevresel bozulmayı önlemek turizmin potansiyel yararlarını maksimize etmek için çevresel ve ekonomik konuların bütünleştirildiği geniş kapsamlı bir çevresel etki analizi oluşturulmalıdır.

Çevre konusunda bilinçlenmiş toplumun oluşmasıyla başlayan dolaylı potansiyel yararlar yanında ÇED'in turizm planlaması süreci ile bütünleştirilmesiyle doğrudan potansiyel faydalar oluşmaya başlamaktadır. Planlamanın mümkün olan en erken aşamasında ÇED'in dahil edilmesiyle çevrenin korunması ile gelişmenin karşılıklı olarak artacağı ve bu iki kavramın kesinlikle çatışmayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda ÇED süreci sadece potansiyel etkilerin tanımlanması olarak değil çevre koruma ile gelişmenin kesinlikle çatışmadığı ve karşılıklı olarak artacağı bir bütünleşmenin sağlanması olacağı görülmektedir [21], [19].

Yüksek nitelikte bir çevre her zaman anahtar bir turizm kaynağıdır. ÇED eğer uygun şekilde uygulanırsa turizmin beklenmedik çevresel bozulmalarından hatta potansiyel bir tehlike durumundan kaçınılmasına yardımcı olabilmektedir.

ÇED çalışmalarının hem teknik hemde ekonomik yönleri vardır. Etkilerin tahmin edilmesi ve belirlenmesi fiziki çevre ve sosyal bilimcilerin varlığını gerektirmektedir. Karar vericiler ise etkileri değerlendirmek ve uygulanıp

uygulanmayacağına karar vermek durumundadırlar. Yöre halkının yöre konusunda önemli bilgi kaynağı olması nedeniyle ÇED çalışmalarında kamu katılımının sağlanması gerekmektedir.

1960'lı yıllarda ABD'de uzun dönem projeksiyon tekniği olarak geliştirilmiş olmasına rağmen çevresel etki analizleri dahil olmak üzere, çok geniş bir alana uygulanabilirliği ispatlanmış olan Delphi tekniği sayesinde ÇED çalışmaları sürecinde görülen bazı sorunların çözüleceği ortaya konmaktadır [20].

Farklı bir özellik gösteren anket türlerinin kullanımı ile olayların ve oluşma olanaklarının derecesini görüş birliği ile ortaya koymaktadır. Delphi tekniği herhangi bir sorun üzerinde, uzman görüşlerin toplandığı, olası faktörler üzerinde fikir birliğine varıldığı en iyi araç olarak tanımlanmaktadır [52], [20].

BÖLÜM 4. TURİZM VE DOĞA KORUMA

Turizm sisteminin, uzun dönemde başarılı olması, bu sistemi oluşturan tüm elemanların nicelik ve niteliklerine bağlıdır. Çekim elemanlarının varlığı, bir yerin turizm alanına dönüşmesi için ön koşul sayılmaktadır [22].

Her ne kadar turizm mevsimi erişilebilirlik, bölgenin sağladığı hizmetler, kültürel değerler, tarihi binalar, arkeolojik alanlar yerleşmenin turizm alanına dönüşmesinde etkili ise de; birçok turizm alanı için yaban hayatı, yüzeysel sular, şelaleler, seyrek rastlanan doğal olaylar, manzara alanları gibi doğal kaynaklar turizm çekim elemanları içinde önemli bir yer tutmaktadır.

4.1. DOĞA KORUMA VE KORUNAN ALANLARIN SINIFLANDIRILMASI

Genel anlamı ile doğa, kendiliğinden varolan canlı ve cansız varlıkların bütünü olarak bilinmektedir. Doğal alanlar, genellikle insan elinin değmediği alanlar anlamına gelmekte isede, bu durumda olan alanların sayısı çok az olduğundan, insan etkisinin çok az olduğu alanları da doğal alanlar kapsamına almak daha gerekçi bir yaklaşım olmaktadır. Bunun yanında kültürel ve tarihsel obje ve alanlarının da doğal değerlerle birlikte korunmaları zorunlu olmaktadır. Bu nedenle "korunan alan" veya "koruma altındaki alan" deyimleri kullanılmaya başlanmıştır [16].

Doğa koruma düşüncesi bilincli bir şekilde 1872 yılında dünyanın ilk milli parkı olarak ABD'de "Yellowstone Milli Parkı"nın kuruluşu ile dünya üzerindeki tüm toplum ve ülkelerce kabul edilmiştir [7].

Koruma alanların çeşitli uluslararası sınıflandırmaları

yapılmıştır. Bazı ülkeler kendi özel korumalarını ve koşullarını göz önüne alarak korunan alanları farklı şekilde sınıflandırmışlardır. Örneğin Avrupa Konseyi'nin yapmış olduğu sınıflandırma daha çok doğal alanlarla ilgilidir ve dört gruba ayrılmaktadır [16].

GRUP A: Mutlak koruma alanları olup tüm insan etkinlikleri yasaklanmıştır. Sadece bilimsel araştırmalar için özel izne bağlı olarak kullanılabilir. Bazı ülkelerdeki rezerv alanları ile, ülkemizdeki doğayı koruma alanları bu sınıfa örnek olarak gösterilebilmektedir.

GRUP B: Bilimsel değer yine ön planda olmasına rağmen, doğa koruma amaçlarıyla uzlaşılabilirdiği zaman, çeşitli geleneksel hayat şekillerinin ve etkinliklerinin sürmesine izin verilebilmektedir. Ziyaretçiler sıkı bir denetim altında kabul edilebilirler. Ülkemizdeki milli parkların bir kısmı bu gruba girmektedir.

GRUP C: Bu alanlarda peyzajı, kültürel, estetik değerleri ve ekolojik dengeyi koruma ön plandadır. Geleneksel yaşam biçimi ve etkinlikleri sürdürülebilir, ziyaretçilere ise denetim altında izin verilebilir. Bu alanlar aynı zamanda çeşitli düzeylerde rekreasyonel değerlere de sahiptirler. İngiltere'deki milli parklar ile Fransa ve Batı Almanya'daki doğa parkları ve ayrıca ülkemizdeki doğa parkı niteliğindeki bazı orman içi, rekreasyon alanları örnek olarak gösterilebilirler.

GRUP D: Rekreasyonel kullanım ön plandadır. Bununla birlikte doğa koruma ilkeleride göz önünde tutulur. Bu alanlar doğal, kültürel, estetik değerlere de sahiptirler. Hollanda, Çekoslovakya, Macaristan gibi bazı ülkelerdeki peyzaj koruma alanları ile ülkemizdeki orman içi rekreasyon alanlarından bazıları bu gruba girebilirler.

İkinci sınıflandırma ise, IUCN (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği) tarafından yapılan bir sınıflandırma biçimidir. Buna göre korunan alanlar üç gruba ve toplam 10 sınıfa ayrılmaktadır [16].

GRUP A: Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma

Birliği'nin bünyesinde bir kuruluş olan Milli Parklar ve Koruma Alanları Komisyonu'nun özel ilgi ve etkinlik alanına giren yerlerdir.

Sınıf 1 : Bilimsel Rezervler/Mutlak Doğa Rezervleri

Sınıf 2 : Milli Parklar/Eyalet Parkları

Sınıf 3 : Doğal Anıtlar/Doğal "Land mark"lar

Sınıf 4 : Doğa Koruma Rezervleri/Yönetilen Doğa Rezervleri/Yaban Hayatı Koruma Rezervleri

Sınıf 5 : Peyzaj Koruma Alanları

Grup B : IUCN'in genel etkinlik alanına giren alanlardır.

Sınıf 6 : Kaynak Rezervleri

Sınıf 7 : Antropolojik rezervler/Doğal Biyotik Alanlar

Sınıf 8 : Çok yönlü Kullanım Alanları/Yönetilen Kaynak Alanları

Grup C : Uluslararası programlarca Korunmaları Sağlanan Alanlardır.

Sınıf 9 : Biyosfer Rezervleri

Sınıf 10: Dünya Miras Alanları

Bazı ülkelerde farklı bir ekosistem olarak kıyıların korunması için özel koruma önlemleri alındığında görölmektedir. Örneğin ABD'de Ulusal Parklar İdaresi'nin yönetimi altında dört koruma alanı grubu vardır. Bunlar;

1. Ulusal Parklar
2. Ulusal Anıtlar
3. Ulusal Rekreasyon Alanları
4. Ulusal Deniz Kıyıları ve Ulusal Göl Kıyılarıdır [57].

Korunan alanların evrensel niteliği gözönünde tutularak, ülkeler sadece kendi sınırları içerisindeki doğal ve kültürel değerlerin korunması amacıyla değil aynı zamanda ülke sınırları arasında ortak korunan alanlar oluşturarak "Uluslararası Milli Parklar" kurmaktadırlar. Koruma fonksiyonunun yanı sıra iki ülkede rekreasyon ve turizm açısından çok yönlü yararlar sağlamaktadırlar. Bu uluslararası parklara örnek olarak ABD ve Kanada arasındaki Watertön-Gle^ocier^{ser} Uluslararası Parkı ile Avrupa'nın ilk uluslararası parkı olan Almanya-Lüksemburg Doğa Parkı gösterilebilir.

Günümüzde deniz milli parkları, denizaltı parkları, uluslararası deniz parkları, kurularak bu alanlardaki ekosistemlerinde korunmasına çalışılmaktadır [7], [16].

4.2. TURİZM VE MİLLİ PARKLAR

4.2.1. Milli Park Tanımı

Tüm korunan alanlar içerisinde en yerleşik olanı, planlama ve yönetim açısından geçmiş en fazla olanı milli parklardır. Her ülkedeki milli parkların özellikleri genellikle farklılıklar gösterir. Bazı ülkelerde rezerv alanları milli park adı altında gösterilirler, bazı ülkelerde ise rekreasyon ve turizm amacıyla da milli parkların oluşturulduğu görülmektedir.

Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarına milli park denir [58]. Genel anlamıyla milli park insan gücüyle yapımı mümkün olmayan doğa harikalarını ve manzara güzelliklerini içinde toplayabilen bir peyzajlar serisidir [4]. Milli Park içinde bulunan vahşi ve yabani hayvanlar, kuşlar, balıklar gibi çeşitli hayvan toplulukları, çeşitli bitki örtüsü, ağaçlar ve çiçekler milli parkın varlığını meydana getirmektedirler [59].

Milli ve milletlerarası turizm etkinliği içinde önemli bir ziyaret ve turizm merkezi olan milli parklar, bilimsel ve eğitsel fonksiyonları ile geleceğin toplumlarına bugünün değerlerinden hiçbir varlık kaybetmeden olduğu gibi korunan ve üstün hizmet veren yörelerdir. Diğer bir deyişle milli parklar ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunan bölgelerdir [58].

IUCN'nin 1969 yılında Yeni Delhi'de yapılan 10'uncu Genel Kurul Toplantısında, milli parkın bir tanımlaması kabul edilmiş ve tüm ülkelerin bu tanımlama doğrultusunda

milli park oluşturmaları önerilmiştir. Bu tanımlama ise şöyledir [16]:

Bir milli park,

1. İnsan işletme ve işgali ile bir veya birkaç ekosistemi önemli bir değişime uğramamış, bitki ve hayvan türleri, jeomorfolojik alanlar ve habitatları yönünden özel bir bilimsel, eğitsel ve rekreasyonel değer taşıyan ya da doğal peyzajın üstün güzelliikte olduğu;
2. Ülkenin en üst uzman karar organınca, mümkün olan en kısa zamanda, tüm alanda işletme ve işgali önlemek ya da kaldırmak ve alanın milli park olarak ayrılmasına neden olan ekolojik, jeomorfolojik veya estetik özelliklerine özenle yaklaşılmasını zorunlu kılmak için gerekli önlemlerin alınmış olduğu;
3. Ziyaretçilerin esinlenme, eğitsel, kültürel, rekreasyonel amaçlarla yararlanmaları için özel koşullar altında içine girmelerine izin verilen yerlerdir.

Milli park alanlarının büyüklüğü olarak da, en az 1000 hektarlık bir alanı içine alması ölçüt olarak getirilmektedir.

4.2.2. Milli Parkların Genel Özellikleri:

Milli parkların genel özellikleri kısaca şöyle özetlenebilir:

1. Doğal ve kültürel kaynak değerleri ile rekreasyonel potansiyeli, ulusal ve uluslararası düzeyde müstesna bir özellik ve önem taşımalıdır [60].
2. Tesbit edilen kaynak değerleri gelecek kuşakların doğal ve kültürel miras olarak devralacakları ve sahip olmaktan gurur duyacakları düzeyde önem ve anlam taşımalıdır [60].
3. Müstesna kaynak değeri taşıyan doğal ve kültürel çevreler, nispeten bozulmamış, bilinçsiz müdahalelerle tahrip olmamış, teknik ve idari müdahalelerle islah edilebilir

ve eski haline dönüştürülebilir olmalıdır [16].

4. Ziyaretçilerin, sanatsal, eğitsel, bilimsel, kültürel rekreasyonel yararlanmaları, iç ve dış turizm aracılığıyla, ulusal ekonomi içinde belli bir katma değer üretecek seviyede olmalıdır [16], [58].
5. Alan büyüklüğü, kaynak değerleri, yoğunluğu bakımından özel haller ve adalar dışında en az 1000 hektar olmalıdır ve bu alan bütünüyle koruma ağırlıklı zonlar meydana gelmelidir. İdari ve turistik amaçlı geliştirme alanları bu minimum alan büyüklüğünün dışındadır [60].
6. Koruma zorunu Devlet mülkiyetinde olması esastır [60].

4.2.3. Milli Park Planlamasının Esasları

Literatürde milli park planlamasında göz önünde bulundurulacak esaslar şöyle özetlenmektedir [58], [16], [60].

1. Milli park planı, milli park tarifi, buna ilişkin kriterler ile Milli park politika ve stratejilerine uygun olarak yapılır.
2. Milli park kaynaklarını ve çevresini koruyan sınırlar olarak tarif edilen park sınırları, planlamada manzara bütünlüğünde temin edilecek şekilde geçilir.
3. Park içerisindeki bütün kullanımlar ve bunlara dair alt ve üst yapı tesisleri parkın kaynak değerlerine en az etkiyi yapacak bir düzen içinde ve koruma kullanma dengesini temin edecek biçimde planlanır.
4. Milli parkta geliştirilecek her türlü hizmet ve tesislerin planlanmasında, bulundukları, çevrenin yapı, şekil, renk ve malzemeleriyle uyum arazi ve genel peyzajın bozulmasına neden olmayan, doğal taşıma kapasitelerinin sınırlarını geçmeyen ölçütler kullanılmalıdır.

Koruma altındaki alanlar, doğa korumanın yanı sıra, halkın rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmasında hizmet ettiklerinden, koruma ve rekreasyonel fonksiyonlarını bir koruma-kullanma dengesi içinde yapabilmeleri için özel bir yönetim altına alınmaları zorunlu olmaktadır. Bu özel

yönetim planının en önemli parçasını kuşkusuz zonlama oluşturmaktadır [16], [58].

4.3. TURİZM VE KIYI ALANI

Dünya yüzeyinin dörtte üçü, yaşam dengesinin başlıca ögesi olan denizlerle kaplıdır. Kuzey yarım kürenin %61'i, Güney yarım kürenin ise %81'i denizlerle kaplıdır. Denizlerin dünyanın su dengesinin, iklim yapısının ana ögesi olduğu bilinen bir gerçektir [61].

İlk olarak karalarla denizleri ayıran çizgi ya da denizin doğal uzantısı olarak tanımlanabilecek olan kıyılar karaların %0.03'ü kadar bir alanı kapsamaktadır. Kıyı, deniz, göl ve nehirlerde herhangi bir anda suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan, meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgi olarak da tanımlanabilmektedir [62].

Kıyılar değişik ölçekte ve sürekli olarak bitki ve hayvan dokusunu, toprak, hava, su ve insanın birbirine bağlandığı bir çevre yapısına sahiptir. Sahip olduğu bu özellikler sonucu sürekli yaşayan, ürün alınan, tüm insan etkinliklerini üzerinde barındıran bir çevre bütünüdür. Kıyı bireysel açıdan insanın biyolojik ve psikolojik yenilenme ve sağlanma gereksinimlerini de karşılamaktadır. Kıyı görsel bir mekan olarak ele alındığında denizde ufuk çizgisine, karada siluet çizgisine dayanan üçüncü boyutta havaya ve su altına doğru devam eden bir bütündür [61].

Deniz hareketleri ile karanın yapısı, zaman içinde karşılıklı etkileşim ile kıyıda özel biçimler oluşturur. Bu etkileşim içinde kıyının yapısı, eğim ve yüksekliği, özel iklim koşulları, bitki ve hayvan dokusu, kıyıdaki yerleşmeler üzerindeki etkinlikler birbirlerini içeren özelliklerdir. Yeryüzünün yaklaşık %71'ini kapsayan denizler kara ile birleştğinde özel bir çekicilik oluşturmaktadır [62].

Kıyının çekim gücü oluşturabilmesi için deniz, güneş ve kum ile birleşmesi gerekmektedir. Bu üç öğenin biraraya gelmesinde deniz sıcaklığı, güneşlenme süresi, bulutlu gün sayısı ve kumsal önemli derecede yer tutmaktadır. Bu üç öğenin optimum şekilde biraraya gelmesi kıyı turizmi için en uygun alanları oluşturmaktadır [62].

Turizmin son yıllarda, yüksek bir yoğunluk kazanmasıyla doğal verilerle ilişkili olarak incelenmesi giderek önem kazanmıştır. Yazları deniz, göl ve akarsu kıyılarını dolduran büyük kalabalıkların beraberlerinde oluşturdukları yapısal değişim ve kirlilik kolaylıkla gözlenmektedir.

Göl ve nehir kıyılarıda kıyı kapsamında yer almasına rağmen deniz kıyıları, özellikle bir değere sahiptir. Kıyı mekanının düzenlenmesi, karaya ait ya da denize ait düzenlemeler şeklinde de olsa yer aldığı bölgenin sınırlarını aşarak ulusal ölçekte önemli sorunlar ortaya koymaktadır. Kıyı mekanı ülkesel boyutta ekolojik açıdan çok önemli bir servet oluşturmaktadır. Kıyıların dinlenme ve turizm amacıyla kullanılması, kentleşme ve sanayileşmenin artmasıyla yaygınlaşmıştır. Turizm hareketleri alana bağlı olarak incelendiğinde birinci sırayı deniz kıyılarının oluşturduğu görülmektedir. Fransa'da Tuppen tarafından yapılan çalışmada tatil gezilerinin alan içinde yoğunlaşması incelenmiş, deniz kıyısındaki bölgelerde yoğunlaşma olduğu belirtilmiştir (Tablo 4-1).

Tablo 4.1. Tatil Gezilerinin Alan İçinde Yoğunlaşma Oranları, Fransa, 1982 (Tuppen, 1985)[22].

<u>Tatil Yeri</u>	<u>Dağılımı (%)</u>
Sürekli Dolaşım	3.6
Deniz	42.3
Dağ	19.7
Kırsal Alan	26.5
Kentsel Alan	7.9

BÖLÜM 5. TÜRKİYE'DE TURİZM, İKİNCİ KONUT VE DOĞA KORUMA

5.1. TURİZM VE TURİZM POLİTİKALARININ GELİŞİMİ

Sosyal bir bilim dalı olarak ortaya çıkan ve ana ögesi insan olan turizm, gereksinimlerin, anlayışların değişmesi, gelir düzeyinin yükselmesi ve teknolojinin hızla gelişmesi sonucunda çok önemli bir büyümeye konu olmuştur. Çok yakın zamanlara kadar gelişmiş ülkelere özgü bir konu olarak kabul edilen turizm, gelişmekte olan ülkelerde de turizm değerlerinin farkına varılmasıyla ülke kalkınmasında öncelikli bir sektör olarak yer almaya başlamıştır.

Gelişmekte olan bir ülke olarak kabul edilen ülkemizde de turizm, ekonominin genel eğilimine uygun biçimde gelişmektedir. Güneş, deniz ve tarih olarak tanımlanabilecek üç temel çekicilik, kıyılara paralel olarak gelişen turizmi ülkemizde ön plana çıkarmıştır [2], [6], [33].

Türkiye'nin planlı döneme geçmesiyle birlikte turizm sürekli gündemde olmuştur. 1953 yılında "Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu" çıkarılmış, turizmin devlet tarafından parasal olarak desteklenmesi amacı ile 1955 yılında Turizm Bankası, 1963 yılında ise "Turizm Tanıtma Bakanlığı" kurulmuştur.

Gelişmelere paralel olarak birçok yasa, yönetmelik ve kuruluşlarla turizm politikaları oluşturulmaya ya da desteklenmeye çalışılmıştır. Bu politika ve destekler sunduğu dinlenme, doğa, tarih ve iklim özelliklerinden dolayı batı ve güney kıyılarımızda uygulama alanı bulmuşlardır.

Ülkemizde son iki Beş Yıllık Kalkınma Planında turizm sektörü üzerinde önemle durulmuş, sektörün gelişmesi

açısından hedefler ve politikalar saptanmış olmasına rağmen uygulamaya yönelik sınırlı sayıda planlama çalışması başlatılmıştır. Bu durumda doğal ve tarihsel değerlerimiz tahrip olmakta, yanlış yatırımlar sonucunda önemli derecede parasal kaynak kaybı ortaya çıkmakta ve özellikle altyapı sorunu görülmez boyutlara ulaşmaktadır. Sonuç olarak düşük bir turizm geliri ve yenilenemeyecek değerlerin tahribi söz konusu olmaktadır [63].

Fiziksel ve sosyo-kültürel çevre kaynakları turizm hareketlerinin başlangıç ve sınır noktalarını oluşturmaktadır. Doğal, tarihi, ve kültürel kaynakları dikkate almayan bir turizm gelişmesi kendini doğran bu değerlerin yok olmasına dolayısıyla sürecin ortadan kalkmasına yol açabilir [6].

Ülkemiz uluslararası turizm pazarında sahip olduğu bozulmamış doğası, kirlenmemiş kıyıları, zengin tarih ve kültür imajını giderek kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bunun nedeni ülkesel bir turizm planının olmadığı gibi son üç beş yıllık kalkınma planında turizm sektöründeki yatırımları teşvik edici önlemler olduğu görülmektedir [64], [65], [66].

Bir ülke ne kadar çok zengin doğal ve tarihsel kaynaklara sahip olsada, bu kaynakların değerlendirmelerini gereğince yapamamış ve bunları ekonomisine etkin bir şekilde girdi olarak yansıtamamışsa, imkan ve araçlarını kalkınma sürecini hızlandırmada yeterince kullanamamış demektir. Genellikle gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan bu duruma karşılık, gelişmiş ülkelerde doğal ve tarihi kaynaklar turizm sektörü için temel girdi olarak kabul edilip, kalkınmada itici güç haline getirilmişlerdir [60].

Kalkınma eğilimi içinde olan ülkemizde turizm geliştirilmesinde yatak kapasitesini arttırma ve kalifiye eleman hesapları yapılmasına karşılık altyapı kapasitesi ve doğal kaynaklar gibi öğeler gözardı edilmektedir.

5.1.1. Kalkınma Planları ve Turizm Sektörü İle İlgili İlke ve Hedefler

o I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) [67].

Yabancı ülkelerde yükselen gelir seviyesine paralel olarak ödemeler dengesindeki açığın kapatılmasında turizmin öneminin anlaşılması sonucu, yurdumuzun tarihi ve doğal değerlerinin bunun gerçekleşmesinde elverişli olduğu vurgulanmış, turizm potansiyelini yurdumuza çekebilmek için birtakım önlemler alınması düşünülmüştür.

Bu önlemlerin başında ülkeyi tanıtıcı propoganda ve reklamlara ağırlık verilmesi, ülkenin turizm işlerini yürütmekle yetkili bir teşkilatın kurulması, şehir ve kasabalarda turizm geliştirme kurullarının kurulması, gümrük ve kambiyo işlemlerinin basitleştirilmesi, danışma bürolarının açılması yer almaktadır. Ayrıca turizmin gelişmesini engelleyen yasa ve tüzüklerin değişmesi, personel eğitimi ve turizm tesislerine gerekli kredilerin verilmesi önerilen tedbirler arasındadır.

o II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1969-1972) [68].

Turizmin ekonomik, sosyal ve kültürel fonksiyonlarından tam olarak yararlanılması, dış turizm gelirlerinin arttırılması, iç turizm hareketlerinin geliştirilmesi, turistik tanıtıma, kredi politikasına ve fiat politikasına yeni düzenlemeler getirilmesi düşünülmüştür. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında altyapı tesisleri ve yardımcı tesislerin kamu sektörünce, diğer turistik yatırımların özel sektörce yapılması ana ilkelere biridir. Bu kalkınma planı doğrultusunda turizm yatırımları turistik potansiyeli yüksek bölgeler içindeki belirli yörelerde yoğunlaştırılması, turizm kredilerinin arttırılması, turizm eğitim ve öğretimine ağırlık verilmesi, turizm tanıtımı konusunda Akdeniz ülkeleri ile işbirliği sağlanması alınacak önlemlerden bazılarıdır. Bu Kalkınma Planı doğrultusunda 1969 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile "Öncelikli Turizm Bölgeleri" ilan edilmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

süresinin başlarında Türkiye'nin turizm yönünden fiziki planlarının bütün öncelikli bölgeleri kapsayacak şekilde tamamlanması, turizm yatırımlarının bu planlara uygun olarak gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Bunun sonucunda ilk fiziksel planlar bu dönemde yapılmıştır.

o Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) [69].

Yatırımların, tanıtma faaliyetlerinin, sektörün tüm organizasyonunun ve kamu denetiminin kitle turizm esaslarına uygunluğunun sağlanması, fiziksel planlama çalışmalarına devam edilmesi ve bu planların uygulanmasında İmar ve İskan Bakanlığı ile Turizm Tanıtma Bakanlığı arasında işbirliği sağlanması öngörülmüştür. Turizm yatırım ve işletmeciliğinde özel sektör esas alınmıştır. Kıyıların ve milli park niteliğindeki alanların toplum yararına kullanılmasını ve korunmasını sağlayacak bir yasal çerçeve hazırlanması öngörülmüştür. Ayrıca yatırımların öncelikli turizm bölgelerine yönelmesini sağlamak amacıyla kredi uygulamasında özendirici önlemler alınması ve sosyal turizmin gelişmesine önem verilmesi düşünülmüştür.

o Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı:(1979-1983) [64]
[70]

IV. Plan döneminde konaklama tesisleri yatırımlarının turizmde öncelikli yörelerde yoğunlaştırılması ve kitle turizmi gereklerine uygun tesisler kurulması esas alınmıştır. Bu dönemde organize turizm bölgeleri kurulması, turizm gelirlerinin arttırılması, yatırımların teşvik edilmesi, yatak kapasitelerinin arttırılması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda hazırlanan, yabancı işletmecilerin ülkedeki turistik tesisleri işletmelerine izin izin verilmesi, turist geçiş işlemlerinin kolaylaştırılması, turizm eğitim politikasının yeniden gözden geçirilmesi başlıca turizm politikalarındandır.

Bu Kalkınma Planı süresi içinde, turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerinin tespiti ile geliştirilmelerine, turizm yatırım ve işletmelerinin teşvik

edilmesine, düzenlenmesine ve denetlenmesine ilişkin hükümleri kapsayan Turizm Teşvik Yasası 1982 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasa dahilindeki en önemli teşviklerden biri kamuya ait taşınmaz malların, turizm amaçlı kullanımı ile yatırımcılara tahsisi ve kiralanmasıdır.

o Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) [65]

Türkiye'nin tarihi, kültürel, arkeolojik varlığı su sporları, festival, sağlık ve gençlik turizmi ile diğer mevcut turizm potansiyeli ekolojik dengeyi koruma, çevreyi sağlıklı tutma ve güzelleştirme doğrultusunda değerlendirilecektir. Kitle turizmine öncelik verilmesi, doğal ve kültürel çevre değerlerinin turizm amaçlı kullanımında koruma stratejileri ile turizm geliştirme stratejilerinin bütünleştirilmesi ana politikalarındandır.

o Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) [66]

Kış, av, su sporları, festivallerin, sağlık, gençlik, kongre, termal ve golf turizmini cazip hale getirecek teşvik politikalarının geliştirilmesi, turizm alt ve üst yapısının nitelik ve niceliğinin arttırılması, kültür ve doğa varlıklarının etkin bir şekilde korunması, belirli alanların korumaya alınarak turizme açılmasının, charter taşımacılığının geliştirilmesi ve yerli seyahat acentalarının tur operatörlüğünün teşvik edilmesi Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planının ana ilke ve politikalarını oluşturmaktadır.

5.1.2. Turizm Gelişiminin Mekansal Dağılımı

Turizm gelişimi alana ve zamana bağlı olarak farklı dağılımlar göstermektedir. Turizm hareketlerinin en önemli özelliklerinden biri, turizm isteminin zamana bağlı olarak büyük farklılıklar göstermesidir. Baron turizm isteminin en yoğun olduğu dönemin, turizm mevsimini oluşturduğunu belirtmektedir [22].

Türkiye'ye gelen yabancılar geldikleri aylara göre incelendiğinde, turizm akımının Haziran-Eylül ayları arasında yoğunlaştığı görülmektedir (Tablo 5-1).

Tablo 5-1 Türkiye'ye Gelen Yabancıların Geldikleri Aylara Göre Dağılımı [22].

AYLAR	Y I L L A R			
	1984	1985	1986	1987
Ocak	134.499	140.769	125.502	141.691
Şubat	123.136	71.392	72.561	75.250
Mart	119.677	92.706	76.591	74.382
Nisan	108.489	78.174	75.168	82.690
Mayıs	125.283	89.017	83.883	93.232
Haziran	120.735	89.199	96.331	106.374
Temmuz	204.045	177.988	134.041	152.891
Ağustos	476.168	450.007	418.653	618.827
Eylül	279.152	348.115	256.263	245.049
Ekim	157.135	114.670	119.520	135.534
Kasım	119.988	81.929	84.060	100.576
Aralık	102.882	72.197	79.664	95.185
Toplam	2.071.189	1.806.163	1.622.237	1.921.681

Alana bağlı olarak incelendiğinde birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de turizm etkinliklerinin dar bir kıyı bandında yoğunlaştığı görülmektedir [22]. Birçok Akdeniz ülkesinde görüldüğü gibi ülkemizde de kıyı alanları diğer aktiviteler kadar turizm gelişimi içinde önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır. Ülkemiz kıyı illeri toplam alanın %31'ini oluşturmalarına rağmen 1985 nüfus sayımına göre toplam nüfusun %52'si kıyı illerinde yaşamaktadır [33] (Tablo 5-2).

Tablo 5-2 Kıyı illeri ve kıyıda yer almayan illerin nüfus, alan ve yoğunluk dağılımları [33].

	Nüfus	%	Alan km ²	%	Yoğunluk kişi/km ²
Kıyı illeri	26.424.241	52	237.894	31	111
Kıyıda Yer Almayan İller	24.240.217	48	536.921	69	45
Toplam	50.664.458	100	774.815	100	65

Türkiye'de turizm sektörü ile ilgili hedef ve politikalar Kalkınma Planlarında belirtilmektedir. Kalkınma Planları turizm tesis ve yatak kapasitelerini, turizm gelirlerini, turizmle ilgili tüm gelişme türlerini belirlemesine rağmen, mekansal dağılım konusunda bilgi içermemektedir. Ancak, II. Beş yıllık Kalkınma Planı döneminde 1967 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Balıkesir-Çanakkale il sınırından Antalya-İçel il sınırına kadar olan 3 km. derinliğindeki kıyı bandı, Turizm Gelişme Bölgesi olarak tanımlanmış, turizm yatırımlarının bu bölgelerde yoğunlaştırılması ilkeleri benimsenmiş ve yine bu bölgelerde fiziksel planlama çalışmalarının yapılması öngörülmüştür. Öncelikli Turizm Gelişme Bölgeleri, iklim koşulları ve uzun turizm mevsimi, Avrupa pazarına yakın bir konum, kitle turizminin ulaşım istemini karşılayabilecek olanakların varlığı, ve mevcut yerleşmelerin altyapı durumu göz önüne alınarak belirlenmiş, Batı Akdeniz ve Ege Bölgesinin büyük bir bölümünün yatırımların yoğunlaştırılması ve kitle turizminin gelişimi açısından en uygun koşullara sahip olduğu saptanmıştır.

Turizm yatırımlarının, yüksek turizm potansiyeline sahip bölgelerde yoğunlaştırılmasının mekana yansıması yatak kapasitelerinin Akdeniz, Ege ve Marmara Bölgelerinde yoğunlaşması şeklinde olmuştur (Tablo 5-3). Yatak kapasitesinin, illerin konumuna göre dağılımı incelendiğinde kıyı bölgelerinde yoğunluk kazandığı görülmektedir (Tablo 5-4).

Tablo 5-3 Türkiye'de Belgeli Konaklama Tesislerinin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı, 1989 (TB, 1990) [22]

Coğrafi Bölgeler	Turizm Yatırımı Belgeli Tesisler		Turizm İşletmesi Belgeli Tesisler
	İnşaata Başlamamış	İnşa Halinde	
	Tesis/Yatak Sayısı	Tesis/Yatak Sayısı	
Marmara	117 20.783	118 15.887	319 40.654
Ege	475 87.351	228 34.546	296 38.387
Akdeniz	303 66.745	167 32.011	257 41.430
İç Anadolu	65 9.797	58 9.225	123 16.141
Karadeniz	38 4.215	29 2.161	53 4.710
Doğu Anadolu	16 1.620	17 2.062	27 2.632
G.D. Anadolu	15 1.306	16 1.187	27 2.132
Toplam	1.029/191.817	633/ 97.079	1.102/146.086

Tablo 5-4 Türkiye'de Belgeli Konaklama Tesislerinin Kıyıda Yer Alan ve Kıyıda Yer Almayan İllere Göre Dağılımı, 1989 [22]

İllerin Konumu	Turizm Yatırımı Belgeli Tesisler				Turizm İşletmesi Belgeli Tesisler	
	İnşaata Başlanmamış		İnşa Halinde			
Kıyı İlleri	171.936	190	81.329	84	121.178	183
Diğer İller	19.881	10	15.750	16	24.908	17
Toplam	191.817	100	97.079	100	146.086	100

Türkiye turizm gelişimi incelendiğinde turizm gelirlerinin arttırılması, yatırımların teşvik edilmesi, kitle turizminin özendirilmesi, yatak kapasitelerinin arttırılması gibi hedeflere koşut olarak yatak sayısının arttığı gözlemlenmektedir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planıyla alınan birtakım teşvik önlemleri ve turizm gelirlerinin arttırılması, yatırımların turizm potansiyeli yüksek bölgelerde yoğunlaştırılması gibi hedeflerin daha sonraki Kalkınma Planlarında devam ettirilmesi sonucunda özellikle 1980 yıllarından sonra yatak kapasitelerinde önemli derecede artışlar olduğu gözlenmiştir (Tablo 5-5).

Özellikle 1987 yılından sonra Yat Turizmindeki gelişme ve seçkin turizme hizmet veren lüks otel yapımına izin verilen bir süreç içine girilmesi sonucu yatak kapasitelerinde önemli artışlar söz konusu olmuştur.

Tablo 5-5 Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Tesis ve Yatak Hacmi (1980-1987) [12]

Yıllar	Turizm Yatırım Belgeli		Turizm İşletmeli Belgeli	
	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
1980	267	22.288	511	56.044
1981	278	30.291	529	58.242
1982	339	36.332	569	62.372
1983	376	43.425	611	65.934
1984	412	53.615	642	69.266
1985	501	71.521	689	85.995
1986	636	101.383	731	92.129
1987	814	132.456	809	104.796

5.1.3. Turizm Planlaması Sorunları

Turizm ve çevre konularında beş yıllık kalkınma planlarında belirlenmiş olan hedef ve ilkelerin büyük çoğunluğu uygulama düzeyinde belirleyici olmamakta, turizm planları ile bütünleştirilememektedir. Kalkınma Planları ile saplanan politikaların uygulanabilmesi ve turizm sektöründe yapılacak teşviklerin olumlu sonuçlar doğurabilmesi için, turizm alanlarının ülkesel ölçekten başlayarak fiziki, planlarının yapılması zorunludur. Bu planlama halkalarının en önemli halkaları hiç kuşkusuz Çevre Düzeni Planları ile 1/5000 Nazım İmar Planları ve 1/1000 Uygulama İmar Planlarıdır [28] [63].

Çevre düzeni planları belirli bir bölgedeki doğal, kültürel, ekonomik ve sosyal kaynakların ne tür bir denge içinde kullanılacağını belirleyen, ekolojik yapıyı bozmadan sosyal ve ekonomik yararı en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen kurallar dizisidir [28].

Günümüzde Çevre Düzeni Planlarının denetleyici işlevlerini ve uygulanabilirliklerini yitirme nedenleri şöyle özetlenmektedir [2] [63]:

- o İlgili Bakanlıkların gelişmeler ve eğilimler doğrultusunda planlarını inceleyerek güncelleştirmemeleri
- o İlgili Bakanlıkların işlev alanları kullanım ilkelerine ve yapılaşma katsayılarına uymaksızın Yerel İmar Planlarını onaylamaları ya da görüş vermeleri
- o İlgili yerel yöneticilerce plandaki değerler ve kullanımlar farklıda olsa Mevzi İmar Planlarının onaylanması
- o Yerel yönetim ve mücavir alan sınırları içinde ya da dışında yasal olmayan kaçak yapılaşmanın artması
- o Planlarda ağırlıklı olarak orman, tarım, fundalık gibi kullanımlara ayrılan alanların yapılaşmaya açılması

Çevre düzeni plan ölçeğinde yapılan fiziksel planların hepsinde koruma-kullanma dengesinin kurulması ve doğal kaynakların sürekli kılınması hedef ve ilke olarak yer

almıştır. Bu hedeflerin plan kararlarına yansıtılmasını güçleştiren başlıca engeller şunlardır [2] [63]-[7] [28]

- o Planlanan bölgelerdeki doğal kaynaklara ve taşıma kapasitelerine ilişkin yeterli düzeyde araştırma ve envanter bulunamaması
- o Planlama çalışmalarında çevreyle ilgili çeşitli uzmanlık alanlarının yeterli düzeyde yer almaması
- o Politik karar çevrelerinin turizm gelişmesini yatak kapasitesinin artışı olarak algılamaları ve bu kapasitenin yüksek tutulması için planları etkilemeleri
- o Özel arazi sahiplerinin arsa spekülâtörlerinin, ikinci konut kooperatiflerinin, yapı yasağı veya kısıtlama kararlarını kaldırma konusunda baskı yapmaları
- o Fiziksel planların çevresel etkilerinin değerlendirilmesi

Türkiye turizminin planlama ve çevre açısından sorunları ise şöyle özetlenmektedir [71] [2] [6]

- o 3194 sayılı İmar Kanunu ile plan yapma, onama yetkilerinin Belediyelere ve Valiliklere verilmesi ile bazı Yerel Yönetimlerin uzman ve deneyimli çevrelerden görüş alma gereksinimini duymamaları sonucu onarılmaz kayıplar oluşmuştur.
- o Turizm sezonunda çok önemli nüfus artışları olması, yerleşmeleri gerek arazi kullanış gerekse yapı ölçeğinde hızlı büyüme ve niteliksel bozulmalarla karşı karşıya bırakmıştır.
- o Planlama açısından Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Yerel Yönetimler arasında eşgüdüm yetersizliğinden ötürü üretilen planlarda birliktelik sağlanamamaktadır. Doğal olarak bu planların birbirlerini tamamlaması pek olası olmamaktadır.
- o Kıyı yerleşmelerinde ikinci konut alanlarının yılın belirli aylarında kullanıldığı için yatak kapasitesini düşürdüğünden, yarar oranının azlığından, turizm değerine sahip büyük arazileri kapladığından, önemli parasal kayıplar yaratmasından ötürü olumsuz etkileri görülmektedir.
- o Doğal, kültürel ve tarihsel özellikler taşıyan

yerleşmelerimizde koruma yüksek kurulları, bakanlıklar ve ilgili yerel yönetimler arasında eşgüdüm olmayışı, yaklaşım farklılıkları ve bunların bazı kişi ve kuruluşlarca çıkarları doğrultusunda yönlendirilmesi çok önemli değerlerimizi tüketmektedir.

5.2 KIYI TURİZMİ VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ

5.2.1. Kıyılarda Turizm Olgusu

Turizm konusunda büyük bir potansiyele sahip olan ülkemizde, özellikle kıyı alanlarında olumsuz etkiler gözlenmeye başlanmıştır. Fakat sadece ülkenin sahip olduğu potansiyel yetmemektedir. Bu potansiyel aynı zamanda tüm ulkesel altyapı, donatım nitelikleri, özellikle turizme açık yörelerde yoğunlaşmış nitelikli turizm altyapısı ve özel hizmetler ile bütünleşmesi, yörenin turistleri kabul etmeye hazır olması gerekmektedir [73].

Kıyılar turizmin gelişmesi sonucu artan önemi açısından büyük spekülatif baskılar altındadır. Bu baskılar içinde en büyük ağırlığa sahip olanı turizm tesisleri ve etkinliklerine paralel olarak oluşan ve büyük boyutlara ulaşan ikinci konut olgusudur. Günümüzde kıyılarda ikinci konutlara ayrılan alanlar turizm işletmeleri için ayrılan alanlardan çok fazladır [72].

Kıyı kaynakları turizm potansiyeline dönük olarak çeşitli kullanım biçimleri ortaya koymaktadır. Bunlar [72]:

1. Şehir sakinleri veya yakın çevrelerden gelenlerin günübirlik eğlence ve dinlenme alanları
2. Haftalık tatillerin geçireleceği alanlar
3. Yıllık tatiller ve uzun süreli bayramlar için kullanılan alanlardır.

Günübirlik eğlence ve dinlenme alanları ve haftalık tatiller ile ilgili kullanımlar mevcut şehir dokuları yakınında olup, plaj ve piknik yerleri, spor alanları, yol üstü

dinlenme yerleri olarak planlanmaktadır. Yıllık tatiller ve uzun süreli bayram tatillerine yönelik kullanım türünde belirtilen alanlar otel, motel, kamping ve tatil köyü kapsamına girmektedir.

5.2.2. Kıyıya İlişkin Yasal Düzenlemelerin Gelişimi

Bazı ülkelerde kıyılar koruma alanı statüsünde bulunmakla birlikte üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde ise önemli bir doğal kaynak olan kıyılar için özel bir koruma alanı statüsü geliştirilmemiştir. Ancak kıyı kullanımları değişik kanun ve kanun maddeleri ile desteklenmeye çalışılmıştır.

Kıyıya ilişkin yasal düzenlemelerin gelişimi incelendiğinde turizm politikalarına bağlı olarak dört evreden söz edilmektedir.

1. İmar Kanunundan Önceki Dönem: Osmanlı Döneminde kıyıların devlet malı olduğu ve herkesin kullanımına açık tutulduğu belirtilmektedir. 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu özellikle kıyılarda yapılaşmayı denetlemeyi amaçlıyordu. Bu kanunun ilgili maddesine göre kıyıda 10 m. içeriye doğru bir şerit kıyı şeridi olarak sayılıyordu.
2. 1957-1972 arası: 1957 yılında 6785 sayılı İmar Kanunun yürürlüğe girmesiyle yapıların yol ve su kenarlarına uzaklıkları yeniden saptanmıştır. İmar Yönetmeliğinin 40. maddesi imar planı bulunmayan yerlerde su kenarlarından en az 30 m. özel yapıya izin verilmemesini öngörmüştür [32].
3. 1972-1982 arası: 6785 sayılı imar kanunun 1975 yılında yürürlüğe giren ek 7'inci maddesi kıyının en az 100 m. olmak üzere İmar ve İskan Bakanlığınca saptanacak bir kuşak olması gerektiğini belirtmiştir. Bu şerit içerisinde toplumun yararına ayrılmayan herhangi bir kullanım yer almayacaktır.
4. 1982'den günümüze kadar olan dönem: Bu dönem yasal

düzenlemeler açısından hareketlilik gösteren bir dönemdir. 1982 Anayasasının 43'ncü maddesinde "kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyıları ile deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinde yararlanmada kamu yararı gözetilir. Kıyılarla sahil şeritlerinin kullanış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir" denmektedir. Yine 1982 Anayasasında yer alan 56'ncı maddede "çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin " devlete ve yurttaşlara bir ödev olarak verildiği herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamaya hakkı olduğu belirtilmiştir [74].

Kıyı ve kıyıya ilişkin yasal düzenlemeler 1970'li yıllardan bu yana geliştirilmeye çalışılmış ancak birtakım toplumsal alışkanlıklar mevzuatı aşabilmiştir.

İlk defa 1984 yılında 3086 sayılı kıyı kanunu kıyıya ilişkin bir düzenleme olarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun 6'ncü maddesinde faaliyetlerinin özellikleri gereği tersane, fabrika, santral ve su ürünlerine dayalı tesisler gibi kıyı zorunlu tesisler ile eğitim, spor, turizm amaçlı tesisler yapılabilir denmektedir. 3086 sayılı kıyı kanunu, 6785 sayılı imar kanunun madde hükümlerine farklı bir yorum getiremediği ve bazı maddeleri 1982 Anayasası'na ters düştüğü için yürürlükten kaldırılmıştır. Devletin temel amaç ve görevlerinden biri "kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan sosyal ve ekonomik engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktadır". Buna bağlı olarak toplumun denizden, güneşten, deniz ve göl ile bunların kıyılarından yararlanmasını sağlamak, bu gibi yerleri toplumun faydalanmasına ve hizmetine tahsis etmek, korumak için gerekli tedbirleri almak devletin görevidir [32] [75]

1990 tarihli 3621 sayılı kıyı kanunu deniz, tabi ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan

ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözetererek koruma ve toplum yararlanmasına açık kamu yarar ve kullanma esaslarını belirlemek üzere kıyı ile ilgili birtakım kavramları da tanımlamakta [75]. 3621 sayılı Kıyı Kanunu ile Kıyı Çizgisi, Kıyı Kenar Çizgisi, Kıyı, Sahil Şeridi ile ilgili aşağıdaki tanımlamaları getirmiştir [4].

- o Kıyı Çizgisi: Deniz tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.
- o Kıyı Kenar Çizgisi: Deniz tabii ve suni göl ve akarsulardan kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırıdır.
- o Kıyı: Kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır. Bu alan deniz, tabii ve suni göllerde, taşkın durumları dışında kara yönünde en çok ilerlediği anda suların belirlediği kıyı çizgisi ile bu çizgiden sonra devam eden kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık, bataklık alanların kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır.
- o Sahil Şeridi: Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde;
 - a) 17 Nisan 1990 tarihinden sonra Uygulama İmar Planı yapılan veya yapılacak alanlarda sahil şeridi, kıyı-kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 20 m. genişliğindeki alanı
 - b) Uygulama imar planı bulunmayan belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışındaki yerleşik alanlarda, çevre düzeni ve/veya nazım planı bulunan veya bulunmasın, yatay olarak 50 m genişliğindeki alanı
 - c) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışındaki iskan dışı alanlarda, çevre düzeni ve/veya Nazım imar planı bulunsun veya bulunmasın yatay olarak en az 100 m. genişliğindeki alanı göstermektedir.

3621 sayılı kanun ilk defa "dar kıyı" tanımına yer vermiştir. Dar kıyı, kıyı-kenar çizgisinin kıyı çizgisi

ile çakışmasını ifade etmektedir.

3621 sayılı kıyı kanunu'na göre kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilmektedir (Madde 5). Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için bu alana yapı ve kıyıyı değiştirecek boyutlarda duvar, çift parmaklık, tel örgü, hendek, kazık gibi benzeri engellerin oluşturulamayacağı kum ve çakıl gibi maddelerin çekilemeyeceği belirlenmektedir (Madde 6).

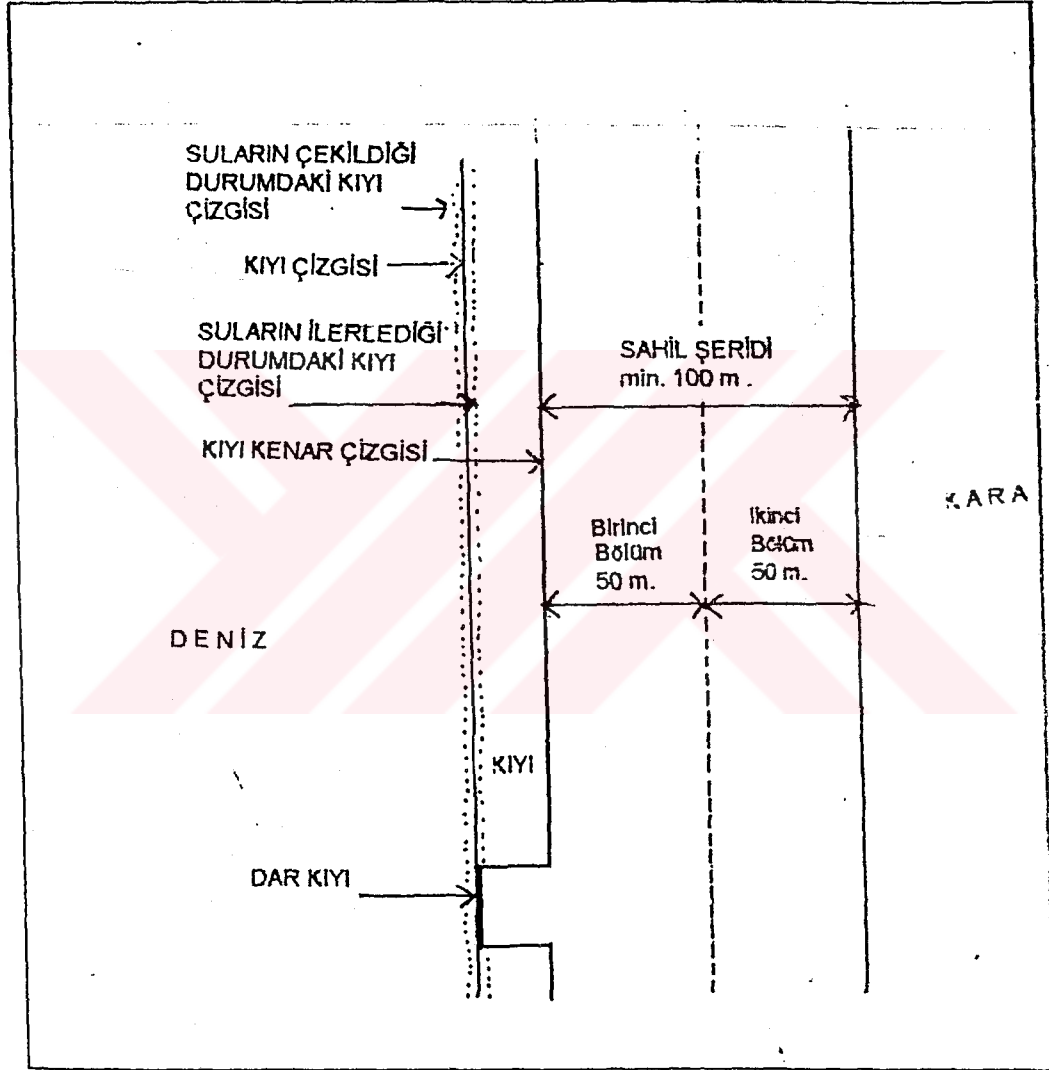
Buna karşılık 3621 sayılı kıyı kanunu'na göre kıyıda uygulama imar planı kararı ile iskele, liman, barınak ve yaşama yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü gibi kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyı koruma amacına yönelik altyapı tesislerinin yapımına izin verilmektedir (Madde 6/a). Uygulama imar planı yapılacak alanlarda yatay olarak 29 m. genişlikte yapılaşma kabul edilmemektedir. Toplum yararına açık olmak şartıyla konaklanmayan ancak günübirlik yapı ve tesisler yoluyla bu alanların kullanılabileceği belirtilmektedir (Madde 8/a).

Kıyıda ayrıca ancak faaliyetlerin özelliği gereği kıyıdan başka yerde yapılmaları mümkün olmayan tersane gemi söküm yeri ve su ürünleri üretim ve yetiştirme tesisleri dışında kullanılamayacakları hükme bağlanmaktadır (Madde 6/b) [75].

3621 sayılı Kıyı Kanunu 1992 yılında 3830 sayılı Kıyı Kanunu ile değiştirilmiştir. 3830 sayılı kanunda sahil şeridi şöyle tanımlanmaktadır (Madde 4):

Deniz, tabii ve suni göllerin kıyı çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m. genişliğindeki alandır. İki bölümden oluşan bu alan kullanım amacına ve doğal eşiklere göre belirlenir (Şekil 5.1).

Sahil şeridinin birinci bölümü: Sahil şeridinin tümü ile sadece açık alanlar olarak düzenlenen, yeşil alan, çocuk bahçesi, gezinti alanları, dinlenme ve bu yönetmelikte

Şekil 5.1 3830 Sayılı Kıyı Kanunu İle Belirlenen "Kıyı Çizgisi", "Sahil Şeridi", "Kıyı Kenar Çizgisi" Tanımları [76].

tanımlanan rekreatif alanlarda ve yaya yollarından oluşan, kıyı kenar çizgisinden itibaren, kara yönünde yatay olarak 50 m. genişliğinde belirlenen bölümdür.

Sahil şeridinin ikinci bölümü; Sahil şeridinin birinci bölümünden sonra kara yönünde yatay olarak en az 50 m. genişliğinde olmak üzere belirlenen ve üzerinde sadece kanunun 8'inci maddesinde tanımlanan toplumun yararlanmasına açık günübirlik turizm yapı ve tesisleri, taşıt yolları, açık otoparklar ve arıtma tesislerinin yer aldığı bölümdür. Sahil şeridinin ikinci bölümünde yapılabilecek günübirlik turizm yapı ve tesisleri duş, gölgelik, soyunma kabini, kafe, lokanta, çay bahçesi, açık spor ve gösteri alanları, yüzme havuzu ve 20 m²'yi geçmeyen satış ve sergi üniteleri olarak tanımlanmaktadır.

Madde 5'te ise kıyılarda doldurma yolu ile kazanılan arazilerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilmektedir.

Madde 14'e göre deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, sadece kamu yararının gerektirdiği hallerde ve uygulama imar planı kararı ile yönetmeliğin 13.maddesinde belirtilen yapı ve tesislerle sosyal ve teknik altyapı tesislerinin yapılabilmesi amacıyla doldurma ve kurutma işlemi yapılarak arazi kazanılabilir. Doldurma ve kurutma işlemleri onaylı imar planına uygun olarak yapılır [76].

5.2.3. İkinci Konutların Gelişimi

Türkiye'de iç turizm politikalarına gereken önemin verilmemesi doğal çevre ve peyzaj öğeleri üzerinde artan baskıyla ortaya çıkan ikinci konut gelişimini ortaya çıkarmıştır. Ülkemizin sahip olduğu doğa koşulları ve altyapı olanakları bu olgunun kıyı alanlarında yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Gelir düzeyindeki yükselme ikinci konut sahipliliği

için uygun koşullar yaratmaktadır. Kentsel yaşam koşullarının bozulması ve yapısal yoğunluğun artmasına bağlı olarak ikinci konutun sessiz, sakin ve kentin gürültüsünden uzak ortamlarda bulunması istenmektedir. Yıllık tatillerde kullanılmak istenen ikinci konutlar iklim faktörlerinin etkisi ilede kıyı yerleşmelerinin yakın çevrelerinde yer almaktadır. İnsanların deniz ile yakın bir ilişkide olma isteği bu tür alanların kıyıya paralel bir gelişme göstermesinde etkili olmaktadır [36] [72] [77].

Ülkemizde son yıllarda gözlenen ve ikinci konut gelişimini hızlandıran etmenler şöyle özetlenebilmektedir [13] [36] [15].

- o 1960'lı yıllarda dış turizmin desteklenmesi, yatırımın turizm potansiyeli yüksek olan kıyılara yönelmesi turistik tesislerin beraberinde getirdikleri altyapı olanaklarıyla kıyılarda ikinci konutlar için çekim gücü oluşturmaması
- o Planlama kademeleri arasında görülen tutarlılık-eşgüdüm eksiklikleri, planlama-uygulama-denetleme kademeleri arasında uygulama ve denetlemedeki yetersizlikler
- o 1984-1989 yılları arasında imar yasasındaki değişikliklerle plan yapma ve yönetme yetkisi belediye ve mücavir alan içerisinde yerel yönetimlere devredilmiştir. Plan kademeleri arasında eşgüdüm sağlanamamış, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları usule aykırı olarak yapılmıştır. Ayrıca bu planlar ülkenin tüm kıyılarını kapsamamaktadır.
- o İkinci konut edinme isteğinin hızla arttığı ülkemizde turizm, rekreasyon ve doğa korumacılığının öncelikli olduğu kıyı alanlarında ikinci konutların sorunları ile ilgili, kesin, ciddi ve doğru politikaların bulunmaması
- o Kıyı alanlarının kullanımı ile ilgili yasaların sık sık değişmesi
- o Yerel yönetimlerin yetki sınırları içindeki hazine arazilerinin ikinci konutlara tahsis edilmesi ve ayrıca ikinci konutlara kredi verilebilmeside bu konutların gelişmesinde belirleyici olmuştur.
- o Kıyıların spekülatif amaçlarla kullanılabilecek bir

- kaynak olarak görülmesi, yap-satçılar ve kooperatif türü örgütlenmelerin özendirilmesi
- o İkinci konutların bir yatırım aracı ve emeklilik yeri olarak görülmesi

5.2.3.1. İkinci Konutların Mekansal Dağılımını Etkileyen Faktörler

Talebi oluşturan etmenlerin yanısıra talebin yöneldiği alanın niteliğide ikinci konutların mekansal dağılımını etkileyen temel faktörlerdendir. Bu faktörler şöyle sınıflandırılmaktadır [13].

1. Kentsel Yerleşmelere Yakın Olma: Araba sahipliliği nedenli yüksek, ulaşım ağı nedenli nitelikli olursa olsun büyük kentsel yerleşmelere yakın olma ikinci konut gelişimleri için çekici yerleşim bölgeleri olmaktadır. Rahatça erişilebilecek uzaklıkta bir ikinci konut yaz tatili dışında daha sık kullanıma olanak veren ve hafta sonlarında kullanıma uygun bir uzaklıktadır.
2. Deniz Kıyısına Yakın Olma:Denizin varlığı yalnızca manzara açısından değil birçok eğlenceye ve spor faaliyetlerine olanak tanınması nedeniyle önemli bir etmendir.
3. Manzara ve Peyzaj Açısından Nitelikli Alanlar: Birçok ikinci konut yerleşmesi için önemli bir yerseçimi ölçütüdür ve aranan bir nitelik olarak görülmektedir.
4. İkinci Konutlara Açılabilen Arazinin varlığı: Talebin artması, söz konusu arazinin tarım ve orman alanları ile kaplı olması, doğa ve arkeolojik sitlerin yer alması konuta sunulacak arazi miktarını kısıtlamaktadır. Arazi sunumunu en çok etkileyen faktörlerden biride planlama denetimlerinin seviyesidir.
5. İklimin Uygunluğu: İklimin ikinci konutların yerseçiminde belirleyici rolü amaca bağlı olarak değişmektedir. Ancak bunun dışında bir bölgede iklimsel özelliklerin göreceli olarak uzunluğu o bölgeye talebi yoğunlaştırmaktadır.
6. Bölgeye Erişilebilir Olma: Araba sahipliliği, ulaşım

ağının yeterli olması, potansiyel ikinci konut alanlarına uzaklık faktörlerine bağlı olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda özel oto sahipliliği yanında izlenen turizm politikalarına paralel olarak yapılan kıyılardaki karayolları kıyı kesimlerinde ikinci konutların artışına neden olmuştur. Buda yerleşmeleri aşırı bir yüklenmeyle karşı karşıya bırakmıştır.

İkinci konutların gelişimi kıyı kasabalarının çevrelerindeki kırsal alanları hızla kentsel arazilere dönüştürmektedirler. Bu alanın büyük bir çoğunluğunu tarım arazileri ve doğal bitki örtülerinin bulunduğu alanlar oluşturmaktadır. Zengin tarım topraklarının yok olması olayın ekonomik boyutunu, bitki örtüsünün, yaban hayatının yok edilmesi, çevre kirliliğinin yükselmesi olayın çevresel boyutunu, yerel halk üzerindeki olumsuz etkileri ise sosyal boyutunu oluşturmaktadır.

5.2.3.2. İkinci Konutların Gelişmesinde Yasal Düzenlemelerin Etkisi

İlk olarak 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu ile kıyılarda yapılaşmayı denetlemek amacıyla kıyıda 10 metre genişliğinde bir şerit kıyı şeridi olarak sayılıyordu. 1957 yılında 6785 sayılı İmar Kanununun yürürlüğe girmesiyle, yapıların yol ve su kenarlarına uzaklıkları yeniden saptanmıştır. Bu kanun ile ikinci konutlar için sınırlayıcı plan ilkeleri getirilmiştir. İmar yönetmeliğinin 40'ıncı maddesi İmar Planı bulunmayan yerlerde su kenarlarında en az 30 metre uzaklıkta özel yapıya izin verilmemesini öngörmüştür [24]. 6785 sayılı kanunun 1975 yılında yürürlüğe giren Ek 7'inci maddesi kıyının en az 100 metre olmak üzere İmar ve İskan Bakanlığı'nca saptanacak bir kuşak olması gerektiğini, bu şerit içinde toplum yararına ayrılmayan herhangi bir kullanımın yer almayacağı belirtilmiştir [32].

1982 yılından sonraki dönemler yasal düzenlemeler

açısından büyük hareketlilikler göstermiştir. 1982 anayasasının 43'üncü maddesinde "Kıyılar devletin hükmü ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada kamu yararı gözetilir" denmektedir.

1982 yılından sonra yapılan yasal düzenlemeler içinde kıyıları ve ikinci konutları doğrudan ilgilendirenler arasında 1982 yılında çıkarılmış olan 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu önemli bir yer tutmaktadır. Bu kanun turizm yatırım ve işletmelerinin geliştirilmesine, düzenlenmesine ve denetlenmesine ilişkin hükümleri kapsar. Bu yasanın uygulanacağı turizm alanlarında, imar planlarının hazırlanma ve onaylanma yöntemlerini gösteren yönetmelik, turizm alanları ve turizm merkezleri için hazırlanacak İmar planları, imar kanunun genel kuralları dışında tutulmuştur. Plan yapımı için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ön izni şart koşulmuştur. Bu var olan teşvik önlemlerine yenisini eklemiştir [32] [13].

1984 yılında 3086 sayılı kıyı kanunu tamamen kıyıya ilişkin bir düzenleme olarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun 6. maddesinde faaliyetlerinin özellikleri gereği tersane, fabrika, santral, su ürünlerine dayalı tesisler gibi kıyıda zorunlu tesisler ile eğitim, spor, turizm amaçlı tesisler yapılabilir denmektedir.

İkinci konutların genelde kıyı alanlarında geliştirildikleri yapılan araştırmalar tarafından vurgulanmıştır. Öte yandan kıyı alanlarının sitler açısından önem taşıdıkları da bilinmektedir. 1983 yılında Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun ortadan kalkmasıyla oluşan boşluk yine 1983 tarihinde yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile doldurulmuştur. 1987 yılında kabul edilen 3386 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, doğal sit, arkeolojik sit ve kentsel sit olmak üzere üç tür koruma alanı ortaya çıkmıştır. Gerek 2863 ve gerekse 3386 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunları doğal, arkeolojik ve kentsel sitlerde her

türlü imar etkinliği ile ilgili yetkiyi Koruma Kurullarına vermektedir.

İkinci konutların bu kanunlar çerçevesinde yerseçiminden mimari projeye kadar hemen tüm evrelerinde gözetim altında olduğu görülmektedir [78] [76].

1982'den günümüze dek, ikinci konutların gelişmesi ve planlanmasına ilişkin düzenleyici yasal çerçevelerden en önemlilerinden biride 3194 sayılı imar kanunudur. Bu kanunun getirdiği köklü değişiklik, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde plan yapma ve onama yetkisinin merkezi yönetimden yerel yönetimlere devredilmesidir. Yasanın 1985 yılında onanmasından bu yana ilave imar planı, mevzi imar planı ve imar planı değişiklikleri ile getirilen düzenlemeler doğal çevresel değerlerin birçok yerde yok olması ve tahrip olmasına neden olmuşlardır [15] [13] [2]. Bu düzenlemelerin birçoğu da yürürlükteki çevre düzeni plan değişikliğine gidilmeden yapılmıştır. Planlama evresinde yerel yönetimlerin gösterdiği başarısızlıklar yanında uygulama ve uygulamanın denetimine gösterdikleri yetersizlikler ikinci konutların tescilli doğal ve arkeolojik sitlerde yasalara aykırı olarak yerleşmesiyle sonuçlanmıştır [13].

1984 yılında onaylanan 3086 sayılı Kıyı Yasası kıyıların kullanımı hakkında getirdiği düzenlemeler ile etkili olabilecek iken, 1986 yılında Anayasa Mahkemesince yasanın bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesiyle yasal çerçevede kıyıların kullanımı açısından 1990 yılında 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun yürürlüğe girmesine kadar önemli bir boşluk oluşmuştur. 1990 yılında yürürlüğe giren 3621 sayılı kanun ve 1992 yılında bu kanunun değiştirildiği 3830 sayılı Kıyı Kanunları kıyı alanlarının kullanımına ilişkin önemli düzenlemeler getirmiştir [22].

5.2.3.3. İkinci Konut ve Planlama Sorunları

Ülkemizde görülen yoğun ikinci konut gelişimlerinin en çarpıcı örnekleri kıyı kentlerinde ve yakın çevrelerinde görülmektedir. Yarattıkları altyapı sorunları, arazi dönüşümleri, yerli halk üzerindeki olumlu ve olumsuz sosyal ve ekonomik etkileri ikinci konutların önemli sorunlarını oluşturmaktadırlar.

Bugün en çok tartışılan konu, ikinci konut gelişimlerinin doğal çevreyi tahrip ettiği, uygulama düzeyinde getirilen çözümlerin bu sorunu ortadan kaldıramadığı doğrudur [15]. Bu tahribin önlenmesi ancak planlama ve denetim yoluyla olmaktadır. Çeşitli düzeylerdeki imar planları ve çevre düzeni planlarının temel işlevinin kamu yararını gözetmek olduğu unutulmamalıdır.

İkinci konut gelişimin yoğun olarak geliştiği kıyı alanlarında yüksek toprak talebi yüzünden arsa fiyatları aşırı derecede yükselmektedir. Bu gelişme yerli halkın oturacağı konutların fiyatlarını yükseltmektedir. Özellikle kıyı kentleri ve onların yakın çevrelerinde yapılan ikinci konutlar yılın büyük bir bölümünde boş durmaktadırlar. Tüm bunlar göz önüne alındığında altyapı sistemlerinin kapasitelerinin belirlenmesi büyük bir sorun oluşturmaktadır. Altyapı sistemleri yaz nüfusuna göre yapıldığından turizm sezonu dışında sistem boş kapasite ile çalışmak zorunda kalacak, kış nüfusuna göre yapıldığında yaz sezonunda hizmet verilmesi güçleşecektir. Bu tür ikinci konut alanlarında yapılan altyapı sistemleri gereksiz yatırımlar olarak değerlendirilmekte ve büyük israflar söz konusu olmaktadır. Yine kış nüfusuna göre oluşturulan yerel yönetim personel sayısı yazın yetersiz kalmaktadır [79] [5].

İkinci konutların yoğun olduğu yerel yönetimlerde çok önemli diğer bir sorunda yerel yönetimlerin merkezi yönetimden genellikle yerli nüfusa göre yardım almalarıdır [79].

İkinci konutların sergilediği bir başka sorunda bu

bu konutların alan üzerinde yayılmış olmasının kentsel donatımların sağlanmasında yüksek maliyetler oluşturmaktadır. Su sağlama, çöp toplama, yolların ve yeşil alanların bakımında büyük yetersizlikler oluşmaktadır [63].

Günlük geliş-gidiş uzaklıklarında olan ikinci konut alanları konut talebi büyük boyutlara ulaştığında ekonomik açıdan önem kazanabilirler. Sürekli yerleşim bölgesine dönüşüldüğünde, altyapı ve donatı eksiklikleri önemli sorunlar ortaya çıkarabilecektir [15].

İkinci konut gelişmelerinin hemen her zaman yerleşim yeri, yoğunluğu ve gerekli donanımı sağlama düzeyi açısından çevre standartlarına uyumsuzluk gösterdiği saptanmıştır. Birçok ikinci konut alanı planla öngörülen yapılaşma oranının üstüne çıkmakta ve yapılan planlar sadece kağıt üzerinde kalmaktadır. Ülkemizdeki ikinci konutlar, mimari stil, büyüklük, yoğunluk, yapılaşma katsayıları, kat adetleri, parsel büyüklükleri açısından büyük bir tekdüzellik göstermektedir [15].

İkinci konut kullanımında amaç rekreatif olmasına rağmen çoğu kez amacının aksine insanları dinlendirmek yerine daha çok yoran niteliksiz çevreler oluşmaktadır [15] [73].

İkinci konutların yoğun baskısı altındaki kıyı alanları, doğal ve kültürel değerlerin yoğun olduğu alanlar geniş kitlelerin kullanımına açık tutulmalı, kamu mülkiyetindeki alanlar günübirlik rekreasyon kullanımına veya büyük turizm işletmelerine açılmalıdır. İkinci konutlara hiçbir şekilde konut kredisi verilmemelidir [15].

Çevre düzeni planları turizm ve ikinci konut gibi tek bir planlama konusunu değil yörenin tüm kaynakları değerlendiren bir yaklaşım içinde olmalı ve yerel yönetimlerin yetki sınırları içine sıkıştırılmamalıdır [63].

Kıyılardan çok daha fazla kişinin az tahribatla yararlanmasını sağlamak amacıyla kamuya ait elverişli kıyılarda

rekreasyonel kullanım geliştirilmelidir. Kıyılar sadece rekreatif kullanım alanları olarak da görülmemelidir. Oldukça önemli tarımsal kullanım alanları kıyılarda yer almaktadır [35].

Kıyılardaki ikinci konut baskısını azaltmak için kentsel alanlarda açık alan ve yeşil alanlara yer ayrılmalı, çağdaş peyzaj mimarlığı ilkelerine göre planlanmalıdır [35].

5.3. TURİZM VE MİLLİ PARKLAR

5.3.1. Milli Parkların Oluşumu

Ülkemizde 1956 yılına kadar, milli parklar ve doğa koruma daha çok ilgili bilim adamları ve derneklerin çalışmaları içinde yer almıştır. Milli parklar ile ilgili ilk yasal düzenleme 1956 yılında 6831 sayılı "Orman Kanunu"nın 25.maddesinde görülmektedir. Bu maddeye göre, orman rejiminde olmak üzere ve milli park ölçütlerine uyan bazı alanların milli park olarak ayrılabilirler hükmüne bağlanmıştır. 1958 yılında Yozgat Çamlığı Milli Parkı ilk milli park olarak Yozgat'ta kurulmuştur.

1983 yılında çıkarılan 2873 sayılı "Milli Park Kanunu", ülkemizde doğa koruma ve milli parklar konusunda yasal bir dayanak oluşturmaktadır. Bu kanunun amacı, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektedir [80].

2873 sayılı "Milli Parklar Kanunu"nın 2.maddesine göre ülkemizdeki doğal alanların 4 grupta ele alındığı görülmektedir. Bunlar :

- a) Milli Park
- b) Doğa Parkı
- c) Doğa Anıtı

d) Doğa Koruma alanıdır.

Bu duruma göre;

Milli Park; bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarıdır.

Doğa Parkı; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun doğa parçalarıdır.

Doğa Anıtı; Doğa ve doğa olaylarının oluşturduğu özelliklere ve bilimsel değerlere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan doğa parçalarıdır.

Doğa Koruma Alanı; Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan, nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve doğal olayların oluşturduğu seçkin örnekleri içeren ve mutlak korunması gereken, sadece bilimsel ve eğitsel açıdan kullanılmak üzere ayrılmış doğa parçalarıdır [16] [80].

Milli Park kriterlerine sahip olduğu tespit edilen alanlar için kaynak değerlerin mutlak koruma, tampon, gelişme vb. zonların ve park sınırlarının ayırma kriterlerini, gelişme ve kullanma esaslarını tespit eden bir alan modeli veya uzun vadeli gelişme planı hazırlanır, ilgili kurum ve kuruluşların değerlendirmelerine sunulur. Alınan değerlendirme sonucuna göre revze edilir. Milli Savunma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının olumlu görüşleri ve gereğinde diğer ilgili bakanlıklarında görüşleri alınarak 2873 sayılı Milli Park Kanunu'nun 3.maddesine göre Orman Bakanlığının kararı üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla milli park olarak ayrılır [80].

Ülkemizdeki milli parklarda genelde kullanılan üçlü

bir zonlama sistemi vardır. Bu zonlama sisteminin bir kaç milli parkımız dışında uygulanmadığı gözlenmektedir. Bu zonlama sistemi şöyledir [16].

o Mutlak Koruma Zonu:

Bu zon milli parklar içinde doğal ve tarihi eserler için mutlak koruma uygulamasının bulunduğu bölümdür. Bu bölümde hiçbir fiziki yapılaşmaya izin verilmez. Yaşayan canlı bir müze gibi doğanın bütün oluşumlarının olduğu gibi korunduğu yöredir. Bu korumada varlıkları yörenin ekosistemi içinde bir bütünlük halinde korunur. Bu bakımdan milli parkın kuruluş esasları yönünden bu bölümün devlet mülkiyeti altında olması sağlanır.

o Tampon Zon:

Mutlak koruma zonundan gelişme zonuna kadar geçiş zonu olarak sınırlanan bu zonda kısıtlı yapılaşma söz konusudur. Burada bilimsel, eğitsel, günlük rekreasyon tesisleri sınırlı bir şekilde yapılabilir. Bu zonun sınırlarının geçirilmesinde bölgenin alt ve üst yapı tesislerinin bölge içinde bir bütünlük sağlayacak şekilde olmasına dikkat edilir.

o Gelişme Zonu:

Bu zon milli park içinde turistik gelişmeye ve kısıtlı yöreye uygun kentleşmeye açılan zondur. Burada, yapılaşmanın, yörenin mimari karakterine ve yapısal özelliklerine uygun olması lazımdır. Bütün yapılaşmaların milli parkın koruma-kullanma dengesi esaslarından hazırlanan Master planına uygun olması gereklidir.

5.3.2. Milli Parkların Planlama Sorunları

Milli park statüsü ile ülkemizin sahip olduğu tabii, kültürel, dinlenme ve eğlenme kaynakları koruma kullanma dengesi içerisinde hizmete sunularak bugünün ve gelecek

kuşakların bu kaynaklardan yararlanmasının sağlanmasına çalışılmaktadır.

Milli park içinde uygulanacak tüm etkinliklerin organizasyonuna kaynak amanjmanı denmektedir. Amaç çevreden gelen tüm olumsuz etkilerin en aza indirilmesidir. Bu çerçevede park ile ilgili sorunlar mevzuata ilişkin sorunlar, organizasyona ilişkin sorunlar, mülkiyeti koruma, idare ve işletilmesine ilişkin sorunlar, finans sorunları olmak üzere dört başlık altında incelenebilir [60].

5.3.2.1. Mevzuata İlişkin Sorunlar

Mevzuatta milli parklara ilişkin birbirinden farklı kuruluş amaçlarına ve birbirleriyle çelişkili kavramlara yer verilmesi ayrıca yönetim ve işletme görevlerinin çeşitli örgütlere dağıtılması daha sonra organizasyon da bir takım boşluklara yol açmaktadır.

Yürürlükteki 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17'inci ve 115'inci maddeleri uyarınca turizm alan ve merkezleri dışında kalan devlet ormanlarında kamu yararına olan taşınmaz yapımına izin veya irtifak hakkı verilecektir. Devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler ile orman ürünlerini işleyeceklerin yapacakları bina ve tesisler için gerçek ve tüzel kişilere Maliye Bakanlığı'nın görüşleri alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca kullanım bedeli karşılığında izin verilebilir. Bu izin üzerine tesis edilecek irtifak hakkı süresi 49 yılı geçemez [58].

Bu surette izin verilen bina ve tesislerin amaç dışında kullanılması yasaktır.

1982 tarihli anayasamızın ormancılıkla ilgili 168.maddesi şöyle demektedir "Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanlarını kanuna göre devlet yönetir ve işletir. Bu ormanlar zaman aşımı ile mülk edilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz".

Turizm Teşvik Kanunu'nun 8.maddesi milli park sınırları içinde uygulanacak taşınmazlara ancak bir kamu yararı söz konusu olduğunda izin verileceğini hükme bağlamıştır[70].

5.3.2.2. Organizasyona İlişkin Sorunlar

Çeşitli devlet kurumlarının kuruluş yasalarında dolaylı ya da dolaysız biçimde, milli parklarda açık hava rekreasyonu taleplerini karşılamaya, doğal zenginlikleri, güzellikleri korumaya dair çeşitli amaçlar ve görevler yer almıştır. Bu kuruluşların arasında yerden Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'na ilişkin yasanın 2'inci maddesi (a) fıkrasında, ülkemizin sosyol ve ekonomik her türlü kaynak ve olanaklarının saptanarak izlenecek milli ekonomi ve sosyal politikaların amaçlarının belirlenmesinde hükümete yardımcı olma görevi bu örgüte verilmiştir. Dolayısı ile açık hava rekreasyonuna ilişkin kaynak ve olanaklarının planlanmasına etkin bir görevi olduğu kuşkusudur[60].

Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı gibi kuruluşlar, orman rejimi dışındaki alanların milli park olarak ayrılmasında Orman Bakanlığı ve ilgili birimler ile işbirliği yapmaktadırlar. Fakat milli parkların kuruluş, yönetim ve işletilmesi amaçlarında adı geçen örgütlerin kendi konularına giren alanlardaki hizmetlerin görülmesinde, milli park örgütü ile etkin bir işbirliği yaptıkları söylenemez. Bu nedenle Orman Bakanlığı her türlü hizmeti kendi olanaklarıyla karşılamak zorunda kalmaktadır.

5.3.2.3. Mülkiyeti Koruma, İdare ve İşletilmesine İlişkin Sorunlar

Kamulaştırmaya gereken önemin verilmemesi, milli park alanlarında kamulaştırma işlemlerinin tamamlanmış görünmesine rağmen özellikle kamulaştırma bedellerinin ödenmesindeki gecikmelerde çeşitli mülkiyet ve koruma sorunları oluşmaktadır.

Planlama ve uygulanacak fiziki koruma önlemleri korumanın sağlanması, yönetmelik ve mevzuattaki yasakların takip edilmesiyle gerçekleştirilecektir.

Alınacak koruma önlemleri şöyle özetlenmektedir [60].

- o Doğal değerlerin kendi oluşumuna terkedilmeksizin korunmasını sağlaması, atlatma, avlama, maden arama, manzara güzelliklerini bozan havai hatları, yollar, ticari reklamcılıkla doğal çevrenin kirlenmesinin önlenmesi.
- o Taşocağı, kum ocağı açılmasına özellikle plajlara orman üretimi gibi etkinliklerin durdurulmasına, kültürel kaynakların onarılması ve eski haline getirilmesi gibi çalışmaların bir programa bağlanmasının sağlanması.
- o Rekreatif kullanımlarda kaynak kapasitesinin üstünde yüklemelerin önlenmesi için önlemlerin alınması
- o Kaynakların dolayısı ile de milli park içinde geniş ve bakir alanların ve eldeğmemiş manzaraların saklanmasına olanak sağlamak için konaklama tesisleri içinde yiyecek, eğlence hizmetlerinin çözülmesiyle, fiziki yapıların sayılarının azaltılması
- o Hem tesis sahiplerinin hem de tesislerden yararlanan ziyaretçilerin çıkarlarının maksimize edilmesi.

5.3.2.4. Finans Sorunları

Milli parklarla ilgili her türlü çalışmalarda Orman Genel Müdürlüğü kendi parasal olanaklarından yararlanmak zorunda kalmaktadır. Milli Parklar Dairesi Başkanlığı'nın kurulması ile ayrı bir bütçe oluşturulmaktadır.

Bakım ve temizlik işleri karşılığında alınan ücretler dışında giriş ücreti, otopark, kamp, fotoğraf ve film çekme ücretleri, turistik tesislerden elde edilen yıllık gelirler ile büfe ve kır gazinolarından alınan kira bedelleri bulunmaktadır.

5.3.3. Milli Park Yönetme Esasları [60]

- o Milli parklar içinde uygulanacak tüm etkinlikler sonucunda oluşacak olumsuz etkileri en aza indirmek.
- o Kullanıcıların uyması gereken kuralların önceden bilinmesini sağlamak.
- o Koruma önlemlerinin alınması
- o Mülkiyet ve irtifak haklarından doğan sorunların açıklığa kavuşturulması
- o Milli parkların sahip olduğu kaynak değerlerine göre uygun personelin istihdamı.
- o Bu alanlara halkın açık hava rekreasyon sahası olarak bakıp, doğal ve kültürel kaynak değerlerini tahrip etmesini önlemek. Bunun için iyi yetişmiş tanıtım uzmanları istihdam etmek, tanıtım programları yapmak, danışma merkezleri kurmak, tanıtım ve ilan levhaları asılması.
- o Milli park master planlarının tamamlanması ve yatırım programlarının belirlenmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 6. DİLEK YARIMADASI VE YAKIN ÇEVRESİNDE TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİNİN DOĞAL ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

İkinci Dünya savaşından sonra sanayileşmenin gelişimi kentleşme hareketleri sonucu hemen hemen tüm dünya yoğun bir turizm ve ikinci konut baskısı ile karşı karşıya gelmiştir. Günümüzde de bu baskı gitgide artan bir şekilde kendini hissettirmeye devam etmektedir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de turizm plan ve politikalarının oluşturulmaması ve yasalardaki bir takım boşluklar sonucu turizm ve ikinci konut gelişimi, sektörün kendi geleceğini tehlikeye atacak boyutlarda hızla gelişmekte ve doğal, kültürel, tarihsel çevre üzerinde yoğun baskılar oluşturmaktadır. Bu yoğun turizm ve ikinci konut gelişiminin olumsuz etkileri fiziksel çevre ve sosyo-kültürel çevre üzerinde kendini göstermektedir.

Araştırmanın amacı da, turizm ve ikinci konut gelişimini araştırma alanındaki doğal çevre öğeleri üzerindeki etkilerini, yerleşmenin doğal peyzajına verdiği zararları belirlemektir. Yoğun bir turizm ve ikinci konut gelişimine sahip olduğu, bu gelişimin doğal çevre üzerindeki etkilerin gözlenmesi bakımından en iyi örneklerden biri olduğu için Dilek Yarımadası ve yakın çevresi araştırma alanı olarak seçilmiştir.

6.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

6.2.1. Araştırma Tasarımı

Araştırma alanı Dilek Yarımadası Milli Parkı ve yakın çevresinde yer alan turizm ve ikinci konut alanlarını kapsamaktadır (Şekil 6.1). Araştırma alanının seçilme nedenleri, Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Kuşadası'na yakınlığı ve bu nedenden dolayı araştırma alanının gerek yönetsel gerek sosyal açıdan Kuşadası'nın etkisi altında bulunması sonucu yoğun bir turizm ve ikinci konut gelişiminin söz konusu olmasıdır. Ayrıca araştırma alanı bu yoğun turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre ve yöresel peyzaj üzerindeki etkileri bakımından önemli örneklerden biridir.

Araştırma yöntemi araştırma alanında gözlem, yöre için hazırlanmış planlama çalışmalarının incelenmesi ve anket soruşturmasından oluşmaktadır.

Alandaki gözlem çalışması ile Dilek Yarımadası yakın çevresinde yer alan turizm ve ikinci konut alanlarından oluşan kıyı bandının incelenmesi, planlama çalışmaları ile mevcut durumun karşılaştırılması ve farklılıkların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöre için hazırlanan planlama çalışmalarının incelenmesi ise şu aşamalardan oluşmaktadır:

- o 1/25.000 Çevre Düzeni Planı ile 1/25.000 Çevre Düzeni Planı Revizyonunun incelenmesi ve karşılaştırılması
- o Yöre için hazırlanmış 1/5000 Nazım İmar Planı Revizyonunun incelenmesi

Araştırma çalışmasının üçüncü aşamasında anket soruşturması gerçekleştirilmiştir. Yörede turizm etkinliklerine farklı biçimlerde katılan ve turizm olgusunun etkilerini değişik biçimlerde gözleyen ve algılayan üç ayrı grubun bulunması nedeni ile, araştırma kapsamında;

- o Yörede yaşayan yerli halk
- o İkinci konut kullanıcıları ve
- o Milli Park ziyaretçileri ile ayrı ayrı anket soruşturması uygulanmıştır.

Üç ayrı grupta toplam 210 adet anket uygulanmıştır. Yörede yaşayan yerli halk ile 80, ikinci konut kullanıcıları ile 80 ve Milli Park kullanıcıları ile 50 adet anket yapılmıştır. Birinci gruptaki anket soruşturması Güzel Çamlı ve Davutlar yerleşmelerinde sürekli olarak yaşayan yerleşik nüfus ile uygulanmıştır. İkinci grup anket soruşturması belirli dönemlerde yerleşmeyi kullanan genelde kıyı kesiminde konumlanan ikinci konut kullanıcıları ile gerçekleştirilmiştir. Üçüncü grup ise günübirlik olarak çevre yerleşmelerden veya çevre illerden gelen Milli Park ziyaretçileri ile Dilek Yarımadası, Milli Park'ında yürütülmüştür.

Her üç gruptaki ankette de yanıt verecek kişilere kısa bir tanıtma ve araştırma konusunda kısa bir açıklama yapıldıktan sonra bilgilerin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı anlatılmıştır.

Anket soruşturması sırasında ilgili sorunların yanıtlanmasında yardımcı olmak üzere (yörede yaşayan yerleşik halk anket soruşturması, soru 26; ikinci konut kullanıcıları ile yapılan anket soruşturması, soru 29) anketin uygulanacağı, bölge sınırları gösteren ve çevredeki turizm/ikinci konut gelişimlerini de kapsayan 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı bulundurulmuştur.

6.2.2. Örneklem Modeli

Araştırmada 80'i yerleşik halk, 80'i ikinci konut kullanıcıları, 50'si Milli Park ziyaretçileri ile olmak üzere toplam 210 adet anket uygulanmıştır. Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmelerinde yerleşik nüfus ile yapılan anket soruşturması sayısı 1990 yılı nüfusuna göre, ikinci konut

Anketleri ise ikinci konut hane sayısına bağılı olarak belirlenmiştir. Her iki yerleşmede de uygulanan anket sayıları ve dağılımları (Tablo 6-1) de gösterilmiştir.

Tablo 6-1 Uygulanan Anket Sayısının Yerleşmeler Göre Dağılımı

	1990 Kış nüfusu	Yerleşik halk anket Sayısı	İkinci Konut Sayısı	İkinci Konut Kullanıcıları Anket Sayısı
Güzelçamlı	4390	32	4750	35
Davutlar	6500	48	6100	45
Toplam	10390	80	10850	80

Her iki yerleşmede de yerleşik halk ile yapılan anket sayısı mahalle nüfuslarına göre dağıtılmıştır. Anket soruşturması yapılacak kişiler evlere gidilerek ve rastgele seçim yoluyla yapılmıştır. Anketlerin mahallelere göre dağılımları (Tablo 6.2) de gösterilmiştir.

Tablo 6-2 Uygulanan Yerleşik Halk Anketi Sayılarının Mahallere Göre Dağılımı

Davutlar Yerleşmesi	Nüfus (1990)	Anket Sayısı
Osmaniye Mahallesi	2354	18
Türksanlı Mahallesi	1966	14
İslamsanlı Mahallesi	990	7
Yeni Mahalle	1250	9
Toplam	6500	48

Güzelçamlı Yerleşmesi	Nüfus (1990)	Anket Sayısı
Atatürk Mahallesi	2450	18
Cumhuriyet Mahallesi	1940	14
Toplam	4390	32

Davutlar yerleşmesinde, ikinci konutların tümü ile Yeni Mahalle'de bulunmaktadır. Davutlar yerleşmesinde ikinci konut kullanıcıları ile 45 adet anket, Güzelçamlı yerleşmesinde ise 35 adet anket yerleşmelerin kıyı kesiminde gerçekleştirilmiştir. İkinci konut kullanıcıları ile yapılan anket soruşturmaları yerleşmelerdeki genel ikinci konut eğilimlerine paralel olarak site ve kooperatiflerde, alana eşit olarak dağıtılarak uygulanmıştır.

Dilek yarımadası Milli Parkını ziyaret edenler ile 50 adet anket soruşturması tatil günü ve işgünlerinde olmak üzere, rastgele seçim yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Anket soruşturmalarının tüm turizm sezonuna yayılması gerektiği bilindiği halde, çalışma maddi ve zaman sınırlaması nedeniyle ancak belli bir dönemde yürütülmüştür.

6.2.3. Anket Formunun Oluşturulması

Araştırma kapsamında anket soruşturması uygulanan yerli halk, ikinci konut kullanıcıları ve milli park ziyaretçileri için üç ayrı anket formu oluşturulmuştur (Bkz. Ek A, EK B, EK C).

- o Yerleşik halk ile yapılan anket soruşturmasında yanıt verecek kişilere önce kişisel bilgiler, altyapı ve donatı ile ilgili sorular, planlama ve çevresindeki gelişmeler ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci konutların yerleşik halk açısından altyapı ve donatı alanlarına bir yük getirip getirmediğini ve ikinci konut gelişiminin yerleşik halk üzerinde ne gibi etkileri olduğunu belirlemek üzere altyapı ve donatı ile ilgili bölüm oluşturulmuştur. Yöredeki turizm gelişiminin olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek üzere fiziksel çevredeki değişiklikleri saptamak doğal peyzaj öğeleri üzerindeki etkilerini belirlemek ve yerleşik halkın turizm/ikinci konut gelişimi konusundaki düşüncelerini almak amacıyla fiziksel çevre ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Anket formunun

- son bölümünde ise alandaki planlama çalışmaları ile ilgili bilgileri ve yöredeki turizm/ikinci konut gelişimi konusundaki görüşlerini almak üzere planlama ve çevredeki gelişimler ile ilgili soru bölümü oluşturulmuştur (EK A)
- o İkinci konut kullanıcıları için hazırlanan ikinci grup anket soruşturmasında da ilk olarak kişisel bilgiler sorulmuştur. İkinci bölümde yaz aylarındaki altyapı eksiklikleri ve donatı alanlarının kullanılma olanağındaki değişiklikleri, ikinci konuta ayrılan alanların daha önce hangi kullanımlara hizmet ettiği, hangi yıllarda ikinci konut gelişiminin arttığını, ikinci konut gelişimi sırasında fiziksel çevrede ne gibi değişiklikler olduğunu belirlemek için altyapı ve donatı alanları ile ilgili soru bölümü oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde ikinci konut kullanıcılarının yöredeki turizm gelişimi ve ikinci konut grupları konusunda düşüncelerini ve nüfus arttıkça yöredeki doğal çevre öğeleri üzerindeki değişiklikleri, peyzaj niteliği üzerindeki etkilerini belirlemek üzere fiziksel çevre ile ilgili sorular sorulmuştur (EK B).
- o Milli Park ziyaretçileri ile yürütülen üçüncü grup anket soruşturmasında ise kişisel bilgiler bölümünün ardından milli parkın çevresel niteliği, yapılan aktiviteleri, milli parkın olumlu olumsuz özelliklerini belirlemek üzere milli park ile ilgili bir soru grubu oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde ise yöredeki turizm ve ikinci konut gelişimi ile ilgili olarak milli parkı ziyaret edenlerin görüşlerini almak, nüfus artışı ile çevredeki değişiklikleri belirlemek, peyzaj öğeleri üzerindeki etkileri saptamak üzere fiziksel çevre ile ilgili sorular sorulmuştur (EK C).

Her üç anket formundada yanıt verecek kişilere yanıtlar hakkında fikir vermek üzere kapalı uçlu sorular ve anketi yanıtlayan kişilerin etki altında kalmadan, tamamen kişisel görüşlerini almak üzere açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi sırasında açık uçlu sorulara verilen yanıtların belli başlıklar altında gruplandırıldığı görülmüş ve değerlendirme aşamasında bu başlıklar altında yorum yapılmıştır.

6.3. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

6.3.1. Araştırma Alanının Coğrafi Konumu

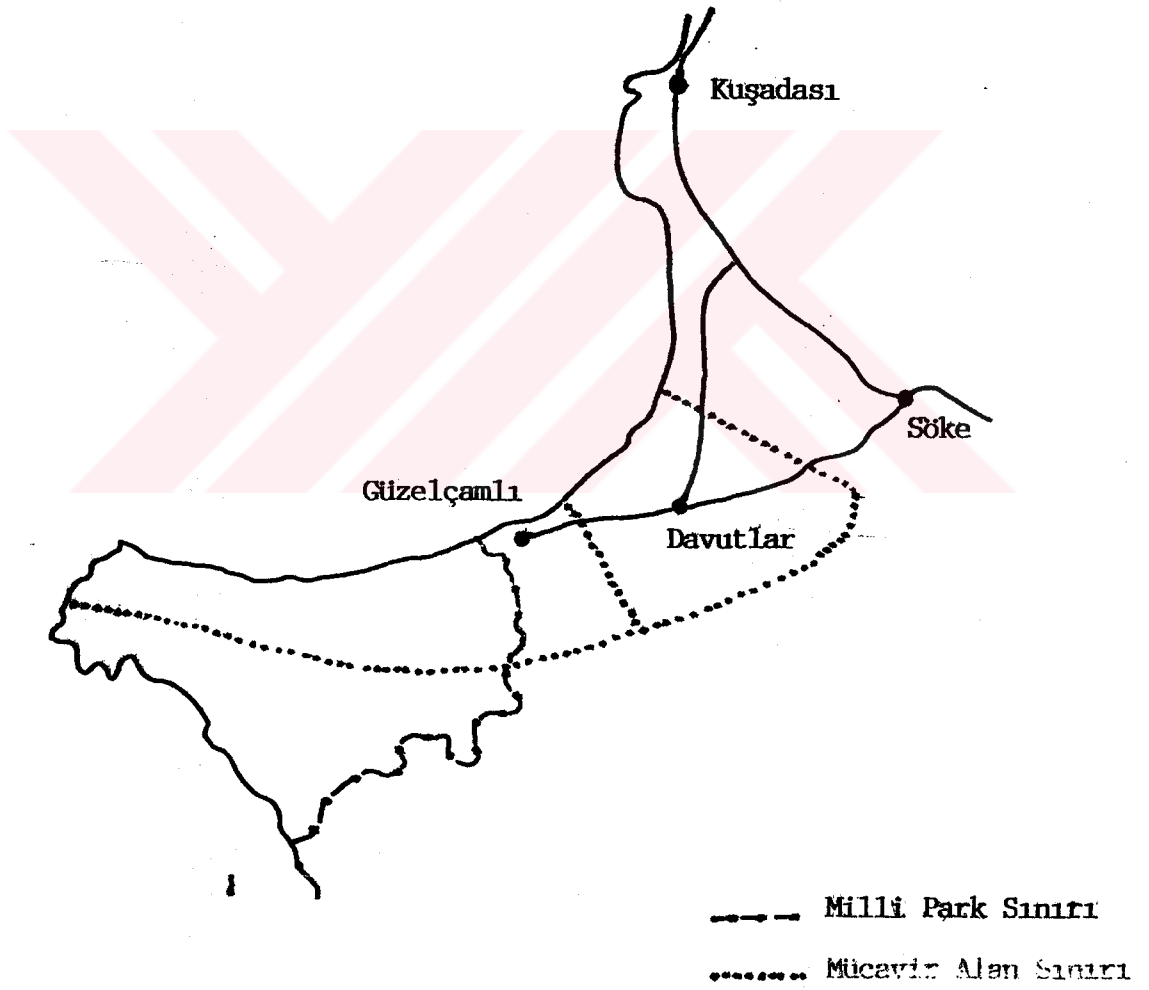
Araştırma alanı Dilek Yarımadası Milli Parkı ve yakın çevresini kapsamaktadır. Araştırma alanı dahilinde olan Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmeleri Ege Bölgesi, Aydın iline bağlı, Kuşadası ilçe sınırları içindedir (Şekil 6.2 ve Şekil 6.3). Davutlar yerleşmesi denizden 4 km. Güzelçamlı yerleşmesi ise denizden 1.5-2 km. içeride dağ yamaçlarında kuruludur. Araştırma alanı kuzeyinde Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Kuşadası, doğusunda ve güneyinde ise Söke ilçesi ile çevrilidir.

Davutlar yerleşmesi Kuşadası ilçe merkezine 20 km.-lik asfalt bir yolla bağlıdır. Kuzey yönünde 11 km.'lik bir yolla Söke'ye ulaşılmaktadır. Davutlar yerleşmesinden 8 km. lik asfalt bir yol ile Güzelçamlı yerleşmesine ve Dilek Yarımadası Milli Parkına ulaşılmaktadır.

6.3.2. Araştırma Alanının Demografik Yapısı

6.3.2.1. Bölge Nüfusları ve Araştırma Alanının Bölge İçindeki Yeri

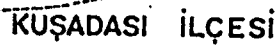
Araştırma alanının yer aldığı Ege Bölgesi Türkiye'nin tüm diğer bölgelerinden göç almaktadır. Bölge içinde İzmir, Aydın ve Denizli sosyo-ekonomik yönden hızlı bir gelişme göstermektedir. Güneyde Muğla ili ise büyük bir turizm potansiyeline sahip olması nedeniyle önemli nüfus hareketlerine sahne olmaktadır (Tablo 6-3).

Şekil 6.1 Araştırma Alanın Sınırları

Şekil 6.2 Aydın İli İdari Bölünüşü [81].

Şekil 6.3 Kuşadası İlçesi

Tablo 6-3 Çevre İller ve Nüfusları [81].

	1960	1970	1980	1990
Aydın	467341	564802	652488	824816
İzmir	1063490	1427173	1976763	2654770
Muğla	299611	368776	438145	562809

Aydın il merkezi ile Kuşadası ilçe merkezi 1970-1990 yılları arasındaki kentsel nüfus dağılımları (Tablo 6-4 ve Tablo 6-5'da gösterilmiştir.

Tablo 6-4 Aydın Merkez ilçe ve Kuşadası Kentsel Nüfusları [81]

	1970	1975	Artış(%)	1980	Artış(%)	1985	Artış(%)	1990	Artış(%)
Aydın (Merkez)	50 566	59 509	17.69	74 021	24.39	90 449	22.19	107 011	18.31
Kuşadası	9 032	10 269	13.70	14 734	43.48	21 227	44.07	31 911	50.33

Tablo 6-5 Aydın İli Kırsal ve Kentsel Nüfuslar [81]

	1975	1980	(%)	1985	(%)	1990	(%)
Kent	214 505	245 329	14.37	302 311	23.23	384 711	27.26
Kır	395 364	407 159	29.83	441 108	8.34	440 105	-0.27
Toplam	609 869	652 488	6.99	743 419	13.94	824 816	10.95
Yoğunluk(km ² /kişi)	76	81	---	93	---	103	---

İl merkezi %17 ile %24 arasında değişen dengeli bir nüfus artışı gösterirken Kuşadası ilçe merkezi yüksek oranda dış göç alacak %50'ye varan hızlı bir büyüme göstermektedir. Bunun en önemli nedeni turizm sektörü nedeniyle gelişen iş olanakları, ticaret, hizmet ve inşaat sektörlerindeki büyümedir.

Aydın ili ve Kuşadası ilçesi kırsal nüfus dağılımları ise Tablo 6-5 ve Tablo 6-6 da gösterilmiştir. Görüldüğü gibi Kuşadası kırsal alan nüfusları giderek artan bir hızla büyüme göstermektedir. Kuşadası kırsal yerleşmelerinin büyük bir çoğunluğu ikinci konut ve turizm yapılaşması nedeniyle potansiyel bir büyüme göstermektedir.

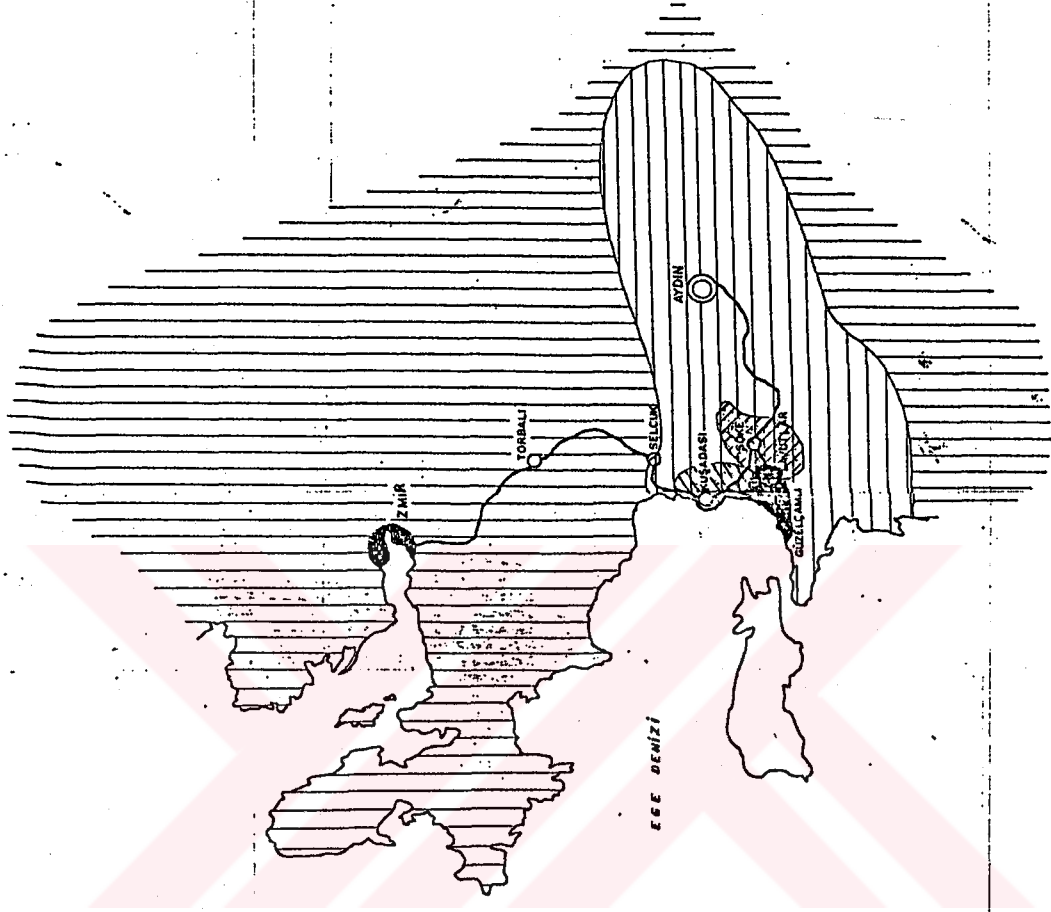
Tablo 6-6 Aydın Merkez ilçe ve Kuşadası Kırsal Nüfusları [81]

	1975	1980	Artış(%)	1985	Artış(%)	1990	Artış(%)
Aydın (M.ilçe)	94 692	99 897	5.50	110 999	11.11	58 701	-47.12
Kuşadası	5 750	6 612	14.99	7 871	19.04	11 725	48.96

Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmelerinin 1970 yılından itibaren yapılan nüfus sayımlarına göre elde edilen nüfus değerleri Tablo 6-7'de izlenebilir. Görüldüğü gibi Güzelçamlı yerleşmesi 1985-1990 yılları arasında Davutlar yerleşmesi nüfus artış oranının üzerinde bir gelişme göstererek (%82.72) oldukça hızlı bir şekilde büyümektedir. Güzelçamlı yerleşmesi yerleşik alanının denize daha yakın konumlanması bu hızlı büyümede önemli bir etken olmaktadır. Ayrıca Güzelçamlı Belediyesinin 1992 yılından sonra Davutlar Belediyesinden ayrılması ile daha hızlı bir nüfus artışı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6-7 Güzelçamlı ve Davutlar Yerleşmeleri Nüfus Gelişimi [81].

	1970	1975	Artış(%)	1980	Artış(%)	1985	Artış(%)	1990	Artış(%)
Davutlar	2331	2347	0.69	2688	14.53	3707	37.91	6500	60.78
Güzelçamlı	1004	1140	13.55	1500	31.58	1800	20.00	4390	82.72

ETKİ ALANLARI

- İZMİR KENTİ ETKİ ALANI
- AYDIN KENTİ ETKİ ALANI
- KUŞADASI ETKİ ALANI
- SÖKE ETKİ ALANI
- DAVUTLAR ETKİ ALANI

ETKİ MERKEZLERİ

- 2. KADEME MERKEZ (İSTANBUL)
- 6. KADEME MERKEZ (İZMİR)
- 4. KADEME-MERKEZ (AYDIN)
- 3. KADEME MERKEZ (KUŞADASI, SÖKE)
- 2. KADEME MERKEZ (DAVUTLAR)

Şekil 6.4 Etki Alanları ve Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi [82]

Her iki yerleşmede de oldukça büyük oranda nüfus artışları görülmesinin nedeni otel, motel, lokanta ve kahvehane, bakkal, eczane vb. kullanımların özellikle sahil bölgelerinde hizmete açılmasıyla iş kapasitesinin artması, ayrıca bazı emekli ailelerinin sürekli olarak yerleşmeleri, inşaatı biten sitelerde bekçi, bahçıvan gibi hizmet personelinin istihdam edilmesidir. Milli Parka yakın olması nedeniyle, parkı ziyarete gelen turistlere hizmet vermek amacıyla çok sayıda ticari birim kurulmasıyla Güzelçamlı yerleşmesi kış nüfusu hızla artmaktadır. Davutlar yerleşmesi oldukça geniş gelişme alanına sahip olmasına karşılık Güzelçamlı yerleşmesinin gelişme alanının deniz, Dilek Yarımadası Milli parkı ve Davutlar yerleşmesi ile sınırlı olduğu gözlenmektedir.

6.3.2.2. Etki Alanı

Aydın il merkezi, ülkemizin hızla gelişen kentlerinden biridir. DPT kentsel kademelenme araştırmalarına göre bölgede 4.kademe merkez olarak tanımlanmaktadır [82]. Yöredeki tarımsal ürün çeşitliliği ve verimliliği yanı sıra küçük sanayi ve sanayi yatırımlarının yaygınlaşması kente önemli bir etki alanı kazandırmaktadır (Şekil 6.4).

Araştırma için seçilen alan gibi ekonomileri turizm ağırlıklı olan kıyı yerleşmelerinde etki alanları incelenirken turizm sezonu ve turizm sezonu dışı olarak iki dönemde ele almakta yarar vardır.

Araştırma alanı içindeki yerleşmeler turizm sezonunda pekçok sektörde 1'inci derecede İzmir'in etkisi altındadır. Turizm sezonunda Aydın'la olan ilişkiler daha çok idari yönetim merkezi oluşu nedeniyle ortaya çıkan etkilenmedir. Turizm sezonu dışında Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmelerinde ticaret hacmi düşmekte, Söke, Kuşadası, Aydın gibi yakın yerleşmelerden etkilenme oranı artmaktadır. Davutlar yerleşmesi ikinci konut alanlarında yaşayanların, yerleşme merkezi ile ilişkileri zayıftır. Daha çok PTT, bankacılık gibi hizmetlerden yararlanmak amacıyla yerleşme merkezleri kullanılmaktadır[81].

6.3.3. Araştırma Alanının Turizm Potansiyelini Oluşturan Fiziksel ve Sosyo-Kültürel Değerler

6.3.3.1. Araştırma Alanının Sahip Olduğu Doğal Değerler

o Topoğrafya, Eğim Durumu ve Akarsular

Güzelçamlı yerleşmesini Davutlarla bağlayan yol ile Davutlar'dan Kuşadası'na bağlanan yolun batısında kalan bölge denize kadar düz sayılabilecek bir eğimdedir. Bu alanda eğim %0-5 arasında değişmektedir Genelde I. ve II. sınıf tarım alanlarından oluşan bu bölgenin kuzey kesimleri doğudan batıya denize dik olarak uzanan birkaç kuru dere yatağı ile bölünmüştür. Bu dere yatakları yaz aylarında tamamen kurudur. Kış aylarında ise ancak şiddetli ve uzun süreli yağışlar sonucunda az miktarda su toplanmaktadır.

Güzelçamlı Davutlar yolunun doğusunda arazi yavaş yavaş artan eğimlerle yükselir, orman alanları ile birlikte dağlık arazi başlamaktadır.

Davutlar-Kuşadası yolunun kuzeyinde ise arazi engebeli hale gelir. Ancak aşırı dik yamaçlar gözlenmez. Yer yer tepelik ve düzlükler halinde aynı arazi yapısı Kuşadası-Söke karayoluna kadar devam eder. Davutlar yerleşmesinin batısındaki ova, Güzelçamlı yerleşmesine doğru daralır.

Güneyde dağların denize biraz daha yakın olması nedeniyle bu bölgede zemin suyu oldukça yüksektir. Bu zemin suyunu toplamak amacıyla Güzelçamlı yöresinde belirli aralıklarla derivasyon kanalları açılmış bulunmaktadır. Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmelerinde genel eğim %5-10 arasında değişirken doğuya doğru eğim artar. Ormanlık dağ alanlarında eğim %25'in üstüne çıkar. Daha doğuda ise kıyıya paralel uzanan Samsun sıra dağlarının eteklerine ulaşılır. Akarsular yönünden ise DSİ etütlerine göre taşkın tehlikesi yoktur. Yöredeki son taşkın 60 yıl kadar önce kıyı kesimlerindeki sazlık ve bataklık alanlarda gözlenmiş olduğu belirtilmiştir. Bu alanlar günümüzde kurutulmuş durumda olup tamamen yapılaşmış durumdadır.

o Jeolojik Durum:

Davutlar ve Güzelçamlı yerleşim alanlarında poleozoik kireçtaşı, neojen filiş, andezit, birikinti killeri, alüvyon formasyonları yer almaktadır. Yapılan araştırmada heyelan ve kaya düşmesi tehlikesinin olmadığı, alüvyon bölgelerin islah edilerek konuta açılmalarının uygun olacağı, andezit formasyonda aşırı eğimli alanlar dışında inşaat yapılabileceği belirtilmektedir.

o İklim

Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmelerinde tipik Akdeniz iklimi hüküm sürer. Kışlar ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kuraktır. Ancak kuzey ve batı rüzgarlarına açık oluşu nedeniyle Akdeniz sahilleri kadar aşırı bunaltıcı sıcaklar görülmez.

o Bitki Örtüsü

Araştırma alanı verimli tarım arazilerine sahip olması yanı sıra Dağ yönüne ve Dilek Yarımadası Milli Parkı yönüne doğru geniş orman arazilerine sahiptir. Tarım alanları narenciye ve sebze bahçeleri, meyve bahçeleri, çam ormanları ve makilikler içiçe yer alır. Bunları yer yer ikinci konut siteleri bölmektedir. Yer yer ekilmeyen kıraç arazilere rastlanırsa da bunlar genelde kooperatiflerin mülkiyetine geçip ekim yapılmayan alanlardır.

o Bölgenin Sahip Olduğu Doğal Güzellikler

Araştırma alanının içinde yer alan Dilek Yarımadası Milli Parkı sahip olduğu ender özellikte bitki örtüsü, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, doğal güzellikleri, peyzaj değerleri ve rekreatif özellikleri nedeniyle bölgenin en önemli doğal kaynaklarından biridir.

DİLEK YARIMADASI MİLLİ PARKI

Dilek yarımadası Milli Parkı, Aydın ilinin Kuşadası ve Side ilçe sınırları içinde olup, 19.05.1966 yılında 10.985 hektarlık alan üzerine kurulmuştur. Bugünkü alanı 11012 hektardır.

Samsun Dağı'nın Ege Denizine doğru uzantısı ile şekillenen Dilek Yarımadası ilginç jeolojik ve jeomorfolojik yapısı yanında Akdeniz bölgesinde ender görülen potansiyelde bitki örtüsüne sahiptir. Bu özelliği nedeniyle botanik yönünden bilimsel bir değer kazanmıştır.

Dilek yarımadası Milli Parkı Aydın ile E-24 karayolu yakınında olup Kuşadası ve Söke ilçesindeki otogarlardan Güzelçamlı ve milli park dolmuşları ile ulaşım sağlanmaktadır. Milli park Kuşadası ilçesine 28 km. Söke ilçesine 34 km. uzaklıktadır.

Dilek yarımadası Milli Parkı Akdeniz iklim özelliği göstermektedir. Yazlar kurak, kışlar ise ılıman ve yağışlıdır. Yaz kuraklığı Haziran'dan Eylül'e kadar devam eder. En fazla yağış Ocak ayında olup yıllık ortalama yağış 659.4 mm., yıllık ortalama sıcaklık 31.7 °C ve en sıcak ay 14.5 °C ile Temmuz ayı, en düşük sıcaklık 7.1 °C ile Ocak ayındadır [83].

Milli Park Menderes masifinin batıya doğru uzanan bir parçası olup, bu dağlık ve kayalık arazi bir orta dağ karakteri taşımaktadır. En yüksek yeri Milli parka adını veren Dilek Tepesidir (1237 m.).

Dilek Yarımadası Milli Parkı gerek flora (bitki toplulukları) gerek fauna (bitki toplulukları) olarak Türkiye'nin en zengin milli parklarından biridir. Doğayı, plajları, dereleri, ormanları ve Milli parka sembol olmuş bazı hayvan türlerini koruyarak gelecek kuşaklara iletecek bir dinlenme ve eğlence yeri oluşturmak Milli Parkın kuruluşunda göz önünde bulundurulmuştur.

Sahip olduğu zengin doğal çevre, yabani hayvanlardan sürüngenler, memeliler, kuşlar ve balıkların yanındra nesli hemen hemen tümüyle tükenmeye başlamış Anadolu Parsının batıda yaşadığı son noktadır. Akdeniz fokü ve deniz kaplumbağaları Milli Parkın kıyılarında yaşama ve üreme olanağı bulmuşlardır.

Dilek yarımadası Milli Parkı, bilimsel araştırmalara açık olması, plaj olanağına elverişli kaynakları bulunması, eşine ender rastlanan ve çok sayıda bitkiyi bünyesinde barındıran kanyonu, deniz ile ormanın içiçe olduğu koylar ve bu koyların piknik ve su sporlarına olanak vermesi; içilebilir sağlıklı içme suyunun bulunması bu milli parkı diğerlerinden ayıran önemli özelliklerdendir. Kıyı şeridi ve deniz su altı sporları için çok ilginçtir.

Milli Park içinde doğal iskeleler bulunmakta olup, buiskelelerin ipek yolunun Avrupa'ya açılan kapıları olduğu düşünülmektedir.

Dilek Yarımadası Milli Parkında aşağıdaki koylar bulunmakta, bu koylarda kır gazinosu, satış büfesi, WC, duş soyunma kabini, piknik masası, sezlonj, piknik ocakları, içme suyu gibi hizmetler verilmektedir.

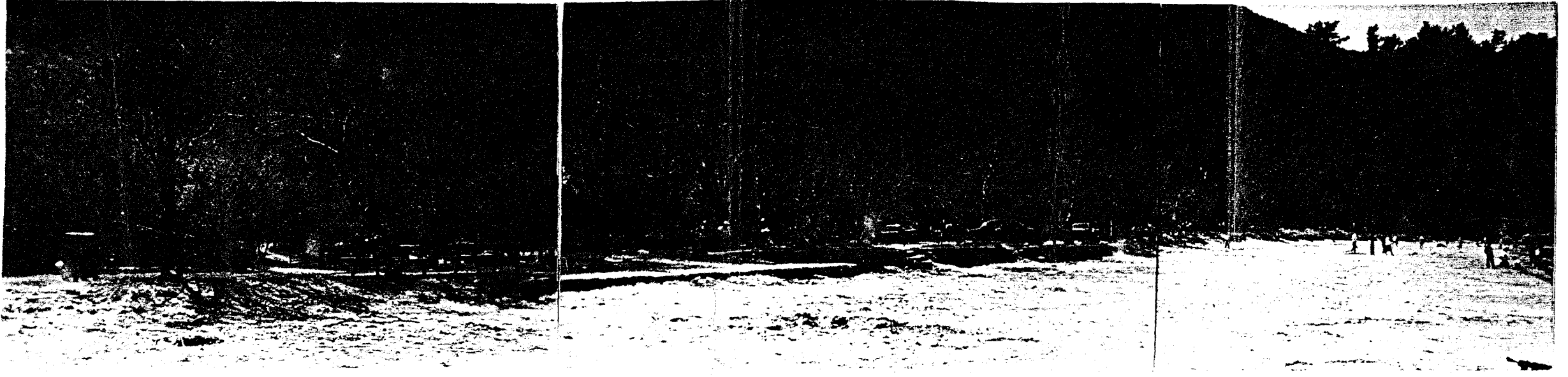
Koylar ve milli park girişi kapısına uzaklıkları şöyledir:

o İçmeler Koyu	1 km
o Aydınlık koyu	5 km
o Kavaklıburnu (kalamaki)	8 km
o Karasu koyu	10 km
o Çamlık koyu	18 km
o Dipburun kızlar koyu	28 km

o MİLLÎ PARKTA YER ALAN İŞLEVLER

Milli parkın ilk iki koyu olan Aydınlık ve İçmeler koylarında insan etkinliklerine izin verilmektedir. Gelişme zonu olarak kabul edilebilecek bu iki koyda sınırlı bir biçimde yapılaşmaya izin verilmektedir.

Bu koylarda piknik alanları, piknik masaları, piknik ocakları, küçük kır gazinoları, çay bahçeleri gibi işlevlere izin verilmektedir (Fotograf 6.1, Fotograf 6.2, Fotograf 6.3). Ayrıca en yoğun plaj kullanımı bu koylarda

Fotoğraf 6.1. İçmeler Koyu Genel Görünümü...

Fotoğraf 6.2. İçmeler Koyu..

Fotoğraf 6.3. Aydınlık Koyu

kısa süreli tatiller, hafta sonu tatilleri, uzun süreli tatillerde yoğun ziyaretçi baskısı altında kalmaktadırlar. Plaj kullanımına hizmet eden, duş soyunma kabini, WC gibi donatılar bulunmaktadır. Bu iki koyun yoğun piknik ve plaj kullanımına olanak vermesi sonucu özellikle tatil günlerinde önemli derecede çevre kirliliği görülmektedir.

Kalamaki ve Karasu koylarında daha çok plaj kullanımı görülmektedir. İlk koylara oranla daha uzak olmaları ve kullanımın daha sınırlı olması sonucu daha az çevre kirliliği gözlenmektedir. Ancak tatil günlerinde bu koylara ulaşan yoğun ziyaretçi baskısı görülmektedir. Bu koydan WC, duş, kabin, içme suyu sağlanmasına olanak verecek donatılar bulunmaktadır (Fotograf 6.4).

Çamlık ve Dipburnu kızlar koyu en son açılan koylardandır. Çamlık koyuna karayolu ile ulaşılmasına rağmen, 1981'de açılan Dipburnu kızlar koyuna sadece yaya ulaşımına olanak veren dar bir patika yol ile ulaşım sağlanmaktadır. Bu koylar mutlak koruma zonu olarak değerlendirilebilmektedir. En son koy olan Dipburnu Kızlar koyunda sadece küçük bir çay bahçesi bulunmaktadır. Karayolu ile ulaşımına olanak vermemesi sonucu Milil Parkın en temiz ve en sakin koyudur (Fotograf 6.5 ve Fotograf 6.6).

Milli parkın en önemli özelliğini ilgin doğal ve jeolojik oluşumlara sahip olan kanyon oluşturmaktadır.

Milli Park gerek yurtiçi gerekse yurtdışı turizme hizmet vermektedir. Milli Parkı yılda yaklaşık 600.000 kişi ziyaret etmektedir. Bunun 100-150 binini yabancı turistler oluşturmaktadır [83].

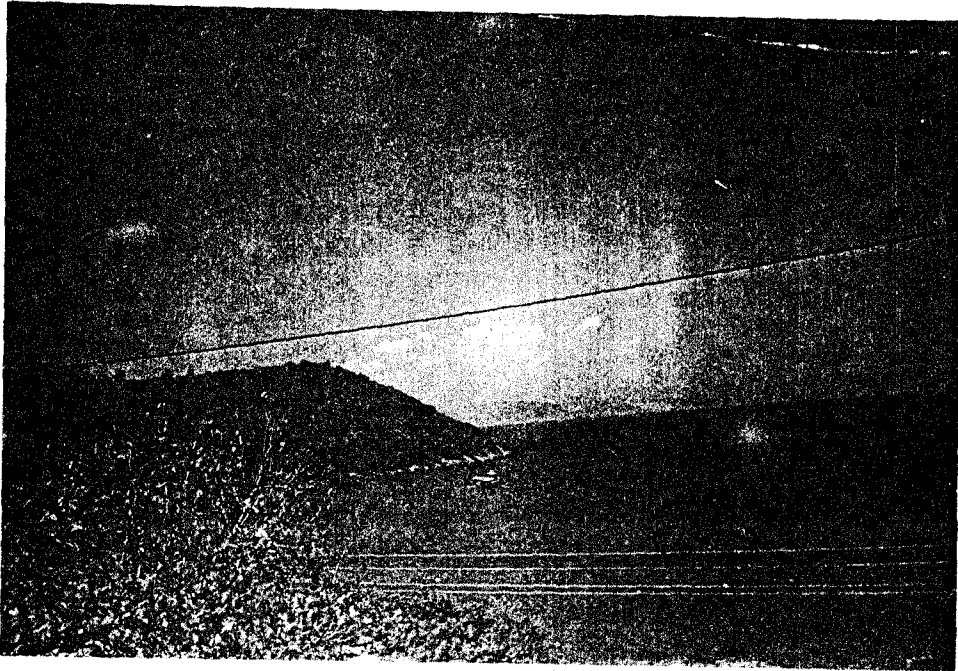
Dilek Yarımadası Milli Parkına 1993 yılı Temmuz ayında Milli Park Şefliği tarafından yapılan bir araştırma [83] sonuçlarına göre Milli Parkı ziyaret edenlerin kullandıkları ulaşım araçları (Tablo 6-8)'de verilmektedir. Tablodan görüldüğü gibi Milli Parkı ziyaret edenler hafta içi günlerde daha çok yaya, hafta sonlarında ise otomobille ulaşmaktadırlar.

Fotoğraf 6.4. Kavaklıburun Koyu...

Fotoğraf 6.5. amlık Koyu..

Fotoğraf 6.6. Dipburun Kızlar Koyu... ..

Tablo 6-8 Milli Parkı Ziyaret Edenlerin Kullandıkları
Ulaşım Araçları [83]

Tarih	Yaya Giren	Otomobil	Minibüs Kamyonet	Minibüs	Otobüs Kamyon
12.7.93 Pzt.	397	305	15	3	1
13.7.93 Sa.	413	351	21	2	1
14.7.93 Çarş.	377	301	17	3	1
15.7.93 Per.	479	364	20	2	1
16.7.93 Cu.	481	310	17	-	1
17.7.93 Ct.	426	606	12	16	36
18.7.93 Pz	665	1425	210	29	27

6.3.3.2. Araştırma Alanının Sahip Olduğu Kültürel Değerler

o PANİONİON

Yörede en önemli tarihi-kültürel değer Davutlar-Güzelçamlı yolu üzerinde bulunan Panionion kalıntılarıdır. Panionion tarihte İon Konfederasyonuna bağlı 12 İon şehrinin merkezi olmuştur. Batı Anadolu'da eski Mykale Dağının (Samsun Dağı) kuzey eteğinde Melia kalesi tarafından korunan yerde, ion birliği tarafından kutsal olan toprak olarak kullanılan ve 12 ion şehrinin meydana getirdiği birliğin merkezi olarak bilinen Panionion'u kuzeyinde Efes, Güneyinde ise Miletos (Efes) yer almaktadır. M.Ö. 700 yıllarında 12 İon şehrinin bir birlik altında toplanması ile kurulan Panionion M.Ö. VI. yüzyılın ortaları ile V.yüzyılın başlarında Anadolu ve Yunan tarihinde oldukça önemli rol oynamıştır. Panionion'dan yalnızca üye şehirlerin girebildiği kutsal alan olarak da söz edilebilmektedir. M.Ö. II. yüzyılda Panionion eski önemini kaybetmiştir ve kalenin hemen yanında sabit bir yerleşme oluşmuştur.

Frakfurt üniversitesi ve Wiegand tarafından araştırma ve kazılar yapılmıştır. İlk defa Wiegand, Çamlı köyünün doğusunda bulunan otomatik tepede kalıntılar bulunduğunu tespit etmiştir. Daha sonra bazı duvar kalıntıları

bazı antik küçük yapı temelleri, tiyatroya benzetilen basamaklı bir yapının temelleri bulunmuştur. Bu araştırmada dik kayaların yamacında küçük bir kale, dere vadisinin içinde de ev kalıntıları, küçük bir kilise ve helenistik devre ait bazı çanak ve çömlekler tespit edilmiştir. Panionion antik kenti bugün arkeolojik sit konumundadır.

6.4. ARAŞTIRMA ALANINDA TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ

6.4.1. Turizm Gelişimi

Araştırma alanı kapsamında sınırlı sayıda olan turizm tesislerinin büyük bir çoğunluğu Güzelçamlı kıyı kesiminde yoğunlaşmaktadır (Tablo 6-9 ve Tablo 6-10).

Tablo 6-9 Güzelçamlı Yerleşmesi Turizm Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri 1992 [84]

Turizm İşletme Belgeli Tesisler			Turizm Yatırım Belgeli Olup Belediye Ruhsatı İle Çalışan Tesisler			Turizm Yatırım Belgeli Tesisler			Toplam		
Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis
110	361	4	211	426	5	615	1253	10	1006	2040	19

Davutlar yerleşmesinde ise daha çok pansiyon tipi küçük konaklama tesisleri vardır.

Tablo 6-10 Davutlar yerleşmesi Turizm Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri, 1992 [84]

Belediye Belgeli Tesisler

OTEL			PANSİYON			TOPLAM		
Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis
155	480	9	60	125	6	315	605	15

1992 yılı verilerine göre, Güzelçamlı yerleşmesinde faaliyet halinde bulunan 9 tesiste toplam 78.7 yatak bulunmaktadır. Davutlar yerleşmesinde ise sadece belediye belgeli tesisler bulunmakta olup, otel ve pansiyon olmak üzere

15 adet tesis ve 605 adet yatak bulunmaktadır.

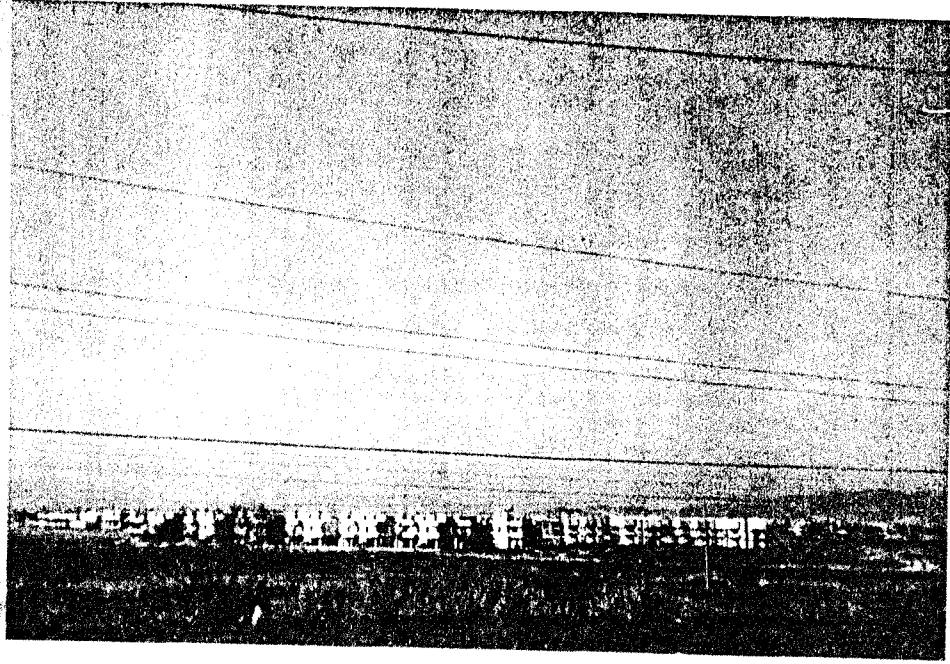
6.4.2. İkinci Konut Alanlarının Gelişimi

Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmeleri 1980'li yıllardan sonra yoğun bir ikinci konut baskısı altında kalmışlardır. Planların yetersizliği, planın uygulama aşamasında yeteri kadar denetim sağlanamaması ve spekülatif baskılar gibi çeşitli nedenlerle özellikle çevre illerden gelenler tarafından ikinci konut alanı olarak kullanılan yerleşmelerde sınırlı sayıda turizm tesisi bulunmaktadır.

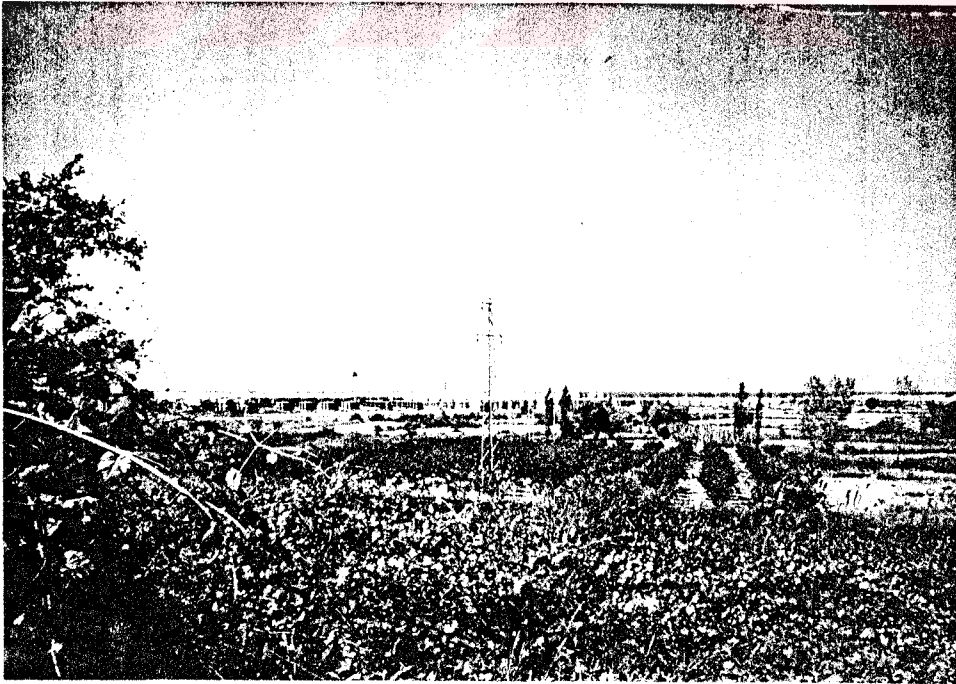
Milli Park ile Kuşadası arasında kalan bölge kıyı alanından itibaren karayoluna doğru 600-700 m'lik bir bant şeklinde yoğun bir ikinci konut baskısı altındadır (Fotograf 6.7). Bunun en önemli nedenlerinden biri de araştırma alanının Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Kuşadasına yakın oluşu ve gelişmeye elverişli alanlara sahip olmasıdır. Tablo 6-11'den görüldüğü gibi Davutlar yerleşmesindeki kooperatif ve sitelerde 6100 adet ikinci konut bitmiş durumdayken 3008 adet konut inşaat halindedir. Güzelçamlı yerleşmesinde ise 4750 adet ikinci konut bitmiş, 2000 adet, ikinci konut ise henüz inşaat halindedir (Fotograf 6.8).

Tablo 6-11 Araştırma Alanındaki İkinci Konut Sayıları

	İkinci Konut Sayısı	
	Mevcut	İnşaat Halinde
Davutlar	6100	3008
Güzelçamlı	4750	2000
Toplam	10.850	5008

Fotoğraf 6.7. Davutlar-Güzelçamlı Arasında Kıyı Kesimindeki
İkinci Konutların Genel Görünümleri..

Fotoğraf 6.8. Güzelçamlı-Davutlar Yerleşmeleri Arasında İnşaat
Halinde İkinci Konut Alanları..

Davutlar yerleşmesinde inşaatı bitmiş olan toplam 6100 adet ikinci konutun 2358 adedi kooperatif biçiminde diğer kısmı ise site biçimindedir. Güzelçamlı yerleşmesindeki inşaatı bitmiş olan toplam 4750 adet ikinci konutun 1426 adetini ise kooperatifler, diğer kısmını ise siteler oluşturur.

Araştırma alanındaki ikinci konut gelişimine paralel olarak ikinci konut alanlarında yaşayan nüfusun gelecekte de artması beklenmektedir.

Tablo 6-12'de mevcut kış nüfusu ve tahmini ikinci konut yaz nüfusu verilmiştir. Tablodanda izlendiği gibi her iki yerleşmede de yaz ve kış nüfusları, arasında önemli derecede farklılıklar bulunmaktadır. Bu da yörede özellikle yaz aylarında altyapının belediye hizmetlerinin, donatı alanlarının yetersizliğinin, kumsal ve orman alanlarında görülen çevre kirliliğinin en önemli nedenlerinden biridir.

Tablo 6-12 Güzelçamlı ve Davutlar Mevcut Kış Nüfusu ve Tahmini İkinci Konut Yaz Nüfusu

	Güzelçamlı	Davutlar	Toplam
Yaz	23750	30500	54250
Kış	4390	6500	10890
Toplam	28140	37000	65140

6.5. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GÖZLEMLERİN VE PLANLAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Davutlar yerleşmesinin 1869 yılında belediye olmasıyla 1970 yılında ilk imar planı çalışmalarına başlanmıştır. Etaplar halinde düzenlenen çalışmalar 1984 yılında belli bir bütünlük içinde sonuçlandırılmak üzere ihale edilmiştir. 1987 yılına kadar düzenlenen bu plan üzerinde uygulama yapılmış ve aynı yıl imar planının ilave ve revizyon çalışmaları yapılmıştır. 1991 yılında ise onanlı 1/25.000 Çevre Düzeni Plan Kararlarına göre düzenlenmek üzere

Belediyece yeni bir ihale yapılmıştır. Araştırma süresi içinde 1/5000 ve 1/1000 imar planı tamamlanmadığı için bu araştırma kapsamına alınamamıştır.

Daha önce yapılan planların eski ve yetersiz haritalar üzerinde çalışılmış olması, alanın planlama çalışmalarında en önemli eksikliği oluşturmaktadır.

Yörede yapılan planlama çalışmalarının gelişimi ve bu planlarda turizm ve ikinci konut alanları ile ilgili kararlar aşağıda açıklanmaktadır.

1981 yılında onaylanmış olan 1/25000 ölçekli Seferihisar Dilek Yarımadası Kıyı kesimi Nazım İmar Planında Kıyı kesimi ağaçlandırılacak alan olarak ayrılmış ve daha çok günöbirlik kullanımlara yer verilmiştir (Şekil 6-5). Yerleşik alanlarda ve bu yerleşmelerin öneri gelişme alanlarının kıyı kesimlerinde kıyı kenar çizgisinden itibaren en az 30 m lik kuşak içinde yalnızca günöbilirlik kullanım tesisleri yapılabileceği belirtilmektedir. Turizm tesis alanlarında kişi başına 7 m², ikinci konut alanlarında ise 14 m² yeşil alan ayırma zorunluluğu getirilmiştir. Turizm tesis alanlarında maximum kat adedi 5, ikinci konut alanları ve meskun konut alanlarında maximum kat adedi 2 dir. Meskun konut alanlarında Taks=0.25 Kaks=0.50, ikinci konut alanlarında Taks = 0.20 Kaks = 0.40 olarak belirlenmiştir.

1989 yılında onaylanmış 1/25000 ölçekli Davutlar Çevre Düzeni Planında ise kıyı kesimi 600-700 m'lik bir bant halinde turizm ve ikinci konut alanı olarak planlanmıştır. Turizm tesisleri için maximum kat adedi 4 'e indirilmiş Taks = 0.30 Kaks = 1.20 olarak belirlenmiştir. İkinci konut alanlarında da Taks=0.15, Kaks = 0.30 olarak belirlenmiştir. Kamping ve günöbirlik alanlarda ise maximum yükseklik 4-50 olarak belirlenmiştir. Bu planda önceki 1/25000 planda olduğu gibi kıyı kenar çizgisinden itibaren yer alan koruma kuşağı ile ilgili bir plan notu bulunmamaktadır. (Şekil 6.6).

SEFERİHİSAR DİLEK YARIMADASI KIYI KESİMİ NAZIM İMAR PLANI

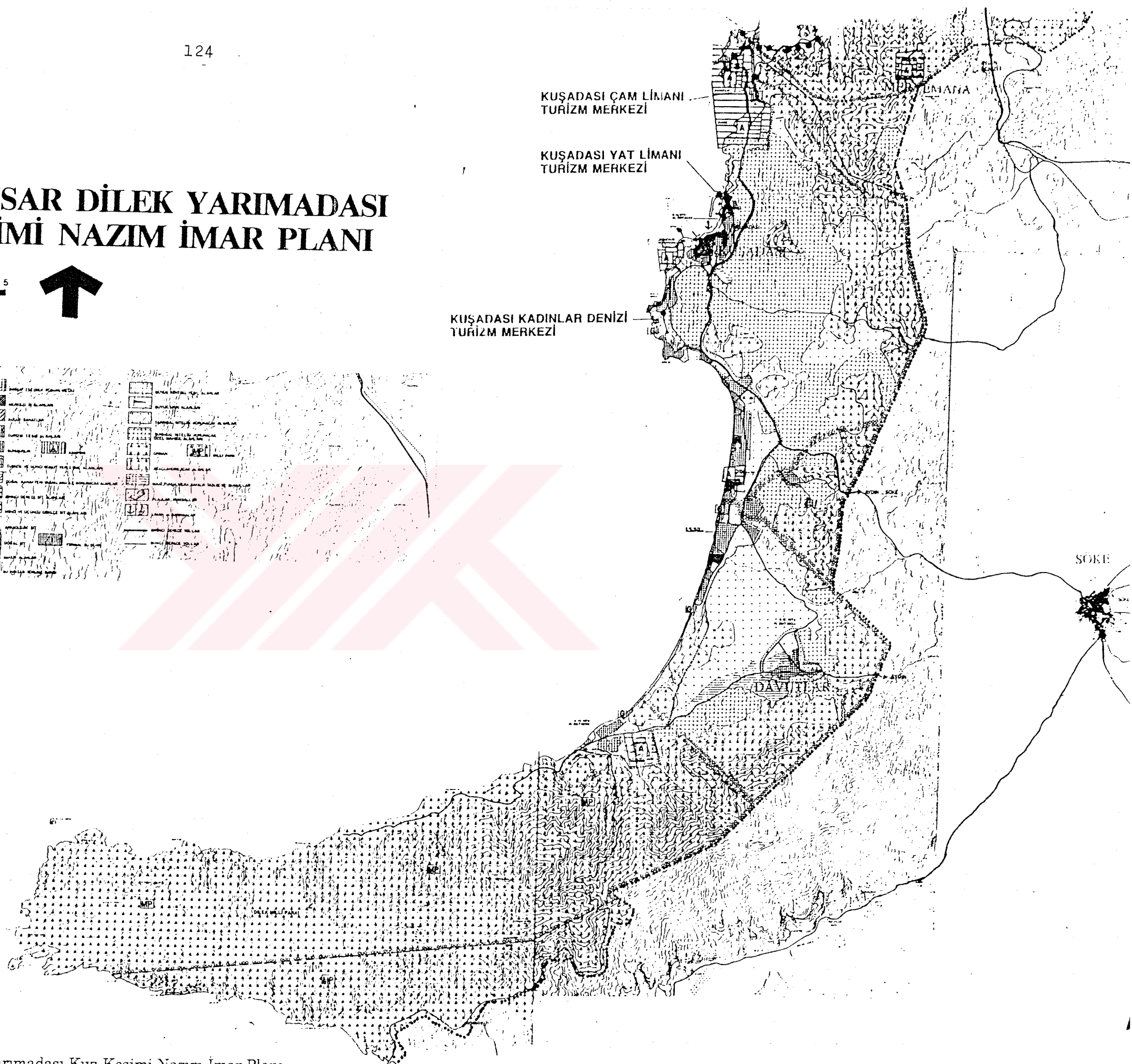
0 1 2 3 4 5
km

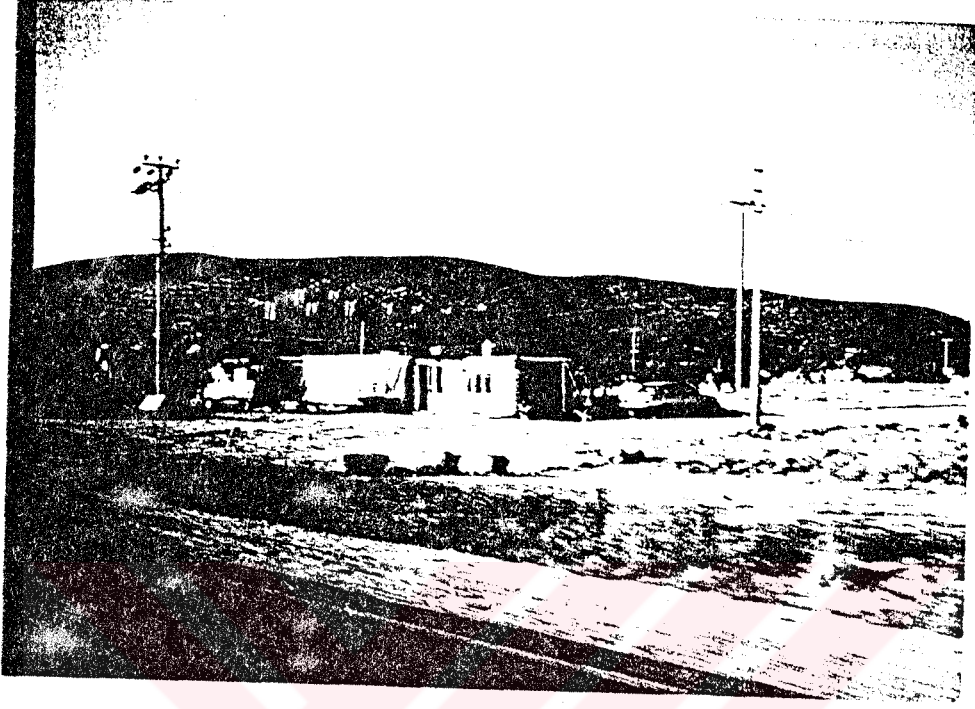
KUŞADASI ÇAM LİMANI
TÜRİZM MERKEZİ

KUŞADASI YAT LİMANI
TÜRİZM MERKEZİ

KUŞADASI KADINLAR DENİZİ
TÜRİZM MERKEZİ

Şekil 6.5. Seferihisar, Dilek Yarımadası Kıyı Kesimi Nazım İmar Planı.

Fotoğraf 6.9. Güzelçamlı-Davutlar Yerleşmeleri Arasında Yolun
Kuzey Kesiminde Gelişmeye Başlayan İkinci Konut Alanları

Son olarak 1991 yılında onaylanan 1/25000 ölçekli Davutlar Çevre Düzeni Nazım İmar Planı Revizyonunda ise turizm ve ikinci konut alanları 487 ha. dan 622 ha. çıkarılmıştır. Turizm tesis alanlarında yatak başına 7 m², ikinci konut alanlarında ise kişi başına 14 m² yeşil alan ayrılma zorunluluğu getirilmiştir. Otellerde maximum kat adedi 5'e çıkarılmıştır. İkinci konut ve meskun konut olanaklarında yapılaşma koşulları bir öncek planla aynıdır. Kıyı alanlarının korunması ve yapılaşma koşulları ile ilgili olarak 3621 sayılı Kıyı Kanunu geçerli olduğu plan altında belirtilmiştir (Şekil 6.7).

1/5000 ölçekli Davutlar Nazım İmar Planında yapılaşma koşulları 1/25000 Çevre Düzeni Planındaki gibidir (Şekil 6.8). 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planında gösterilen ikinci konut alanlarının yaklaşık 400 ha'ı yapılaşmış durumdadır. Mevcut yapılaşmış konut alanları 1/25000 Çevre Düzeni Nazım İmar Planından izlenebilmektedir (Şekil 6.7). Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmeleri 1991 yılı mevcut arazi dağılımı Tablo 6-13 de verilmektedir.

Tablo 6-13'de de görüldüğü gibi mevcut alanın en önemli kısmı olan %51.51'inin ikinci konut alanları oluşturmaktadır. Turizm tesisleri ise tüm alanın sadece %5.22'sini oluşturmaktadır. Araştırma alanı dahilinde spor alanları, yeşil alanlar, sosyal ve kültürel tesisler standartların ve önceki planlarda öngörülen alanların altındadır. Kıyı kesiminde bir biçimde görülen ikinci konut gelişimi karayolunun kuzey kesiminde de noktasal bir biçimde gelişmeye devam etmektedir (Fotograf 6.9).

Kıyı kesiminde mevcut yapılaşma nedeniyle yeşil görüntü büyük ölçüde bozulmuş, doğal peyzaj tahrip olmuştur. Dilek Yarımadası Milli Parkı sınırlarından başlayarak kuzeyde Kuşadası belediye sınırlarına kadar betonlaşmış bir görünümdedir. Aynı görünüm Kuşadası merkezine kadar devam etmektedir (Fotograf 6.10, Fotograf 6.11).

Tablo 6-13 Davutlar - Güzelçamlı Mevcut ve Öneri Arazi Dağılımı [81].

Öneri

Mevcut

Kullanım Türü	Net Alanı (Ha)	%	m ² /kişi	Net Alanı (Ha)	%	m ² /kişi
...	50.57	5.22	25.60	522.05	24.84	36.58
Sağlık Tesisleri	4.68	0.87	4.27	51.89	2.08	3.05
Eğitim Tesisleri	0.41	0.08	0.37	14.37	0.57	0.84
Kamu tesisleri	1.36	0.25	1.24	4.16	0.16	0.24
Küçük Sanatlar	2.25	0.42	4.79	13.97	0.55	0.82
B.H.A.	1.86	0.35	1.70	5.60	0.22	0.33
Dini Tesisler	0.82	0.15	0.75	6.12	0.24	0.36
Sosyal ve Kültürel Tesis.	0.83	0.15	0.76	6.76	0.20	0.34
Spor Alanları	0.46	0.09	0.42	1.80	0.07	0.11
Yeşil Alanlar	1.72	0.32	1.57	1.20	0.05	0.07
Mezarlıklar	1.61	0.30	1.47	7.86	0.31	0.46
Tarım Alanları	3.20	0.60	2.92	121.82	4.83	7.16
Kullanılmayan Alanlar	23.95	4.46	21.87	10.32	0.41	0.81
Boşluklar	16.04	2.99	14.65	3.20	0.10	0.19
Yollar+Otoparklar	12.80	2.38	11.69	480.20	19.14	28.40
	81.03	15.09	71.25	28.34	1.14	1.70
				544.80	21.58	32.02
TOPLAM	537.01	100.00	490.33	2524.38	100.00	148.36

Şekil 6.7'de görülen 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planında ve Şekil 6.8'de görülen 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planında görülen ikinci konut alanları gerçekleştirildiğinde yöreye 40-50.000 kişilik bir nüfusu eklenmesi beklenmektedir. Şekil 6.7'de görülen 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planında 622 ha'a çıkarılan turizm ve ikinci konut alanlarının henüz yaklaşık olarak %50'si yapılaşmış durumdadır.

Araştırma alanı kapsamında ikinci konut alanlarının bulunduğu kıyı kesiminde, donatı durumunun değerlendirilmesi, yeterli olup olmadığının belirlenmesi için her iki yerleşmede de toplam 20 kooperatif ve site donatı durumu araştırılmıştır. Araştırma sonuçları Tablo 6-16 ve Tablo 6-15 den izlenmektedir. Davutlar yerleşmesinde incelenen 10 kooperatif ve siteyi kapsayan 202274 km² lik alanda 1337 ikinci konut bulunmakta ve 5350 kişi yaşamaktadır (Tablo 6.14).

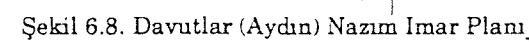
Tablo 6-14 Davutlar Yerleşmesi Kıyı Kesimi İkinci Konut Alanları Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

	Alan (m ²)	m ² /kişi
Spor Alanı	6800	1.2
Yüzme Havuzu	950	0.18
Yeşil Alan	5175	0.96

Güzelçamlı yerleşmesinde incelenen 10 kooperatif ve sitede ise 109355 m² lik alanda 605 ikinci konut bulunmakta ve bu konutlarda toplam 2420 kişi yaşamaktadır (Tablo 6-15).

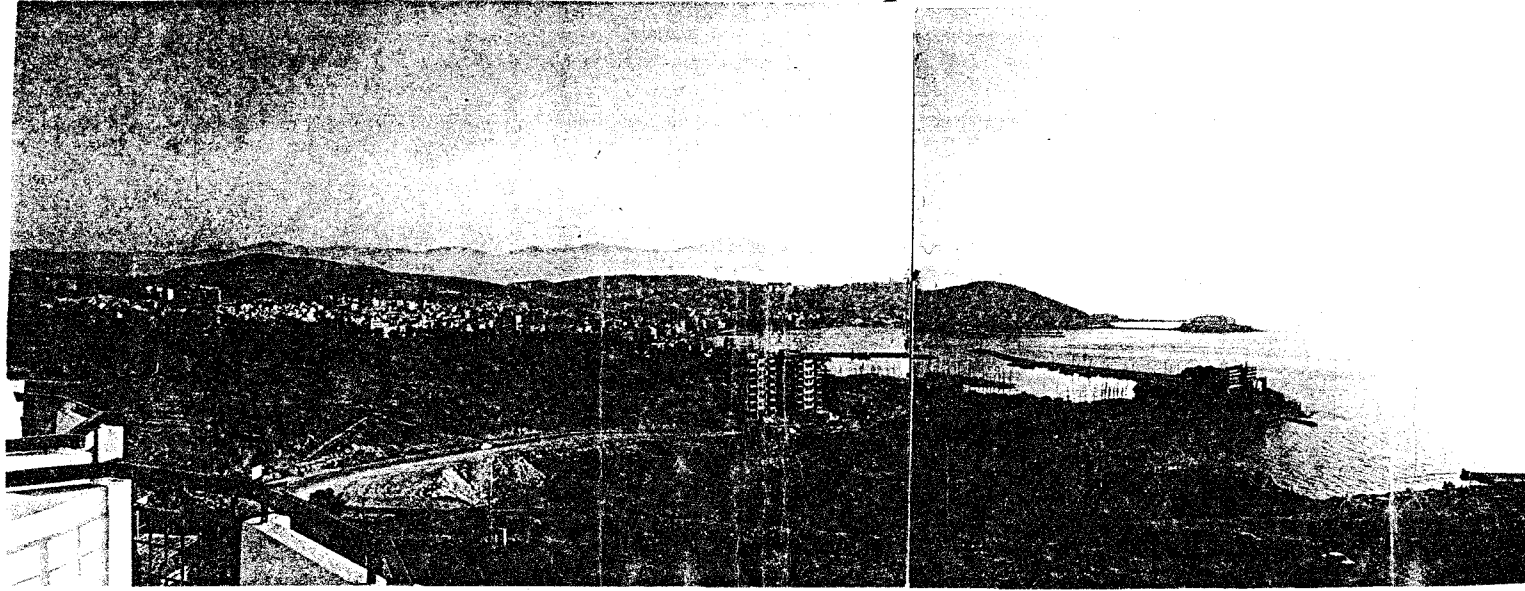
Tablo 6-15 Güzelçamlı Yerleşmesi Kıyı Kesimi İkinci Konut Alanları Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

	Alan (m ²)	m ² /kişi
Spor Alanı	2400	0.99
Yüzme Havuzu	450	0.74
Yeşil Alan	2845	1.17

Tablo 6-14 ve Tablo 6-15 dan da gözlemlendiği gibi her iki yerleşmede de ikinci konutların yer aldığı kıyı kesimlerindeki kooperatif ve sitelerde donatı alanlarına yeteri kadar önem verilmemektedir. İkinci konut alanlarında en çok yüzme havuzu, basketbol ve mini futbol sahası, gibi spor alanları ve sınırlı sayıda park alanı bulunmaktadır. Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmelerindeki ikinci konut dokusu fotoğraf 6.12, fotoğraf 6.13 ve fotoğraf 6.14 den izlenebilmektedir.

Yapılan araştırmalardan görüldüğü gibi ikinci konut alanları altyapı ve donatı açısından oldukça yetersizdir. İkinci konut alanlarında henüz içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır. Fakat önümüzdeki yıllarda geliştirilecek olan ATAK projesi kapsamında altyapı sorunlarına çözüm getirilmesi beklenmektedir.

Fotoğraf 6.10. Kuşadası Genel Görünüm.....

Fotoğraf 6.11. Güzelçamlı Genel Görünüm...

Fotoğraf 6.12. Davutlar Yerleşmesinde İkinci Konut Dokusu...

Fotoğraf 6.13. Davutlar Yerleşmesinde İkinci Konut Dokusu...

Fotoğraf 6.14. Güzelçamlı Yerleşmesi Kıyı Kesimi ve İkinci Konutların Genel Görünümleri.

6.6. ARAŞTIRMA ALANINDA YÜRÜTÜLEN ANKET ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket soruşturmalarının değerlendirilmesi aşamasında ilk olarak açık uçlu sorulara verilen yanıtlar belli başlıklar altında gruplanmış daha sonra anket formunda yer alan tüm yanıtlar kodlanmıştır. Bilgisayar ortamında veri dosyaları hazırlanarak analize hazır hale getirilen verilerin WINDOWS ortamında SPSS paket programı kullanılarak frekans dağılımları hesaplanmıştır.

6.6.1. Yerleşik Halk ile Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi

1993 yılı Eylül ayı ve 1954 yılı Mart ayında Davutlar ve Güzelçamlı yerleşmeleri yerleşik alan sınırları içinde toplam 80 adet anket soruşturması gerçekleştirilmiştir. Anket sayılarının yerleşme nüfuslarına göre dağılımı, Tablo 6.1 da gösterilmiştir.

6.6.1.1. Anket Soruşturmasına Katılan Yerleşik Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanların sosyo-ekonomik özellikleri Tablo 6'den izlenebilir. Yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanların %37.4 oranla en büyük bölümünü 26-35 yaş grubu oluşturmaktadır. Bunu %12.2 ile 18-25, %17.5 ile 36-45 yaş grubu izlemektedir.

Anket soruşturmasına katılanların %67.5'ini erkekler, %32.5'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Ankete katılan yerleşik halkın meslek gruplarına göre dağılımı tablo 6.16'dan görülmektedir. %33.5 ile en önemli kesimi serbest meslek sahipleri %18.0'ini ev kadınları, %11.3'ünü işçi ve çiftçiler, %10'unu emekli ve memurlar, %3.8'ini ise öğrenciler oluşturmaktadır.

Yerleşik halkın aylık gelirleri değerlendirildiğinde ankete katılanların %40'ının aylık gelirinin 2.1-4 milyon TL arasında olduğu belirlenmiştir. İkinci grubu ise aylık geliri 4.1-6 milyon TL arasında (%38.6) olanlar oluşturmaktadır.

Yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanların %38.8'i ilkokul mezunu, %25'i ortaokul, %22.4'ü ise lise mezunudur.

Anket uygulanan yerleşik halkın %98.7'si alanda sürekli yaşamakta ve yine ankete katılanların %65 'i de 10 seneden daha fazla bir süredir bu yerleşmelerde bulunmaktadır (Tablo 6-16).

Tablo 6-16 Anket Soruşturmasına katılan Yerleşik Halkın Sosyo-Ekonomik Özellikleri

D001 - Yaş

	Frekans	Oran	Gerçek Oran
18 - 25	17	21.2	21.2
26 - 35	30	37.4	37.4
36 - 45	14	17.5	17.5
46 - 55	9	11.3	11.3
56 - 65	7	8.8	8.8
65 +	3	3.8	3.8
Toplam	80	100.0	100.0

D002 - Cinsiyet

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Erkek	1	54	67.5	67.5
Kadın	2	26	32.5	32.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-16 (Devamı)

D003 - Meslek

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Memur	1	8	10.0	10.0
İşçi	2	9	11.3	11.3
Çiftçi	3	9	11.3	11.3
Serbest Meslek Sahibi	4	27	33.5	33.5
Emekli	5	8	10.0	10.0
Ev Kadını	6	15	18.8	18.8
İşsiz	7	1	1.3	1.3
Öğrenci	8	3	3.8	3.8
Toplam		80	100.0	100.0

D004 - Aylık Gelir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
2 Milyon TL.altında	1	5	6.3	6.3
2.1-4 Milyon TL.	2	32	40.0	40.0
4.1-6 Milyon TL.	3	31	38.6	38.6
6.1-8 Milyon TL.	4	9	11.3	11.3
8 Milyon TL.üstü	5	3	3.8	3.8
Toplam		80	100.0	100.0

D005 - Eğitim

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
İlkokul	1	31	38.8	38.8
Ortaokul	2	20	25.0	25.0
Lise	3	18	22.4	22.4
Yüksek Okul	4	7	8.8	8.8
Diğer	5	4	5.0	5.0
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-16 (Devamı)

D006 - Burada Sürekli mi Oturuyorsunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	79	98.7	98.7
Hayır	2	1	1.3	1.3
Toplam		80	100.0	100.0

D007 - Kaç Senedir Burada Yaşıyorsunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 seneden az	1	6	7.5	7.5
1-5 sene	2	12	15.0	15.0
5-10 sene	3	10	12.5	12.5
10 seneden fazla	4	52	65.0	65.0
Toplam		80	100.0	100.0

6.6.1.2. Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

Tablo 6-17'den görüldüğü gibi yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanların %92.5'inin kullandığı su şebekeden gelmektedir. Yine ankete katılanların %97.4'ünün atık suları foseptiğe boşaltılmaktadır (Şekil 6.9). Anket uygulanan yerleşik halkın %67.5'i yaz aylarında sularının kesilmediğini belirtmiştir. Yaz aylarında sularının kesildiğini belirtenlerin %46.2'si haftada bir kere, %19.2'si haftada iki üç kere kesildiğini söylemiştir. Yerleşik halk ile yürütülen anket soruşturmasına katılanların %65.8'i yaz aylarında belediye hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir (Tablo 6-17).

Tablo 6-17 Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

D008 - Kullandığımız Su Nereden Geliyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Özel Kuyu	1	2	2.5	2.5
Şebeke	2	73	91.2	92.5
Bölgedeki çay ve ırmaklar	3	2	2.5	2.5
Diğer	4	2	2.5	2.5
Yanıt Yok	9	1	1.3	Yanıt Yok
Toplam		80	100.0	100.0

D009 - Atık Sular Nereye Boşaltılıyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Arıtma Tesisi	1	-	-	-
Kanalizasyon	2	1	1.3	1.3
Foseptik	3	78	97.4	97.4
Septik kuyu	4	1	1.3	1.3
Toplam		80	100.0	100.0

D010 - Yaz Aylarında Sularınız Kesiliyor mu?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	32.5	32.5
Hayır	2	54	67.5	67.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-17 (Devamı)

D10A - Hangi Sıklıkta Kesiliyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Haftada bir kere	1	12	15.0	46.2
Haftada iki üç kere	2	5	6.3	19.2
Hergün	3	2	2.5	7.7
Diğer	4	7	8.8	26.9
	.	54	67.5	-
Toplam		80	100.0	100.0

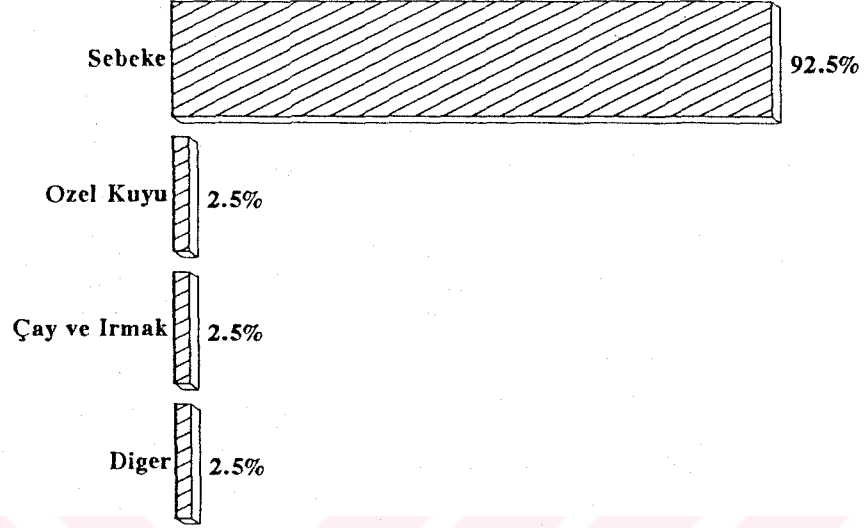
D011 - Yaz Aylarında Beleiye Hizmetleri Yeterli Oluyor mu?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	27	33.8	34.2
Hayır	2	52	65.0	65.8
Yanıt Yok	9	1	1.2	-
Toplam		80	100.0	100.0

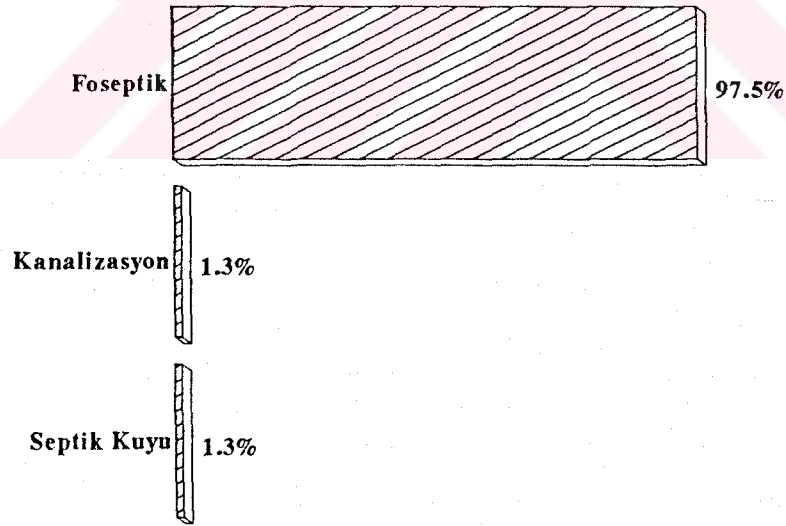
6.6.1.3. Rekreyasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 6-18 ve Şekil 6.10'dan görüldüğü gibi yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanlar çocuk parkı oyun alanı, spor alanı ve yeşil alanların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuk parklarının yetersiz olduğunu %95, spor alanlarının yetersiz olduğunu %82.5, oyun alanlarının %80, yeşil alanların yetersiz olduğunu %66.3 oranla belirtmişlerdir. Yeterli görülen tek donatı alanı plaj tesisleridir.

SU TEMİNİ

ATIK SU

Şekil 6.9 Altyapı Durumunun Değerlendirilmesi

Tablo 6-18 Rekreatyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi

D013 - Çevredeki Donatı Alanları Sizce Yeterli mi?

Yeşil Alan

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	27	33.8	33.8
Hayır	2	53	66.2	66.2
Toplam		80	100.0	100.0

Çocuk Parkı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	4	5.0	5.0
Hayır	2	76	95.0	95.0
Toplam		80	100.0	100.0

Oyun Alanı

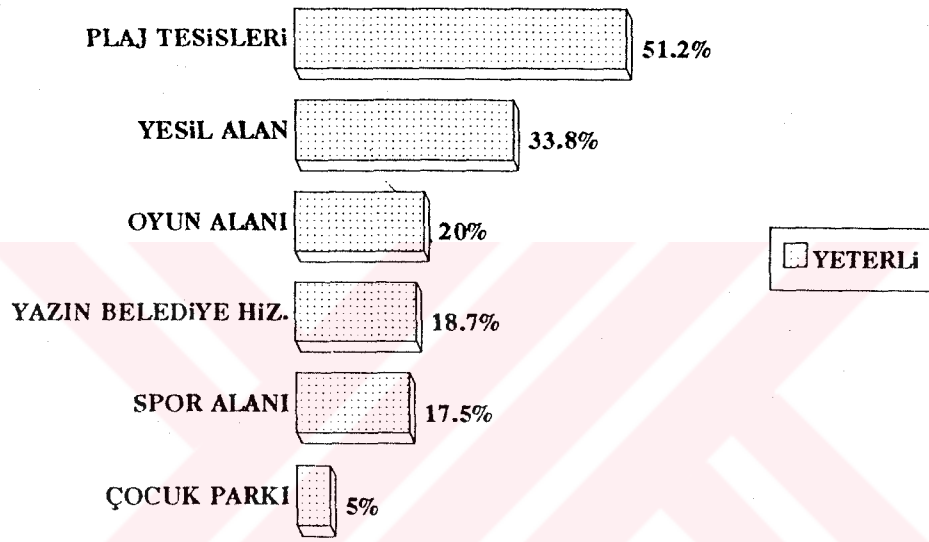
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	16	20.0	20.0
Hayır	2	64	80.0	80.0
Toplam		80	100.0	100.0

Spor Alanı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	14	17.5	17.5
Hayır	2	66	82.5	82.5
Toplam		80	100.0	100.0

Plaj Tesisleri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	41	51.2	51.2
Hayır	2	39	48.8	48.8
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.10 Rekreasyon etkinliklerine yönelik donatı alanlarının değerlendirilmesi

6.6.1.4. İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Tablo 6-19 ve şekil 6.11 den izlendiği gibi yerleşik alanda yürütülen anket soruşturmasına katılanların %71.3'ü ikinci konutların belediye hizmetlerinde büyük bir yük teşkil ettiğini düşünmektedir. Buna rağmen ikinci konutlarda yaşayanların sağlık tesisleri, çocuk parkları, açık mekanlar gibi birtakım kullanım olanaklarından yararlanmalarını kısıtladığını aynı oranda düşünmemektedirler. Ankete katılanların %46.3'ü ikinci konut kullanıcılarının yerli halkın donatı alanlarından yararlanmalarını engellediğini %57'si ise turizm ve ikinci konut yapılarının, yerli halkın denizden yararlanmasını engellediğini düşünmektedir.

Tablo 6-19 İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin Değerlendirilmesi

D012 - İkinci Konutların Belediye Hizmetlerinde Büyük Bir Yük Teşkil Ettiğini Düşünüyormusunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	57	71.3	71.3
Hayır	2	2	23	28.7
Toplam		80	100.0	100.0

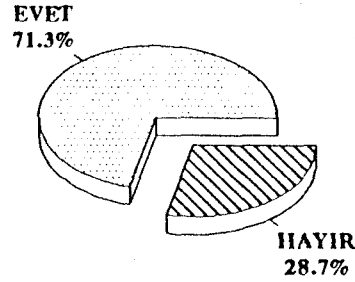
D014 - İkinci Konutlarda Yaşayanların Sağlık Tesisleri, Çocuk Parkları, Açık Mekanlar Gibi Birtakım Kullanım Olanaklarından Yararlanmanızı Kısıtladığınızı Düşünüyormusunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	37	46.3	46.3
Hayır	2	2	43	53.7
Toplam		80	100.0	100.0

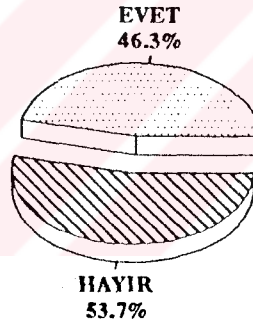
D023 - Turizm ve İkinci Konut Yapıları Denizden Yararlanmanıza Engel Oluyor mu?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	34	43.0	43.0
Hayır	2	46	57.0	57.0
Toplam		80	100.0	100.0

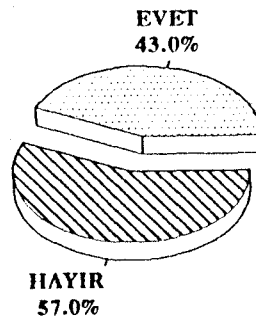
**İKİNCİ KONUTLARIN BELEDİYE HİZMETLERİNDE YÜK
TESKİL ETTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORMUSUNUZ ?**

**İKİNCİ KONUTLARIN DONATI ALANLARINI İSGAL ETTİĞİNİ
BU İMKANLARI KISITLADIGINI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ ?**

**TURİZM VE İKİNCİ KONUT ALANLARI DENİZDEN
YARARLANMAYI KISITLIYOR MU ?**

Şekil 6.11 İkinci Konut ve Donatı Olanaklarından Yararlanma İlişkilerinin Değerlendirilmesi

6.6.1.5. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi-Kültürel Çevre Üzerindeki Etkileri

o Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

Yerleşik alanda yaşayan halk ile yürütülen anket soruşturmasının sonuçlarına göre turizm ve ikinci konut gelişiminin ençok sözü edilen olumsuz etkisi tarım alanlarının kısıtlanmasıdır (%76.3) Tablo 20 ve Şekil 6.12 den de görüldüğü gibi tarım alanlarının kısıtlanmasını %57.5 ile orve bitki topluluklarına zarar vermesi %55 ile deniz kirliliğine, %33.8 ile de gürültü kirliliğine neden olması izlenmektedir. Enaz sözü edilen olumsuz etkiler ise arkeolojik alanların tahribi (%11.3), kara ve denizdeki bazı özel hayvan türlerine zarar vermesi (%11.3), hava kirliliğine neden olması (%10), tarihi ve kültürel değerlerin tahribine neden olmasıdır (%11.3). Yerleşik alanda yaşayan halkın %30.3'u en az iki olumsuz etkiye katıldığı, %17.5'inin 3 olumsuz etkiye, %18.8'inin 1 olumsuz etkiye, %10'nun 4 olumsuz etkiye katıldığı görülmüştür (Tablo 6-20).

o Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

Tablo 6-21 ve şekil 6.13 den de görüldüğü gibi belirtilen olumlu etkilerden en önemlisi yerleşik halkın %72.5'inin katıldığı ulaşım olanaklarının artmasıdır. Ankete katılan yerleşik halkın %44.3'ü sadece olumlu, %34.1'i ise 2 olumlu etkiden söz etmektedir.

Tablo 6-20 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

D015 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Aşağıda Sıralanan Olumsuz Etkilerinden Hangilerine Katılıyor-sunuz?

Deniz Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	44	55.0	55.0
Hayır	2	36	45.0	45.0
Toplam		80	100.0	100.0

Gürültü Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	8	10.0	10.0
Hayır	2	72	90.0	90.0
Toplam		80	100.0	100.0

Orman ve Bitki Topluluklarına Zarar Vermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	46	57.5	57.5
Hayır	2	34	42.5	42.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tarım Alanlarını Kısıtlamaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	61	76.3	76.3
Hayır	2	19	23.7	23.7
Toplam		80	100.0	100.0

Hayvan Topluluklarına Zarar Vermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	9	11.3	11.3
Hayır	2	71	88.7	88.7
Toplam		80	100.0	100.0

Tarihi ve Kültürel Değerlerin Tahribine Neden Olmaktadır

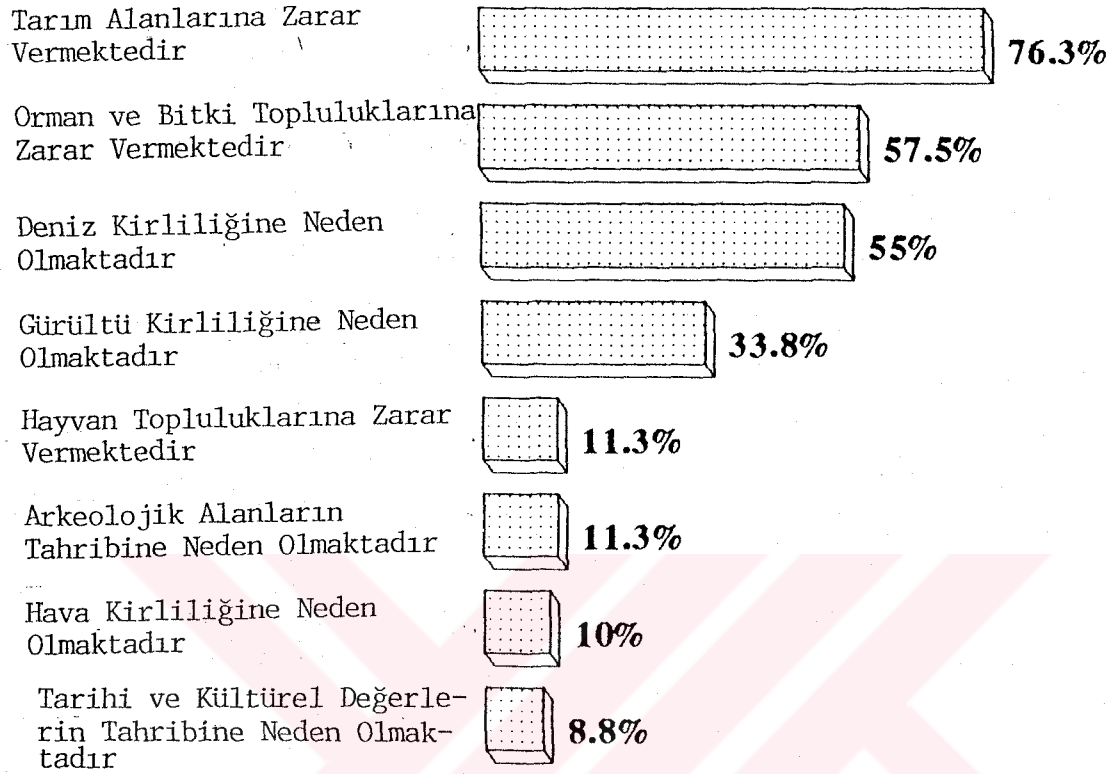
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	9	11.3	11.3
Hayır	2	71	88.7	88.7
Toplam		80	100.0	100.0

Arkeolojik Alanların Tahribine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	7.5	7.5
Hayır	2	74	92.2	92.5
Toplam		80	100.0	100.0

Toplam Olumsuz Etki

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumsuz etki	1	15	18.8	18.8
2 Olumsuz etki	2	29	36.3	36.3
3 Olumsuz etki	3	14	17.5	17.5
4 Olumsuz etki	4	8	10.0	10.0
5 Olumsuz etki	5	3	3.6	3.6
6 olumsuz etki	6	-	-	-
7 Olumsuz etki	7	2	2.5	2.5
8 Olumsuz etki	8	4	5.0	5.0
Olumsuz etki yok	9	5	6.3	6.3
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.12 Turizm ve ikinci konut gelişiminin olumsuz etkileri

Tablo 6-21 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

D016 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Aşağıda Sıralanan Olumlu Etkilerinden Hangilerine Katılıyorsunuz?

Kent Daha Bakımlı Tutulmaktadır.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	25	31.2	31.2
Hayır	2	55	68.8	68.8
Toplam		80	100.0	100.0

Tarihi Binaların ve Eserlerin Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	21	26.2	26.2
Hayır	2	59	73.8	73.8
Toplam		80	100.0	100.0

Arkeolojik Alanların Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	7.5	7.5
Hayır	2	74	92.5	92.5
Toplam		80	100.0	100.0

Doğal Alanların Bakımı ve Korumasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	12	15.0	15.0
Hayır	2	68	85.0	85.0
Toplam		80	100.0	100.0

Spor Alanları Artmıştır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	2.5	2.5
Hayır	2	78	97.5	97.5
Toplam		80	100.0	100.0

Ulaşım Olanakları Artmıştır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	58	72.5	72.5
Hayır	2	22	27.5	27.5
Toplam		80	100.0	100.0

Toplam Olumlu Etki

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumlu etki	1	35	43.6	44.3
2 Olumlu etki	2	27	33.8	34.1
3 Olumlu etki	3	6	7.5	7.6
4 Olumlu etki	4	3	3.8	3.8
5 Olumlu etki	5	-	-	-
6 Olumlu etki	6	-	-	-
Olumlu Etki yok	7	8	10.0	10.2
Yanıt Yok	9	1	1.3	-
Toplam		80	100.0	100.0

6.6.1.6. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

Yerleşik halk yöredeki turizm ve ikinci konut gelişiminin Milli Parkın çevresel niteliğini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Yerleşik nüfusun %42.5'i turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre niteliğini olumsuz etkilediğini belirtirken, %35'i etkilemediğini, %22.5'i ise olumlu etkilediğini belirtmiştir. Yine yerleşik halkın %53.8'i alanın geçmişe göre olumsuz yönde değişiklik gösterdiğinden söz etmektedir (Tablo 6-22 ve Şekil 6.14).

Yerleşik alanda yaşayan halkın %22'5 i yörede nüfus artışına bağlı olarak kumsal alanlarında hiçbir değişikliğin olmadığını belirtirken %77.5'i ise kumsal alanlarında değişiklikler olduğu görüşünü savunmuştur. Bu değişikliklerin en önemlisi kumsal alanlarındaki çevre kirliliği ve bakımsızlıktır (%40). (Tablo 6-23 ve Şekil 6.15).

Orman alanlarında ise halkın %36.3'ü değişiklik olmadığını belirtirken %63.7'si değişiklik olduğunu belirtmiştir (Tablo 6-24 ve Şekil 6.16). Görülmektedirki kumsal alanlarına göre orman alanlarında daha az değişiklik olduğu düşünülmektedir. Orman alanlarındaki değişikliklerin en önemlisi ise halkın %57.5'nin katıldığı "orman alanlarının tahribi" dir (Şekil 6.16).

Tablo 6-22 Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

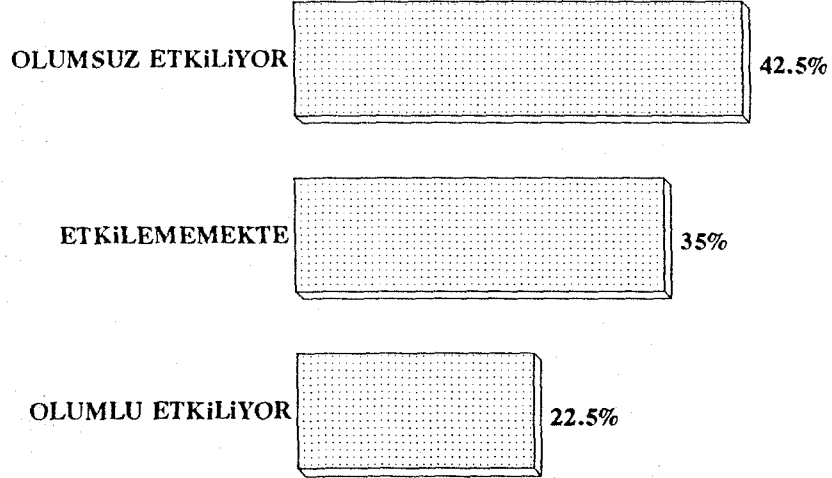
D017 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişimi Milli Parkın Çevresel Kalitesini Nasıl Etkilemektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Olumlu	1	18	22.5	22.5
Etkilememektedir	2	28	35.0	35.0
Olumsuz	3	34	42.5	42.5
Toplam		80	100.0	100.0

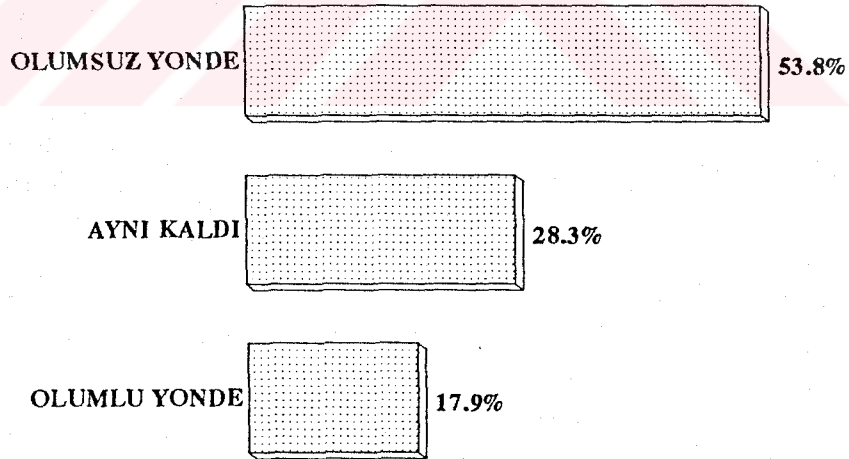
D018 - Sizce Alanın Çevresel Kalitesi Geçmişe Göre Nasıl Bir Değişiklik Göstermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Olumlu	1	14	17.5	17.9
Aynı kaldı	2	22	27.5	28.3
Olumsuz	3	42	52.5	53.8
Yanıt yok	9	2	2.5	-
Toplam		80	100.0	100.0

**TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ MİLLİ PARKIN ÇEVRESEL KALİTESİNİ
NASIL ETKİLEMEKTEDİR**

**ALANIN ÇEVRESEL KALİTESİ GEÇMİŞE GÖRE NASIL
BİR DEĞİŞİKLİK GÖSTERMEKTEDİR**

Şekil 6.14 Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

Tablo 6.23 Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	32	40.0	40.0
Hayır	2	48	60.0	60.0
Toplam		80	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması ve Kalabalık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	25.0	25.0
Hayır	2	60	75.0	75.0
Toplam		80	100.0	100.0

Kullanımın Kısıtlanması

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	24	30.0	30.0
Hayır	2	56	70.0	70.0
Toplam		80	100.0	100.0

Değişiklik Yok

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	18	22.5	22.5
Hayır	2	62	77.5	77.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-24 Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	11	13.8	13.8
Hayır	2	69	86.2	86.2
Toplam		80	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması

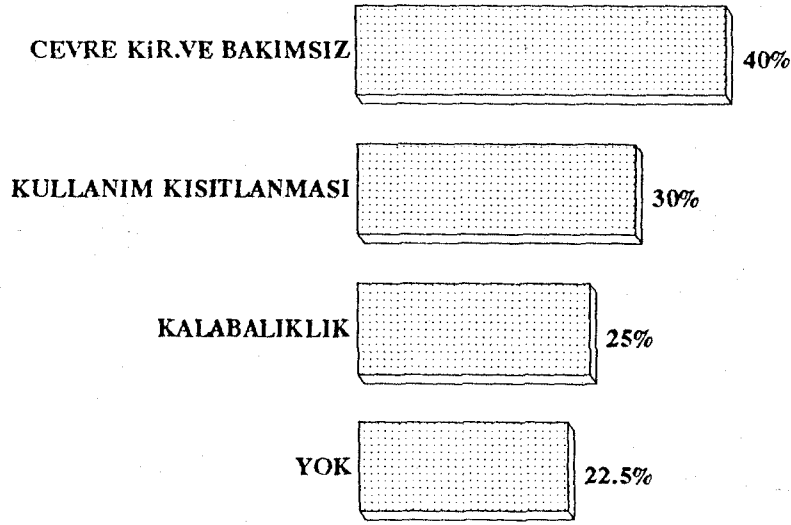
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	1	1.3	1.3
Hayır	2	79	98.7	98.7
Toplam		80	100.0	100.0

Orman Alanlarının Tahribi

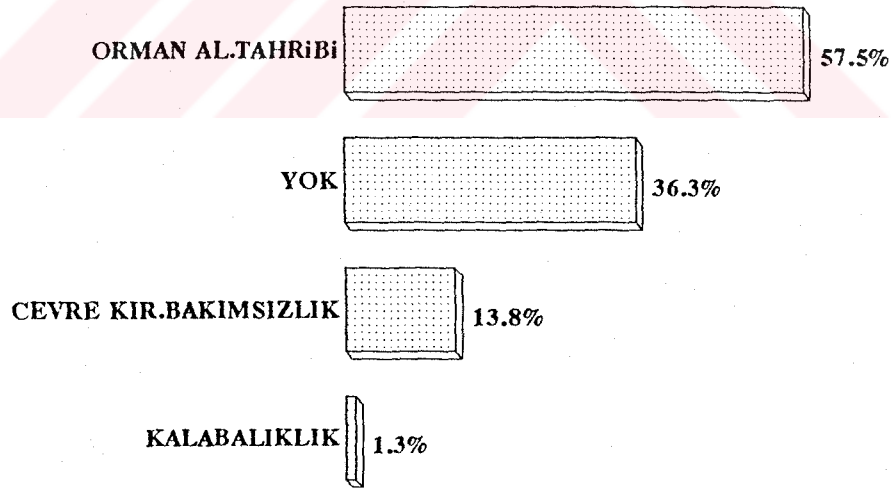
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	46	57.5	57.6
Hayır	2	34	42.5	42.5
Toplam		80	100.0	100.0

Değişiklik Yok

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	29	36.3	36.3
Hayır	2	51	63.7	63.7
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.15 Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Şekil 6.16 Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Yerleşik halk ile yürütülen anket soruşturması sonuçlarına göre ankete katılanların %40'ı kumsal alanlarında, çevre kirliliğinin başladığını düşünmesine rağmen (Tablo 6-23) yine yerleşik halkın %70'i deniz suyunun hala yeterince temiz olduğunu belirtmiştir (Tablo 6-25 ve Şekil 6.17). Ankete katılan yerleşik halkın %45'i turizm ve ikinci konut yapılarının peyzaja uyumsuz olduğunu, %10'u da çok uyumsuz olduğunu düşünmektedir (Tablo 6-26 ve Şekil 6.18). Gözlenen olumsuz değişikliklere rağmen ankete katılanların yarısından az bir bölümü (%41.3) kıyı boyunca yer alan ikinci konutlar ve turistik tesislerden rahatsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 6-27 ve Şekil 6.19).

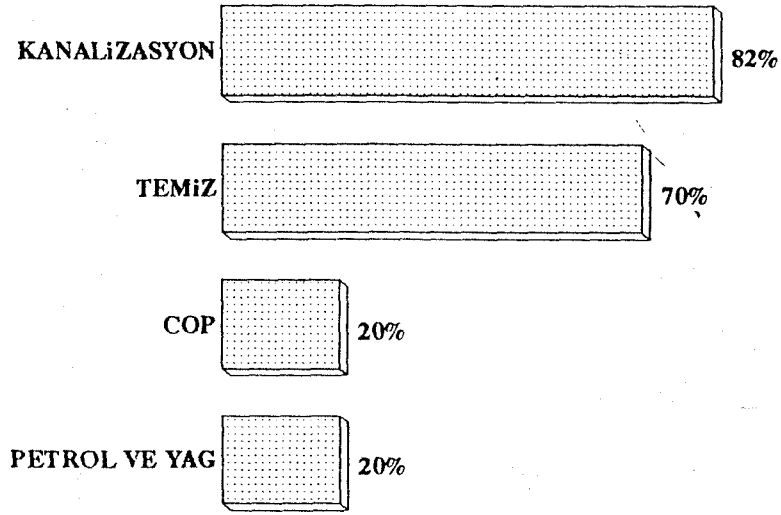
Tablo 6-25 Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi

D021 - Deniz Suyunun Niteliğini Nasıl Buluyorsunuz

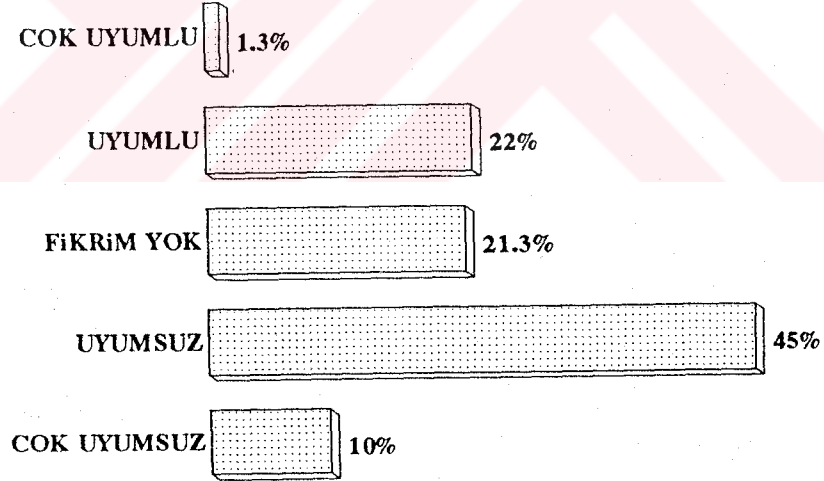
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Kanalizasyon drenajı nedeniyle kirlenme	1	7	8.7	8.7
Petrol ve yağ dökümü	2	1	1.3	1.3
Çöp gibi yabancı atıklar var	3	16	20.0	20.0
Yeterince temiz	4	56	70.0	70.0
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-26 Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Çok uyumlu	1	1	1.3	1.3
Uyumlu	2	18	22.4	22.4
Fikrim Yok	3	17	21.3	21.3
Uyumsuz	4	36	45.0	45.0
Çok Uyumsuz	5	8	10.0	10.0
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.17 Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi

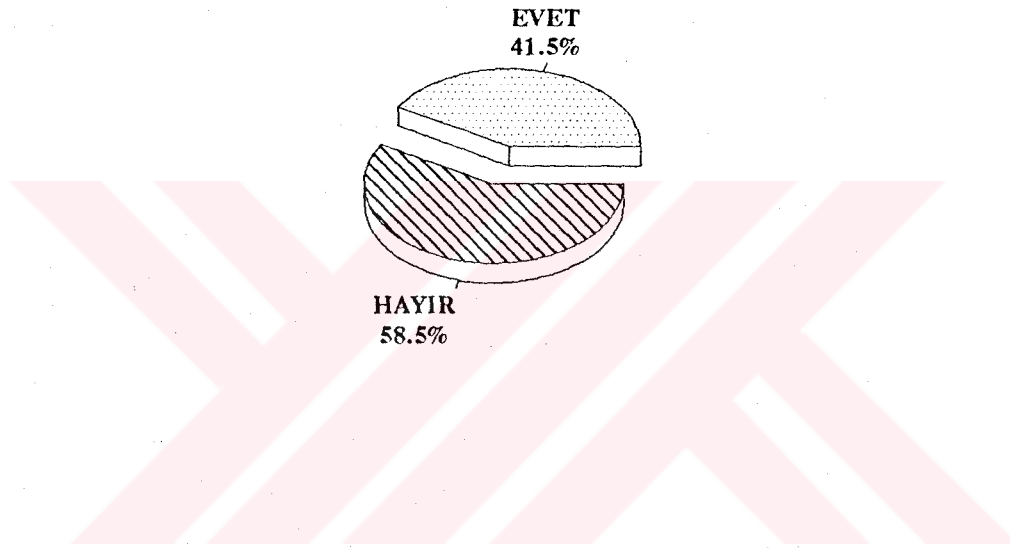
Şekil 6-18 Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi

Tablo 6-27 Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik Tesisler İle İlgili Düşüncelerin Değerlendirilmesi

D019 - Kıyı Boyunca Yer Alan İkinci Konutlar ve Turistik Tesisler Sizi Rahatsız Ediyormu

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	33	41.5	41.5
Hayır	2	47	58.5	58.5
Toplam		80	100.0	100.0

**İKİNCİ KONUTLAR VE TURİSTİK TESİSLER
SİZİ RAHATSIZ EDİYORMU ?**

6.19 Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik Tesisler İle İlgili Düşünceler

6.6.1.7. Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi

Bu grupta yer alan sorulara verilen yanıtların değerlendirilmesi Tablo 6-28'den izlenebilir. Tablodan görüldüğü gibi halkın %67.5'inin yöredeki planlama çalışmaları hakkında bilgisi yoktur. Buna rağmen ankete katılan yerleşik halkın %78.8'i gibi önemli bir bölümü ise yöredeki planlama çalışmalarından memnun değildir.

Yöreye ait 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planının da gösterildiği 26.soruda yerleşik halkın %95'i ikinci konut alanlarının planda öngörüldüğü biçimde kıyı alanı boyunca ve dağılık ormanlık kesime kadar gelişmesini desteklemediğini belirtmiştir (Tablo 6-28). Yine halkın %96.3'ü yörede turizm tesislerinin yapılmasını desteklerken sadece %3.7'si ikinci konutların yapılmasını desteklemektedir (Şekil 6.20).

Yöredeki turizm ve ikinci konut gelişimi konusunda karar verme durumunda olsalarda ne tür önlemler alacak olduklarının sorulduğu son soruda ankete katılan halkın %55'i turizm ve ikinci konut gelişiminin kontrol altına alıp, bazı kısıtlamalar getireceğini, turistik çekiciliği arttırmak için doğayı koruyacağını belirtmiştir. %22.4'ü daha çok sayıda ve kaliteli tesisler yapacağını belirtirken %12.5'i gelişimi tamamen durduracağını, %8.8'i ise olduğu gibi bırakacağını belirtmiştir (Tablo 6-28 ve Şekil 6.21).

Tablo 6-28 Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere
Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi

D024 - Alandaki Planlama Çalışmaları İle İlgili Bilginiz Varmı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	32.5	32.5
Hayır	2	54	67.5	67.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-28 (Devamı)

Çevrede Yapılan Planlama Çalışmalarından Memnunmusunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	17	21.2	21.2
Hayır	2	63	78.8	78.8
Toplam		80	100.0	100.0

İkinci Konut Alanlarının Planda Öngörüldüğü Biçimde Kıyı Alanı Boyunca Dağlık Ormanlık Kesime Kadar Gelişmesini Destekliyorsunuz.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	4	5.0	5.0
Hayır	2	76	95.0	95.0
Toplam		80	100.0	100.0

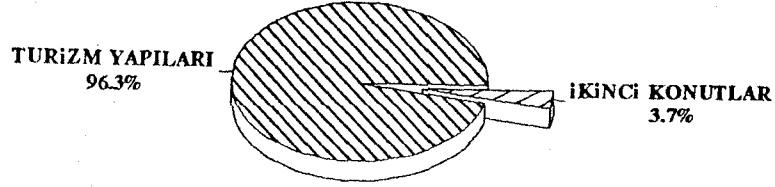
Yörede Hangi Yapıların Yapılmasını Destekliyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Turizm Tesisleri	1	77	96.3	96.3
İkinci Konut Yapıları	2	3	3.7	3.7
Toplam		80	100.0	100.0

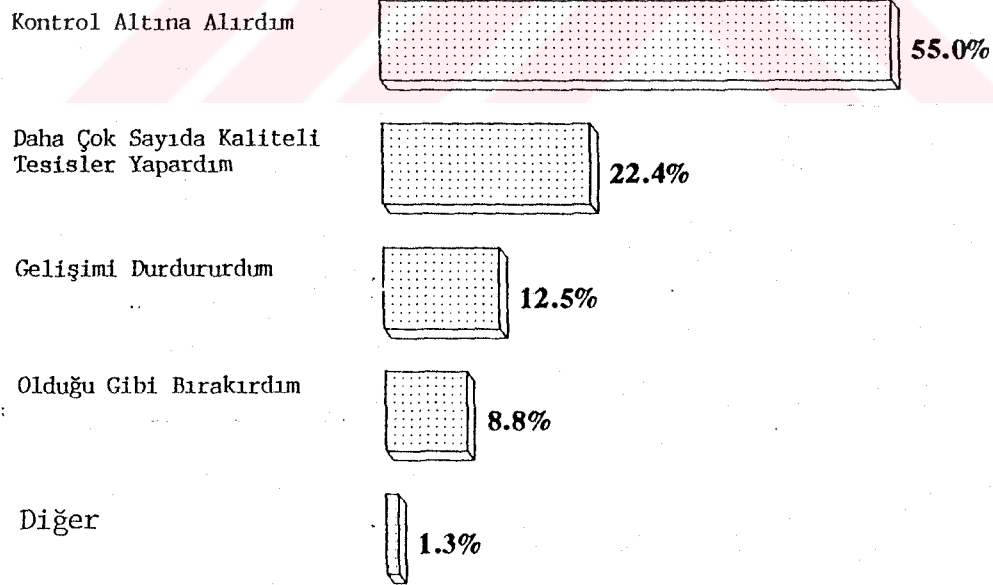
Karar Verme Durumunda Olsaydınız Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişimi Konusunda Ne Tür Önlemler Alırdınız

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Daha çok kaliteli tesisler yapardım	1	18	22.4	22.4
Kontrol altına alırdım	2	44	55.0	55.0
Olduğu gibi bırakırdım	3	7	8.8	8.8
Gelişimi durdururdum	4	10	12.5	12.5
Diğer	5	1	1.3	1.3
Toplam		80	100.0	100.0

YÖREDE HANGİ TUR YAPILARIN YAPILMASINI DESTEKLİYORSUNUZ ?

Şekil 6.20 Yörede Geliştirilecek Kullanım Türü İle İlgili Tercihlerin Değerlendirilmesi

Şekil 6.21 Turizm ve İkinci Konut Gelişimi İle İlgili Önlemlerin Değerlendirilebilmesi

6.6.2. İkinci Konut Kullanıcıları İle Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi

1993 yılı Eylül ayında araştırma alanı kıyı kesiminde yer alan Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmeleri sınırları içinde bulunan ikinci konutlarda toplam 80 adet anket soruşturması gerçekleştirilmiştir. Anket sayılarının Güzelçamlı ve Davutlar yerleşmelerine göre dağılımı (Tablo 6.1)'de verilmiştir.

6.6.2.1. Ankete Katılan İkinci Konut Kullanıcılarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri

İkinci konut kullanıcılarının sosyo-ekonomik özellikleri (Tablo 6-29)'de verilmiştir. Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcılarının en büyük bölümü (%32.5) 26-35 yaş grubundadır. İkinci sırada ise %25 ile 46-55 yaş grubu bulunmaktadır. Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcılarının %53.7'si kadın, %46.3'ü erkektir. Bunun nedeni ikinci konutlarda gündüz daha çok kadınlarının bulunmasıdır. Buna bağlı olarak ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %35'i ev kadınıdır. Ankete katılanların %21.1'inin serbest meslek sahipleri, %18.8'sini ise emekliler oluşturmaktadır (Tablo 6-29).

Tablo 6-29'dan da izlendiği gibi ankete katılanların %45'inin aylık geliri 4.1-6 milyon TL, %35.'inin ise 6.1-8 milyon TL. arasındadır.

Tablo 6-29 Ankete Katılan İkinci Konut Kullanıcılarının
Sosyo-Ekonomik Özellikleri

D001 - Yaş

	Frekans	Oran	Gerçek Oran
18 - 25	7	8.7	8.7
26 - 35	26	32.5	32.5
36 - 45	20	25	25
46 - 55	20	25	25
56 - 65	7	8.8	8.8
65 +	-	-	-
Toplam	80	100.0	100.0

D002 - Cinsiyet

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Erkek	1	37	46.3	46.3
Kadın	2	43	53.7	53.7
Toplam		80	100.0	100.0

D003 - Meslek

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Memur	1	11	13.8	13.8
İşçi	2	2	2.5	2.5
Çiftçi	3	-	-	-
Serbest Meslek Sahibi	4	17	21.1	21.1
Emekli	5	15	18.8	18.8
Ev Kadını	6	28	35.0	35.0
İşsiz	7	-	-	-
Öğrenci	8	7	8.8	8.8
Toplam		80	100.0	100.0

D004 - Aylık Gelir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
2 Milyon TL. altında	1	-	-	-
2.1-4 Milyon TL.	2	4	5.0	5.0
4.1-6 Milyon TL.	3	36	45.0	45.0
6.1-8 Milyon TL.	4	28	35.0	35.0
8 Milyon TL. üstü	5	12	15.0	15.0
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-29 (Devamı)

D005 - Eğitim

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
İlkokul	1	18	22.5	22.5
Ortaokul	2	15	18.8	18.8
Lise	3	39	48.6	48.6
Yüksek Okul	4	7	8.8	8.8
Diğer	5	1	1.3	1.3
Toplam		80	100.0	100.0

Ankete katılanların %48.6'sını lise mezunları, %22.5'ini ilkokul mezunları, %18.8'ini ise ortaokul mezunları oluşturmaktadır (Tablo 6-29).

6.6.2.2. İkinci Konutların Kullanım Sıklığı ve Kullanım Özelliği

Bu grupta yer alan soruların değerlendirilmeleri (Tablo 6-30)da verilmiştir. Tablodan görüldüğü gibi ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının hiçbirisi bu yerleşmelerde sürekli yaşamamaktadır. Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu çevre illerden gelmektedir. Tablodanda görüldüğü gibi ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %30'unu Aydın'dan, %22.3'üncü İzmir'den gelenler oluşturmaktadır.

İkinci konut kullanıcılarının %40'ı 3-5 yıldan beri, %27.5'i 1-2 yıldan beri, %15'i ise 1993'de ilk defa geldiğini belirtmiştir (Tablo 6-30). Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %41'i yılda bir kere, %35.9'u ise yılda iki kere buradaki ikinci konutlarına gelmektedir. Bu konutlar özellikle yaz tatillerinde kullanıldığından kullanıcıların %44.6'sı 1-2 ay kalmaktadır. %37.8'i 15-1 ay, %16.2'si ise 2 aydan fazla kaldığını belirtmiştir. Ankete katılanların %77.5'i ikinci konutların kendi mülkü olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 6-30 İkinci Konutların Kullanım Sıklığı ve Kullanım Özellikleri

D006 - Burada Sürekli mi Oturuyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	-	-	-
Hayır	2	80	100.0	100.0
Toplam		80	100.0	100.0

D007 - Nereden Geliyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Ankara	6	4	5.0	5.0
Aydın	9	24	30.0	30.0
Burdur	15	1	1.3	1.3
Denizli	20	6	7.5	7.5
İstanbul	34	7	8.8	8.8
İzmir	35	18	22.3	22.3
Kütahya	43	2	2.5	2.5
Manisa	45	7	8.8	8.8
Uşak	64	11	13.8	13.8
Toplam		80	100.0	100.0

D008 - Kaç Senedir Bu Yöreye Geliyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Bu sene ilk defa geliyorum	1	12	15.0	15.0
1-2 yıldan beri	2	22	27.5	27.5
3-5 yıldan beri	3	32	40.0	40.0
5-10 yıldan beri	4	10	12.5	12.5
10 yıldan fazla	5	4	5.0	5.0
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-30 (devamı)

D009 - Hangi Sıklıkta Geliyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Yılda 1 kere	1	32	40.0	41.0
Yılda 2 kere	2	28	35.0	35.9
Hafta Sonları	3	8	10.0	10.3
Diğer	4	10	12.5	12.8
Yanıt Yok	9	2	2.5	-
Toplam		80	100.0	100.0

D010 - Ne Kadar Kalıyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
15 günden az	1	1	1.3	1.4
15 gün - 1 ay	2	28	35.0	37.8
1 - 2 ay	3	33	41.3	44.6
2 aydan fazla	4	12	15.0	16.2
Yanıt Yok	9	6	7.5	-
Toplam		80	100.0	100.0

D011 - Yazlık Konutunuz Kendi Mülkünüz mü

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	62	77.5	77.5
Hayır	2	18	22.5	22.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-31'de görüldüğü gibi ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %60'ı ikinci konutlarının 1986-1990 yılları arasında yapıldığını belirtmiştir. İkinci konut kullanıcılarının %15'inin bu soruya yanıt vermediği dikkat çekmektedir. Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %39'u binanın oturduğu alanın daha önce boş alan olduğunu, %35.6'sı bataklık olduğunu %25.4'ü ise tarım alanı olduğunu belirtmiştir (Şekil 6.22). Tablo 6-31 den de görüldüğü gibi ikinci konut kullanıcılarının %98.5'i binanın inşaatı için hiç ağaç kesilmediğini belirtmiştir.

Tablo 6-31 İkinci Konutların Yapım Yılı ve Önceki Kullanış Biçimi

D012 - Yazlık Konutunuz Hangi Yılda Yapıldı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1975-1980	2	2	2.5	2.9
1981-1985	3	14	17.5	20.6
1986-1990	4	48	60.0	70.6
1991 den sonra	5	4	5.0	5.9
Yanıt Yok	9	12	15.0	-
Toplam		80	100.0	100.0

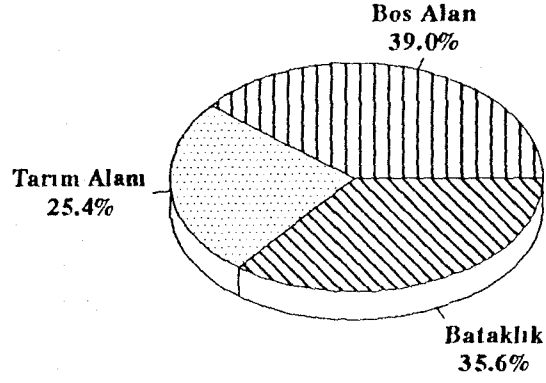
D013 - Binanın Oturduğu Alan Daha Önce Ne Tür Bir Kullanıma Hizmet Ediyordu

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Boş alan	1	23	28.8	39.0
Tarım alanı	2	15	18.8	25.4
Bataklık	3	21	26.3	35.6
Yanıt Yok	9	21	26.3	-
Toplam		80	100.0	100.0

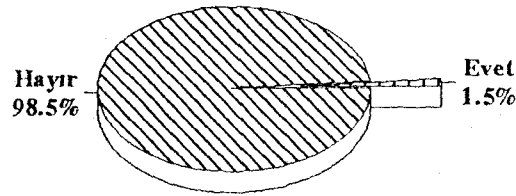
D014 - Binanın İnşaatı İçin Hiç Ağaç Kesildimi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	1	1.3	1.5
Hayır	2	66	82.5	98.5
Yanıt Yok	9	13	16.3	-
Toplam		80	100.0	100.0

BİNANIN OTURDUGU ALANIN DAHA ÖNCEKİ KULLANIMI

BİNA İNSAATI İÇİN AĞAÇ KESİLDİ Mİ ?

Şekil 6.22 İkinci Konut Alanlarının Önceki Kullanım Biçimine Yönelik Değerlendirilmesi

6.6.2.3. İkinci Konut Alanlarının Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

Bu grupta, içme suyu, atık su ve belediye hizmetlerinin değerlendirilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir (Tablo 6.32) ve (Şekil 6.23).

Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %87.5'i kullandıkları suyu özel kuyudan sağladıklarını belirtmiştir. İkinci konutların bulunduğu kıyı kesiminde içmesuyu şebekesi bulunmamaktadır. Atık su boşaltımı ise ikinci konutların %62.4'ünde foseptik ile çözülmüştür. Son zamanlarda arıtma tesisi yapımına önem verildiğinden %36.3'ü arıtma tesisi bulunduğunu belirtmiştir. Fakat belediye yetkilileri ile yapılan görüşmelerde bu arıtma tesislerinin birçoğunun henüz işlemediği ya da tam olarak işlemeye başlamadığı belirtilmiştir. Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %44.3'ü yaz aylarında suların kesildiğinden, %55.7'si ise kesilmediğinden söz etmektedir. Yaz aylarında suları kesilen ikinci konut kullanıcılarının %77.8'si haftada bir kere, %22.2'si ise haftada üç kere kesildiğini vurgulamıştır (Tablo 6-32) ve (Şekil 6.23).

Tablo 6-32 İkinci Konutların Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

D015 - Kullandığımız Su Nereden Geliyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Özel Kuyu	1	70	87.5	87.5
Şebeke	2	10	12.5	12.5
Bölgedeki çay ve ırmaklar	3	-	-	-
Diğer	4	-	-	-
Yanıt Yok	9	-	-	-
Toplam		80	100.0	100.0

D016 - Atık Sular Nereye Boşaltılıyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Arıtma Tesisi	1	29	36.3	36.3
Kanalizasyon	2	1	1.3	1.3
Foseptik	3	50	62.4	62.4
Septik kuyu	4	-	-	-
Toplam		80	100.0	100.0

D017 - Yaz Aylarında Sularınız Kesiliyor mu?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	35	43.8	44.3
Hayır	2	44	55.0	55.7
Yanıt Yok	9	1	1.3	-
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-32 (Devamı)

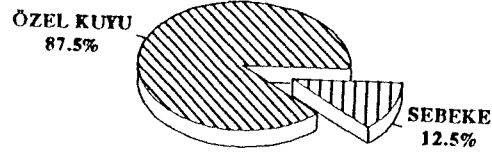
D17A - Hangi Sıklıkta Kesiliyor?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Haftada bir kere	1	28	35.0	77.8
Haftada iki üç kere	2	8	10.0	22.2
Hergün	3	-	-	-
Diğer	4	-	-	-
	.	44	55.0	-
Toplam		80	100.0	100.0

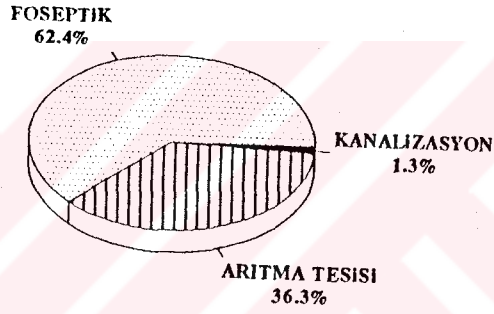
D018 - Yaz Aylarında Belediye Hizmetleri Yeterli Oluyormu

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	15	18.7	18.7
Hayır	2	65	81.3	81.3
Toplam		80	100.0	100.0

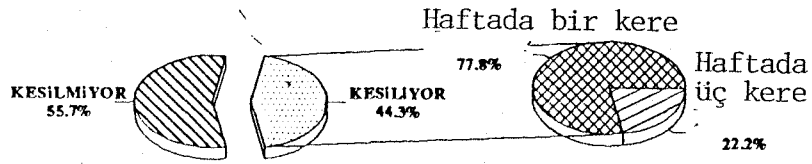
SU TEMİNİ

ATIK SU

YAZ AYLARINDA SULARINIZ KESİLİYOR MU ?

KESİLME SIKLIĞI

Şekil 6.23 İkinci Konutların Altyapı ve Donatı Durumunun Değerlendirilmesi

6.6.2.4. Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi

İkinci konutlarla yürütülen anket soruşturmasına katılan kullanıcılar spor alanı (%11.3), çocuk parkı (%25), oyun alanı (%27.5) ve yeşil alanların (%27.8) son derece yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 6-33 ve Şekil 6.24 den de görüldüğü gibi ikinci konut kullanıcılarının %67.5'i plaj tesislerinin yeterli olduğunu düşünmektedir.

6.6.2.5. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi Kültürel Çevre Üzerindeki Etkileri

o Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcılarına göre turizm gelişimi en çok tarım alanlarının kısıtlanmasına (%70), deniz kirliliğine (%68.7) ve orman alanının tahribine (%62.5) neden olmaktadır (Tablo 6-34), (Şekil 6.25). Yöredeki turizm gelişiminin olumsuz etkileriyle ilgili yapılan bir diğer değerlendirmeye göre ikinci konut kullanıcılarının %26.3'ü belirtilen 8 olumsuz etkiden 3'üne katılmaktadır.

o Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

Turizmin olumlu etkileri çerçevesinde ikinci konut kullanıcılarının %81.2'si ulaşım olanaklarının arttığını, %55'i ise turizm gelişimi sayesinde kentin daha bakımlı tutulduğunu düşünmektedir. En az katılınan ifadeler ise turizm gelişimi sayesinde doğal alanların bakımı ve korunmasına önem verildiği (%7.5) ve spor alanlarının artmasıdır (%7.5), (Tablo 6-35 ve Şekil 6.26).

İkinci konut kullanıcılarının %45'i turizm gelişiminin en az bir olumlu etkisinden, %26.3'ü 2 olumlu etkiden söz etmiştir. Hiçbir olumlu etki olmadığını belirtenler ise sadece %6.3'dür, (Tablo 6-35).

Tablo 6-33 Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi

D013 - Çevredeki Donatı Alanları Sizce Yeterli mi?

Yeşil Alan

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	22	27.5	27.8
Hayır	2	57	71.3	72.2
Yanıt Yok	9	1	1.3	-
Toplam		80	100.0	100.0

Çocuk Parkı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	25.0	25.0
Hayır	2	60	75.0	75.0
Toplam		80	100.0	100.0

Oyun Alanı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	22	27.5	27.5
Hayır	2	58	72.5	72.5
Toplam		80	100.0	100.0

Spor Alanı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	9	11.3	11.3
Hayır	2	71	88.7	88.7
Toplam		80	100.0	100.0

Plaj Tesisleri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	54	67.5	67.5
Hayır	2	26	32.5	32.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-34 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

D0.20 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Aşağıda Sıralanan Olumsuz Etkilerinden Hangilerine Katılıyorsunuz?

Deniz Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	55	68.7	68.7
Hayır	2	25	31.3	31.3
Toplam		80	100.0	100.0

Gürültü Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	32.5	32.5
Hayır	2	54	67.5	67.5
Toplam		80	100.0	100.0

Orman ve Bitki Topluluklarına Zarar Vermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	50	62.5	62.5
Hayır	2	30	37.5	37.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tarım Alanlarını Kısıtlamaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	56	70	70
Hayır	2	24	30	30
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-34 (Devamı)

Hava Kirliliğine Neden Olmaktadır.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	11	13.8	13.8
Hayır	2	69	86.3	86.3
Toplam		80	100.0	100.0

Hayvan Topluluklarına Zarar Vermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	17	21.3	21.3
Hayır	2	63	78.7	78.7
Toplam		80	100.0	100.0

Tarihi ve Kültürel Değerlerin Tahribine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	7	8.8	8.8
Hayır	2	73	91.2	91.2
Toplam		80	100.0	100.0

Arkeolojik Alanların Tahribine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	8	10.0	10.0
Hayır	2	72	90.0	90.0
Toplam		80	100.0	100.0

Toplam Olumsuz Etki

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumsuz etki	1	14	17.5	17.5
2 Olumsuz etki	2	19	23.6	23.6
3 Olumsuz etki	3	21	26.3	26.3
4 Olumsuz etki	4	8	10.0	10.0
5 Olumsuz etki	5	5	6.3	6.3
6 Olumsuz etki	6	2	2.5	2.5
7 Olumsuz etki	7	2	2.5	2.5
8 Olumsuz etki	8	4	5.0	5.0
Olumsuz etki yok	9	5	6.3	6.3
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-35 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

DO.21 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Aşağıda Sıralanan Olumlu Etkilerinden Hangilerine Katılıyor-sunuz?

Kent Daha Bakımlı Tutulmaktadır.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	44	55.0	55.0
Hayır	2	36	45.0	45.0
Toplam		80	100.0	100.0

Tarihi Binaların ve Eserlerin Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	11	13.8	13.8
Hayır	2	69	86.2	86.2
Toplam		80	100.0	100.0

Arkeolojik Alanların Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	13	16.2	16.2
Hayır	2	67	83.8	83.8
Toplam		80	100.0	100.0

Doğal Alanların Bakımı ve Korumasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	7.5	7.5
Hayır	2	74	92.5	92.5
Toplam		80	100.0	100.0

Spor Alanları Artmıştır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	7.5	7.5
Hayır	2	74	92.5	92.5
Toplam		80	100.0	100.0

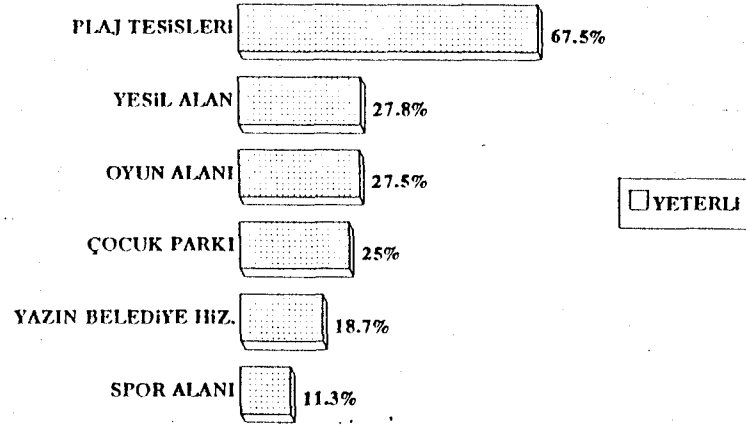
Tablo 6-35 (Devamı)

Ulaşım Olanakları Artmıştır

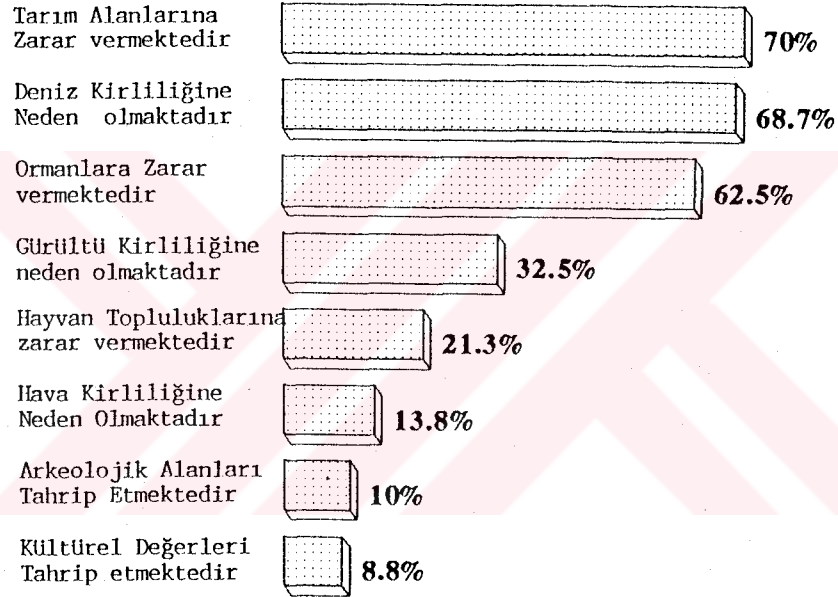
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	65	81.2	81.2
Hayır	2	15	18.8	18.8
Toplam		80	100.0	100.0

Toplam Olumlu Etki

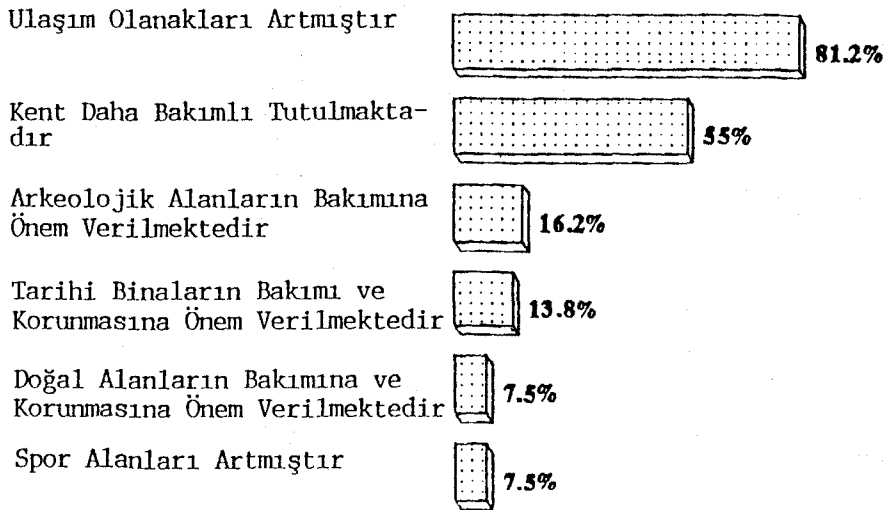
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumlu etki	1	36	45.0	45.0
2 Olumlu etki	2	21	26.3	26.3
3 Olumlu etki	3	10	12.3	12.3
4 Olumlu etki	4	5	6.3	6.3
5 Olumlu etki	5	2	2.5	2.5
6 Olumlu etki	6	1	1.3	1.3
Olumlu Etki yok	7	5	6.3	6.3
Yanıt Yok	9	-	-	-
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.24 İkinci Konutlarda Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik Donatı Alanlarının Değerlendirilmesi

Şekil 6.25 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

Şekil 6.26 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

6.6.2.6. Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcılarının %51.3'ü yöredeki turizm gelişiminin Milli Parkın çevresel niteliğini etkilemediğini düşünmesine rağmen, %31.3'ü alanın olumsuz etkilendiğini düşünmektedir (Tablo 6-36 ve Şekil 6.27). Milli Parkın kendi sınırları içinde, korunan bir alan olması nedeniyle turizm gelişiminden olumsuz yönde etkilenmeyeceği düşünülmektedir. Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %55'i alanın çevresel niteliğinin geçmişe göre olumsuz yönde değiştiğini düşünmektedir (Tablo 6-36 ve Şekil 6.27).

Tablo 6-36 Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

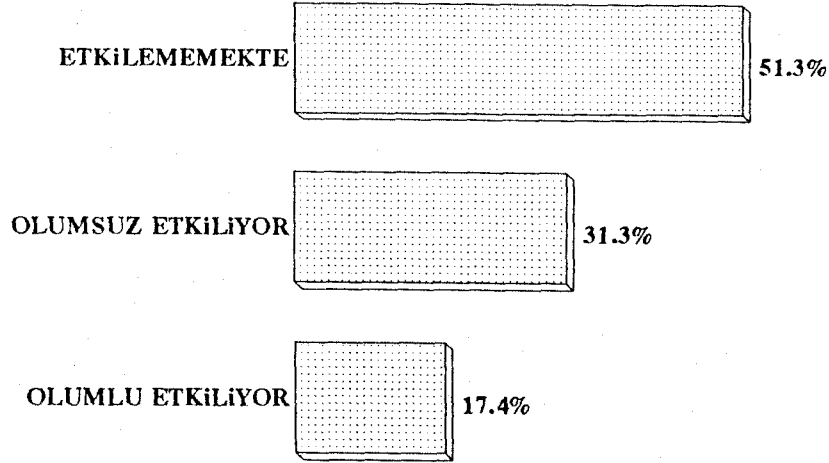
D022 - Yöredeki Turizm Gelişimi Milli Parkın Çevresel Kalitesini Nasıl Etkilemektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Olumlu	1	14	17.4	17.4
Etkilememektedir	2	41	51.3	51.3
Olumsuz	3	25	31.3	31.3
Toplam		80	100.0	100.0

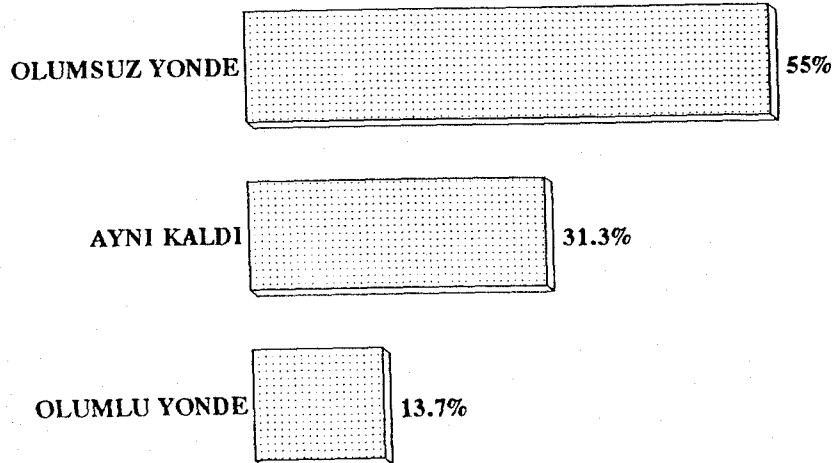
D023 - Alanın Çevresel Niteliği Geçmişe Göre Nasıl Bir Değişiklik Göstermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Olumlu Yönde	1	11	13.7	13.7
Aynı Kaldı	2	25	31.3	31.3
Olumsuz Yönde	3	44	55.0	55.0
Toplam		80	100.0	100.0

TURİZM GELİŞİMİ MİLLİ PARKIN ÇEVRESEL NİTELİĞİNİ NASIL ETKİLEMEKTEDİR

ALANIN ÇEVRESEL NİTELİĞİ GEÇMİŞE GÖRE NASIL BİR DEĞİŞİKLİK GÖSTERMEKTEDİR

Şekil 6.27 Doğal Çevre Niteliğinin Değerlendirilmesi

İkinci konut kullanıcılarının yöredeki nüfus artışına bağlı olarak kumsal ve orman alanlarındaki değişiklikler konusundaki düşüncelerini almak için kumsal alanlarına yönelik iki ayrı açık uçlu soru sorulmuştur (Tablo 6-37 ve Tablo 6-38). Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcıları %61.3 oranında kumsal alanlarında çevre kirliliğinden söz etmektedir. Kumsal alanlarında ikinci derecede önemli değişiklik ziyaretçi sayısının artması (%26.2), üçüncü derecede önemli değişiklik ise yapılaşma sonucu kullanımın kısıtlanmasıdır (%16.3). İkinci konut kullanıcılarının sadece %18.7'si kumsal alanlarında değişiklik olmadığını düşünmektedir (Tablo 6-37 ve Şekil 6.28).

Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcıları %56.3'ü orman alanlarında, nüfus artışına bağlı olarak herhangi bir değişiklik olmadığını düşünmektedir. Değişiklik olduğunu düşünen ikinci konut kullanıcılarının belirttiği orman alanlarındaki en önemli değişiklikler sırasıyla orman alanlarının tahribi (%25), çevre kirliliği ve bokımsızlıktır (%20) (Tablo 6-38 ve Şekil 6.29).

Tablo 6.37 Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	49	61.2	61.2
Hayır	2	31	38.8	38.8
Toplam		80	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması ve Kalabalık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	21	26.2	26.2
Hayır	2	59	73.8	73.8
Toplam		80	100.0	100.0

Kullanımın Kısıtlanması

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	13	16.3	16.3
Hayır	2	67	83.2	83.2
Toplam		80	100.0	100.0

Değişiklik Yok

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	15	18.7	18.7
Hayır	2	65	81.3	81.3
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6-38 Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	16	20.0	20.0
Hayır	2	64	80.0	80.0
Toplam		80	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması

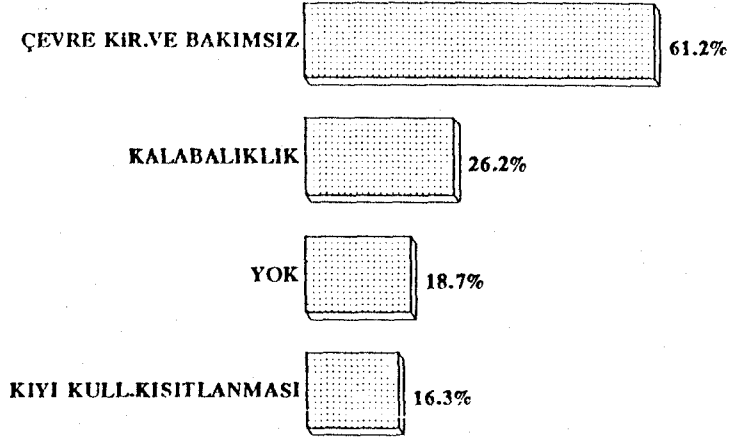
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	-	-	-
Hayır	2	80	100	100
Toplam		80	100.0	100.0

Orman Alanlarının Tahribi

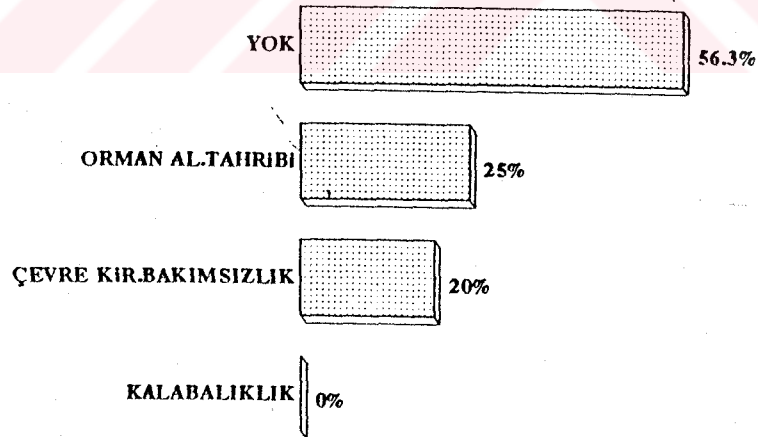
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	25.0	25.0
Hayır	2	60	75.0	75.0
Toplam		80	100.0	100.0

Değişiklik Yok

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	45	56.3	56.3
Hayır	2	35	43.7	43.7
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.28 Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Şekil 6.29 Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Anket soruşturmasına katılan ikinci konut kullanıcılarının deniz suyu niteliğini nasıl değerlendirdiği (Tablo 6-39 ve Şekil 6.30) dan izlenebilir. İkinci konut kullanıcılarının %58.8'i yeterince temiz olduğunu düşünmektedir. %38.8 oranında ise deniz suyunda çöp gibi yabancı atıklar olduğundan söz edilmektedir. Bu ziyaretçi sayısının artması ve kalabalığın bir sonucu olarak oluşmaktadır.

Tablo 6-39 Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi

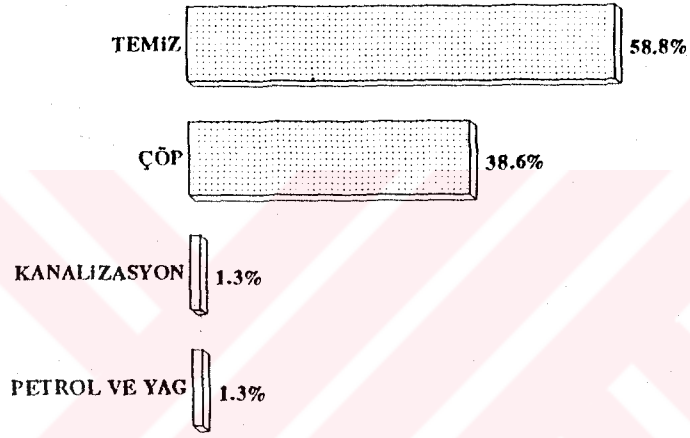
D025 - Deniz Suyunun Niteliğini Nasıl Buluyorsunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Kanalizasyon drenajı nedeniyle kirlenme	1	1	1.3	1.3
Petrol ve yağ dökümü	2	1	1.3	1.3
Çöp gibi yabancı atıklar var	3	31	38.6	38.6
Yeterince temiz	4	47	58.8	58.8
Toplam		80	100.0	100.0

İkinci konut kullanıcılarının %51.2'si turizme ikinci konut yapılarının peyzaja uyumsuz olduğunu, %18.8'i çok uyumsuz olduğunu düşünmektedir. Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %15'inin fikrini belirtmemesi ve yine %15'inin de çok uyumlu olduğunu düşünmesi dikkat çekmiştir (Tablo 6-40).

Tablo 6-40 Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumunun Değerlendirilmesi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Çok uyumlu	1	-	-	-
Uyumlu	2	12	15	15
Fikrim Yok	3	12	15	15
Uyumsuz	4	41	51.2	51.2
Çok Uyumsuz	5	15	18.8	18.8
Toplam		80	100.0	100.0

Şekil 6.30 Deniz Suyu Niteliğinin Değerlendirilmesi

6.6.2.7 Alandaki Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi

Planlama çalışmaları ve gelecekteki gelişmelere yönelik olarak ikinci konut kullanıcılarının düşüncelerini öğrenmek amacıyla dört adet soru sorulmuştur. Bu konudaki değerlendirmeler Tablo 6-41'den izlenebilir.

Ankete katılan ikinci konut kullanıcılarının %77.5'i alandaki planlama çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtirken yine ikinci konut kullanıcılarının %65'i yöredeki planlama çalışmalarından memnun olmadığını belirtmiştir.

İkinci konut kullanıcılarının %85'i turizm ve ikinci konut yapılarının kıyı alanı boyunca ve dağlık ormanlık kesime kadar gelişmesini desteklememektedir (Tablo 6-41 ve Şekil 6.31). Karar verme durumunda olursa yöredeki turizm ve ikinci konut gelişimi konusunda ne tür önlemler alınacağı sorusuna %46.2 gibi büyük bir çoğunluğu daha çok turist çekmek için girişimlerde bulunup daha çok sayıda ve kaliteli tesisler yapmayı önermekte, %35'i turizm ve ikinci konut gelişiminin kontrol altına almayı, bazı kısıtlamalar getirmeyi, doğayı korumayı önermekte, %15'i olduğu gibi bırakmakta, %3.8'i ise gelişimi tamamen durdurmayı önermektedir (Tablo 6-41 ve Şekil 6.32).

Tablo 6-41 Planlama Çalışmaları ve Gelecekteki Gelişmelere Yönelik Düşüncelerin Değerlendirilmesi

DO:27 - Alandaki Planlama Çalışmaları İle İlgili Bilginiz Varmı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	18	22.5	22.5
Hayır	2	62	77.5	77.5
Toplam		80	100.0	100.0

Tablo 6- 41 (Devamı)

Çevrede Yapılan Planlama Çalışmalarından Memnunmusunuz

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	28	35.0	35.0
Hayır	2	52	65.0	65.0
Toplam		80	100.0	100.0

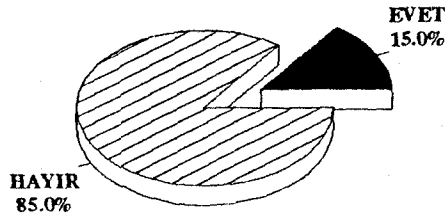
İkinci Konut Alanlarının Planda Öngörüldüğü Biçimde Kıyı Alanı Boyunca Dağlık Ormanlık Kesime Kadar Gelişmesini Destekliyorsunuz.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	12	15.0	15.0
Hayır	2	68	85.0	85.0
Toplam		80	100.0	100.0

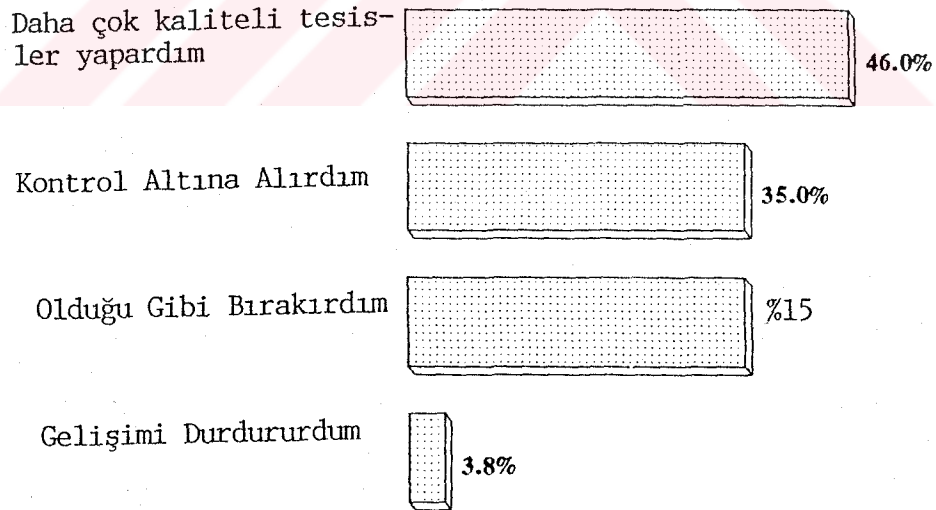
Karar Verme Durumunda Olsaydınız Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişimi Konusunda Ne Tür Önlemler Alırdınız

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Daha çok kaliteli tesisler yapardım	1	37	46.2	46.2
Kontrol altına alırdım	2	28	35.0	35.0
Olduğu gibi bırakırdım	3	12	15	15
Gelişimi durdururdum	4	3	3.8	3.8
Diğer	5	-	-	-
Toplam		80	100.0	100.0

TURİZM VE İKİNCİ KONUT ALANLARININ GELİŞİMİNİ DESTEKLİYORMUSUNUZ ?

Şekil 6.31 Turizm ve İkinci Konutların
Planda Belirtildiği Biçimde
Gelişiminin Değerlendirilmesi

Şekil 6.32 Turizm ve İkinci Konut Gelişimi İle
İlgili Önlemlerin Değerlendirilmesi

6.6.3. Milli Park Ziyaretçileri İle Yürütülen Anket Soruşturmasının Değerlendirilmesi

1993 yılı Eylül ayında Dilek Yarımadası Milli Parkında 50 adet anket soruşturması yürütülmüştür. 2 anket formunun geçersiz sayılması nedeni ile değerlendirmeye 48 adet anket formu dahil edilmiştir.

6.6.3.1. Anket Soruşturmasına Katılan Milli Park Ziyaretçilerinin sosyo-Ekonomik Özellikleri

Ankete katılan milli park ziyaretçilerinin sosyo-ekonomik özellikleri, Tablo 6-42 den izlenmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi ankete katılanların %37.5'ini, 26-35, %20.8'ini 36-45, %18.8'ini 18-75, %16.6'sını 46-55, %63'ünü ise 56-65 yaş grubu oluşturmaktadır.

Ankete katılanların %52.1'ini kadınlar, %47.9'unu ise erkekler oluşturmaktadır. Görüşme yapılan milli park ziyaretçilerinin meslek gruplarına göre dağılımı ise şöyledir: %31.3'lük bir oranla milli park kullanıcılarının büyük bir bölümünü memurlar oluşturur. İkinci sırada %22.9 ile ev kadınları bulunmaktadır. Sırasıyla %16.7'lik oranlarla serbest meslek sahipleri ve emekliler, %10.4 ile öğrenciler ve %2.1 ile işçiler bulunmaktadır. Tablo 6-42'den de izlendiği gibi ankete katılan milli park ziyaretçilerinin %37.5'ini 4.1-6 milyon Tl., %29.2'sini 8 Milyon Tl. üstü, %25'ini 6.1-8 milyon Tl., %8.3'ünü 2-4 milyon TL. aylık geliri olanlar oluşturmaktadır.

Anket soruşturması sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim durumları ise şöyledir. %50'si lise mezunu, %22.9'u üniversite mezunu, %16.7'si ortaokul mezunu, %10.4'ü ise ilkokul mezunudur.

Tablo 6-42'den de görüldüğü gibi milli park ziyaretçilerinin büyük bir çoğunluğu çevre illerden gelmektedir. Bu iller arasında %25 oranla Aydın, %18.7 oranla İzmir, bulunmaktadır. İstanbul ve Ankara gibi şehirlerimizden de

önemli sayılabilecek derecede (%18.7) gelenler bulunmaktadır.

Tablo 6-42 Anket Soruşturmasına Katılan Milli Park Ziyaretçilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

D001 - Yaş

	Frekans	Oran	Gerçek Oran
18 - 25	9	18.8	18.8
26 - 35	18	37.5	37.5
36 - 45	10	20.8	20.8
46 - 55	8	16.6	16.6
56 - 65	3	6.3	6.3
65 +	-	-	-
Toplam	48	100.0	100.0

D002 - Cinsiyet

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Erkek	1	23	47.9	47.9
Kadın	2	25	52.1	52.1
Toplam		48	100.0	100.0

D003 - Meslek

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Memur	1	15	31.3	31.3
İşçi	2	1	2.1	2.1
Çiftçi	3	-	-	-
Serbest Meslek Sahibi	4	8	16.7	16.7
Emekli	5	8	16.7	16.7
Ev Kadını	6	11	22.8	22.8
İşsiz	7	-	-	-
Öğrenci	8	5	10.4	10.4
Toplam		48	100.0	100.0

D004 - Aylık Gelir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
2 Milyon TL.altında	1	4	8.3	8.3
2.1-4 Milyon TL.	2	-	-	-
4.1-6 Milyon TL.	3	18	37.5	37.5
6.1-8 Milyon TL.	4	12	25	25
8 Milyon TL.üstü	5	14	29.2	29.2
Toplam		48	100.0	100.0

D005 - Eğitim

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
İlkokul	1	5	10.4	10.4
Ortaokul	2	8	16.7	16.7
Lise	3	24	50.0	50.0
Yüksek Okul	4	11	22.9	22.9
Diğer	5	-	-	-
Toplam		48	100.0	100.0

D006 - Sürekli Olarak Yaşadığınız Yer Neresidir.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Ankara	6	9	18.7	18.7
Aydın	9	12	25.0	25.0
Denizli	20	5	10.3	10.3
İstanbul	34	9	18.7	18.7
İzmir	35	9	18.7	18.7
Manisa	45	1	2.1	2.1
Muğla	48	1	2.1	2.1
Trabzon	61	1	2.1	2.1
Uşak	64	1	2.1	2.1
Toplam		48	100.0	100.0

6.6.3.2. Milli Parkı Kullanma Sıklığı

Ankete katılan milli park ziyaretçilerinin %62.5'i, daha önce milli parka geldiğini, %37.5'i ise ilk defa geldiğini belirtmektedir (Tablo 6-43).

Milli Parka daha önce gelmiş olanların %56.5'i yılda bir iki kez, %23.4'ü ayda bir kere, %16.7'si hafta sonları %3.4'ü haftada bir kere Milli Parkı ziyaret etmektedir (Tablo 6-43).

Milli parkı ilk defa ziyarete gelenlerin %55'inin milli parka gelmeden önce alanın genel özellikleri konusunda bilgi sahibi oldukları saptanmıştır (Tablo 6-43).

Tablo 6-43 Milli Parkı Kullanma Sıklığı

D007 - Daha Önce Milli Parka Geldiniz Mi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Daha Önce Gelmiştim	1	30	62.5	62.5
İlk Defa Geliyorum (D07D)	2	18	37.5	37.5
Toplam		48	100.0	100.0

D07A - Buraya Hangi Sıklıkta Geliyorsunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Hergün	1	-	-	-
Haftada Bir Kere	2	1	2.1	3.3
Hafta sonları	3	5	10.4	16.7
Ayda Bir Kere	4	7	14.6	23.3
Diğer	5	17	35.4	56.7
D07D	.	18	37.5	-
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-43 (Devamı)

D07D - Milli Parka Gelmeden Önce Alanın Genel Özellikleri Hakkında Bilginiz Varmıydı?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	11	22.9	55.0
Hayır	2	9	18.8	45.0
	.	28	58.3	-
Toplam		48	100.0	100.0

6.6.3.3. Milli Parkın Çevre ve Peyzaj Niteliği

Milli parka daha önce gelmiş olanların (%62.5) %53.3'ü milli parkın genel niteliğinin kötüleştiği, %36.7'si aynı kaldığı, %10 ise çok kötüleştiği şeklinde yorum yapmış-
iyileşti ya da çok iyileşti şeklinde hiçbir yanıt alınama-
mıştır (Tablo 6-44 ve Şekil 6.33).

Anket soruşturmasına katılan milli park ziyaretçile-
rinin milli parkta ne tür değişiklikler olduğu konusundaki
görüşlerini almak üzere sorulan açık uçlu bir sorudan alı-
nan yanıtlar Tablo 6-44'de belirtilen alt başlıklar altın-
da yoğunlaşmıştır. Ankete katılan milli park kullanıcıla-
rı %58.3 oranında çevre "kirliliği ve bakımsızlık", %29.2
oranında "ziyaretçi sayısının artması ve kalabalık"a katıl-
maktadır. Milli park kullanıcıları tesislerin kötü ve ye-
tersiz olmasını ve orman alanlarının tahribini önemli deği-
şiklikler olarak düşünmektedirler.

Tablo 6-44 Milli Parkın Çevresel Niteliği

D07B İlk Geldiğinizden bu yana alanın genel niteliği nasıl değişti.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Çok Kötüleşti	1	3	6.3	10.0
Kötüleşti	2	16	33.3	53.3
Aynı Kaldı	3	11	22.9	36.7
İyileşti	4	-	-	-
Çok İyileşti	5	-	-	-
D07D	.	18	37.5	-
Toplam		48	100.0	100.0

D07C Ne Gibi Değişiklikler Oldu
Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	14	29.2	58.3
Hayır	2	10	20.8	41.7
	.	24	50.0	-
Toplam		48	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının artması ve kalabalık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	7	14.6	29.2
Hayır	2	17	35.4	70.8
	.	24	50.0	-
Toplam		48	100.0	100.0

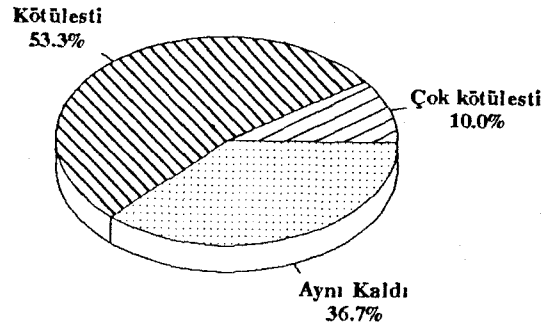
Orman Alanlarının Tahribi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	4.2	8.3
Hayır	2	22	45.8	91.7
	.	24	50.0	-
Toplam		48	100.0	100.0

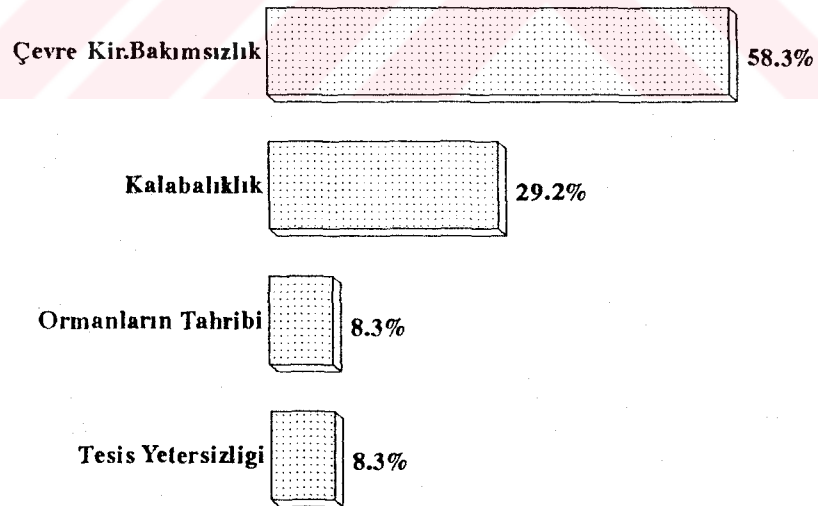
Tesislerin Kötü ve Yetersiz Olması

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	4.2	8.3
Hayır	2	22	45.8	91.7
	.	24	50.0	-
Toplam		48	100.0	100.0

ALANIN GENEL NİTELİĞİ NASIL DEĞİŞTİ?

NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER OLDU?

Şekil 6.33 Milli Parkta meydana gelen değişiklikler

Tablo 6-45 den de görüldüğü gibi alanın peyzaj niteliği hakkında milli parkı ziyaret edenlerin %39.6'sı, çok iyi, %35.4'ü "iyi", %22.9'u "bozulmuş", %2.1.'i "ilgi çekici değil" şeklinde yorum yapmıştır. Milli parkı ziyaret edenlerin büyük bir çoğunluğu alanın peyzaj niteliğinin hala iyi olduğunu düşünmektedir.

"Milli Parkta kötü görüntüyle karşılaşıyor musunuz" şeklinde yönetilen soruya ise kullanıcıların %87'si evet şeklinde yanıt vermiştir.

"Bu görüntüler nelerdir "şeklindeki açık uçlu sorunun yapıtları ise daha çok şu alt başlıklar altında toplanmıştır (Tablo 6-45).

- a) İnsan davranışlarının doğal çevreye zarar vermesi(%10.3)
- b) Çevre kirliliği ve bakımsızlık (%92.3)
- c) Ziyaretçi sayısının artması ve kalabalık (%25.6)

Değerlendirmeler sonucu milli parktaki en önemli kötü-görüntünün çevre kirliliği ve bakımsızlık olduğu söylenebilir. Ziyaretçi sayısının artması ve kalabalığı, milli park kullanıcılarının %25./'sı olumsuz bir nitelik olarak algılamaktadır (Şekil 6.34).

Tablo 6-45 Milli Parkın Peyzaj Nitelikleri

D012 - Alanın Peyzaj Niteliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Çok İyi	1	19	39.6	39.6
İyi	2	17	35.4	35.4
Bozulmuş	3	11	22.9	22.9
İlgi Çekici Değil	4	1	2.1	2.1
Toplam		48	100.0	100.0

D013 - Milli Parkta Kötü Görüntüyle Karşılaşıyor musunuz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	40	83.3	87.0
Hayır	2	6	12.5	13.0
Yanıt Yok	9	2	4.2	-
Toplam		48	100.0	100.0

D13A - Bunlar Nelerdir?

İnsan Davranışlarının Doğal Çevreye Zarar Vermesi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	4	8.3	10.3
Hayır	2	35	87.5	89.7
Yanıt Yok	9	1	2.5	-
Toplam		40	100.0	100.0

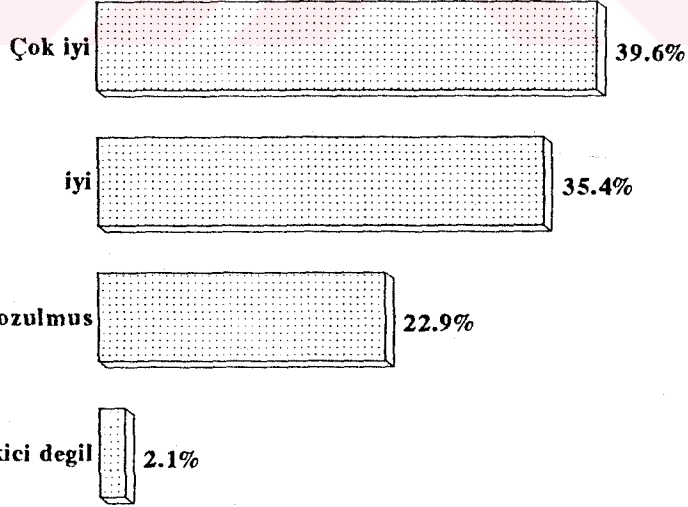
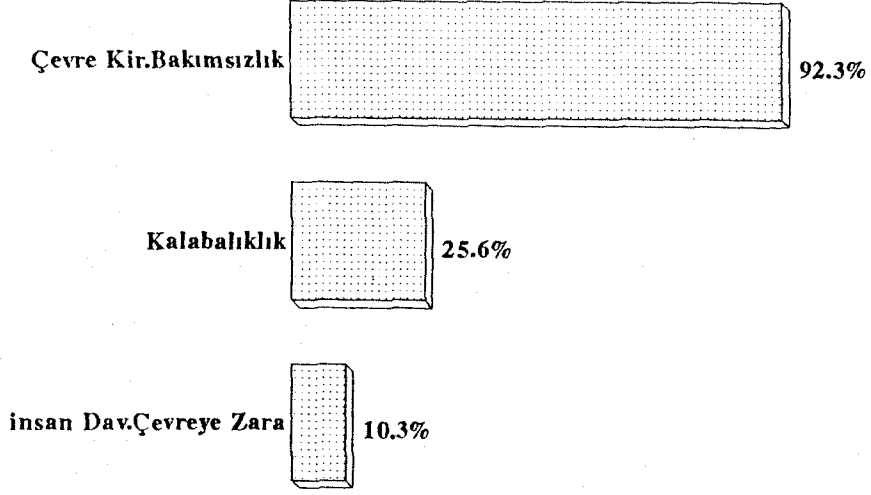
Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	36	90.0	92.3
Hayır	2	3	7.5	7.7
Yanıt Yok	9	1	2.5	-
Toplam		40	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması ve Kalabalık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	25.0	25.6
Hayır	2	29	72.5	74.4
Yanıt Yok	9	1	2.5	-
Toplam		40	100.0	100.0

MİLLÎ PARKTA KARŞILAŞILAN KÖTÜ GÖRÜNTÜLER

Şekil 6.34 Milli Parkın peyzaj Niteliği

6.6.3.4. Milli Parkın Algılanan Özellikleri

Anket formunda yer alan 8'inci soru milli parkın en önemli olumlu özellikleri konusunda bilgi almaya yöneliktir. En fazla olumlu yanıt alınan ifadeler deniz çekiciliği ve koylar, orman ve bitki toplulukları (%54.2) oyanak belirlenmiştir. Çevre niteliğinin olumlu özellik olduğunu düşünenler %14.6, doğal güzelliklerin olumlu özellikler olduğunu düşünenler %41.7, piknik alanlarını en önemli olumlu özellik olarak düşünenler ise %27'1 dir. Görülmektedir ki milli park kullanıcılarına göre, parkın en önemli olumlu özellikleri, denizin çekiciliği ve koylar, orman ve bitki topluluklarıdır (Tablo 6-46 ve Şekil 6.35).

Milli parkın en önemli olumsuz birinin ise kalabalık olduğu belirlenmiştir. Ziyaretçilerin %52.1'i bu özelliği olumsuz olarak nitelendirmektedir. Kullanıcılar "yetersiz imkan ve tesisler"i %39.6 oranla, "turist hareketlerinin doğal çevreye zarar vermesi"ni %37.5 oranla, "hava deniz ve çöpleri"ise %33.3 oranla olumsuz özellik olarak görmektedir. Görülmektedir ki milli park ziyaretçilerine göre en önemli olumsuz özellik "kalabalık"tır (Tablo 6-47 ve Şekil 6-36).

Tablo 6-46 Milli Parkın Algılanan Olumlu Özellikleri

Çevre Kalitesi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	7	14.6	14.6
Hayır	2	41	85.4	85.4
Toplam		48	100.0	100.0

Doğal Güzellikler

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	41.7	41.7
Hayır	2	28	58.3	58.3
Toplam		48	100.0	100.0

Denizin Çekiçiliği ve Koylar

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	38	79.2	79.2
Hayır	2	10	20.8	20.8
Toplam		48	100.0	100.0

Orman ve Bitki Toplulukları

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	54.2	54.2
Hayır	2	22	45.8	45.8
Toplam		48	100.0	100.0

Piknik Alanları

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	13	27.1	27.1
Hayır	2	35	72.9	72.9
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-47 Milli Parkın Algılanan Olumsuz Özellikleri

Yetersiz İmkanlar ve Tesisler

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	19	39.6	39.6
Hayır	2	29	60.4	60.4
Toplam		48	100.0	100.0

Kalabalık

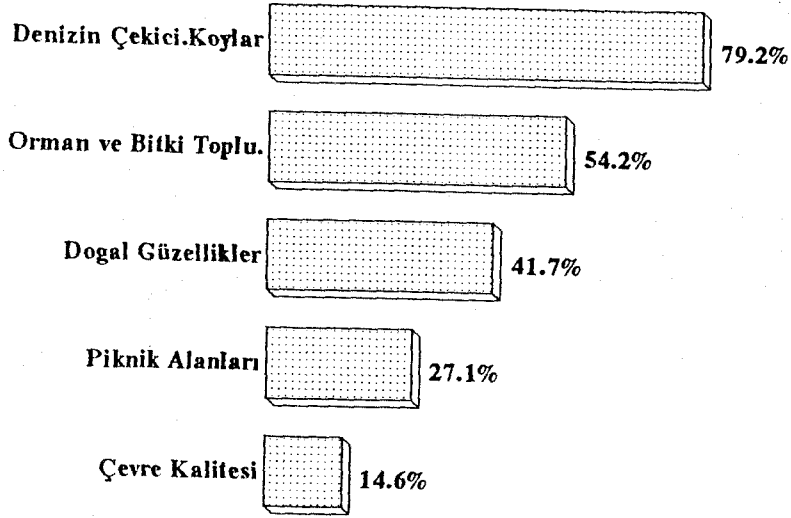
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	25	52.1	52.1
Hayır	2	23	47.9	47.9
Toplam			100.0	100.0

Turist Hareketlerinin Doğal Çevreye Zarar Vermesi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	18	37.5	37.5
Hayır	2	30	62.5	62.5
Toplam		48	100.0	100.0

Hava Deniz Kirliliği Çöpler

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	16	33.3	33.3
Hayır	2	32	66.7	66.7
Toplam		48	100.0	100.0

Şekil 6.35 Milli Parkın Algılanan Olumlu Özellikleri

Şekil 6.36 Milli Parkın Algılanan Olumsuz Özellikleri

6.6.3.5. Milli Parkta Yer Alan Aktiviteler

Milli parkta yapılan en önemli aktiviteler ise yine milli park ziyaretçileri tarafından yüzme (%87.5), güneşlenme (%77.1), piknik (%54.2), dinlenme (%45.8) olarak belirlenmiştir. Sörf ve avcılık hiç yapılmayan aktiviteler fotoğraf çekmek (%12.5) ve tırmanma (%2.1) en az yapılan aktivitelerdir (Tablo 6-48).

Milli park ziyaretçilerinin %74'ü başka aktivite ve servislerin gerekli olduğunu düşünmekte %26'sı ise ek aktivite ve servislere gerek bulunmadığını düşünmektedir. Anket sonuçlarına göre yer alması en çok istenen aktivite %52.9'luk bir oran ile spor aktiviteleridir. Çocuk oyun alanlarının arttırılması ise %45'i gerekli görmektedir.

Tablo 6-49 dan da izlendiği gibi bu aktiviteleri, plaj tesisleri ve piknik alanları (%29.4), eğlence yerleri ve alışveriş birimleri (%23.5), sağlık tesislerinin yapılması (%5.8), çevre gezilerinin düzenlenmesi (%2.9) izlemektedir.

Tablo 6-48 Milli Parkta Yer Alan Aktiviteler

Yürüyüş

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	20.8	20.8
Hayır	2	38	79.2	79.2
Toplam		48	100.0	100.0

Fotoğraf Çekmek

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	12.5	12.5
Hayır	2	42	87.5	87.5
Toplam		48	100.0	100.0

Sörf

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	-	-	-
Hayır	2	48	100.0	100.0
Toplam		48	100.0	100.0

Dinlenme

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	22	45.8	45.8
Hayır	2	26	54.2	54.2
Toplam		48	100.0	100.0

Yüzme

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	42	87.5	87.5
Hayır	2	6	12.5	12.5
Toplam		48	100.0	100.0

Güneşlenme

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	37	77.1	77.1
Hayır	2	11	22.9	22.9
Toplam		48	100.0	100.0

Piknik

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	54.2	54.2
Hayır	2	22	45.8	45.8
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-48 (Devamı)

Avcılık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	-	-	-
Hayır	2	48	100.0	100.0
Toplam		48	100.0	100.0

Tırmanma

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	1	2.1	2.1
Hayır	2	47	97.9	97.9
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-49 Milli Parkta Olması İstenilen Aktiviteler
D011 - Başka Aktivite ve Servisler Olmasını İstermisiniz?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	34	70	79
Hayır	2	12	25	26
Toplam		48	100.0	100.0

D11a - Başka Hangi Aktivite ve Servisler Olmasını İstersiniz?
Oyun Alanı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	15	45	45
Hayır	2	19	55	55
Toplam		34	100.0	100.0

Spor Aktiviteleri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	18	52.9	52.9
Hayır	2	16	47.1	47.1
Toplam		34	100.0	100.0

Tablo 6-49 (Devamı)

Sağlık Hizmetleri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	5.8	5.8
Hayır	2	32	94.2	94.2
Toplam		34	100.0	100.0

Eğlence Yerleri, Küçük Alışveriş Birimleri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	8	23.5	23.5
Hayır	2	26	76.5	76.5
Toplam		34	100.0	100.0

Plaj Tesisleri ve Piknik Alanları

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	29.4	29.4
Hayır	2	24	70.6	70.6
Toplam		34	100.0	100.0

Çevre Gezileri

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	1	2.9	2.9
Hayır	2	33	97.1	97.1
Toplam		34	100.0	100.0

6.6.3.6. Milli Parkın Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler

Milli parkı ziyaret edenlerin %85.2'si milli parkın yeteri kadar korunmadığını düşünmektedir. "Siz olsaydınız neler yapardınız" şeklindeki açık uçlu soruda, ankete katılanlardan daha bakımlı tutulmasına özen gösterilmesine %50'si, ziyaretçilerin uyarılmasına %30'u, ziyarete kapatılmasına %15'i, denetlenmesine %12.2'si, piknik alanlarının kaldırılmasına %7.5'i katılmaktadır (Tablo 6-50 ve Şekil 6.37).

Tablo 6-50 Milli Parkın Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler

D014 - Milli Park Size Yeteri Kadar Korunuyormu?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	7	15	14.8
Hayır	2	40	82.9	85.2
Yanıt Yok	9	1	2.1	-
Toplam		48	100.0	100.0

D14A - Siz Olsaydınız Neler Yapardınız?

Daha Bakımlı Olmasına Özen Gösterirdim.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	48.7	50.0
Hayır	2	20	48.7	50.0
Yanıt Yok	9	1	2.6	-
Toplam		41	100.0	100.0

Ziyarete Açmam ya da Ziyarete Kısıtlarım

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	14.6	15.0
Hayır	2	34	82.9	85.0
Yanıt Yok	9	1	2.5	-
Toplam		41	100.0	100.0

Tablo 6-50 (Devamı)

Piknik Alanlarını Kaldırırdım

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	3	7.2	7.5
Hayır	2	37	90.2	92.5
Yanıt Yok	9	1	2.6	-
Toplam		41	100.0	100.0

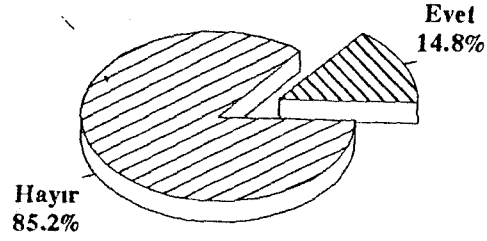
Ziyaretçileri Uyarırdım

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	12	29.2	30.0
Hayır	2	28	68.2	70.0
Yanıt Yok	9	1	2.6	-
Toplam		41	100.0	100.0

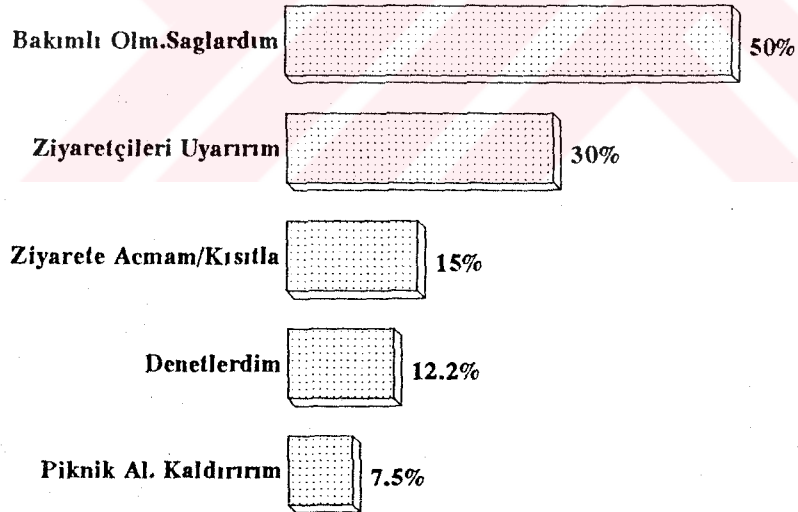
Denetlerdim

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	5	12.1	12.2
Hayır	2	35	85.3	85.4
Yanıt Yok	9	1	2.6	-
Toplam		41	100.0	100.0

MİLLİ PARK YETERİNCE KORUNUYORMU ?

SİZ OLSAYDINIZ NELER YAPARDINIZ

Şekil 6.37 Milli Parkın Korunmasına Yönelik Değerlendirmeler

6.6.3.7 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Doğal ve Tarihi-Kültürel Çevre Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi

o Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

Yöredeki turizm ve ikinci konut gelişiminin olumsuz etkilerinin sorulduğu 15. soru değerlendirmeleri Tablo 6-51 ve Şekil 6.38 den izlenebilir. Anket soruşturmasına katılan milli park ziyaretçileri yöredeki turizm ve ikinci konut alanları arasında yer alan "orman alanlarına ve bitki topluluklarına zarar vermektedir" şeklindeki ifadeyi en önemli olumsuz etki (%91.7) olarak belirlemişlerdir. Tarım alanlarının kısıtlanmasına %62.5'i, deniz kirliliğine neden olmasına %54'2'si katılmaktadır. Yöredeki turizm ve ikinci konut gelişiminin hava (%10.4) ve gürültü kirliliğine (%20.8) neden olduğu, arkeolojik alanları (%8.3), tarihi ve kültürel değerleri tahrip ettiği (%20.8), çoğunluk tarafından düşünülmemektedir. Ankete katılanların %35.4'ü turizm ve ikinci konut gelişiminin olumsuz etkilerinden en fazla üçüne, %22.2'si ikisine, %16.5'i ise en fazla bir olumsuz etkiye katılmaktadır. Olumsuz etki olmadığını belirten ise olmamıştır.

Tablo 6-51 Turizm ve İkinci Konut Gelişimin Olumsuz Etkileri

Deniz Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	26	54.2	54.2
Hayır	2	22	45.8	45.8
Toplam		48	100.0	100.0

Gürültü Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	20.8	20.8
Hayır	2	38	79.2	79.2
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-51 (Devamı)

Hava Kirliliğine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	5	10.4	10.4
Hayır	2	43	89.6	89.6
Toplam		48	100.0	100.0

Orman ve Bitki Topluluklarına Zarar Vermektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	44	91.7	91.7
Hayır	2	4	8.3	8.3
Toplam		48	100.0	100.0

Tarım Alanlarını Kısıtlamaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	30	62.5	62.5
Hayır	2	18	37.5	37.5
Toplam		48	100.0	100.0

Hayvan Topluluklarına Zararı

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	20.8	20.8
Hayır	2	38	79.2	79.2
Toplam		48	100.0	100.0

Tarihi ve Kültürel Değerlerin Tahribine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	20.8	20.8
Hayır	2	38	79.2	79.2
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-51 (Devamı)

Arkeolojik Alanların Tahribine Neden Olmaktadır

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	4	8.3	8.3
Hayır	2	44	91.7	91.7
Toplam		48	100.0	100.0

Toplam Olumsuz Etki

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumsuz etki	1	8	16.5	16.5
2 Olumsuz etki	2	14	29.2	29.2
3 Olumsuz etki	3	17	35.4	35.4
4 Olumsuz etki	4	3	6.3	6.3
5 Olumsuz etki	5	1	2.1	2.1
6 olumsuz etki	6	1	2.1	2.1
7 Olumsuz etki	7	2	4.2	4.2
8 Olumsuz etki	8	2	4.2	4.2
Olumsuz etki yok	9	-	-	-
Toplam		48	100.0	100.0

Turizm ve ikinci konut gelişiminin en fazla vurgulanan olumlu etkisi görüşülen kişilerden %29.2'sinin katıldığı "ulaşım olanaklarının artması" ve %25'inin katıldığı "arkeolojik alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmesi" (Tablo 6-52 ve Şekil 6.39). Ankete katılan milli park ziyaretçilerinin %43.8'i 1 olumlu etkiden, %18.8'si 2 olumlu etkiden söz etmektedir %33.3'ü ise olumlu etki olmadığını vurgulamıştır.

Tablo 6-52 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

- Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Aşağıda Sıralanan Olumlu Etkilerinden Hangilerine Katılıyor-sunuz?

Kent Daha Bakımlı Tutulmaktadır.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	12.5	12.5
Hayır	2	42	87.5	87.5
Toplam		48	100.0	100.0

Tarihi Binaların ve Eserlerin Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir.

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	6	12.5	12.5
Hayır	2	42	87.5	87.5
Toplam		48	100.0	100.0

Arkeolojik Alanların Bakımı ve Korunmasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	12	25.0	25.0
Hayır	2	36	75.0	75.0
Toplam		48	100.0	100.0

Doğal Alanların Bakımı ve Korumasına Önem Verilmektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	3	6.3	6.3
Hayır	2	45	93.8	93.8
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-52 (Devamı)

Spor Alanları Artmıştır

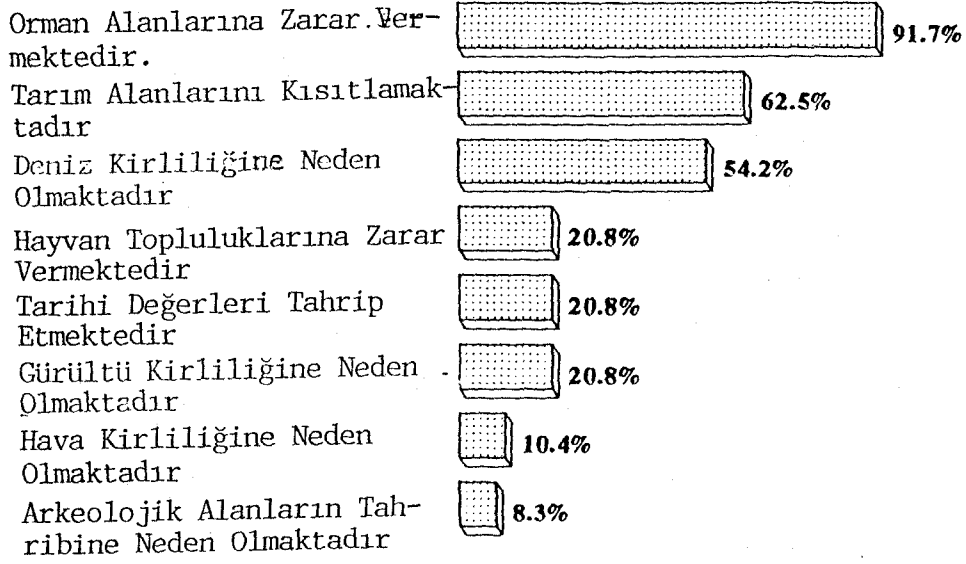
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	4.2	4.2
Hayır	2	46	95.8	95.8
Toplam		48	100.0	100.0

Ulaşım Olanakları Artmıştır

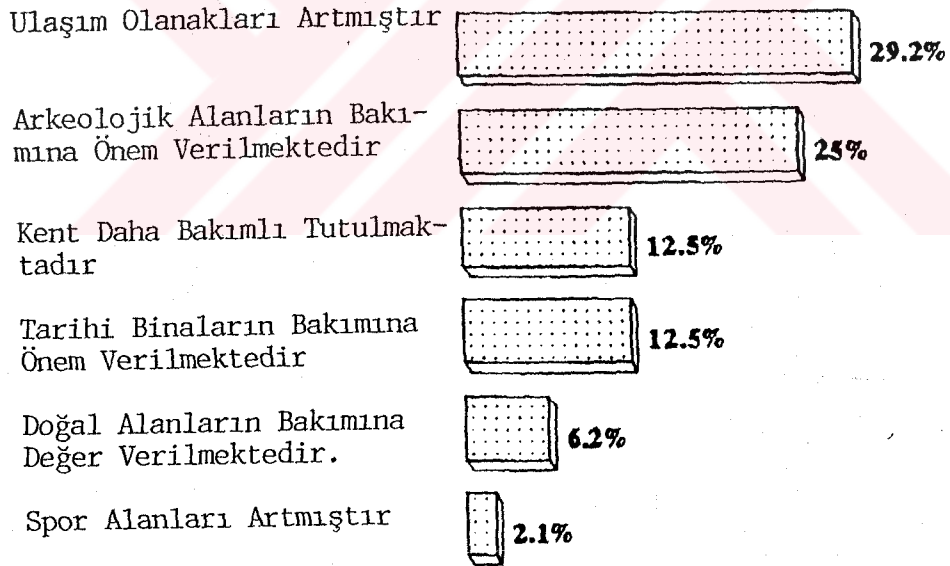
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	14	29.2	29.2
Hayır	2	34	70.8	70.8
Toplam		48	100.0	100.0

Toplam Olumlu Etki

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
1 Olumlu etki	1	21	43.8	43.8
2 Olumlu etki	2	9	18.8	18.8
3 Olumlu etki	3	1	2.1	2.1
4 Olumlu etki	4	-	-	-
5 Olumlu etki	5	-	-	-
6 Olumlu etki	6	-	-	-
Olumlu Etki yok	7	-	-	-
Yanıt Yok	9	1	2.1	-
Toplam		48	100.0	100.0

Şekil 6-38 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumsuz Etkileri

Şekil 6-39 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Olumlu Etkileri

6.6.3.8. Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Kumsal, Deniz Suyu ve Orman Alanlarının Niteliğine Etkisi

Anket formunda yer alan 18 soru ile yöredeki nüfus artışına paralel olarak kumsal, deniz suyu ve orman alanlarında ne gibi değişikliklerin olduğu sorulmaktadır. Tablo 6-53 den de görüldüğü gibi kumsal alanlarındaki bu değişiklikler içinde en çok vurgulanan değişken %64.5 oranla "çevre kirliliği ve bakımsızlık"tır. Bunu %18.8 oran ile ziyaretçi sayısının artması, %6.3 oranla kullanımın kısıtlanması izlemektedir (Tablo 6-53 ve Şekli 6.40). Milli parkı ziyaret edenlerin %8'i kumsal alanlarında hiçbir değişiklik olmadığını düşünmektedir.

Milli Parkı ziyaret edenlerin %68.8'i deniz suyunu yeterince temiz bulmakta, %31.3'ü ise çöp ve yabancı atıklar olduğunu düşünmektedir (Tablo 6-54 ve Şekil 41).

Orman alanlarında değişiklikler konusunda milli park kullanıcılarının %29.2'si değişiklik olmadığını vurgulamıştır. Orman alanlarındaki en önemli değişiklik %41.7 ile çevre kirliliğidir. Bunu orman alanlarının tahribi (%22.2) ziyaretçi sayısının artması (%4.2) izlemektedir (Tablo 6-55 ve Şekil 6.42).

Tablo 6.53 Kumsal Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	31	64.6	64.6
Hayır	2	17	35.4	35.4
Toplam		48	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması ve Kalabalık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	9	18.8	18.8
Hayır	2	39	81.2	81.2
Toplam		48	100.0	100.0

Kullanımın Kısıtlanması

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	3	6.3	6.3
Hayır	2	45	93.7	93.7
Toplam		48	100.0	100.0

Değişiklik Yok

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	10	20.8	20.8
Hayır	2	38	79.2	79.2
Toplam		48	100.0	100.0

Tablo 6-54 Turiz ve İkinci Konut Gelişiminin Deniz Suyu Niteliğine Etkisi

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Kanalizasyon drenajı nedeniyle kirlenme	1	-	-	-
Petrol ve yağ dökümü	2	-	-	-
Çöp gibi yabancı atıklar var	3	15	31.2	31.2
Yeterince temiz	4	33	68.8	68.8
Toplam		54	100.0	100.0

Tablo 6- 55 Orman Alanlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Çevre Kirliliği ve Bakımsızlık

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	20	41.7	41.7
Hayır	2	28	58.3	58.3
Toplam		48	100.0	100.0

Ziyaretçi Sayısının Artması

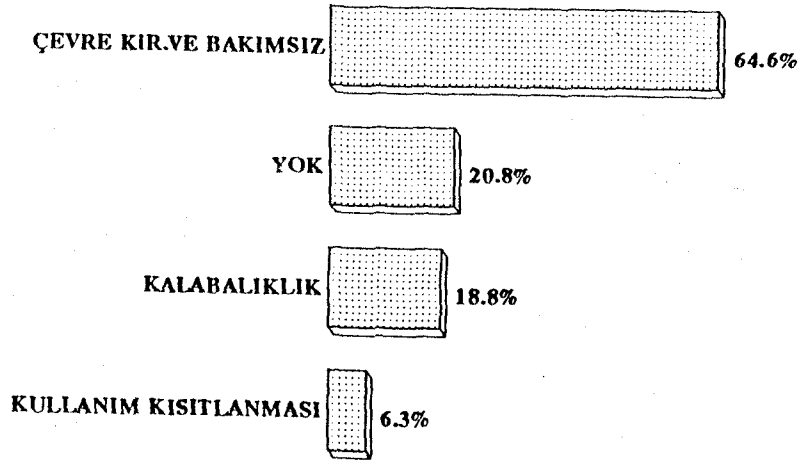
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	2	4.2	4.2
Hayır	2	46	95.8	95.8
Toplam		48	100.0	100.0

Orman Alanlarının Tahribi

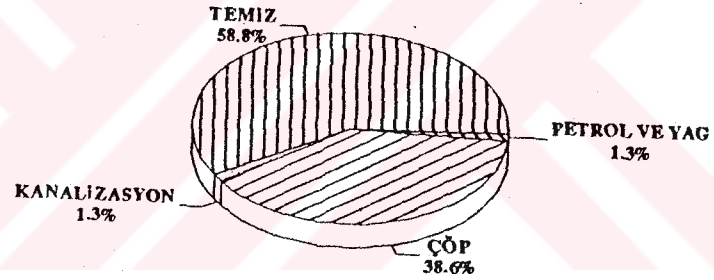
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	14	29.2	29.2
Hayır	2	34	70.8	70.8
Toplam		48	100.0	100.0

Değişiklik Yok

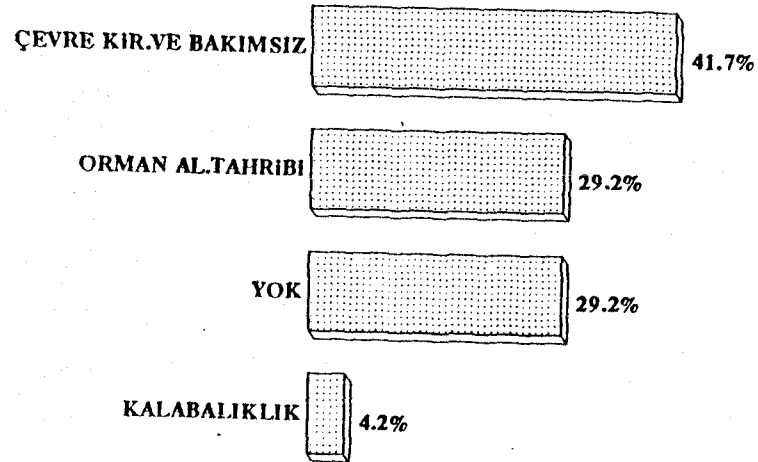
	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	14	29.2	29.2
Hayır	2	34	70.8	70.8
Toplam		48	100.0	100.0

Şekil 6.40 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Kumsal Alanları Niteliğine Etkisi

Şekil 6.41 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Deniz Suyu Niteliğine Etkisi

Şekil 6.42 Turizm ve İkinci Konut Gelişiminin Orman Alanlarına Etkisi

6.6.3.9. İkinci Konut Alanlarının Çevresel Uyumu

Tablo 6-56 ve Şekil 6.43 den de izlendiği gibi Milli Parkı ziyaret edenlerin %89.6'sı konut alanlarından doğal çevreye verdikleri zarar nedeniyle rahatsız olmakta, %10.4'ü ise rahatsızlık duymamaktadır.

Çevredeki yapılaşmanın peyzaja uyumu konusunda bilgi almaya yönelik bir soruya milli parkı ziyaret edenlerin %77.1'i turizm tesisi ve ikinci konut yapılarının peyzaja uyumsuz olduğu, 912.5'i çok uyumsuz olduğu, %10.4'ü ise fikrinin olmadığı yolunda yanıt vermiştir. Görüşme yapılan milli park ziyaretçilerinden hiçbiri ikinci konut yapılarının peyzaja uyumlu olduğunu düşünmemektedir (Tablo 6-56 ve Şekil 6.43).

Milli parkı ziyaret edenlerin %54.2'si turizm ve ikinci konut gelişiminin milli parkın çevresel kalitesini etkilemediğini düşünmektedir. Ankete katılanların sadece %6.3'ü olumlu etkilediğini belirtirken %39.5'i ise etkilemediğini belirtmiştir.

Tablo 6-56 Kıyı Alanlarındaki İkinci Konut ve Turistik Tesisler İle İlgili Düşüncelerin Değerlendirilmesi

DO 19 - Kıyı Boyunca Yer Alan İkinci Konutlar ve Turistik Tesisler Sizi Rahatsız Ediyormu

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Evet	1	43	89.6	89.6
Hayır	2	5	10.4	10.4
Toplam		48	100.0	100.0

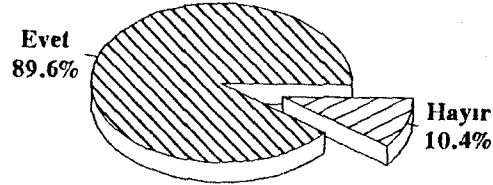
Turizm ve İkinci Konut Yapılarının Peyzaja Uyumlu Olduğuna Katılıyormusunuz ?

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Çok uyumlu	1	-	-	-
Uyumlu	2	-	-	-
Fikrim Yok	3	5	10.4	10.4
Uyumsuz	4	37	77.1	77.1
Çok Uyumsuz	5	6	12.5	12.5
Toplam		48	100.0	100.0

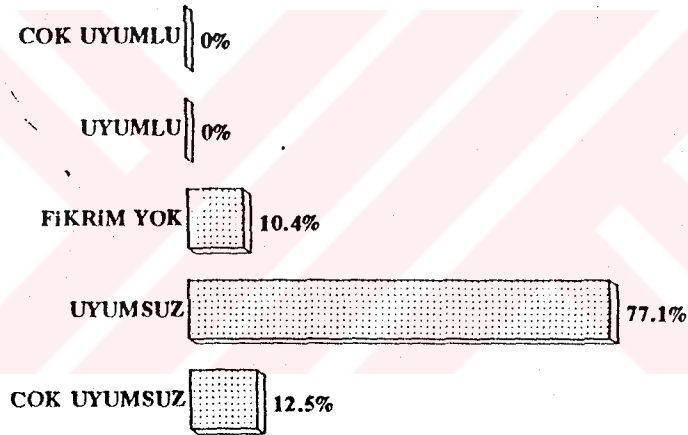
D021 - Yöredeki Turizm ve İkinci Konut Gelişimi Milli Parkın Çevresel Kalitesini Nasıl Etkilemektedir

	Kod	Frekans	Oran	Gerçek Oran
Olumlu	1	3	6.3	6.3
Etkilememektedir	2	19	39.5	39.5
Olumsuz	3	26	54.2	54.2
Toplam		48	100.0	100.0

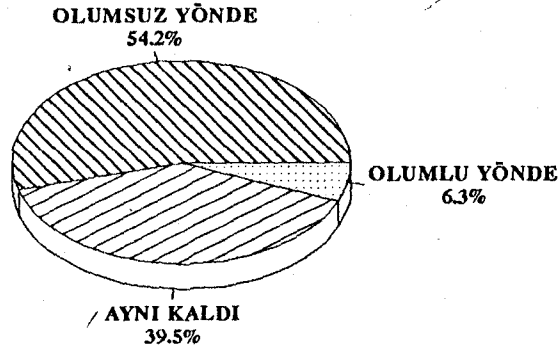
KONUT ALANLARININ DOĞAL ÇEVREYE VERDİĞİ ZARAR SİZİ RAHATSIZ EDİYOR MU ?

TURİZM VE İKİNCİ KONUT YAPILARININ PEYZAJA UYUMLULUĞU

YÖRENİN TURİZM VE İKİNCİ KONUT GELİŞİMİ MİLLİ PARKIN ÇEVRESEL KALİTESİNİ NASIL ETKİLEMEKTEDİR ?

Şekil 6.43 İkinci Konut Alanlarının Çevresel Uyumu

6.6.4. Anket Çalışmalarının Sonuçları

Yerleşik halk ile yürütülen anket soruşturmasının değerlendirilmelerine göre yerleşik alanda yaşayan halk, ikinci konut ve turizm tesislerinin özellikle kumsal alanlarında çevre kirliliğine, orman alanlarında ise tahribata ve tarım alanlarının kısıtlanmasına neden olduğunu düşünmektedirler. İkinci konut alanlarının özellikle yaz aylarında belediye hizmetlerinin dağılımı açısından yerleşik halk için büyük bir yük teşkil ettiği belirtilmektedir.

İkinci konut kullanıcıları ile yürütülen anket soruşturmasının değerlendirmesine göre, ikinci konut kullanıcıları özellikle yaz aylarında belediye hizmetlerinin yeterli olmadığını belirtmektedirler. Çocuk parkı, yeşil alan gibi birtakım donatı alanları ikinci konut kullanıcıları, tarafından yetersiz bulunmaktadır. İkinci konut kullanıcıları alanın geçmişe göre olumsuz yönde değiştiğini, özellikle kumsal alanlarında çevre kirliliği ve bakımsızlığın arttığını düşünmektedirler. Yapılan anket soruşturmasına göre yörede ikinci konutlar büyük bir yoğunlukla 1986-1990 yılları arasında yapılmıştır. Bunun nedenlerinden biri 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu ile Belediye ve Mücavir alan sınırları içinde plan yapma ve onama yetkisinin belediyelere verilmesidir. Araştırma alanında Şekil 6.6'da gösterilen 1/25.000 çevre düzeni planı ile kıyı boyunca turizm ve ikinci konut alanlarının önerilmeside ikinci konut gelişimine neden olmuştur.

Milli parkı ziyaret edenler ile yürütülen anket soruşturmasına göre milli park sınırları içinde ziyaretçi sayısına bağlı olarak çevre kirliliğinden söz edilmektedir. Yöre ile ilgili genel olarak sorulan sorulara verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır ki, milli park sınırları dışında ikinci konut alanlarının bulunduğu bölgelerde orman alanlarının tahribi söz konusu iken, milli park sınırları içinde orman alanları tahribi henüz başlamamıştır. Milli park ziyaretçileri yapılan anket soruşturmalarının sonuçlarına göre çevredeki turizm

ve ikinci konut yapılaşmaları peyzaja uyumsuz bir biçimde gerçekleşmektedir. Anket soruşturmalarının sonuçlarından anlaşılmaktadır ki ikinci konut kullanıcıları ile yerleşik halk ve milli park ziyaretçileri turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevreye etkilerini farklı şekilde algılamaktadırlar.

İkinci konut kullanıcıları, daha çok donatı alanlarının yetersiz olduğundan rahatsızlık duymakta iken yerleşik halk ise ikinci konut alanlarının donatı alanları ile birtakım ortak kullanım olanaklarından yararlanmalarını kısıtlandığını düşünmektedirler.

Yerleşik alanda yaşayan halk turizm ve ikinci konut gelişimi sonucunda milli parkın olumsuz etkilendiğini düşünürken ikinci konut alanlarında yaşayanlar milli parkın turizm gelişiminden etkilenmeyeceğini düşünmektedirler.

Yerleşik halk ve milli parkı ziyaret edenler yörede nüfus arttıkça orman alanlarının tahribi ve çevre kirliliğinden söz ederken ikinci konut kullanıcıları ise daha çok çevre kirliliğinin arttığını ve ziyaretçi sayısının artmasıyla kullanımın kısıtlandığını belirtmektedirler.

Yerleşik alanda yaşayan nüfus karar verme durumunda olduğunda turizm gelişimini kontrol altına alacağını belirtmekte ikinci konut alanlarında yaşayanlar ise daha çok sayıda ve kaliteli tesisler yapma konusu üzerinde durmaktadırlar.

Turizm ve İkinci konut gelişiminin yöredeki olumsuz etkileri ile ilgili olarak milli park ziyaretçileri en çok orman ve bitki topluluklarına verilen zarar üzerinde dururken ikinci konut kullanıcıları ve yerleşik halk turizm ve ikinci konut gelişiminin tarım alanlarını kısıtlandığını belirtmektedir.

Her üç gruptaki anket soruşturmaları sonuçlarına göre

milli park alanında yöredeki kumsal ve orman alanlarında çevre kirliliğinin önemli ölçüde başladığı ve yörenin çevresel kapasitesinin aşıldığı söylenebilmektedir.

BÖLÜM 7- GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Doğal ve tarihi kültürel değerler açısından büyük bir turizm potansiyeline sahip olan ülkemizde özellikle kıyı alanlarında olumsuz etkiler gözlenmeye başlamıştır. Ülkenin sahip olduğu bupotansiyelin, özellikle kıyı turizminin geliştiği yörelerde nitelikli altyapı ve donatı alanlarıyla, özel hizmetler ile bütünleşmesi gerekmektedir. Turizmden sağlanan faydaların sürekli olması, doğal ve tarihi kültürel değerlerin niteliğinin sürdürülmesi ile yakından ilişkilidir.

Gelir düzeyindeki yükselme, ulaşım olanaklarının artması, eğitim düzeyinin yükselmesi, turizm ve ikinci konut gelişimini ortaya çıkartan temel faktörlerdir. Turizm etkinlikleri ve ikinci konutlar işlevleri gereği doğal nitelikleri yüksek çevrelerde özellikle kıyılarda yer almaktadırlar.

Ülkemizde planlı döneme geçilmesiyle turizm gelişimine önem verilmeye başlanmış ve turizm ülke düzeyinde teşvik edilmiştir. Fakat yüksek nitelikte turizm potansiyeline sahip olan ülkemizde turizm politikaları oluşturulurken turizm yörelerinin çevresel taşıma kapasiteleri göz ardı edilmiştir.

Ülkemizde turizm planlaması kademeleri arasında eşgüdümün sağlanamaması, planların yetersizliği, uygulama aşamasında denetimin sağlanamaması ve çeşitli spekülatif baskılar sonucu turizm potansiyeline sahip birçok yörede turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre üzerinde de çeşitli olumsuz etkileri ortaya çıkmaktadır. Turizm politikalarında daha çok dış turizme ağırlık verilmesi, ikinci konut gelişimini hızlandırmış ve çevre üzerinde artan olumsuz etkilerle ortaya çıkan bir olgu haline getirmiştir.

Ülkemizde yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak Dilek Yarımadası ve Yakın Çevresindeki turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerin belirlemek amacıyla yörede bir araştırma uygulanmıştır.

Dilek Yarımadası ve Yakın Çevresinde yapılan gözlemler yöreye ait plan çalışmalarının incelenmesi ve uygulanan anket soruşturması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda yörede yoğun bir turizm ve ikinci konut basıncının olduğu gözlenmektedir. Özellikle Kuşadası yerleşmesinden başlayan ve Dilek Yarımadası Milli Parkına kadar ulaşan kıyı bandında yoğun bir ikinci konut gelişimi bulunmaktadır. Yapılan anket soruşturmalarından bu yöredeki ikinci konutların genellikle 1986-1990 yılları arasında yapıldığı belirlenmiştir. 1985 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle belediye ve mücavir alan sınırları içinde plan yapma ve onama yetkisinin belediyelere verilmesi yörede ikinci konut gelişimini hızlandırmıştır.

1981 yılında onaylanan 1/25.000 ölçekli Dilek Yarımadası Seferihisar Kıyı Kesimi Nazım İmar Planı ile kıyı alanları gününbirlik turizm kullanımına açılmasına rağmen, 1989 yılında onaylanan Çevre Düzeni Planı ile turizm ve ikinci konut alanlarının kıyı alanlarında önerilmesi, ikinci konut gelişimini yasallaştırmıştır. Diğer bir deyişle turizm ve ikinci konut alanları plan ile getirilmiştir.

Araştırma alanında yapılan plan çalışmaları incelendiğinde 1989 yılında onaylanan 1/25.000 Davutlar Çevre Düzeni Planında (Şekil 6.6) makilik ve fundalık alan olarak gösterilen alanın 1991 yılında onaylanan 1/25.000 Çevre Düzeni Planı Revizyonunda (Şekil 6.7) turizm ve ikinci konut kullanımına açıldığı görülmektedir.

Yörede yapılan planların yetersizliği ve denetimi sağlanamaması yoğun turizm ve ikinci konut gelişimini ortaya koymuştur. Bunun yanında ülke genelinde dış turizm politikalarına ağırlık verilmesi ve iç turizmin teşvik edilmemesi

yoğun ikinci konut gelişimi ve bunun sonucunda da doğal çevre elemanlarının tahrip edilmesinin en önemli nedenlerinden biridir. Ayrıca yörenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerler, iklim koşulları, ulaşım olanaklarının varlığı, önemli turizm merkezlerimizden biri olan Kuşadası'na yakınlığı turizm ve ikinci konut gelişimini hızlandırmaktadır.

Araştırma alanında yapılan gözlemler sonucu turizm ve ikinci konut alanlarında planda öngörülen maksimum yapı yüksekliğine uyulmadığı, çatı katları ve çekme katlar ile bu sınırlamaların bozulduğu görülmektedir.

Ayrıca araştırma alanındaki turizm ve ikinci konut bölgelerinde altyapı ve donatı alanlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Yoğun ikinci konut gelişimine rağmen bu alanlarda içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır. Yeşil alan, çocuk parkı, spor alanı gibi rekreasyon alanları açısından da planda öngörülen standartlara uyulmadığı görülmektedir. Bunun yanında turizm ve ikinci konut yapılarının doğal çevre ve yörenin peyzajına uyumsuz olduğu araştırma alanında yapılan gözlem çalışmaları ve anket soruşturmaları sonucunda belirlenmiştir. Yörede kıyı alanlarında yer alan turizm ve ikinci konut yapılarının I. ve II.sınıf tarım toprakları üzerinde gelişmekte olduğu ve bu tarım alanlarının büyük ölçüde tahrip olduğu gözlenmektedir.

Dilek Yarımadası Milli Parkında ise sadece günübirlik küçük tesislere yer verilmesine, yapılaşma yasağına uyulmasına rağmen, yoğun ziyaretçi baskısı nedeniyle çevre kirliliği gözlenmekte, bu bulgular anket soruşturmalarıyla da desteklenmektedir.

Gerek araştırma alanında yapılan gözlemler ve planlama çalışmalarının değerlendirilmesi, gerekse yapılan anket soruşturmalarından elde edilen sonuçlara göre yörede yoğun turizm ve ikinci konut baskısı sonucu çevresel taşıma kapasitesinin aşıldığı söylenebilmektedir.

Yörede gözlenen bu yoğun turizm ve ikinci konut gelişiminin doğal çevredeki olumsuz etkileri şöyle özetlenebilir:

- o Turizm ve ikinci konut yapılaşmaları sonucu yöredeki tarım alanları, makilik ve fundalık alanlar, orman alanları tahrip edilmektedir.
- o İkinci konut alanlarının bitki toplulukları üzerindeki baskıları sonucu ekolojik denge olumsuz yönde etkilenmektedir.
- o Turizm ve ikinci konutların geliştiği alanlarda altyapı sorunları çözülemediğinden deniz kirliliği oluşmaktadır.
- o Doğal çevre ve peyzaj niteliğine uygun olmayan yapılaşmalar sonucu görsel kirlilik oluşmaktadır.
- o Yoğunluk artışına bağlı olarak trafik artmakta ve bunun sonucu hava kirliliği oluşmaktadır.
- o Ulaşımı sağlayan karayolları doğal alanları tahrip etmektedir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan turizm ve ikinci konut gelişiminin olumsuz etkilerini en aza indirilmesi ve sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanması için şu önlemler alınabilir:

- o Turizm ve çevre konusunda sağlıklı sonuçlar elde etmek için planlı gelişmenin ve planlama kademeleri arasında eşgüdümün sağlanması
- o Uluslararası ölçekte doğal ve kültürel değerlere sahip yörelerimizde turizm potansiyeli ve çevresel taşıma kapasitelerinin belirlenmesi, ÇED'in planlama süreci içinde yer alması
- o Doğal ve tarihi kültürel değerlere sahip alanların koruma kullanma dengesi içinde düzenlenip gününbirlik turizm ve rekreasyon etkinliklerine önem verilmesi
- o Altyapı projelerinin yörenin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir bütün olarak ele alınması
- o Turizm ve ikinci konut gelişiminin çevre üzerindeki etkilerinin en önemli nedenlerinden biri olan planların yetersizliği, denetlenememesi ve spekülatif baskıları önlemek amacıyla yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında bir kuruluşun oluşturulması

- o Özellikle ikinci konut gelişiminin kıyı alanlarında ve doğal çevre üzerindeki etkilerini ortadan kaldırmak için ülkesel iç turizm politikalarına önem verilmeli
- o Doğal ve tarihi-kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması gereken miras kaynaklar olduğu bilinçinin ve çevre duyarlılığının arttırılması için önlemlerin alınması.

KAYNAKLAR

- [1] OLALI, H., (1986), Turizm Ders Kitabı, Ankara, s: 1-7
- [2] GÖRGÜLÜ, Z., (1989), "Kıyı Yerleşmelerimizde Fiziksel Planlama", Türkiye'de Son On Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu, YÜ, İstanbul, s: 177-184
- [3] Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. (1991), Turizm El Kitabı Ankara, s: 939
- [4] MESUT, O., ve ACAR, S.Y., (1991) Turiz-Tanıtım-Pazarlama-Ekonomi, Ankara, s:26-30, 88-92
- [5] ÇUBUK, M., (1981), Turizmin Dinlenme Eğlenme ve Boş Zamanları Değerlendirme İle Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasında Sistemli Bir Yaklaşım, Doktora Tezi, MSÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- [6] USLU, O., (1991), "Turizmin Çevresel Etkileri" Turizm ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, Ankara, s: 135-161
- [7] BAYER, M.Z., (1991), "Turizm ve Çevre Dengesi" Turizm ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, s: 19-47
- [8] TANKUT, Ü., (1991) "Turizmin Gelişmesinde Çevrenin Önemi" Turizm ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, Ankara, s:11-17
- [9] GUNN, C.A., (1988), Tourism Planning, United States of Amerikan, s:1-15
- [10] BAUD-BOVY, M. ve LAWSON, F., (1977), Tourism and Recreation Development, Architectural Press, London
- [11] EVLİYA OĞLU, S., (1989), Genel Turizm Bilgileri, Ankara s:111-115
- [12] KOLCU, İ.H., (1993), Doğal, Tarihi, Kültürel Açından Turizm Potansiyelini Değerlendirme Modeli: Ayvalık Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ. İstanbul
- [13] ARKON, C., (1989 a) İkincil Konutlar: Sorunları ve Potansiyelleri ile Planlama İçerisindeki Konumu (İzmir Örneği), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

- [14] KELEŞ, R., (1980), Kentbilim Terimleri Sözlüğü, TDK Yayını, Ankara
- [15] ARKON, C., (1989 b), "Turizm ve İkinci Konut Politikalarının Çevresel Etkileri", II. Ulusal Bölge Planlama Kongresi, Bildiriler, İTÜ. Mim. Fak., Baskı Atölyesi, İstanbul, s: 75-81
- [16] GÜLEZ, S., (1985), "Doğa Koruma ve Turizm", Turizm Yıllığı, Türkiye Turizm Bankası A.Ş., Ankara, s:81-91
- [17] YILDIZCI, A.C., (1980), "Kuşadasındaki Doğal Kaynakların Rekreatyon ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi", Kıyı Kentlerimizin Temel Sorunları, Kuşadası Belediyesi Yayınları No:1 s: 43-59
- [18] GÜLEZ, S., (1988) "Yumuşak Turizm ve Doğal Koruma", Turizm Yıllığı, TC Turizm Bankası A.Ş., Ankara, s:28-35
- [19] INSKEEP, E., (1987) "Environmentally Planning for Tourism", Annals of Tourism Research, c:14, s:118-135
- [20] GREEN, H., HUNTER, C. ve MOORE, B., (1990) "Application of the Delphi Technique in Tourism", Annals of Tourism Research, c:17, No:2, s:270-279
- [21] GREEN, H., HUNTER, C., (1992 a), "The Environmental Impact Assessment of Tourism Development", Perspectives on Tourism Policy, s:29-47
- [22] KORÇA, P., (1993), Turizm ve Çevre Ders Notu, İTÜ, Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul
- [23] FARREL, B.H. ve RUNYON, D., (1991) "Ecology And Tourism", Annals of Tourism Research, c:18, No:1 s:26-39
- [24] FARREL, B.H. ve MC LELLON, R.W., (1987), "Tourism And Physical Environment Research", Annals of Tourism Research, c:17, No:1, s:1-16
- [25] MATHIESON, A. ve WALL, G., (1982), Tourism: Economic, Physical and social Impacts, London
- [26] GREEN- H., HUNTER, C., (1992 b), "Tourism and the Environment: The Framework for Protection in England and Wales", Architecture of Soft Tourism, YÜ Faculty of Architecture-KTÜ. Department of Architecture, s:65-76
- [27] KORÇA, P., (1989), "Delphi Tekniğinin Turizmin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesinde Uygulanması", II. Ulusal Bölge Planlama Kongresi, Bildiriler, İTÜ Mim. Fak. Baskı Atölyesi, S:94-132

- [28] ÖZHAN, L., (1991), "Türkiye'de Turizm ve Çevre Politikaları", Turizm ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, Ankara, s:163-176
- [29] XIE, Y., (1993) "Environmental Impact Assesment For Coastal Tourism Projects in North-East China", The First International Conference on the Mediterranean Coastal Environment, Medcoast 93, Antalya, s:545-556
- [30] BRIASSOULIS, H., (1991), "Tourism and the Environment: Planning Issues and Approaches" International Symposium on Architecture of Tourism in the Meditterrenaen, s:31-40
- [31] KÜÇÜKTOPUZLU, F., (1991), "Turistik Faaliyetlerin Turizm Alanındaki Ekolojik Yapıya Etkileri", Turizm Yıllığı TC Turizm Bankası A.Ş. Ankara, s: 247-254
- [32] TOPRAK, Z., (1991), "Kıyı Yerleşimlerinde Turizm Faaliyetleri ve Çevre Değerleri", I.Ulusal Turizm Kongresi, Kuşadası Belediyesi Yayınları, s: 190-197
- [33] KORÇA, P., (1992), "Environmental Consequences of Tourism Development on the Turkish Coastline" Architecture of Soft Tourism, YÜ Faculty of Architecture-KTÜ Depertment of Architecture, s:43-55
- [34] KÜÇÜKTOPUZLU, F., (1989), "Turistik Alanlarda Kontrolsüz Gelişme ve Alanların Taşıma Kapasiteleri", Turizm Yıllığı, TC Turizm Bankası A.Ş., s:8-19
- [35] ÖZKAN, B., (1993), "Rekreasyon Amaçlı Konutsal Yapılaşmaların Güney Ege Kıyı Peyzajına Etkileri Üzerinde Araştırmalar", Turizm Yıllığı, TC. Turizm Bankası A.Ş. Ankara, s:133-140
- [36] TÜRKOĞLU, H., KORÇA, P., KÖKSÜZ, B., (1989), "İkinci Konut Gelişiminin Çevresel Etkileri", II.Ulusal Bölge Planlaması Kongresi, Bildiriler, İTÜ Mim. Fak. Baskı Atölyesi, s:83-91
- [37] GETZ, D., (1993), "Capacity to Absorb Tourism", Annals of Tourism Research, c:10, N:2, s:239-263
- [38] SONAT, A., (1992), "Çevrenin Turizm Planlaması İçindeki Yeri", II.Ulusal Turizm Kongresi, Kuşadası Belediyesi Yayınları, s:169-177
- [39] BUTLER, R.W., (1986), "Bir Turizm Alanının Gelişme Süreci: Kaynakların Yönetimi Konusunda İp Uçları", Çev: Bilgen P., Planlama Dergisi, TMMOB Yayını, s:11-15

- [40] O'REILLY, A.M., (1986), "Tourism Carrying Capacity", Tourism Manegement, c:7, No:4, s:254-258
- [41] COCCOSSIS, H., (1992), "Assesing The Interaction Between Environment and Tourism", 4the World Congress of Regional Science Association, Palma de Mallarca
- [42] ROMERİL, M., (1989) "Tourism and the Environment-Accord or Discord ?" Tourism Manegement, c:10, No:3, s:204-208
- [43] POSTACIOĞLU, D., (1991), Physical, Social and Economic Carrying Capacity Concepts in Tourism Planning for Environmentally Sustained Development, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Ankara
- [44] ERAYDIN, A., POSTACIOĞLU, D., (1991), "Physical, Social and Economic Carrying Capacity Concepts in Tourism Planning for Environmentally Sustained Development", International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean, YÜ İstanbul, s:109-125
- [45] ALTAN, T., (1991), "Ekolojik Riziko Analizi ve Turizm Planlaması", Turizm ve Çevre Konferansı TÇVS Yayını, Ankara, s:75-97
- [46] COOKE, K., (1982), "Guideleness for Socially Appropriate Turism Development in British Colom-bia", Journal of Travel Research, c:21, No:21, s:22-29
- [47] UNEP (1985), Development of Mediterranean Tourism Harmonized With the Environment, a Project outline, Mediterranean Action Plan-Priority Actions Programme, Split.
- [48] İÇÖZ, O., (1993), "Turizm Sektöründe Plan ve Planlamanın Önemi", Turizm Yıllığı, TC Turizm Bankası A.Ş., Ankara, s:88-100
- [49] INSKEEP, E., (1988), "Tourism Planning", Journal of the American Planning Association, s:260-263
- [50] GETZ, D., (1986), "Models in Tourism Planning", Tourism Manegement, c:7, No:1, s:21-32
- [51] SANCAR, F.H., (1991) "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm" Turizm ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını Ankara, s:99-110
- [52] KORÇA, P., (1992) "Turizm Projelerinin Çevresel Etki Değerlendirmesinde Delphi Tekniğinin Uygulanması", Turizm Seçme Makaleler:16 Özel Sayı, Turizm ve Çevre, TUGEV, s.46-59

- [53] GREEN, H.ve HUNTER C., (1991) "Environmental Impact And Tourism Development", International Symposium on Architecture of Tourism in Mediterranean, s:315-327
- [54] GUNTER-BARTH, H., (1991), "Çevre Politikası ve Ekolojiye Yönelik Planlama Enstrümanı Olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi", Çevresel Etki Değerlendirmesi, TÇSV Yayını, Ankara, s:17-42
- [55] USLU, O., (1993), Çevresel Etki Değerlendirmesi, TÇSV Yayını, Ankara
- [56] GREEN, H., HUNTER C. ve MOORE, B., (1990), "Assesing Environmental Impact of Tourism Development", Tourism Manegement, s:111-120
- [57] GÜLEZ, S., (1983), "Kıyısız Alanların Rekreatif ve Turistik Yönden Planlanmasında Yeni Bir Yaklaşım", 7.Dünya Şehircilik Günü Kıyıları Kollokyumu, s:83-87
- [59] BAYER, Z., (1991), "Eko-Turizm", I.Ulusal Turizm Kongresi, Kuşadası Belediyesi Yayınları, s.172-176
- [60] EKİNCİ, G., (1991), Türkiye Milli Parkları, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ
- [61] KARABEY, H., (1978), Kıyı Mekanının Tanımı, Ülkesel Kıyı Mekanının Düzenlenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi, Doktora Tezi, MSÜ Yayın No:2
- [62] ERALP, Z., (1983), Genel Turizm, "Ankara Üniversitesi SBF ve Basın Yayın Yüksek Okulu, Ankara
- [63] DİNÇER, Y., (1989) "Turizm Alanlarında Çevre Düzeni Planları Uygulamalar ve Sorunlar", Türkiye'de Son On Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu, YÜ, s:131-136
- [64] Kalkınma Planları "IV. Beş Yıllık Plan"(1979-1983) DPT Yayını, Ankara
- [65] Kalkınma Planları "V.Beş Yıllık Plan" (1985-1989) DPT Yayını, Ankara
- [66] Kalkınma Planları "VI. Beş Yıllık Plan"(1990-1994) DPT Yayını, Ankara
- [67] Kalkınma Planları "I. Beş Yıllık Plan" (1963-1967) DPT Yayını, Ankara
- [68] Kalkınma Planları "II.Beş Yıllık Plan" (1968-1972) DPT Yayını, Ankara

- [69] Kalkınma Planları "III.Beş Yıllık Plan (1973-1977).
DPT Yayını, Ankara,
- [70] Turizm Mevzuatı, (1992) Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu
Başkanlığı, Ankara
- [71] TOPRAK, Z., (1991), "Turizm Yatırımları ve Çevre", II. Ulusal Bölge Planlaması Kongresi, Bildiriler, İTÜ Mim.FAk. Baskı Atölyesi, s:93-99
- [72] ÇETİNER, A., (1980), "Kuşadasında Fiziksel-Sosyal Yapı Değişmesi ve Donatım Gereksinimi", Kıyı Kentlerimizin Temel Sorunları, Kuşadası Belediyesi Yayınları, No:1, s:161-169
- [73] EKŞİOĞLU, G., (1982), Kumburgaz-Silivri Arasında Oluşan İkinci Konutların Sorunlarının incelenmesi
Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul
- [74] VİDİNLİOĞLU, N., (1990), Şehir Hukuku Ders Notları,
YÜ, İstanbul
- [75] 3621 sayılı Kıyı Kanunu Türk Çevre Mevzuatı (1992),
TÇSV Yayını, Ankara
- [76] Kıyı Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği (1992), Bayındırlık
ve İskan Bakanlığı Yayın No:56, ankara
- [77] KORÇA, P., (1989), Kıyı Alanlarında Turizm Planlaması-
na Yönelik Bir Araştırma, Doktora Tezi,
İTÜ.
- [78] 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,
Türk Çevre Mevzuatı, (1992), TÇVS Yayını,
Ankara,
- [79] KARTAL, K., (1980), "Türkiye Kentlerinde ve Kıyılarında
Toprak Kullanım Düzeni ve Çözümler", Kıyı Kentlerimizin Temel Sorunları, Kuşadası Belediyesi Yayınları No:1, s:1-29
- [80] 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, Türk Çevre Mevzuatı
(1992), TÇSV Yayını, Ankara
- [81] Davutlar Nazım İmar Planı Raporu (1991)
- [82] Ülkeye Yerleşme Merkezleri Sistemi (1982) DPT, Yayın
No:1806, Ankara
- [83] Milli Park Şefliği Dökümanları
- [84] Aydın İl Turizm Müdürlüğü, Turizm İstatistikleri Bül-
teni, 1992

EK-A: YERLİ HALK İLE YÜRÜTÜLEN ANKET SORUŞTURMASI
İ.T.Ü. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANKET NO :
ANKETİN YAPILDIĞI YER :
ANKETİN YAPILDIĞI TARİH :

Adım Gülay Mizan. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj Planlama Programına bağlı olarak "Turizm ve İkincil Konut Gelişiminin Doğal Çevreye Etkileri" konulu bir yüksek lisans tezi tarafımdan yürütülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak bir kaç soru sormak istiyorum. Sorulacak sorular tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

I. KİŞİSEL BİLGİLER

- 1) Kaç yaşındasınız?
- 2) Cinsiyetiniz? E..... K.....
- 3) Mesleğiniz?
 - (1) Memur
 - (2) İşçi
 - (3) Çiftçi
 - (4) Serbest Meslek Sahibi
 - (5) Emekli
 - (6) Ev Kadını
 - (7) İşsiz
 - (8) Öğrenci
 - (9) Diğer (Belirtiniz)
- 4) Aile reisinin aylık geliri hangi kategoriye girmektedir?
 - (1) 2 Milyon TL altında
 - (2) 2-4 milyon
 - (3) 4.1-6 Milyon
 - (4) 6.1 - 8 Milyon
 - (5) 8 Milyon TL üstü.
- 5) Eğitim dereceniz nedir?
 - (1) İlkokul mezunu
 - (2) Ortaokul mezunu
 - (3) Lise mezunu
 - (4) Yüksek okul mezunu
 - (5) Diğer (Belirtiniz)
- 6) Burada sürekli mi oturuyorsunuz?
 - (1) Evet
 - (2) Hayır
- 7) Kaç senedir burada yaşıyorsunuz?
 - (1) 1 seneden az
 - (2) 1-5 sene
 - (3) 5-10 sene
 - (4) 10 seneden fazla

II. ALTYAPI VE DONATI İLE İLGİLİ SORULAR

- 8) Kullandığınız su nereden geliyor ?
 - (1) Özel kuyu
 - (2) Şebeke
 - (3) Bölgedeki çay ve ırmaklardan
 - (4) Diğer (Belirtiniz).....
- 9) Atık sular nereye boşaltıyor?

Ek A Devam

- (1) Arıtma tesisi (2) Kanalizasyon
(3) Foseptik (4) Septik kuyu
10) Yaz aylarında suyunuz kesiliyor mu ?
(1) Evet (10a) (2) Hayır
10 a) Hangi sıklıkla kesiliyor?
(1) Haftada bir kere (2) Haftada iki üç kere
(3) Hergün (4) Diğer (Belirtiniz)
11) Yaz aylarında belediye hizmetleri yeterli oluyor mu?
(Çöp toplama, güvenlik, su, elektrik vs.....)
(1) Evet (2) Hayır
12) İkincil konutların su, elektrik, kanalizasyon, çöp toplama, sağlık, güvenlik gibi belediye hizmetlerinde büyük bir yük teşkil ettiğini düşünüyor musunuz?.....
(1) Evet (2) Hayır
13) Çevredeki donatı alanları sizce yeterli mi?

	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>
(1) Yeşil alan		
(2) Çocuk parkı		
(3) Oyun alanı		
(4) Spor alanı		
(5) Plaj tesisleri		
(6) Sağlık tesisleri		

14) İkincil konutlarda yaşayanların sağlık tesisleri, çocuk parkları, açık mekanlar gibi bir takım kullanım alanlarından yararlanma olanaklarını kısıtladığını düşünüyor musunuz?
(1) Evet (2) Hayır

III. FİZİKSEL ÇEVRE İLE İLGİLİ SORULAR

- 15) Yöredeki turizm / ikincil konut gelişiminin aşağıda sıralanan olumsuz etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
(1) Deniz kirliliğine neden olmaktadır.
(2) Gürültü kirliliğine neden olmaktadır.
(3) Hava kirliliğine neden olmaktadır.
(4) Orman ve bitki topluluklarına zarar vermektedir.
(5) Tarım alanlarını kısıtlamaktadır.
(6) Kara ve denizdeki hayvan topluluklarına zarar vermektedir ve bazı özel hayvan türlerinin yok olmasına neden olmaktadır.
(7) Tarihi ve kültürel değerlerin tahribine neden olmaktadır.
(8) Arkeolojik alanların tahribine neden olmaktadır.
16) Yöredeki turizm ikincil / konut gelişiminin aşağıda sıralanan olumlu etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
(1) Turizm / ikincil konut gelişimi sayesinde ket daha bakımlı tutulmaktadır.
(2) Tarihi binalarınve eserlerin bakımı ve korunmasına daha çok önem vermektedir.
(3) Arkeolojik alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
(4) Çevredeki doğal alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
(5) Rekreatyon ve spor alanları artmıştır.
(6) Yörede ulaşım olanakları artmıştır.

Ek A Devam

- 17) Sizce yöredeki turizm / ikincil konut gelişimi Milli Parkın çevresel kalitesini nasıl etkilemektedir ?
(1) Olumlu (2) Etkilememektedir
(3) Olumsuz
- 18) Sizce alanın çevresel kalitesi geçmişe göre nasıl bir değişiklik göstermektedir ?
(1) Olumlu yönde değişiklik göstermektedir.
(2) Aynı kaldı
(3) Olumsuz yönde değişiklik göstermektedir.
- 19) Kıyı boyunca yer alan ikincil konutlar ve turistik tesisler sizi rahatsız ediyor mu?.....
(1) Evet (2) Hayır
- 20) Yörede nüfus arttıkça kumsal ve orman alanlarında ne gibi değişiklikler oldu?
(1) Kumsalda
(2) Orman alanlarında
- 21) Deniz suyunun kalitesini nasıl buluyorsunuz?
(1) Kanalizasyon desarjı nedeniyle kirlenmektedir.
(2) Petrol ve yağ dökümü nedeni ile kirlenmektedir.
(3) Çöp gibi yabancı artıklar var.
(4) Yeterince temiz
- 22) Turizm ve İkincil konut yapılarının peyzaja uyumlu olduğuna katılıyor musunuz ?
(1) Çok uyumlu
(2) Uyumlu
(3) Fikrim yok
(4) Uyumsuz
(5) Çok uyumsuz
- 23) Turizm ve ikincil konut gelişimi denizden yararlanmanıza engel oluyor mu?
(1) Evet (2) Hayır

IV. PLANLAMA VE ÇEVREDEKİ GELİŞME İLE İLGİLİ SORULAR

- 24) Alandaki planlama çalışmalarını ile ilgili bilginiz var mı?.....
(1) Evet (2) Hayır
- 25) Çevrede yapılan planlama çalışmalarından memnun musunuz?
(1) Evet (2) Hayır
- 26) İkincil konut alanlarının planda görüldüğü şekilde kıyı alanı boyunca ve dağlık / ormanlık kesime kadar gelişmesini destekliyor musunuz?.....
(1) Evet (2) Hayır
- 27) Yörede hangi yapıların yapılmasını daha çok destekliyorsunuz?
(1) Turizm tesisleri
(2) İkincil konutlar
- 28) Karar verme durumunda olsaydınız yöredeki turizm ve ikincil konut gelişimi konusunda ne tür önlemler alırdınız?.....
(1) Daha çok turist çekmek için girişimlerde bulunurdum, da-

Ek A Devam

- ha çok sayıda ve daha kaliteli testler yapardım
- (2) Turizm ve ikincil konut gelişimini kontrol altına alır, bazı kısıtlamalar getirirdim, turistik çekiciliği arttırmak için doğayı korurdum.
- (3) Olduğu gibi bıraktırdım
- (4) Turizm ve ikincil konut gelişimini durdururdum.
- (5) Diğer (Belirtiniz).....

EK-B: YERLİ HALK İLE YÜRÜTÜLEN ANKET SORUŞTURMASI
İ.T.Ü. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANKET NO :
ANKETİN YAPILDIĞI YER :
ANKETİN YAPILDIĞI TARİH :

Adım Gülay Mizan. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj Planlama Programına bağlı olarak "Turizm ve İkincil Konut Gelişiminin Doğal Çevreye Etkileri" konulu bir yüksek lisans tezi tarafımdan yürütülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak bir kaç soru sormak istiyorum. Sorulacak sorular tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

I. KİŞİSEL BİLGİLER

- 1) Kaç yaşındasınız?
- 2) Cinsiyetiniz? E..... K.....
- 3) Mesleğiniz?
 - (1) Memur
 - (2) İşçi
 - (3) Çiftçi
 - (4) Serbest Meslek Sahibi
 - (5) Emekli
 - (6) Ev Kadını
 - (7) İşsiz
 - (8) Öğrenci
 - (9) Diğer (Belirtiniz)
- 4) Aile reisinin aylık geliri hangi kategoriye girmektedir?
 - (1) 2 Milyon TL altında
 - (2) 2-4 milyon
 - (3) 4.1-6 Milyon
 - (4) 6.1 - 8 Milyon
 - (5) 8 Milyon TL üstü.
- 5) Eğitim dereceniz nedir?
 - (1) İlkokul mezunu
 - (2) Ortaokul mezunu
 - (3) Lise mezunu
 - (4) Yüksek okul mezunu
 - (5) Diğer (Belirtiniz)
- 6) Burada sürekli mi oturuyorsunuz?
 - (1) Evet
 - (2) Hayır
- 7) Nereden geliyorsunuz?
- 8) Kaç senedir bu yöreye geliyorsunuz?
 - (1) Bu sene ilk defa geliyorum
 - (2) 1-2 yıldan beri
 - (3) 3-5 yıldan beri
 - (4) 5-10 yıldan beri
 - (5) 10 yıldan fazla
- 9) Hangi sıklıkla geliyorsunuz?
 - (1) Yılda bir kere
 - (2) Yılda iki kere
 - (3) Hafta sonları

Ek B Devam

- (4) Diğer (Belirtiniz)
10) Ne kadar kalıyorsunuz?

II. İKİNCİL KONUT, ATYAPI VE DONATI ALALARI İLE İLGİLİ SORULAR

- 11) Yazlık konutunuz kendi mülkünüz mü?
(1) Evet (2) Hayır
- 12) Yazlık konutunuz hangi yılda yapıldı?
- 13) Binanın oturduğu alan daha önce ne tür bir kullanıma hizmet ediyordu?
- 14) Binanın inşaatı için hiç ağaç kesildimi?
- (1) Evet (2) Hayır
- 15) Kullandığınız su nereden geliyor?
- (1) Özel kuyu
(2) Şebeke
(3) Bölgedeki çay ve ırmaklardan
(4) Diğer (Belirtiniz)
- 16) Atık sular nereye boşaltılıyor?
- (1) Arıtma tesisi
(2) Kanalizasyon
(3) Foseptik
(4) Septik kuyu
- 17) Yaz aylarında sular kesiliyor mu?
- (1) Evet (17a) (2) Hayır
- 17a) Hangi sıklıkla kesiliyor?
- (1) Haftada bir kere (2) Haftada iki üç kere
(3) Hergün (4) Diğer (Belirtiniz)
- 18) Yaz aylarında belediye hizmetleri yeterli oluyor mu?
- (çöp toplama, güvenlik, su, elektrik vs.....)
(1) evet (2) Hayır
- 19) Çevredeki donatı alanları sizce yeterli mi?
	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>
(1) Yeşil alan		
(2) Çocuk parkı		
(3) Oyun alanı		
(4) Spor alanı		
(5) Plaj tesisleri		
(6) Sağlık tesisleri		

III. FİZİKSEL ÇEVRE İLE İLGİLİ SORULAR

- 20) Yöredeki turizm gelişiminin aşağıda sıralanan olumsuz etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
- (1) Deniz kirliliğine neden olmaktadır.
(2) Gürültü kirliliğine neden olmaktadır.
(3) Hava kirliliğine neden olmaktadır.
(4) Orman ve bitki topluluklarına zarar vermektedir.
(5) Tarım alanlarını kısıtlamaktadır.
(6) Kara ve denizdeki hayvan topluluklarına zarar vermekte dir ve bazı özel hayvan türlerinin yok dmasına neden olmaktadır.
(7) Tarihi ve kültürel değerlerin tahribine neden olmaktadır.

Ek B Devam

- (8) Arkeolojik alanların tahribine neden olmaktadır.
- 21) Yöredeki turizm gelişiminin aşağıda sıralanan olumlu etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
- (1) Turizm gelişimi sayesinde kent daha bakımlı tutulmaktadır.
- (2) Tarihi binaların ve eserlerin bakımı ve korunmasına daha çok önem vermektedir.
- (3) Arkeolojik alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
- (4) Çevredeki doğal alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
- (5) Rekreasyon ve spor alanları artmıştır.
- (6) Yörede ulaşım olanakları artmıştır.
- 22) Sizce yöredeki turizm gelişimi Milli Parkın çevresel kalitesini nasıl etkilemektedir?
- (1) Olumlu
- (2) Etkilememektedir
- (3) Olumsuz
- 23) Sizce alanın çevresel kalitesi geçmişe göre nasıl bir değişiklik göstermektedir?
- (1) Olumlu yönde değişiklik göstermektedir.
- (2) Aynı kaldı
- (3) Olumsuz yönde değişiklik göstermektedir.
- (1. ve 3. yanıt için) Ne gibi?
- 24) Yörede nüfus arttıkça kumsal ve orman alanlarında ne gibi değişiklikler oldu?
- (1) Kumsalda
- (2) Orman alanlarında
- 25) Deniz suyunun kalitesini nasıl buluyorsunuz?
- (1) Kanalizasyon desarjı nedeniyle kirlenmektedir.
- (2) Petrol ve yağ dökümü nedeni ile kirlenmektedir.
- (3) Çöp gibi yabancı artıklar var.
- (4) Yeterince temiz
- 26) Turizm ve ikincil konut yapılarının peyzaja uyumlu olduğuna katılıyor musunuz?
- (1) Çok uyumlu
- (2) Uyumlu
- (3) Fikrim yok
- (4) Uyumsuz
- (5) Çok uyumsuz

IV. PLANLAMA VE ÇEVREDEKİ GELİŞME İLE İLGİLİ SORULAR

- 27) Alandaki planlama çalışmaları ile ilgili bilginiz var mı?
- (1) Evet (2) Hayır
- 28) Çevrede yapılan planlama çalışmalarından memnun musunuz?
- (1) Evet (2) Hayır
- 29) Turizm ve ikincil konut alanlarının planda görüldüğü şekilde kıyı alanı boyunca ve dağlık / ormanlık kesime kadar gelişmesini destekliyor musunuz?
- (1) Evet (2) hayır
- 30) Karar verme durumunda olsaydınız yöredeki turizm ve ikincil

Ek B Devam

konut gelişimi konusunda ne tür önlemler aldınız ?

- (1) Daha çok turist çekmek için girişimlerde bulunurdum, daha çok sayıda ve daha kaliteli tesisler yapardım.
- (2) Turizm ve ikincil konut gelişimini kontrol altına alır, bazı kısıtlamalar getirirdim, turistik çekiciliği arttırmak için doğayı korurdum.
- (3) Olduğu gibi bıraktım.
- (4) Turizm ve ikincil konut gelişimini durdururdum.
- (5) Diğer (Belirtiniz)

EK-C MİLLİ PARK ZİYARETÇİLERİ İLE YÜRÜTÜLEN ANKET
SORUŞTURMASI
İ.T.Ü. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANKET NO :
ANKETİN YAPILDIĞI YER :
ANKETİN YAPILDIĞI TARİH :

Adım Gülay Mizan. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj Planlama Programına bağlı olarak "Turizm ve İkincil Konut Gelişiminin Doğal Çevreye Etkileri" konulu bir yüksek lisans tezi tarafımdan yürütülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak bir kaç soru sormak istiyorum. Sorulacak sorular tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

I. KİŞİSEL BİLGİLER

- 1) Kaç yaşındasınız?
- 2) Cinsiyetiniz? E..... K.....
- 3) Mesleğiniz?
 - (1) Memur
 - (2) İşçi
 - (3) Çiftçi
 - (4) Serbest Meslek Sahibi
 - (5) Emekli
 - (6) Ev Kadını
 - (7) İşsiz
 - (8) Öğrenci
 - (9) Diğer (Belirtiniz)
- 4) Aile reisinin aylık geliri hangi kategoriye girmektedir?
 - (1) 2 Milyon TL altında
 - (2) 2-4 milyon
 - (3) 4.1-6 Milyon
 - (4) 6.1 - 8 Milyon
 - (5) 8 Milyon TL üstü.
- 5) Eğitim dereceniz nedir?
 - (1) İlkokul mezunu
 - (2) Ortaokul mezunu
 - (3) Lise mezunu
 - (4) Yüksek okul mezunu
 - (5) Diğer (Belirtiniz)
- 6) Sürekli olarak yaşadığınız yer neresidir ?
- 7) Daha önce Milli Parka Geldiniz mi?
- (1) Daha önce gelmiştim (7a, 7b, 7c)
- (2) İlk dfa geliyorum (7d)
- 7a) Buraya hangi sıklıkla geliyorsunuz?
- (1) Hergün
- (2) Haftada bir kere
- (3) Hafta sonları
- (4) Ayda bir kere
- (5) Diğer (Belirtiniz)
- 7b) İlk geldiğinizden bu yana alanın genel kalitesi nasıl değişti?..
 - (1) Çok kötüleşti.
 - (2) Kötüleşti

Ek C Devam

- (3) Aynı kaldı
- (4) İyileşti
- (5) Çok iyileşti.
- 7c) Ne gibi değişiklikler oldu ?
- 7d) Milli parka gelmeden önce alanın genel özellikleri hakkında bilginiz var mıydı?
 - (1) Evet
 - (2) Hayır

II. MİLLİ PARK İLE İLGİLİ SORULAR

- 8) Milli Parkın sizce en önemli olumlu özellikleri nelerdir?
 - (1) Çevre kalitesi
 - (2) Doğal güzellikler
 - (3) Denizin çekiciliği ve koylar
 - (4) Orman ve bitki toplulukları
 - (5) Piknik alanları
 - (6) Diğer (Belirtiniz)
- 9) Milli Parkın sizce en önemli olumsuz özellikleri nelerdir?
 - (1) Yetersiz imkanlar ve tesisler
 - (2) Kalabalık
 - (3) Turist hareketlerinin doğal çevreye zarar vermesi
 - (4) Hava, deniz kirliliği, çöpler.
 - (5) Diğer (Belirtiniz)
- 10) Bu alanda yaptığınız belli başlı aktiviteler nelerdir?
 - (1) Yürüyüş
 - (2) Fotoğraf çekmek
 - (3) Sörf
 - (4) Dinleme
 - (5) Yüzme
 - (6) Güneşlenme
 - (7) Piknik
 - (8) Avcılık
 - (9) Tırmanma
 - (10) Diğer (Belirtiniz)
- 11) Başka hangi aktiviteler ve servisler olmasını istersiniz?.....
- 12) Alanın peyzaj kalitesi hakkında ne düşünüyorsunuz ?
 - (1) Çok iyi
 - (2) İyi
 - (3) Bozulmuş
 - (4) İlgi çekici değil
- 13) Milli Parkta kötü görüntüyle karşılaşmışmısınız?
 - (1) Evet (13a)
 - (2) Hayır
- 13a) Bunlar nelerdir?
- 14) Milli Park sizce yeteri kadar korunuyor mu?
 - (1) Evet
 - (2) Hayır (14a)
- 14a) Siz olsaydınız neler yapardınız ya da neler yapılmasını önerirsiniz ?

III. FİZİKSEL ÇEVRE İLE İLGİLİ SORULAR

- 15) Yöredeki turizm / ikincil konut gelişiminin aşağıda sıralanan olumsuz etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
 - (1) Deniz kirliliğine neden olmaktadır.

Ek C Devam

- (2) Gürültü kirliliğine neden olmaktadır.
 - (3) Hava kirliliğine neden olmaktadır.
 - (4) Orman ve bitki topluluklarına zarar vermektedir.
 - (5) Tarım alanlarını kısıtlamaktadır.
 - (6) Kara ve denizdeki hayvan topluluklarına zarar vermektedir ve bazı özel hayvan türlerinin yok olmasına neden olmaktadır.
 - (7) Tarihi ve kültürel değerlerin tahribine neden olmaktadır.
 - (8) Arkeolojik alanların tahribine neden olmaktadır.
- 16) Yöredeki turizm / ikincil konut gelişiminin aşağıda sıralanan olumlu etkilerinden hangilerine katılıyorsunuz?
- (1) Turizm gelişimi sayesinde kent daha bakımlı tutulmaktadır.
 - (2) Tarihi binaların ve eserlerin bakımı ve korunmasına daha çok önem vermektedir.
 - (3) Arkeolojik alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
 - (4) Çevredeki doğal alanların bakımı ve korunmasına daha çok önem verilmektedir.
 - (5) Rekreasyon ve spor alanları artmıştır.
- 17) Deniz suyunun kalitesini nasıl buluyorsunuz?
- (1) Kanalizasyon desarjı nedeniyle kirlenmektedir.
 - (2) Petrol ve yağ dökümü nedeni ile kirlenmektedir.
 - (3) Çöp gibi yanıcı artıklar var.
 - (4) Yeterince Temiz
- 18) Yörede nüfus arttıkça kumalda ve orman alanlarında ne gibi değişiklikler oldu?
- (A) Kumsalda.....
 - (B) Ormanda.....
- 19) Konut alanları doğal çevreye verdiği zarar nedeniyle sizi rahatsız ediyor mu?
- (1) Evet
 - (2) Hayır
- 20) Yörede yapılan turizm tesisleri ve ikincil konut yapılarının peyzaja uyumlu olduğuna katılıyor musunuz?
- (1) Çok uyumlu
 - (2) Uyumlu
 - (3) Fikrim yok
 - (4) Uyumsuz
 - (5) Çok Uyumsuz
- 21) Sizce yörenin turizm ve ikincil konut gelişimi Milli Parkın çevresel kalitesini nasıl etkilemektedir?
- (1) Olumlu
 - (2) Etkilememektedir.
 - (3) Olumsuz.

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında İstanbul'da doğan Gülay MİZAN, 1981 yılında Fatih Gazi İlkokulu'ndan, 1984 yılında Çapa Ortaokulu'ndan ve 1987 yılında da Şehremini Lisesi'nden mezun oldu. Aynı yıl, Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde yüksek öğrenime başladı. 1991 yılında mezun olduktan sonra İTÜ VAKFI'nda bir yıl İngilizce hazırlık okudu. 1992 yılında İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı Şehir ve Bölge Planlama Anabilim dalı, Peyzaj Planlama Programı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı.

1992 YILI
1992 YILI
1992 YILI